

1536

IHS

Archivo de Loyola

Sección 3ª Serie 2^a N.º 66.

Est. 25.

Plut. 5.

Prosperi Episcopi
ginensis Libri tre
tionia Iohannes. G
no excudibat. 1556
(Archivo de Loyola)

Archivo de Loyola

Estante

Plúteo

2 libros

145

Do. Prosperi. Episcopi. Aregimen-
sis. libri tres. Colonia. Joan. Gymnicus
excudebat. 1556. Et Sententia aliquot.
Joan. Praël. excudebat. 1556.

(Biblioteca de Loyola)

Nº 456
66

L. 2/6

Vetere

62145

D. PROSPE-

RI EPISCOPI RHEGINENSIS LI-

bri tres multo eruditissimi, nunquam
antehac typis excusi, quorum

Primus est de uita contemplatiua & sacerdotum
officio.

Secundus de uita actiua, & quomodo prapo-
siti subditos suos regere debeant.

Tertius de uitijs & uirtutibus, & quibus causis
hæc uel nasci, uel augeri soleant.

Cum alijs nonnullis opusculis lectu dignissimis,
quorum catalogum uersa pagella
indicat.

Cum priuilegio Cæsareo.

COLONIAE

Ioannes Gymnicus excudebat

Anno M. D. XXXVI.

Petri Damiani Hostiensis episcopi de ecclesiastica institutione ac simoniaca hæreseos confutatione, liber unus.

Eiusdem de excellentia S. Ioannis Baptiste, homilia duæ crudite.

Accesserunt et Diui Oresiesis monachi antiquissimi Regiæ de institutis monasticis diuino sale condite.

ORNATISSIMO

VIRO FRIDERICO NAVSEAE SACRAE THEOLOGIAE ET UTRIUSQUE IURIS PROFESSORI DOCTISSIMO, RERUMQUE SACRARUM SCRIPTORI, ET CONCIONATORI ECCLESIAE METROPOLITANAE MOGUNTINENSIS FACUNDISSIMO, IOANNES GYMNICUS S. P. D.

Acit uir undequaq; doctissime humanissimeq; tua pro Repub. ac doctrina Christiana diligentia: faciunt conatus & labores, quos in reparando et conferuando Dominico grege, assiduis indefatigatis fructuosisque concionibus, apud populum Moguntiacum iam per multos annos feliciter sustines: faciunt deniq; exquisitissimæ lucubrationes tuæ, & sacrarum rerum commentarij per te disertissime scripti, quibus & hos quoq; officio & beneuolentia tibi obnoxios reddis, qui in eodem illo atq; pulcherrimo curriculo, munere scilicet instituendi plebem Christianam, tecum occupantur: adeo ut per totum pene Christifidelium orbem immortalem nominis tui gloriam adipiscaris. Inuitat & me publicus de te rumor, tuq; erga me summa humanitas, ut si qua in re possem, lubens tibi gratificarer. Quanquam ego primum pro communi tuo erga rē literariam studio, deinde pro singulari tuo erga me affectu, in officio gratitudinis uel mihi uni satisfacere minime queam, tibi sanè ni-

* 2 hil

EPISTOLA.

hil tali tuo nomine dignum possum adferre. Est tamen genus quoddam gratitudinis, quo te in presenti prosequi possum, gratulari uidelicet tuarum uirtutum & studiorum erga rem literariam, omnesque sacrarum literarum studiosos magnitudini, quod dum studeo, bona quadam fortuna effectum est, ut insigni & planè aureum opus D. Prosperi Rhegenensis ecclesie præsulis, de uita contemplatiua (sic enim inscribitur, quamquam mihi propius intuenti longe plura in recessu continet, quam titulo promittitur) ad nos imprimendum allatum est. Hunc thesaurum euulgatum, mei animi ut sit apud te testimonium, uolo tuo nomini studiosos debere. Scio enim fore gratum uel hoc nomine, quod magnam tu quoque diligentiam partem ponis in scriptoribus ueteribus ecclesiasticis, ex situ & puluere in lucem proferendis. Nec dubito quin placebit argumentum, utpote his temporibus conuenientissimum: placebunt sententiarum acumina, argumentorum uires, filum etiam orationis doctum quidem & subtile, nec inuicundum, testimoniorum ex sacris penetralibus, omnibus disputationibus aspersum copiosissimè, ut non male Gennadio uideatur singulari diligentia hoc opus esse elaboratum.

Vale. Coloniae ex
stra Typographia.

Anno. M. D. XXXV.
Mense Nouemb.

SOVITA PETRI DAMIANI EX TRITHEMIO in libro de ecclesiasticis scriptoribus.

PETRVS Damiani ex monacho diui patris Benedicti episcopus Hostiensis, & sacrosanctæ Romanæ ecclesie Cardinalis, uir in diuinis scripturis studiosus & eruditus, & secularium literarum non ignarus, ingenio mitis & acutus, eloquio placidus & compositus, & ad persuadendum satis idoneus, non minus sanctitate quam eruditione clarus & insignis effulsit. Qui exemplo magni Gregorij antistitis amore solitudinis & quietis episcopatum suum deferens, posteaquam illi annis aliquot strenue gubernauerat, ad cœnobium suum reuersus est, & uitam deinceps cum fratribus suis in tranquillitate animi exegit. Cum autem à summo pontifice charitatiua increpatione argueretur, cur episcopatum utpote uir utilis & idoneus dimisisset amore salutis priuata, ad tres sibi inuicem succedentes: Nicolaum secundum, Alexandrum secundum, et Gregorium septimum Romanos pontifices apologeticos ædidit, in quibus autoritate, ratione & exemplo factum suum humiliter excusans, animos eorum placauit. De cuius opusculis subiecta feruntur. Ad Leonem heremitam, utrum solitarius orans horas canonicas, debeat etiam dicere, Dominus uobiscum, quando nemo sit qui respondeat, opusculum instructum quod prænotatur.

LIB. PET. DAMIANI.	
Dominus uobiscum	Lib. 1.
Apologeticorum.	Lib. 1.
De incontinentia sacerdotum.	Lib. 1.
De uxoribus clericorum.	Lib. 1.
Regula solitariorum.	Lib. 1.
Exhortatorium ad monachos.	Lib. 1.
Miraculorum sui temporis.	Lib. 1.
De profectu monachorum.	Lib. 1.
Antilogion contra Iudeos.	Lib. 1.
De auaritia praelatorum.	Lib. 1.
Vita Odilonis abbatis.	Lib. 1.
De terrore mortis.	Lib. 1.
De meditatione mortis.	Lib. 1.
Contra episcopos simoniacos.	Lib. 1.
Contra quendam episcopum.	Lib. 1.
De insolentia malignorum hominum.	Lib. 1.
Gratissimus seu probatissimus.	Lib. 1.
Declamationis rhetoricæ.	Lib. 1.
De naturis quorundam animalium.	Lib. 1.
De Flora & Lucilla.	Lib. 1.
De Castiano martyre.	Lib. 1.
De sancto Bonifacio.	Lib. 1.
De sancto Anastasio.	Lib. 1.
Sermonum & homiliarum.	Lib. 1.
Et alia multa que non uidi. Claruit sub Henrico rege quarto. Anno domini M. L.	

INCIPIUNT TITULI CAPITULORUM in librum Petri Damiani.
CAP. I.

Quod Christus charismatum dona per ministros uerbi sui distribuit.

Cap. ii.

CAP. IN. LIB. PET. DAM.
CAP. II.

Quod sacerdos exterius ministrat, sed deus inuisebiliter consecrat.

CAP. III.

Quod sicut unus est qui baptizat, ita unus idem est qui principaliter consecrat.

CAP. IIII.

Quod dominus cum baptismo simul & sacerdotij iura susceperit.

CAP. V.

Quod nulla sit causa cum rebaptizari quisq; non audeat, cur debeat iterum consecrari.

CAP. VI.

Quod ordinatio si sit catholica, sit etiam rata.

CAP. VII.

Quod Balaam simoniacus fuit, & tamē prophetiæ spiritum non amisit.

CAP. VIII.

Quod reprobum Saulem cū satellitibus suis propheticus spiritus occupauit.

CAP. IX.

Quid doctores de baptismo, & dominici corporis eucharistia sentiant.

CAP. X.

Non mirum, si spiritus sanctus ab indignis accipitur, cum & ipse dei filius ab impijs sit comprehensus.

CAP. XI.

Quod donum dei nulla ministrorū contagione polluitur.

CAP. XII.

Quod siue uerbi siue sacramenti minister, dei donis non possit subsistere.

CAP. IN LIB. PET. DAM.

CAP. XIII.

Quod de spiritu suo nō ipse Moyses, sed deus dedit septuaginta uiris.

CAP. XIII.

Quod hi qui consecrandi accedunt, iam habeant spiritum sanctum.

CAP. XV.

Quod sæpe sinistra principia ad fideles proueniunt exitus.

CAP. XVI.

Quod per simoniacum spiritum sanctum dari baptizando posse, consecrando non posse ratio nō admittat.

CAP. XVII.

Quod adrendendum sit, quid sumatur, non unde sumatur.

CAP. XVIII.

Quod nec Nouatiani depouendi, nec Arriani de nouo sint baptizandi.

CAP. XIX. (mento.

Quod consecrationis effectus, fidei utitur fundam.

CAP. XX.

Quod male ordinati episcopi, consecrationis gratiam alijs, non sibi habeant.

CAP. XXI.

Quod ab impijs sæpe hæreticis ordinati à suis non remouentur officijs.

CAP. XXII.

Quod etiam quos post damnationem suam ordinauit Acharius honoribus nō priuentur.

CAP. XXIII.

Quod rebaptizatio & recōsecratio par crimē est.

FINIS.

GENNADIUS IN CATALOGO

illustrum uirorum.

PROSPER homo Aquitanicæ regionis, sermone scholasticus, & assertionibus neruosus, multa composuisse dicitur. Ex quibus ego Chronica nominis illius prætitulata legi, continentia à primi hominis conditione iuxta

diuinarum scripturarum fidem, usq; ad obitum Valentiniani Augusti, & captiuitatem urbis Romæ à Genserico Vuandalorum rege factam. Legi & librum aduersus opuscula suppressio nomine Cassiani, quæ ecclesia dei salutaria probat, ille infamat noticia. Re em̄ uera Cassiani & Prosperi de gratia dei & libero arbitrio sententiæ in aliquibus sibi inueniuntur contrariæ. Epistolæ quoq; papæ Leonis aduersus Eutychem, de uera Christi incarnatione ad diuersos datæ, ab ipso dictatæ creduntur.

IOANNES TRITHEMIVS IN

libro de ecclesiasticis

scriptoribus.

PROSPER episcopus Rheginensis post Fauentium, natione Aquitanicus, uir in diuinis scripturis eruditissimus, & in secularibus literis nobiliter doctus, carmine excellens & prosi, eloquio disertus, sensu profundus, ingenio subtilis, assertionibus neruosus, uita & conuersatione sanctissimus apparuit. Hic beati Leonis papæ magni quondam nota

VITA PROSPERI.

rius fuit, et multas in eius persona epistolas dictavit.
Scripsit etiam de sua uena multa præclara opuscu-
la, de quibus ego tantum repperi subiecta.

Ex sententijs beati Augustini episcopi uersibus
hexametris et pentametris mixtum prosa, opus pul-
cherrimum quod prænotare uoluit.

Epigrammata.	Lib. 1.
Dum uita contemplatiua.	Lib. 3.
De libero arbitrio.	Lib. 1.
Ad capitula Gallorum responsiones.	Lib. 1.
Ad obiecta Vincentianorum.	Lib. 1.
Ad excerpta Genuensium.	Lib. 1.
Summam grandem 330 positionum.	Lib. 1.
Contra Cassianum de libe. arbi.	Lib. 1.
Chronicon historiarum.	Lib. 1.
Epistolarum ad diuersos.	Lib. 1.
De illustribus uiris.	Lib. 1.
De captiuitate Romæ.	Lib. 1.

Alia insuper nonnulla scripsisse dicitur, sed ad
manus nostras non uenerunt. Claruit tempo-
ribus Leonis imperatoris magni. An-
no domini CCCCLX. cuius fe-
stum celebratur septimo
Calend. Iulij.

INCIPIT PROLOGVS

GV S BEATI PROSPERI AD
Iulianum pontificem, de uita
contemplatiua.

IV multumq; renisus sum uo-
luntati tuæ domine studiosissi-
me Pontificum Iuliane, non ue-
lut peruicaciter durus, sed pro-
priæ impossibilitatis admoni-
tus: uidebatur enim mihi, & iu-
re forsitan uidebatur, quod eti-
am ipsi præsumptionem meam potuissetis impro-
uidæ temeritatis arguere, si tantam rem quæ utique
esset operose tractanda, facile ac sine ulla deliberatio-
ne suscipere, cum me oporteret prius ipsius rei pon-
dus unde dicendū foret expendere, & sic adiuuante
domino si uires facultas explorata promitteret, ad
hoc arripiendum, quod iuberetis, accederem. His &
talibus sollicita consideratione perspectis, necessa-
rium duxi, ut me aliquandiu ad scribendum præsum-
ptione suspenderem. Sed quia sicut cogitanda fuit
iniuncti operis difficultas, ita cogitari debuit iniun-
gentis autoritas, nec uolui nec debui usquequaque
resistere, certus quod uires meas multo amplius ad-
iuuaret tua præcipientis oratio, quam grauaret ip-
sius materiæ magnitudo. Deinde illa consideratio
animum meum suis uirtutibus diffidentem in auda-
ciam subeundæ præceptionis uestræ perduxit, quod
iam non humilitatis esset, perseveranter tenere silen-
tium, sed superbiæ ultra rennuere, quamuis infirmis
cervici-

Al. perti-
naciter.

al. uiribus

PROLOGVS.

ceruicibus onus impositum, cui oneri sustinendo, & si me mea rusticitas faciebat inualidum, uestra fieri credidi fide qui iubebatis idoneum. Hoc quoque mihi Magnarum reum conatus audendi aliquam fiduciam dabat, quod magnarum reum profectus rerum magnus ipse conatus esset profectus, etiam stus est. si nullus disputantem sequeretur effectus. Siquidem necessariorum tractatio quaestionum, & si non instruit inuenientis quod quaerit animum, exercet saltem quaerentis ingenium, ut aut nouerit se quaerendo & nihil inueniendo nescire, quod se forte nosse praesumpserat, & ignorantiae suae consequenter admonitus, quod sibi deesse uiderit, quaerat, quod inuenit teneat, & quod tenuerit, diligenter exerceat, aut si quod sibi de diuinis literis propositum fuerit, salubriter tractare, & sufficienter explicare potuerit, non de inuentione ueritatis inestet, sed in domino qui eum intus illuminauit, ut illuminanda cognosceret, & gloriatur: quandoquidem scientia, sicut sine dono dei, quod est charitas, inflat, ita si ei charitas admisceatur, aedificat, ac per hoc qui de deo loqui uoluerit, aut nihil dicit, & nulla eum praecipit inflatio, aut si aliquid dixerit & se crediderit a deo accepisse quod dicit, habet unde deo gratias agat, non habet quod ingenij sui uiribus elatus adscribat. Sed iam ipsa capitula quae utcumque soluenda proposuistis, retextam. Itaque iubetis, ut paucis edisseram, quae sit uitae contemplatiuae proprietates, & quid inter ipsam & actiuam uitam intersit, quanta possum breuitate distinguam, utrum is cui ecclesiae regendae uita commissa est, contemplatiuae uirtutis fieri particeps possit, utrum aequanimiter sustinendi sint diuina praeccepta calcantes, an pro modo peccati debeant ecclesiastica

Al. perfe-
ueranter.

1. Cor. 8

PROLOGVS.

siastica seueritate argui, utrum congregandis fratribus aut alendis expediat facultates ecclesiae possideri, an perfectionis amore contemni, quae sit abstinentiae credenda perfectio, & utrum tantum corpori, an et animae necessaria debeat iudicari, quantum a uirtutibus ueris uirtutum similitudines distent, quibus praecedentibus causis & subsequenter incrementis nasci soleant uicia uel augeri, & quibus possint adiuuante domino remedijs, uelut quibusdam medicamentis imminui uel sanari: quot modis uel gradibus unaquaeque uirtus possit impleri, & an uera illa philosophorum sententia, quae uirtutum omnium uelut fontes quosdam quatuor uirtutes, uicia quoque quatuor, uelut quaedam origines malorum omnium definiuit. Haec sunt nimirum decem, quae a me uoluitis enodari capitula, non ut absolutio eorum uobis aliquid cognitionis afferret, sed ut uestra magis cura, si regalariter imperatum munus impleuero, non nihil adificationis talium studiosis horum & his similibus capitulorum explicatione conferret. Caterum si tu ea nescires, nunquam tanto ordine dilucidanda proponeres. Ideo autem uoluitis cognita uobis disputationibus illustrari, ut aut me si aliquid secus haec ratio habet, exponerem, faceretis emendari uel corrigi, aut certe per sollicitudinem uestram meumque sermonem ad aliorum noticiam possent catholice disputata perducere. Nunc igitur quae sit uitae contemplatiuae proprietates domino uestris orationibus adiuuante tractemus.

PROLOGI FINIS.

INCL

**INCIPIUNT CAPITVLA
libri primi Prosperi.**

CAP. I.

Quod ea sit uitæ contemplatiuæ proprietas,
ubi dominus mundo corde uidebitur.

CAP. II.

De qualitate uitæ futuræ.

CAP. III.

Quod eo iudicio dei ab iniquis hominibus separandi sunt sancti, quo ante sunt beati angeli ab immundis spiritibus separati.

CAP. IIII.

De resurrectione, uel uita sanctorum.

CAP. V.

Quod præsentium contemptores etiam hic contemplatiuæ uitæ beatitudo delectet.

CAP. VI.

Quod perfectio contemplatiuæ uitæ quæ hic haberi potest, illic perfectioni futuræ comparari non possit.

CAP. VII.

Quod dominum perfecte sancti uidere non possint, nisi cum ad beatitudinem futuræ uitæ per uenerint.

CAP. VIII.

Quæ & quanta sit in hac carne uitæ contemplatiuæ perfectio, uel qualiter ei perfruendæ mundi contemptores inhaereant.

CAP. IX.

Quod tantum interest inter perfectionem uitæ istius & futuræ, quantum interest inter perfectos qui peccare nolunt, & eos qui peccare iam non possunt.

Cap. x.

CAPITVLA IN PROSP.

CAP. X.

Quod hic sancti deum in assumpta creatura uiderunt.

CAP. XI.

De qualitate glorificatorum corporum, quæ in resurrectione futura sunt.

CAP. XII.

Quantum inter contemplatiuam & actiuam uitam interfit.

CAP. XIII.

Quod sacerdotes sancti contemplatiuæ uitæ fieri participes possint.

CAP. XIII.

Ubi locutor se excusat, quod ecclesiæ magistros docere non audeat.

CAP. XV.

De negligentia sacerdotis qui doctrinæ suæ agendo contraria, personam non potest implere doctoris.

CAP. XVI.

Quale periculum maneat eis, qui ecclesiam sibi creditam uel relinquunt, uel strenue gubernare contemnunt.

CAP. XVII.

Ubi anxium quod ecclesiam nec relinquere nec regere possit prouocat, suggerendo quod eam melius regat exemplo.

CAP. XVIII.

Quod parum ualeat exemplo agenda monstrare, nisi etiam quæ sint credenda docendo sacerdos ostenderit.

CAP. XIX.

De uirtute fidei, quod ad eam non solum credere uel in-

CAPITVLA LIB. I.

uel intelligere, sed etiam bene operari pertineat.
CAP. XX.

Quod nihil profit sacerdoti, etiam si bene uiuat,
si male uiuentem tacendo non corrigat.
CAP. XXI.

Luctuosa descriptio sacerdotis carnaliter uiuentis.
CAP. XXII.

Quod secundum sermonem prophetæ culpa sua
pereant, qui sacerdotum increpatioes uel ad-
monitiones peruersa uoluntate contemnunt.
CAP. XXIII.

Quod sacerdotes etiam qualiter possunt, tam sim-
pliciter docere debeant, ut omnes eos docen-
tes intelligant.
CAP. XXIII.

Quid intersit inter doctores, qui ecclesiam sim-
pliciter docentes edificant, & eos qui eloquen-
tiam suam luculentis declamationibus iactant.
CAP. XXV.

Quales esse debeant sacerdotes, qui uolunt fieri
uitæ contemplatiuæ participes.

CAPITVLORVM LIB. I.

FINIS.

INCIPIT LIBER

PRIMVS BEATI PROSPERI

de contemplatiua uita. Quod ea situi

tæ contemplatiuæ proprietates,

ubi deus mundo corde

uidebitur.

CAPVT I.

ONTEMPLATIUA VI-
ta in qua creatorem suum creatu-
ra intellectualis ab omni peccato
purgata atq; ex omni parte sana-
ta uisura est à contemplando, id
est, uidendo nomē accepit. Quod
si ita est, illa uita ubi DEVS ui-
deri potest, ipsa est contemplatiua credenda. In præ-
senti autem uita miseris erroribusq; plenissima, de-
um sicuti est, uideri non posse, dubium non est. In fu-
tura igitur uita quæ ob hoc appellatur cōtemplatiua,
uidendus est, nec immerito: Si enim uidere deum,
sumum solidumq; est gaudium, sumum gaudium
premiū bene creditur beatorum, & premiū non
adhuc pugnantibus, sed etiā uincētib; dabitur post
triumphum, quis non uideat, quod omnes sancti de-
um in illa uita æterna uidebūt, ubi sine fine gaudebūt.
Ibi gaudebunt, ubi præmiū reportabunt, ibi recepturi
sunt præmiū, ubi nō solum deuisis, sed etiā finitis ho-
stibus triumphabunt, ibi triūphabūt ubi ulterius ad-
uersarium non habebunt. Ceterum in hac uita quāuis
strenue dimicemus, & adiuuante domino cateru-
A hostiu-

Deum ui-
dere sum-
mum bea-
torū gau-
dium.

time-

D. PROSPERI

hostium quibus circūfundimur prosternamus, tamen si ab eis nolumus uinci, nūquam pugnare desinamus. Nec uincentes securos faciunt uiriliter desudata iam prelia, sed magis sollicitant aduersariorum rediuida certamina, ac sic quia secundum scripturæ sacræ sermonem tota humana uita tentatio est super terram, tunc est tentatio finienda, quando finitur & pugna, & tunc est finienda pugna, quando post hanc uitam succedit pugne securæ uictoria, ut omnes milites Christi qui usq; in finē uitæ præsentis diuinitus adiuti, suis hostibus infatigabiliter resistenter, laboriosa iam peregrinatione transacta regnent felices in patria. In qua humana natura ita reparanda est, & ab omni prorsus infirmitate sananda, ut nec peccata ei ulla remaneant, nec peccare iam ualeant. Cuius hoc erit totum præmium, ut uitæ contemplatiuæ semel composita, inexplēbiliter autorem beatitudinis suæ conspiciat, de illo gaudeat, de illo qd sperauit obtineat, & in eo quod sancte uiuendo peruenerit, sine fine permaneat.

De qualitate uitæ futuræ Cap. II.

IAM uero de qualitate ipsius uitæ futuræ quid dicam, quæ potius debet credi quàm dici? Nec ideo tamē deo inde tacere quod ualeo: quia dicere quantum uolo non ualeo: Neque enim quia **DEVM** ineffabilem credimus fari de illo quod possumus non debemus, ita sanē, ut plus credatur de illa uita quàm scribatur, quia nec potest tantum inde proferri sermo ne, quantum potest mente complecti, & minus concipit mentis humanæ quamlibet profunda cōplexio, quàm se habet rei ipsius magnitudo. Ergo futura uita creditur beate sempiterna, & sempiternæ beata, ubi est cer-

Iob. 7

DE VITA CONTEMP.

est certa securitas, & securæ tranquillitas, tranquillitas iucunditas, facilis æternitas, æterna felicitas, ubi est amor perfectus, nullus timor, dies æternus, alacer motus, & unus omnium spiritus de contemplatione dei sui, ac de sua cum illo permanfione securus, ubi ipsa ciuitas quæ est angelorum sanctorum & hominum congregatio beata meritis fulgentibus micat, & æterna salus exuberat, ubi nec fallit quisq; nec fallitur: unde nullus eijcitur, quo nullus miser admittitur.

QUODEO IUDICIO DEI AB

iniquis hominibus separandi sunt sancti, quo ante sunt beati angeli ab immundis spiritibus separati. Cap. III.

Sed hoc futurum credimus per iustum **DEI** iudicium, in quo non solum meritis, sed etiam locis sic ab iniquis iusti separandi sunt in æternum, ut iam nec remuneratis præmium finiat, nec damnatis supplicium: quandoquidem propterea incorruptio et immortalitas dabitur etiam corporibus miserorum, ut nec ipsi æternam pœnam finiant, nec ipsos consumat immortalis pœna, sed puniat. Ideo autem beata incorruptio & immortalitate iustorum corpora donantur, ut & ipsi in gloria, & in ipsis gloria æterna permaneat. Hoc iudicium, quod inter iustos homines & inuidiosos futurum dicimus, inter sanctos angelos & immundos credimus factum: Nam cum essent utriq; sine peccato creati & ad seruendum **DEO** suo feliciter instituti, eorum quidam uoluntate propria deprauati noluerunt permanere quod facti sunt, & cum se contra creatorem suum typo superbiæ lætalis hostiliter extulissent, de superna cœli regione proiecti

A 2 sunt

Iudicium futurū inter angelos credit factum.

Esa. 14.

D. PROSPERI 30

sunt. Quos diuina sententia eo supplicio condemna-
uit, ut quia noluerunt perseuerare cum possent, nec uel
lent reparari nec possent. Siquidem prauaricationis
eorum fuit, quod irreuocabiler iudicij animaduersione
perculsi sunt, & ad damnationem iustissimam pro-
fecto pertingent, quod uoluntatem redeundi ac fa-
cultatem penitus amiserunt, sicut e contrario uolunta-
tis eorum angelorum fuit, quod malis sponte cadenti-
bus ipsi in sua dignitate maserunt, & diuino iustorum
iudicio actum est, ut quae fuit cum deo suo manendi
uoluntas fieret permanendi uoluntaria felixque ne-
cessitas. Et ideo: quia nec peccauerunt unquam nec
peccare iam possunt, illius contemplatiuae uitae semel
facti participes, inexplabiliter auctorem beatitudinis
suae conspiciunt, ac merito suae stabilitatis in aeternum
felices effecti de sua permansione securi sunt. Qui sum-
mum solidumque gaudium quo infatigabiliter perfru-
untur de diuina contemplatione percipiunt ac deo
suo infatigabiliter & amanter inserviunt, ita perfecte
beati, ut nec cupiant beatiores fieri ultra, nec ualeant.

DE RESURRECTIONE VEL
uita sanctorum. Cap. III.

HAec est contemplatiua uita beata, ad quam qui
honorum operum consummatione peruenerint, beatis angelis similes erunt & simul cum deo
suo sine fine regnabunt. Quod hic crediderant, ibi
uidebunt sui creatoris substantiam mundis cordibus
contemplantes: & aeterna exultatione gaudebunt: di-
uinae dilectionis ac mutua delectatione possessi, deo
suo in aeternum & inuicem sibi feliciter adhaerebunt,
receptis cum incorruptione atque immortalitate cor-
poribus

DE VITA CONTEMP.

corporibus municipatum patriae celestis accipient,
atque eius in aeternum ciues effecti promissa praemia
reportabunt. Ibi eis exuberabit tanta letitia, tanta ce-
lestium gratia gaudiorum, ut & remuneratori suo pro-
tantis muneribus gratias agant, & nullum fastidium
ex ipsa affluentium bonorum perceptioe sustineant.
Ibi ita parebunt singulorum singulis mentes, sicut cor-
poralibus oculis subiacent facies corporales: sicut hu-
manorum pectorum tanta ibi erit & tam perfecta mu-
dicia, ut habeant unde mundatori suo DEO gra-
tias agant, non unde offensi aliquibus peccatorum sor-
dibus erubescant: quia nec ulla peccata ibi, nec pecca-
tores erunt, & qui ibi fuerint, iam peccare non pote-
runt. Nec latebit iam perfecte beatos aliquid secreto-
rum, qui quod est longe praestantius ipsum uisuri sunt
mundis cordibus DEVM: quandoquidem huma-
na creatura ita perfecta erit, ut in melius aut deterius
ultra mutari non possit. Cuius humanae substantiae ad
conditoris sui similitudinem sublimatae, omnia bona
quae naturaliter accepta peccato corruerat repara-
buntur in melius, id est, intellectus sine errore: memo-
ria sine obliuione: cogitatio sine peruagatione: chari-
tas sine simulatione: sensus sine offensione: incolumi-
tas sine debilitate: salus sine dolore: uita sine morte:
facilitas sine impedimento: saturitas sine fastidio, &
tota sanitas sine morbo: quoniam quidem quicquid hic
corporibus humanis uiciandis aut ferarum mortuus ad-
merit, aut humana crudelitas amputauerit, aut im-
prouisi casus abstulerint, aut si ignis, uel quaelibet alia
res a ligd debilitatis intulerit, aut ipsa senectus etiam sa-
nis onerosa negauerit, haec & his similia corporum da-
na una ibi resurrectio reparabit, atque ea corpora
A 3 membris

Omnia bona post resurrectionem reparabuntur in melius.
Al. facultas.

D. PROSPERI

membris omnibus instaurata, incorruptibilis sanitas obtinebit. Propterea quicumque ibi erunt, & si differētibus meritis ab inuicem distabunt, omnes tamē unā perfectione beati erunt, quia singulis præmia sua sufficientia erunt, & capere amplius præmijs suis iam perfecti nō poterunt. Sicut enim corporalis saturitas omnes saturos equaliter habet, quamuis singuli cibum non æqualiter sed p̄ possibilitate p̄ceperint, ita omnes sancti & si fuerint aliqua graduum suorum diuersitate distincti, una beatitudine perfecti erunt, quia & una perfectione beati futuri sunt. Ceterū in illa tantæ beatitudinis regione nec maioris meriti sibi aliquid quisq; arrogabit: quia arrogantia ibi nulla erit. Nec superiori inferior inuidebit, quia ibi inuidus nullus esse poterit. Et ideo & si ibi erit distantia mansio num, summa in illis erit unius perfectionis æqualitas, quibus erit regni cœlestis una felicitas.

QVOD CONTEMPTORES

præsentiū etiam hic contemplatiuæ uitæ beatitudo delectet.

Caput V.

Domestice occupationes aspectum impediūt

Al. dispiciens.

CVi felicitati promerendæ ille suspirat, qui præsentijs omnibus futurorum contemplatione renunciat, atq; à domesticis occupationibus quę nunquam perfecte uiuere cupientium processus impediunt, in illam diuinæ sublimitatem contemplationis euectus, ipsos etiam suæ carnis affectus exuperat, & infra se uniuersa despiciens, quę plerunq; animas de præteritæ uitæ sanctitate securas in terrena deiciunt, ipsis etiam cœlestibus appropinquat, tanto diuinijs uicinior factus, quanto supra humana omnia studio per-

DE VITA CONTEMP.

7
dō perfectionis ascendit, certus quod si contemplatiuam uitam hic in certis honoribus, diuitijs, anxijis & caducis delectationibus plena uoluntate prætulerit ueros honores, securas diuitias, & delectationes æternas inueniat: cum ad perfectionem contemplatiuę uirtutis in illa beata uita ubi futura est DEO remunerante peruenerit. Et reuera quid erit honoratius eo, quem diuina clementia angelicę dignitatis æqualitate beauerit? Quid ditius eo, quem regni cœlestis ineffabiliter affluēs beatitudo ditauerit? Aut quid etiam hic delectabilius contemplatione diuinæ, quę sibi ueraciter inhiantī incorruptibilem suauitatē futuræ remunerationis infundit? Quoniā quidē contemplatiua uita hic quoq; amatores suos futurorum bonorum consideratione delectat, ac sibi tota mentis intentione uacantes, quantum in hac uita fieri potest, dono sapientiæ spiritualis illuminat, & ad illam diuinæ plenitudinem uisionis, cuius spem studijs intenti cœlestibus gerunt, incentiuo quodam ipsius cōsequendæ perfectionis inflammat, ut quod nunc in ænigmatē cernunt, nec perfecte discernunt, tunc in illa reuelatione conspiciant.

QVOD PERFECTIO CONTEM-

platiuæ uitæ quæ hic haberi potest, illic perfectioni futuræ comparari non possit.

Caput VI.

QVapropter non sic contemplatiuæ uitæ sublimitatem in futuro, ubi perfectio perficienda est, predicauī, ut in præsentī eam nagarem posse ab omnibus mundi contemptoribus apprehēdi, si modo

A 4 se

D. PROSPERI

1. Cor. 13

Ibidem.

Sapient. 9

2 Cor. 5

se ad eam tota deuotione conuertant, si desiderio eius accensi, presentia blandimenta fastidiat, & longe fortiores effecti quam ut eos terrene occupationes illaqueent, diuinis rebus ac futuris promissionibus considerandis inhereant. Sed si consideramus apostoli Pauli sermonem, quo inter eam scientiam quae hic est, & eam quae ibi futura est, discriminans ait, ex parte scimus & ex parte prophetamus: contemplationem diuinam quae in hac uita est illi futurae conferre nec possumus nec debemus: quando idem apostolus adiungat & dicat, cum autem uenerit quod perfectum est, in illa uita significans, tunc euacuabitur quod ex parte est, ac sic quod modo ex parte sentimus, tunc ad illam plenitudinem contemplationis diuinae perducti iam perfecte uidebimus. Nec sane quia ibi rerum omnium noticia non per partes sed simul & tota uidebitur, ideo saltem qualiscumque in hoc fragili corpore desperetur. Et si corpus quod corrumpitur aggrauat animam et deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem, tamen in quantum potest humana mens, quam suus creator ad suam fecit imaginem, studeat etiam hic intelligibiliter **DEVM** uidere per fidem, ut eum plenius uideat cum peruenerit munere ipsius conditoris sui ad speciem. Attende quam diuine sanctus Apostolus speciem fidei distinxit ut diceret, Per fidem ambulamus, non per speciem. Fides ergo per quam ambulamus & species quae uidetur, tenenda est: quia in hac uita ubi per fidem bene uiuendo proficimus bonorum operum quodammodo passibus ambulamus. In futura autem peruenientes ad speciem, iam non erit quod uelut proficiendo ulterius ambulemus, sed ipsam speciem ad quam per fidem spiritualiter ambulando perueni-

DE VITA CONTEMP.

peruenimus, insatiabili delectatione uidebimus.

QVOD DOMINVM PERFECTE

sancti uidere non possunt, nisi cum ad beatitudinem futurae uitae peruenerint.

Caput VII.

Quo circa sic hortandi sunt ad contemplatiuam uitam, quicumque plene uoluerint & deo auxiliante peruenire potuerint, ut meminerint sibi ipsius contemplationis diuinae perfectionem in illa beata uita quae futura est reseruari, ut ibi deum si cuti est, perfecte uideant, ubi & ipsi erunt uitae eterne ac regni caelestis consecutione perfecti. Caeterum si hic perfecte potuisset substantiam **DEI** humana fragilitas contemplari, nunquam sanctus euangelista dixisset, Deum nemo uidit unquam. Non dixit, nemo uidebit. Denique ut euidenter ostenderet uisionem dei non negatam sanctis hominibus sed dilatam, quod in presenti tempore negauit, in futuro promisit dicens: Beati mundo corde, quoniam ipsi deum uidebunt. Nec hic dixit, quoniam ipsi deum uident. Igitur si deus qui in hac uita sine alicuius elementi assumptione nec potuit uideri nec potest, in futura uita uidendus est. Ibi est contemplationis diuinae spemata perfectio, ubi erit omnium bonorum plenitudo.

Ioan. 1. &
1. Ioan. 4
Matth. 5

QVAE ET QVANTA SIT IN HAC

carne uitae contemplatiuae perfectio, uel qualiter ei perfruendae mundi contemptores inhareant. Caput VIII.

Proinde uitae contemplatiuae sectator ad conditorem suum corde illuminandus accedat, ipsi coram se templando.

D. PROSPERI

templando atque infatigabiliter perfuendo uigilanter
inferuiat, ipsum iugiter concupiscat, p[ro] amore eius
omnia quibus inde potest auerti refugiat, omnes cogitationes suas ac totam spem ex illius delectatione suspendat, literarum diuinarum sacris meditationib[us] uacet, in his se diuinitus illuminatus oblectet, ibi se totum uelut in speculo quodam resurgente consideret, quod in se prauum deprehenderit corrigat, quod rectum est, teneat, quod deforme, componat, quod pulchrum, excolat, quod sanum, seruet, quod infirmum, assidua lectione corroboret, domini sui p[re]cepta infatigabiliter legat, inexplebiliter diligit, efficaciter impleat, & quid sibi cauendum quidue sectandum sit ex eis sufficienter instructus agnoscat, mysterijs earumdem diuinarum scripturarum perscrutandis insistat, Christum promissum legat, representatum uideat, prophetatam perditionem populi contumacis intelligat, impleri lugeat, de salute gentium gaudeat, ex p[re]teritis quae p[re]dicta sunt & impleta teneat, futuris promissionibus credat, ab strepitu negotiorum secularium remotissimus, ea feruenter excogitet, quibus animum suum in desiderium futurae remunerationis inflammer, studijs spiritualibus quibus in dies singulos melior ac melior fiat, inuigilet, amet otium sanctum, in quo exerceat animae suae negotium, mortuum sibi deputet mundum, ac se mundi blandienti illecebris exhibeat crucifixum, delectationis speculatorum presentium incomparabiliter anteponat sui creatoris intuitum, semper se proficiente successu in fastigium diuinae contemplationis attollat, nunquam ne ad momentum quidem a promissionibus futuris considerandis auersus ad terrena respiciat, eo aciem mentis indefinenter intendat.

Al. dilectione

Sectaris uita contemplatiue pargentis.

Ioan. 1

DE VITA CONTEMP.

intendat, quo peruenire desiderat, beatitudinem uitae futurae ante oculos animi sui proponat & diligit, nec metuat aliquid temporale nec cupiat, nec aut metus amittendae rei temporalis aut cupiditas exquirendae intentione mentis eius emolliat, non eum blanda cor rumpant, nec aduersa concutiant, non inflet opinio secunda nec sinistra deiiciat, nec falsa uituperatio siue laudatio augeat gaudia eius aut minuat, non gaudeat de temporalibus omnino, nec lugeat. Inter lata inuitus ac tristitia unam faciem animo constanti obtineat, nec pectoris eius stabilem firmitatem quicquid promittit mundus aut minatur, excuciat, sed idem semper ac sibi similis perseuerans, mundi huius damna simul & lucra non sentiat. Et cum haec & his similia contemplatiuae uitae desiderio affectus impleuerit, non se hic iam ex parte omni perfectum, sed perficiendum in illa beata uita, quae futura est, immobiliter credat, atque ad eandem se ubi DEI substantiam reuelata facie uidere possit extendat.

QUOD TANTVM INTEREST INTER perfectionem uitae istius & futurae, quantum interest inter perfectos qui peccare nolunt, & eos qui iam peccare non possunt. Caput IX.

Nam sicut hic comparatione iuste uiuentium dicitur quisque perfectus, quia iustus p[re]cepta facit, perfectus autem p[re]cepta transcendit, ita idem collat[ur] illis absolute perfectis qui in uita beata futuri sunt, non est ut ita dicam perfecte perfectus, cui et si dimissa est omnis iniquitas, non est adhuc sanata, sed sanata eius infirmitas, & ideo & si non peccat, ut sit uere perfectus,

Universidad de Deusto

12
Nulla in
hac uita
absoluta
beatitudo.

D. PROSPERI

fectus peccare tamen potest: quia non est consumpta omni infirmitate sanatus, ac per hoc ubi ab omni peccato mundatus, peccare non poterit, ibi erit perfecte sanus ac summe perfectus. Hic autem quantalibet quis excellentia sanctitatis emineat, quantalibet eminentia perfectionis excellat, potest quidem fieri pro modo huius uita perfectus. Sed non est sic de sua perfectione securus, ut non debeat esse de casu sollicitus, & utique ubi est, sollicitudo non est absoluta beatitudo, Quae nequaquam perfecta credenda est, si secuta non fuerit, nec secuta erit, nisi omnem sollicitudinem securitas aeterna consumpserit. Quapropter qui dicuntur in hac uita beati spe, beatitudinis future beati sunt, ipsa autem re non hic, sed in illa uita beati futuri: quia ibi omnium beatorum beatitudo perfecta erit, ubi humana natura sui gloriam conditoris et suam perfecte beatificata uisura est, atque ei sine ullo defectu suae beatitudinis adhaerebit.

QVOD HIC SANCTI DEVM

in assumpta creatura uiderint.

Caput X.

NEC moueat quod hic quoque a iustis antiquis uisum legimus deum, quia non est in hac humiliatione nostra sic uisus, sicut in illa clarificatione uidentus est, quandoquidem in forma uisibilis creaturae, in qua pro dispensatione temporum, ubi uoluit & quibus uoluit iustis apparuit, nec potuit nec potest uideri, sed poterit cum ad supernam patriam peregrinatio nostra peruenerit, & mortale nostrum immortalitas beata uestierit, atque ad contemplationem diuinam uel perceptionem caelestium praemiorum omnes uer

DE VITA CONTEMP.

13
uere fideles fides ipsa, qua hic futura credebantur impleta perduxerit.

DE QUALITATE GLORIFICATIONUM

corporum quae in resurrectione futura sunt.

Caput XI.

IBI diuersi quidem sexus corpora, sed sine ulla concupiscentia corporali futura sunt. Ibi erit omnium perfecta charitas, & nulla cupiditas. Ibi etiam corporales oculos nihil uisibilis creaturae latebit, quia incorruptibilium corporum uisus utique incorruptibilis erit, & ita sine comparatione uiuacior, quam hic fuit, ut ei aliquid uisibilium clausum esse non possit. Corporibus quippe immortalitate donatis auferenda est tarditas non integritas: necessitas, non uoluntas, ut ibi sine temporis mora aut impedimento ponderis sint ubi esse uoluerint, atque eo sequatur sine ulla difficultate spirituale iam corpus, quocumque ire uoluerit spiritus angelicae beatitudinis aequalitate perfectus. Tunc filiorum, parentum, coniugum miseria, qui ibi non fuerint, beatos contristare non poterit: quia nomina omnium necessitudinum corporalium quae hic nostra fragilitas habuit, excellentia illius beatitudinis non admittit, ubi omnes quicumque fuerint, unum corpus erunt, & singuli de sua uel singulorum felicitate gaudebunt. Haec de contemplatiua uita dicta sufficiant.

QVANTVM INTER CON-

templatiuam & actiuam uitam

interfit. Cap. XII.

IAm nunc quid inter ipsam contemplatiua et actiuam uitam interfit, breuiter differam. Quod ut euidenter eluceat,

D. PROSPERI

Actiue uirtutes.

Vitæ contemplatiuæ uirtutes. Al. ignorare.

Al. semel.

eluceat, ipsas sibi inuicem uitas contemplatiuam scilicet & actiuam, prolatis earum uirtutibus cõferamus. Ad actiuam uitam pertinet inter humana proficere, & rebelles corporis motus rationis imperio temperate, ad contemplatiuam supra humana desiderio perfectionis ascendere, & indefinenter augendis uirtutibus incubare. Habet actiua profectum, contemplatiua fastigium. Hęc facit hominem sanctum, illa profectum. Huius uitæ est, nulli prorsus iniurias irrogare, illius irrogatas, æquanimiter sustinere: imò ut propiã dicam, executor actiuæ studet in se peccanti dimittere, Contemplatiuæ sectator, offensas quibus pulsatur nec omnino concutitur, & ignoscere magis paratus est quàm donare. Iste iram patientiæ uirtute compefcit, imoderatis cupiditatib⁹ parsimonie frenos imponit. Tangit desiderijs carnalibus, nec cõsentit, pulsatur mundi hui⁹ curiositate, nec rapit, quatit diabolica impugnatione, nec uincitur, & DE O suo deuota mente subiectus, non atteritur diuersis tentationibus, sed probatur. Ille omnes affectiones quibus uita mortaliu uariatur sanctis uirtutibus uincit, cupiditatum ac perturbationum omnium liber, beata quiete perfruitur, & illecebris ac uoluptatibus factus expedita mente superior ineffabili gaudio diuinæ contemplationis afficitur. Iste suscipiendo peregrinum, uestiendõ nudum, gubernando oppressum, redimendo captiuum, tuendo uiolẽter suppressum, iugiter se ab omnib⁹ iniquitatibus suis emaculat, & uitam suam honorũ operum fructibus dirat, ille facultatibus suis in usus pauperum distributis, simul se expoliauit mundo, & ad mouit se totis uiribus cœlo, res mundi mundo proiecit, & seipsum deuota mente Christo restituit, à qua immortalit

DE VITA CONTEMP.

immortales diuitias sibi dari orat ut pauper: protegi se cotidie postulat ut infirmus: immortalitatis uestimento uestiri cupit ut nudus: defendi se ab impugnatione inuisibilium hostium supplicat, ut fragilitate carnis oppressus, cœlestem patriam sibi dari desiderat ut peregrinus. Actiua uita habet sollicitum cursum, contemplatiua gaudiũ sempiternum. In hac acquiritur regnum, in illa percipitur. Hęc facit pulsare bonorum operum, uelut quibusdam manib⁹ ianuam, illa uocat consummatos in patriam. In hac contemnitur mundus, in illa uidebitur deus. Et ut multa præteream, quæ commemorare non ualeo, in hac uita actiua qui immundis spiritibus extiterint fortiores, in illa contemplatiua, quæ summe beata est, remunerante deo fieri angelis sanctis æquales, atque in æternum cum illo regnabunt in illa ciuitate superna felices. Itaque quoniam de contemplatiua uita in superioribus multa iam dicta sunt, & Secundus liber ea quæ de actiua dicenda sunt continebit, sufficiant ista, quæ diximus, ut consideremus & reliqua, quæ de tercio capitulo usq; ad finem libri huius sequenti disputatione tractabimus. Videamus nũc utrum is, cui ecclesiæ regendæ cura commissa est, contemplatiuæ uitæ fieri participes possit.

QVOD SACERDOTES SANCTI contemplatiuæ uitæ fieri participes possint. Caput XIII.

Q Vi diligenter ea quæ superius de uita cõtemplatiua dicta sunt considerat, et sufficienter instructus intelligit, quãdo & ubi possit eius perfectio comprehendi, non dubitabit ecclesiarum princeps uitæ

D. PROSPERI

Vita con-
templati-
uæ defini-
tio.

uitæ contemplatiuæ posse & debere fieri sectatores,
quia siue secundum opinionem quorundā nihil aliud
sit uita contemplatiua, quàm rerum latentium futura-
rumq; noticia, siue uacatio ab omnibus occupationi-
bus mundi, siue diuinarum studium literarum, siue q;
his probatur esse perfectius ipsa uisio dei, non ui-
deo quid impediamenti sanctis sacerdotibus possit af-
ferri, quo minus ad hæc quatuor quæ commemorari
perueniant. Duo enim primū & ultimum, id est, rerū
latentium futurarumque noticia, & ipsa uisio dei,
incōparabiliter præstantiora erunt in illa uita beata, q̄
in ista diuersis erroribus implicata: quandoquidē tam
rerum omnium noticia, quàm ipsa dei substantia
plene & pfecte uidebitur. Duo autem media uacati-
onem uidelicet ab omnibus occupationibus mundi,
et diuinarum studium literarum etiam hic possunt ha-
bere pontifices, sed illi qui se ab omnibus implicamen-
tis negociorum secularium remouentes non torpent
ocio, sed insistant pfectionis suæ negocio, & ab stulti-
cia secularis sapientiæ auersi, uerbo DEI n̄ fatiga-

Al. fiunt.
Al. instru-
unt.

biliter uacant sapientes ueraciter uiuunt, cœlestia sa-
piunt, terrena despiciunt, contradicentes sanæ doctri-
næ redarguunt, obediētes instituunt, sanctis uirtuti-
bus, quibus in dies singulos fiant deo propinquo
res incumbunt, & tam suis quàm omnium qui p eos
erudiūt, pfectibus clari, hic quidē uelut gustū quendā
contemplatiuæ uitæ quo ad eam frequentius prouo-
centur accipiunt, sed sibi iam in æternum felices esse-
cti de eius perfectione gaudebunt. Proinde uero
non instantur: quia hic omnium fidelium catholico-
rum honorantur ut capita, sed lætantur potius, quia
ibi Christi qui est sacerdotum ac fidelium caput clario-
ra mem-

Christus
fidelium
caput

DE VITA CONTEMP.

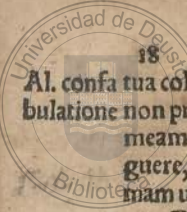
ra membra futuri sunt. Et si (quod absit) secularibus
negocijs impliciti fundorum terminos sine termino
cupiditatis extendant, ac se passim exquisitis delicijs
ditant, quæ animum corpusq; debilitant, si gloriam
non Christi, sed suam decepti uulgi adulantis honori
bus querant, plusq; de se alienæ linguæ quàm suæ cō-
scientiæ credant, si omne gaudium suum non futuro-
rum remuneratione, nec in sanctitate uitæ, sed in sua
tantum dignitate constituent, et dum tales esse se, qua-
les creduntur amant, nunquam sibi displiceant, ac pla-
centes sibi non sint de sua correctione solliciti. Quis
non intelligat tales si in talibus perseuerent, nec se am-
te finem uitæ præsentis emendent contemplatiuæ ui-
tæ participes esse non posse, ad quam non perueniunt
nisi qui studuerint esse quod facti sunt. Nec affectāt
uideri, sed esse quod sunt, non alienis laudibus, sed mo-
ribus suis eximij, non solum de sua dignitate, sed po-
tius de sacerdotalis uitæ nobilitate conspicui, qui sunt
non appellatione tenus, sed uirtute pontifices uitæ cō-
templatiuæ capaces, & gaudiorum cœlestium coha-
redes.

Al. dedāt

VBI LOCUTOR SE EXCV-

fat quod ecclesiæ magistros docere
non audeat. CAP. XIII

AC ne cuiquam meus sermo presumptuosus ap-
pareat, si quales non esse uel esse debeāt omnes
sacerdotes ostendat, non generaliter, sed de uno mi-
hi uideo esse dicendum, & de te potissimum qui hoc
mihi (tua pace dixerim) temere delegasti periculosi
sermonis officium. Nec incognita uobis, sed usitata
debeo comprehendere, quæ solemus inter nos mu-
B tua colla

D. PROSP. LIB. I.

Al. confa tua collatione conferre. Quibus breuiter declaratis, bulatione non puto quod relationem magis quam disputatione meam quisquam iuste possit alicuius temeritatis arguere, quasi patres meos a uidea docere, a quibus normam uiuendi accipere sum paratus & discere.

DE NEGLIGENTIA SACERDORIS qui in doctrinae suae agendo contra-ria personam non potest implere doctoris.

CAP. XV.

Recolite ergo quanta & qualia me audiente atque probante dicere soleatis de administratio-
ne pontificis, qui populi sibi commissi cura post habita ardentius bona praesentia desiderat, quam futura, & oblitus quod non solum de se, sed etiam de grege sibi credito rationem pastori pastorum omnium reddat, sua suorumque detrimenta non cogitat. Quem non delinquentium peccata contristant, nec proficientium bona laetificat, sed de se tantum, praeterque aut nec de omnino sollicitus quid a suis boni maliue geratur ignorat, qui non praedicat perseverantiam iusti, penitentiam prauis, contemptum mundi conuersis, futuras penas auersis, qui non potest dicere contemptoribus admonitionis suae futurum cogitare iudicium, quod ipse forte non cogitat: amatoribus mundi nolite diligere mundum, si eum mundi amor oblectat: ambitiosis ambitioni finem imponite, si eum ambicio ruinosam praecipitat: ebriosis ebrietatem cauete, si se mero usque ad alienationem mentis ingurgitat, sumptuosis dapibus crudus non potest suis abstinentiam laudare quam calcat: uicio cupiditatis addictus cupidis, amorem non potest dissuadere pecuniae: inimicitiarum re-nax non audebit animos dissidentium sacerdotali tranquillitate

Pastoris dormitantis obiurgatio.

Al. ebriositatem.

DE VITA CONTEMP.

quillitate componere: iustitiam praedicare iudicibus erubescit quam ipse personae potentis fauore corrupit, nec defendit oppressos, si personas aut honorat, aut despicit, & quicquid boni non facit aut mala committit, nec iubebit fieri nec uetabit: quia necessariam docendi auctoritatem contrarietate suae actionis aut amittit aut minuit.

Al. dissipat.

QVALE PERICVLVM MANEAT

eos qui ecclesiam sibi creditam uel relinquere uolunt, uel strenue gubernare contemnunt. CAP. XVI.

HAEC & his similia memorantes, episcopus uos accepti poenituit, qui sicut administratorum suum si probe administratur illustrat: ita contemptorem suum condemnat. Denique uolentes ecclesiam uobis creditam uelut impares ei regenda dimittere, atque in aliquam solitudinem non tam studio quietis quam ipsius officij uestri desperatione secedere. Nulla res alia uobis exegit in melius mutare consilium, nisi quod ueriti estis periculum nauis incurere: quoniam si periculosum est nauim inter fluctus caute non regere, quanto periculosius est eam undis intumescens fluctuantem in tempestate relinquere? Ad quam sicut satius est non ascendere, ita semel susceptam conuenit fluctuantis pelagi proiecta formidine ac ipse perueniendi concepta, usque in portum sine ulla mercium iactura perducere. Quae cum uobis comparatio placuisset, adiuui. Et idcirco ecclesia quae uelut nauis magna per mare mundi huius enauigat, quae diuersis tentationum fluctibus in hac uita contunditur, quae immundorum spirituum persecutionibus uelut quibusdam procello-sis fluctibus in diuersa iactatur, quae scandalorum cau-

Al. accedere. Ecclesia uelut nauis fluctibus contunditur.

D. PROSP. LIB. I.

tibus uadofis illiditur, quæ uelut aggere arenæ gra-
uantis cingitur, non relinquenda est, sed regenda, quæ
sicut omnes quos uehit perducit incolumes guberna-
toris uigilantia gubernata, ita nõ solum omnes quos ha-
bet, sed etiam ipsum gubernatorem perdet submersa
fluctibus aut soluta.

VBI ANXIVM QVOD ECCLESI-
am nec relinquere, nec regere possit prouocat,
suggerendo quod eam melius regat ex-
emplo. CAP. XVII.

HAEC atq; huiuscemodi me prosequente per-
moti grauius ingemistis uos in eam necessi-
tatem fuisse perductos, quam nec implere aliquo stu-
dio, nec sine peccato relinquere ualeatis, ac deinde cū
pijs gemitib⁹ uestris ea qua uobis obstrictus sum cor-
dis affectione compassus orando uos posse perficere,
quod non possitis docendo suggerere, plusq; fideles
catholicos bonis exemplis quàm luculentis uerbis so-
lere proficere, eamq; esse summam perfectamq; do-
ctrinam quam conuersatio spiritalis ostenderit, non
quam inanis sermo iactarit, nec à nobis in die iudi-
cij uerba querenda, sed opera, nec facile persuaderi esse
possibile, quod docet lingua, si à lingua uita dissenti-
at. Illud autem probare possibile est, quod siue prædi-
ces siue non prædices faciendo confirmas, & imitari
uolentibus cum quadam delectatione ipsius possibili-
tatis inculcas, uos mea suggestione paululum delecta-
ti, hoc protinus si me non habet obliuio, retulistis.

QVOD PARVM VALEAT EX-
emplo agenda mōstrare, nisi etiam quæ sint
credenda docendo sacerdos ostenderit.

CAP. XVIII.

Etiam

Al. ualere
tis.

Homines
malunt
exempla
q̄ uerba.

DE VITA CONTEMP.

Etiam si tota perfectio in opere tantum, non eti-
am in fide consisteret, nec quid homo credidisset,
sed quid egisset in die iudicii quæreretur, quis erit
tantæ arrogantia, qui ecclesiasticæ doctrinæ autori-
tate neglecta de sua sibi iusticia blandiatur? At cum
non solum secundum Apostolum nos oporteat for-
mam præbere fidelibus, sed etiam eos ipsos fideles qui
nobis diuinitus instituendi commissi sunt instruere
debeamus de patre, quomodo solus accipiatur inge-
nitus, de filio quomodo ex ipso sit genitus, & de spiri-
tu sancto quomodo ex patre ac filio procedens nec in-
genitus possit dici nec genitus, qualiter ista tria unū
sint, & hoc unum non diuidatur, sed distinguatur in
tria: quemadmodum nec pater nec spiritus sanctus,
sed solus filius de solo patre ineffabiliter natus, homi-
nem totum sine ulla mutatione substantiæ suæ susce-
perit, ac se deum & hominem uerum per uirtutes pas-
sionesq; probauerit, comprehendi permiserit, occidi
uoluerit, tertia die resurrexerit, in cælo hominē de no-
bis assumptum sua uirtute leuauerit, suæ resurrectio-
nis exemplo nobis regeneratis in se spem felicitatis re-
surgendi præstiterit, membra sua nos fecerit, nõ cre-
dentibus sibi uel à se recedentibus supplicium commi-
natus sit, & adhærentibus sibi regnum cæleste pro-
miserit.

1. Petr. 5
Al. inuē-
di.

DE VIRTUTE FIDEI QVOD

ad eam non solum credere uel intelligere,
sed etiam bene operari pertineat.

CAP. XIX.

Hæc & alia & sacerdos nosse debet ut doceat
& populus credere, ut ea quæ doceatur intell-

D. PROSP. LIB. I

Esai. 7. in
xta lxx.
et Mat. 13
ac Actu.
28.

Psal. 35.

Rom. 10

Ibidem.

gat dicente Apostolo, Nisi credideritis, non intellige-
tis. Unde datur intelligi quod non fides ex intellectu,
sed ex fide intellectus existat, nec qui intelligit credat,
sed qui credit intelligat, & qui intellexerit bene, agat
sicut alibi scriptum est: Noluit intelligere ut bene age-
ret. Non dixit, non potuit, sed noluit intelligere, ut ni-
hil aliud nolle intelligere dictum quam nolle crede-
re nouerimus, ac per hoc ut bene agat quis intelligere
studeat & ut intelligat credat. Sed quia idem Apосто-
lus dicit, fides ex auditu, auditus autem per uerbum
Dei, debet doctor ecclesie predicare, quod audiat
creditor: quia sine predicacione nullus erit auditor,
eodem Apostolo contestante atq; dicente, Quid modo
audient sine predicante? Si ergo quilibet sine predi-
cante non audit, sine auditu non credit, sine fide non
intelligit, sine intellectu bene non agit, uerbum fidei
predicandum est, ut audiens credat, credens intelli-
gat, & intelligens bonum opus perseueranter exerceat,
quoniam nec opera sine fide, nec fides sola sine operi-
bus iustificat. Et ideo si corde creditur ad iusticia, ore
autem confessio fit ad salutem, qui non crediderit non
habendo fidem, nec iusticiam cordis habere poterit,
nec salutem.

QVOD NIHIL PROSIT SACER-
doti etiam si bene uiuat, si male uiuentem
tacendo non corrigat.
CAP. XX.

1. Pet. 5

Quod uero dicit Apostolus ut nos formam de-
beamus exhibere fidelibus, quid ualebit si cui
uel exhortandi bonos, uel castigandi malos cura com-
missa est, bene uiuendo se imitandum bonis exhibeat,
& malos

DE VITA CONTEMP.

& malos tacendo non corrigat? Ad hoc enim nisi me
fallit opinio, sancte uiuendum est sacerdoti, ne dicta
sua repugnatis factis euacuet, si quod predicat fieri
debere non faciat, aut si quod non facit, predicare
presumpserit, nihil apud eos qui eius uitam nouere pro-
ficiat: quia ad hoc est ecclesie Dei prepositus, ut
non solum bene uiuendo alios exemplo suae conuersa-
tionis instituat, sed etiam fiducialiter predicando sin-
gulis ante oculos peccata sua constituat, quae poena
maneat duos, quae gloria obediens ostendat, nul-
lius salutem desperando contemnat, animas emenda-
ri nolentium plangat, imitatus Apostolum, qui ait:
Vt luceam multos ex his qui ante peccauerunt, & non
egerant poenitentiam. Et iterum: Quis infirmatur, &
ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non
uror? Quapropter sciens quod si quibuslibet diuitibus
ac potentibus male uiuentibus pareat aut faueat, cos-
perdat simul & pereat, & sancte uiuere debet pro-
pter exemplum & docere propter suae administratio-
nis officium, certus quod ei nihil sua iusticia suffrage-
tur, de cuius manu anima pereuntis exigitur, quando
quicumque alius perierit, quem nulla docendi necessitas
manet, solus poenas sceleris sui dabit. Ille autem cui di-
spensatio uerbi commissa est, etiam si sancte uiuat, &
tamen perdit uiuentes arguere, aut erubescat, aut me-
tuat, cum omnibus qui eo tacente perierunt perit. Et
quid ei proderit non puniri suo, qui puniedus est alie-
no peccato? Mentior, nisi hoc dominus per Ezechie-
lem prophetam sub cuiusdam terroris denunciatio-
ne loquitur, dicens ad eum: Et tu fili hominis, specula-
torem dedi te domui Israel. Nec hoc transeunter
debemus audire, quod sacerdotem speculatorem ap-

Boni pa-
storis ex
emplum

Al. duris.
Al. obedi-
entibus.

2. Cor. 12
2. Cor. 11

Ezechie. 5

B 4 pellat

Universidad de Deusto
24
Specularis
toris offi
cium
bliote

D. PROSP. LIB. I.

pellat, ut sicut speculatoris est, de loco editoris prospere, & plus omnibus contemplari, ita sacerdos debet esse proposita sublimitate celsior cunctis, & maioris scientiæ habere gratiam, qua possit sub se uiuentes instruere. Videamus iam quid diuinus sermo cõtineat.

Ibidem.

Audiens, inquit, ex ore meo sermonem, annunciate eis ex me, ut hoc dicat, sacerdos quod ex diuina lectione didicerit, quod illi deus inspirauerit, non quod præsumptione humani sensus inuenerit. Annunciate eis, inquit, ex me. Ex me, non ex te mea uerba loqueris. Non est quo in eis tanquam de tuis inseris, ex me, inquit eis annuncia. Sed iam quid annunciet audiamus.

Ibidem.

Si me dicente ad impium impie morte morieris, si nõ fueris locutus ut custodiat se impius à uia sua, ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem uero eius de manu tua requiram. Quid potuit expressius, quid apertius potest dici? Si impio, inquit, non locutus fueris ut ab impietate sua se custodiat & ille perierit, sanguinem eius de manu tua requiram. Hoc est dicere: Si ei peccata sua non annunciaueris, si eum nõ argueris, ut ab impietate sua conuertatur & uiuat, & te qui non increpasti, & ipsum qui te tacente peccauit flammis perhennibus perdam. Quis rogo tam faxei peccatoris, quis tã ferreus erit, quæ sententia ista nõ terreat, quis tã alienus à fide, qui sententiæ isti non credat?

LVCTVOSA DESRIPTIO SACERDOTIS carnaliter uiuētis. CAP. XXI.

SED nos præsentibus delectati, dum in hac uita commoda nostra & honores inquirimus, non ut meliores, sed ut ditiores, nec ut sanctiores, sed ut honoratiores simus cæteris festinamus, nec gregem domini

DE VITA CONTEMP.

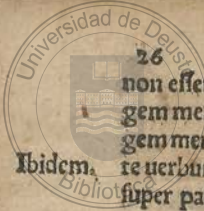
mini qui nobis pascendus tuendusque commissus est, sed nostras uoluntates, dominationem, diuitias, & cetera blandimenta carnaliter cogitamus, pastores dici uolumus, nec tamen esse contendimus, officij nostri uitam laborem, appetimus dignitatem. Immundorum spirituum feras à grege dilacerando non pellimus, et quod eis remaserit ipsi consumimus, quando peccantes diuites uel potentes non solum non arguimus, sed etiam ueneramur, ne nobis aut munera solita offensa non dirigant, aut obsequia desiderata subducant, ac sic muneribus eorum & obsequijs capti, imò per hæc illis addicti, loqui illis de peccato suo aut de futuro iudicio formidamus. Et ideo minaciter superbiam nostram diuinus sermo cõtundit, sed noster auditus nihil uel proficiamus admittit, quia præsentis uitæ capti dulcedine, quæ pœna negligentiam nostram maneat in æternum nolumus cogitare. In pastores ergo dicitur ista, de quorum nobis inani appellatione blandimur. Hæc dicit dominus: Vae pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos. Nonne greges pascuntur à pastoribus? Lac comedebatis & lanis operiebamini, quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum fuit non consolidastis, & quod agrum, non sanastis: quod fractum, non alligastis, & quod abiectum, non reduxistis. Quod perierat, non quaesistis, sed cum austeritate imperabatis eis & cum potentia, & disperse sunt oues meæ, eo quod non esset pastor, & factæ sunt in deuorationem omnium bestiarum agri. Et paulo post. Propterea pastores audite uerbum domini. Viuo ego, dicit dominus: quia pro eo quod facti sunt greges mei in rapinam, & oues meæ in deuorationem omnium bestiarum agri eo quod

Eze. 34

Al. agrorum.

Ibidem.

B 5 non

non esset pastor, neq; enim quaesierunt pastores gregem meum, sed pascebant pastores semetipsos, & gregem meum non pascebant. Propterea pastores audite uerbum domini. Haec dicit dominus: Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare eos faciam ut ultra non pascant gregem meum, nec pastores amplius pascant semetipsos. Quis ad haec non contremiscat? Quis ita sine intolerabili metu futurae examinationis accipiat, nisi qui aut non intelligit, aut futura non credit? Sed quia omnia quae deus obseruari noluit tam aperte posuit, & ita nominis sui auctoritate firmavit, ut ea facilius quod dictu quoque nefas est, contemnamus, quam nos intelligere uel non credere tam aperta & diuina fingamus, quando audimus haec dicit dominus. Quis non futurum esse credat, quod dicit dominus, nisi qui deo non credit? Quod autem dicit, uae pastoribus, istud uae pro maledicto poni & pastorum nomine nos significari, quis non intelligat nisi qui futura non cogitat? Gregem domini pascentium pastores facti suscepimus, & nos ipsos pascimus, quando non gregum utilitati prospicimus, sed quid foueat & augeat nostras uoluptates attendimus: haec & lanas ouium Christi oblationibus coriditanis ac decimis fidelium gaudentes accipimus, & curam pascentium gregum ac rescicendorum a quibus peruerso ordine uolumus pasci deponimus. Non sanamus spiritali consilio peccatis infirmum, non sacerdotali ope consolidamus atque rescimus diuersis tribulationibus fractum, non ad uiam salutis reuocamus errantem, non requirimus sollicitudine pastoralis uenie desperatioe iam perditum, ad hoc tantum potentes effecti, ut nobis in subiectos dominatio

Al. uoluntates.
Pastores pascentes semetipsos.

neq;

nem tyrannicam uindicemus, non ut afflictos contra uiolentiam potentium qui in eos serarum more faciunt defendamus. Inde est quod tam a potentibus huius mundi quam a nobis quod peius est, nonnulli grauius fatigari depereunt, quos se de manu nostra dominus requisiturum terribiliter comminatur dicens: Requiram oues meas de manu pastorum, & cessare eos faciam, ut ultra non pascant. Quod quid est aliud, quam pastores qui semetipsos non gregem meum pascent, sublimitate suae dignitatis expoliam, & inter reprobos quia honorem suum noluerunt custodire prosequamur? Horum & his similibus consideratione perterritus, timor & tremor ceciderunt super me, & contulerunt me peccatorum meorum tenebrae & dixi: Quis dabit mihi pennas sicut columbae, & uolabo & requiescam? Et hoc est torum propter quod imperitiae meae ac futuri finis recordatus ingemui, & uolui sarcinae episcopatus mei deposita elongare fugiens, & manere in solitudine, & ibi expectare dominum qui me saluum faceret a pusillanimitate mea, & ab ipsa intolerabilem mihi sollicitudinum tempestate.

Ibidem.

Al. uenerunt.

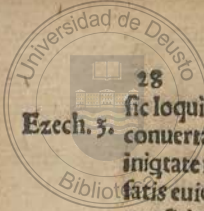
Psal. 54.

Quod secundum sermonem Prophetarum, culpa sua pererant, qui sacerdotum increpationes uel admonitiones peruersa uoluntate contemnunt. CAP. XXII.

AD haec ergo tunc sic inquam: Ista inuidiosis quaestionibus iactas, & in sugillatione pontificum uel certe ipsius pontificatus exaggeras, quasi non uerba ista legeritis quibus rationabiliter permoueri possitis & illa quae a uobis praetermissa sunt, breuiter in excusationem officij sacerdotalis attingam. Post illa uerba quibus negligentium sacerdotum finis ostenditur, de pontifice officium suum curante propheta

Al. ego.

sic

Ezech. 3.

fic loquit: Si aut adnūciantē te ad impiū ut à uis suis conuertat nō fuerit conuersus à uia sua, ipse impius in iniquitate sua moriet & tu aīam tuā liberafti. Hic certe satis euidenter ostendit, quod siue proficiant, siue nō proficiant auditores, tacere eis non debeat sacerdotēs, nec ideo rei sint, si forte eorum uerba populi non audiunt, uel audita contemunt, sed si ab eis corrigendis absint: quia si nec exemplo uitæ præpositorum suorum, nec uerbo doctrinæ populi contumaces emē dati proficiunt, ipsi sibi causa suę perditionis existunt, & doctores suos quorum exempla simul ac uerba despicunt, inuoluere criminibus suis omnino non poterunt. Quod idem propheta euidentius alio loco profequitur dicens: Speculator si uiderit gladium uenientem super terram, & cecinerit buccina, & annunciauerit populo, audiens autem, quisquis ille est, sonū buccinæ nō se obseruauerit ueneritq; gladius & tulerit eū, sanguis ipsius super caput eius erit. Sonum buccinæ audiuit, & se non obseruauit, sanguis eius in ipso erit. Si autem se custodierit, animam suam saluabit. Hic autē quid agere debeat qui fungitur speculatoris officio, diuinus sermo satis ostendit, ut quando uiderit uenientem gladium super terrā, iram dei scilicet super peccatores operibus terrenis addictos, omnino nō taceat, atque eis quamdiu inhæserint iniquitatibus suis impendere diuinæ indignationis interitum denunciare nō desinat, sed clare ac publice arguat: quia hoc buccinæ nomen insinuat, ut sic se à suis criminibus emendantes, supplicii futuræ dānationis effugiant: Quod si corripientem, si iram futuram quæ cōtemporibus am imminet nūciantē hoīes terreni despiciūt, sanguis eorū in ipsis erit, & sacerdos q̄ eis peccata sua nō tacuit

Pastores nunq̄ tacere debent.

Ezech. 33

Speculatoris officium.

Al. imminere.

tacuit, pœnæ q̄ eos expectat particeps esse nō poterit. QVOD SACERDOTES ETIAM qualiter possunt tā simpliciter docere debeant, ut omēs eos docētes intelligāt. Cap. XXIII.

Nec uero se per imperitiam pontifex excusabit, quasi propterea docere non ualeat, q̄ ei sufficiens & luculentus sermo non suppetat, quādo nulla alia sacerdotis doctrina debet esse q̄ uita, latiq; auditores possint proficere, si à doctoribus suis quod uident spiritualiter fieri, hoc sibi etiam simpliciter audiunt prædicari, dicente Apostolo: Et si imperitus sermone, sed non scientia. Vnde datur intelligi, q̄ non se debeat ecclesiæ doctor de aurati sermonis ostentatione iactare, ne uideatur ecclesiam dei non uelle ædificare, sed magis se, quantæ sit eruditionis ostendere. Non igit in uerborū splendore, sed in operū uirtute totam prædicandi fiduciā ponat, nō uocibus delectetū populi adclamantis sibi, sed sletibus, nec plausum à populo studeat expectare, sed gemitū. Hoc specialiter doctor ecclesiasticus elaboret, quo fiant qui audiunt eū sanis disputationibus meliores, nō uana assentatiōe fautores. Lachrymas quas uult à suis auditoribus fundi, ipse primitus fundat, & sic eos cōpunctione sui cordis accendat. Tamen simplex et apertus, etiā si minus latinus disciplinatus, tamē & grauis sermo debet esse pontificis, ut ab intelligentia sui nullos quamuis imperitos excludat, sed in omnium audientū pectus cum quadam delectatione descendat.

2 Cor. 11.

Ostentatio sermonis ecclesiasticis doctoribus fugienda.

Nota.

QVOD INTERSIT INTER DOCTORES qui ecclesiam simpliciter docentes ædificant, et eos qui eloquentiam suam luculentis declamationibus iactant. CAP. XXIII.

Deniq;

D. PROSP. LIB. I.

Denique alia est ratio declamatorum, & alia debet esse doctorum. Illi elucubratę declamationis pompam totis facundię suę uiribus concupiscunt, isti sobrio usitatoq; sermone Christi gloriam querunt. Illi rebus inanibus preciosa uerborum induunt ornamenta, isti ueracibus sententijs ornant, & comodat uerba simplicia. Illi affectant suorum sensuum deformitatem tanq; uelamine quodam phalerati sermonis abscondere, isti eloquiorum suorum rusticitatem studet preciosis sensibus uenustare. Illi tota laudem suam in fauore uulgi, isti in uirtute dei constituunt. Illi plausibile dicunt, & nihil auditoribus suis declamando prospiciunt, isti usitatis sermonibus docent, & imitatores suos instituunt: quia rationem suam nulla fucate compositionis affectatione corrumpunt.

Al. commendant.

Al. affectatione.

Quales esse debeant sacerdotes qui uolunt fieri uite contemplatiue participes. CAP. XXV.

Quocirca si sacerdotes sancti non tales illi sunt quos iudicandos atq; danandos cominatio diuina pronunciat, sed tales apostolica doctrina commendat, multos ad deum sancte uiuendo & predicando conuersant, si nihil ex imperio sed omnia humiliter agant, ac se communes eis quibus sunt prepositi studio sanctę dilectionis exhibeant, si infirmitates carnaliter uiuentium fratrum modo uerborum salubrium medicaminibus curent, modo quas incurabiles iudicant, patientię uirtute sustineant, si moribus ac predicationibus suis non suam, sed Christi gloriam querant, nec uerba ac facta sua in precium fauoris conciliandi miserabiliter perdant, sed quicquid sibi sacerdotaliter uiuentibus atq; docentibus honoris impendit, deo semper adscribat, si non insistent officiosis

DE VITA CONTEMP.

officiosis occurrentium saluationibus sed grauent, non honorari se, sed onerari fauentium sibi laudibus credant, si consolentur afflictos, pascant egenos, uestiant nudos, redimant captiuos, suscipiant peregrinos, si errantibus uia salutis ostendant, desperatis spe uenice consequenda promittant, currentes impellant, remorantes accendant, & quicquid ad officium suum pertinet constantiter exerceant, quis sic erit alienus a fide, ut dubiter tales contemplatiue uirtutis esse participes, quorum exemplo simul ac uerbo plures sunt regnorum celestium coheredes? Isti sunt ministri uerbi, adiutores dei, oraculum spiritus sancti. Per tales deus placat populo, populus instruitur deo. Isti sunt apostolorum dei successores, qui ecclesias Veri sacerdotum
Apostolorum sunt
rum sunt
successores.
quas illi editis mirabilibus fundauerunt, mirabiliter apostolicis prediti uirtutibus regunt, qui fidem catholicam aut disputantibus aut si ita necessitas poscat membrorum suorum laceratione defendunt, pro qua totis uisceribus retinent a missis facultatibus suis etiam mori parati sunt. Fidem catholicorum uirtutibus crescunt, qui pro eos deo autore proficiunt, & deo suo inseparabiliter adherentes in quibus sibi credunt solida ac permansura bona reposita, mundi huius gaudia fugitiua fastidiunt. Hactenus super tribus capitulis sermone lacinosę disputationis, plenitudine perduximus, in quibus que esset uite contemplatiue proprietates, que differentia ipsius & actiue, & qualiter contemplatiue uirtutis sacerdotes fieri participes possint, sufficere ut opinor ostendimus, ideoque huic tandem libro terminum dantes, in secundo uolumine alia tria capitula adiuuante deo conatum nostrum uestris orationibus tractabimus, ut in tertio libro de reliquis quatuor, quibus uirtutum atque uirtutum discutienda continetur ratio, disseramus.

FINIS LIBRI PRIMI.

IN-

D. PROSP. LIB. II.
INCIPIT PRAEFATIO
libri Secundi.

Superiori libro rationē contemplatiuæ uitæ complexus, pro uiribus quas dominus donare dignabitur, de actuali uita sicut promissi disputare cōstitui. Quapropter sicut in præfatione primi uoluminis feci, hic quoq; officij mei necessitatē paucis aperio, quia si potuissem sine inobedientiæ noxa quod iubebatis abnuere, nunquam me propriæ uoluntatis instinctu committerem obrectatorū maleuolo dente carpendum, qui nolentes aduertere quā inuitus hæc scribenda susceperim, totum quod est uestræ iussionis, applicaturi sunt forte uitio uanitatis, maxime si de rebus talibus locuturus, quibus ecclesiasticorum pene omnium conuersatio tenenda describitur, aliquid tale posuero, quod seculariter uiuentium mentes offendat, & dum in descriptione ecclesiasticæ uitæ mores suos, quos nesciri magis quā emendari uolunt, uiderint publicari, in me tanquam suorum actuum proditorem carnaliter commoti desæuiant, atq; ea quæ fuerint donante deo prolata, & si rationabiliter dicta diiudicent, à me dici tamen non debuisse contendant, sicq; aut materia disputationis aut personam disputantis irrideant. Sed quāuis inuisibiliter amplius obedientiæ fructum debet appetere, quā uitare iniuste obrectationis opprobrium, leuius me credidi grauari reprehendentium dictis meo iudicio, quā pertinacis inobedientiæ subiacere periculo. Proinde securus quod uos mihi perficiendi facultatem precibus impetretis à domino qui iussistis ut loquerer, & præsumptionem

DE VITA CONTEMP.

35
ptionem meam apud eos qui me iudicaturi sunt excusetis, ut opus susceptum uobis orantibus adiuuandus expediam. Sed priusquā membratim singula que proposuistis absoluaui, uniuersaliter de ipsa re que in hoc libello tractanda est, pauca mihi uideo esse dicenda, quibus euidenter appareat, qua ratione mihi succenseri posse præfatus sum, ab eis qui magis quis dicat, quid dicat attendunt, nec rationem dicentium, sed dignitatem dicentium praua examinatione discutunt, & quod facere aut fieri nolunt, dici quoq; sibi fastidiant, paratiores aliquid doctrinæ etiam quod scire cupiunt ignorare, quā à persona inferiore cognoscere, cum ueritas undecunq; claruerit, non sit ingenio humano deputanda, sed deo, nec aliquorum debeat credi, sed omnium quæ per se tanta & talis est, ut non sit tunc magna, si eam magni docuerint, sed potius ipsa magnos faciat eos à quibus doceri uel dici potuerit. Voluistis itaq; uobis proprietatem uitæ actualis exponi, ut uos cum uestris secundum ipsam uixisse semper & uiuere probaretis, non qualiter nobis esset uiuendum, sed qualiter docendum in eis disputationibus disceratis. Siquidem conuersatio religiosa actualis est uita, quæ docet quomodo præpositi sub se regant uiuentes & diligant, ac non minus de eorum, quā de sua solliciti salute, quod eis expedire sciunt, paterna cura provideant, & qualiter præposito suo subiecti tanquam capiti membra deseruiant, ac præcepta eius uelut imperium dei summo amore custodiant, hoc esse sanctum, hoc sibi salubre & necessarium iudicantes, quod rectori suo placuerit, non quod eis in perniciem sui arrogantiæ uiciosæ mentis dictauerit. Ideoq; obedientiæ ac patientiæ uirtute fundati, maiorum suorum

Al. disci.

Actualis uita quæ sit.

C non

34

D. PROSP. LIB. II.

non discutunt constituta sed faciunt, et quando rigor
exigit disciplina, ut seueritate arguantur, acceptam cor
reptionem magnanimiter ferunt, nec motibus eorum,
a quibus fuerint obiurgati, sed suis negligentibus quod
castigantur adscribunt. Ciues quoque suos plebeios &
nobiles, diuites ac potentes, qualiter tractare & rege
re debeant sacerdotes, huius libelli series continebit.
Quae ego sicut saepe iam dixi scribere non auderem, si
uobis negare aliquid potuissem. Sed iam Capitula ipsa
differenda ponamus. Quae sitis igitur utrum aequani
miter sustinendi sint diuina precepta calcantes, an pro
modo peccati debeant ecclesiastica seueritate coargui.

FINIS PRAEFATIONIS.

INCIPIUNT CAPITVLA

libri Secundi.

- I** **Q**uod pro diuersitate peccantium, alij portan
di sunt, alij castigandi.
II De laude sanctorum sacerdotum.
III De testimonijs apostolicis, uel de expositione
eorum.
IIII Obiectio, quare sacerdotes sancti, quorum
cura est perditae uiuentes arguere, simulato
res religionis aequanimiter ferant.
V Responsio, ubi ostenditur, quibus exigentibus
causis, quorundam infirmitas blande tra
ctetur.
VI Quod illi peccata aliena impatienter accu
santur.

DE VITA CONTEMP.

35

- VII** Quam remedium habeat confessio pecca
torum, & quale mereatur occultatio dolo
sa supplicium.
VIII Quod inique & non simpliciter arguentes
uani sint, ac diuino iudicio condemnandi.
IX Quod sacerdotes nihil proprium habere de
beant, & ecclesiae facultates quasi commu
nes utpote deo rationem reddituri susci
pian.
X Cum quo damno animae suae ab ecclesia que
pauperes pascit, accipiunt illi, qui sibi de suo
sufficiunt.
XI Quod sunt qui etiam cum profectu animae
suae opibus sustentantur ecclesiae.
XII Quid facere debeant clerici, quorum infir
mitas non potest sua contemnere.
XIII Quae sint gaudia uera, uel uerae diuitiae, &
quid impeditenti afferant bona praesentia
amatoribus futurorum.
XIIII Qualiter intelligatur quod dicit Aposto
lus, qui in sacrario operantur, quae de sacra
rio sunt, edant.
XV De cupiditate, qualiter eis quos semel inua
serit dominetur.
XVI Quod deum perfectius illi possideant, qui
terrenis possessionibus ex corde renunciant.
XVII Quod nihil proficiant, qui abstinentes a ci
bis, uicij seruiunt, nec profit facultates abij
cere, qui suas faciunt uoluntates.
XVIII Quanta bona primus homo, abstinentiae bo
num

D. PROSP. LIB. II. 36

num negligendo perdiderit.
De peccato primi hominis, & de malis quæ
illum peccantem, deo iudicâte, secuta sunt.
Quod omnia bona quæ in Adam corrupti
perdidimus, in Christo reparati recipie-
mus.

XXI Qualiter uiuere debeant, qui Christum imi-
tari desiderant.

XXII Quali temperantia uti debeant, qui à uolu-
ptate delectabilium uel ab immoderata per-
ceptione ciborum communium atq; à uini
immoderato usu cupiunt abstinere.

XXIII Quod utentes carnibus concupiscentia car-
nium polluat non natura.

XXIII Quam utile sit ieiunio uel abstinence ad-
uenientium charitatem plæruncq; præ ferre.

FINIS CAPITVLORVM

libri Secundi.

IN-

INCIPIT LIBER ³⁷

SECUNDVS, QVOD PRO
diuersitate peccantium alij portandi
sunt, alij castigandi.

CAP. I.

I una omnes ægritudine mentium
laborarent, ac paribus animorum
morbis affecti nihil ad inuicẽ di-
screparẽt, aut sustinere necesse es-
set, aut argui. Nũc uero, ppter ea
portandi sunt alij, alij castigandi:
quia pro diuersitate peccantium,
modus quoque diuersus est præceptorum. Et utique
ita dissimilia sunt peccatis adhibenda remedia, sicut ex
dissimilibus causis ueniunt ipsa peccata. Plærõsq; enim
peccandi consuetudo delectat, alios ad peccandũ occa-
sio alicuius lucri temporalis inuitat, fragilitas nonnul-
los inclinat, quosdam ignorantia boni facit nescire,
quod peccant, & impedit mali dulcedo, ne correpti ali-
quando sapiant quod ignorat. Taceo de illis quos alie-
na delicta quibus consentiunt decolorant. Illos etiam
prætermitto, qui cupientes adipisci quod diligunt, uel
refugientes pari quod metuunt, aut fidem catholicam
produnt, aut mendacio præstantiam ueritatis addi-
cunt. Illud dico, quis nesciat aliter homines cogitatio-
ne subita, aliter definitiõne delinquere, aliter sermone,
aliter opere, aliter necessitate, aliter uoluntate pecca-
re? Cum igitur tam multiplicibus ac multum ab in-
uicem distantibus modis homines peccent, quis non
C 3 intelligat

Al. pecca-
torum.

Peccandi
ocasio di-
uersa.

Dupliciter dei praecepta continentur.

intelligat uno modo eis non posse utique mederi, quorum tam diuersi sunt morbi. Et ideo dupliciter quidem fragilitas humana dei praecepta contemnit, aut faciendo quod uetuit, aut non faciendo quod iussit. Sed quomodo non solum ex illis causis quas commemoravi, sed etiam ex alijs quas non commemoravi, in praeceptis suis eum contemnunt, qui eius praecepta non faciunt, sic debent homines modo exhortando, modo sustinendo, modo increpando curari, ut sub ope Christi nullius salus in hac uita debeat desperari. Tam nunc si satis apparuit quod diuina praecepta calcantes non solum porrandi sunt, sed etiam castigandi, a quibus id fiat, qui uel quo ordine quid curandi sint qui curantur, adiuuantibus me meritis & orationibus uestris debeat declarare.

Qualibet curanda animarum sollicitudo committatur.

DE LAUDE SANCTORVM SACERDOTUM. CAP. II.

Acne fidem meus sermo uelut humana coniectura non habeat, effectumque dum ei parum creditur perdat, ea quae adiuuante domino demonstrare constitui, uera esse diuinis testimonijs conabor ostendere, si prius pauca de laude uerorum sacerdotum qui sunt ecclesiarum magistri protulero. Ipsi enim proprie animarum curandarum sollicitudo commissa est, qui pondus populi sibi commissi uiriliter sustinentes, pro peccatis omnium uelut pro suis infatigabiliter supplicant deo, ac uelut quidam Aaron incensum contriti cordis & humiliati spiritus offerentes, quo placatur deus, auertunt iram futurae animaduersionis a populo, qui per dei gratiam sunt diuinae uoluntatis indices, ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores, fidelis populi duces, ueritatis assertores, prauae doctrinae

nae

nae hostes, omnibus bonis amabiles, & male sibi conscijs etiam ipso uisu terribiles, uindictes oppressorum, patres in fide catholica reparatorum, praedicatores caelestium, primi phalanges inuisibilium praeritorum, exempla bonorum operum, documenta uirtutum, & Al. praeforma fidelium. Ipsi sunt ecclesiae decus, in quibus amplius fulget ecclesia. Ipsi colligunt firmissimae, quibus in Christo fundatis, innititur omnis multitudo credentium. Ipsi ianuam ciuitatis aeternae, per quos omnes qui credunt, ingrediuntur ad Christum. Ipsi ianitores, quibus clauis datae sunt regni caelorum. Ipsi etiam dispensatores regiae domus, quorum arbitrio in aula regis aeterni diuiditur gradus et officia singulorum. Hi sunt qui non ambiendo, sed spiritualiter uiuendo sacerdotium meruerunt, quibus non fauoris humani suffragio, sed diuino munere sublimari, nihil sibi de praestantia sui principatus adplaudunt. Quos non inflammat honor acceptus, sed exercet labor impositus. Qui non excellentiae suae profectum cogitant, sed sarcinam, nec gloriantur de officij dignitate, sed subdant potius constituti sub onere. Tales diuina scriptura speculatores appellat, qui speculantur actus omnium, & qualiter unusquisque cum suis in domo, qualiter in ciuitate cum ciuibus uiuat, intentione religiosae curiositatis explorant. Quos bonos probauerint honorando confirmant, quos reprehenderint, uiciosos arguentes emendant, aut si emendari noluerint, aequanimiter portant, habituri uberrimum fructum, aut de sua districtioe, si correcti profecerint, aut de sua patentia, etiam si illi quos sustinet, praemendari noluerint.

Al. excellentiam suam pro uecti cogitant.

Ezech. 5

Al. correpti,

DE TESTIMONIIS APOSTOLICIS, uel de expositione eorum. CAP. III.

C 4 Sed

Universidad de Deusto
40
Bibliot

D. PROSP. LIB. II.

SED iam diuina testimonia sicut promissimus, proferamus. In actibus apostolorum Paulus Apostolus sacerdotibus dicit: Ecce ego scio quod amplius non uidebitis faciem meam uos omnes, inter quos ambulauit prædicans regnum Iesu Christi. Ideoque contestor uos hodierna die, quia mundus sum ab omnium sanguine. Non enim subterfugi, quominus adnunciarem uobis omne consilium dei. Adtendite uobis & uniuerso gregi, in quo uos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei, quam adquisiuit sanguine suo. Regnum dei, inquit, inter uos ambulans prædicauit, ut me alienum ab omnium perditione seruarem, qui uerbo doctrinæ salutaris audito nihil promouetur ad salutem. Regnum dei prædicat, qui de uita futura quæ non habet finem, de contemplatione diuina quæ non habet fastidiosam facietatem, de sanctorum beatitudine quæ non habet defectionem, de angelorum similitudine consequenda prædicare non cessat, ita ut si ad hæc ineffabilia bona qui audiunt prouocari noluerint, absolutus sit ille, qui eis prædicando non tacuit. Quod autem secutus adiungit, non enim subterfugi, quo minus adnunciarem uobis omne consilium dei, quid aliud facit intelligi, nisi ut ecclesiasticus doctor dispositionem dei, quod consilium dei uocat, Apostolus eis quos docet aperiat. Aperit ergo dispositionis diuinæ consilium, quando docet ut patres pietatem filijs suis impendendo, eam mereantur à domino qui est omnium pater. Ut filij honorem debitum patribus suis exhibeant, non exheredationis metu deterriti, sed futuræ remunerationis desiderio prouocati: quia præceptum domini tam patres filios diligendo, quam filij honorificentiam suis exhibendo patri-

Al. saluatoris. Regnum dei prædicare.

Al. prædicanda.

Patres filijs pietatem, filij honorem patribus exhibere debent.

bus

DE VITA CONTEMP.

bus complent, qui utrumque iussit ut fieret. Ut mariti fidem coniugalis thori suis uxoribus seruent, ut uxores maritos suos non studio formæ lenocinantis adhibito, aut accuratone uestium diuersarum, sed gravitate morum delectent, & operum sanctitate. Ut domini seruos uelut eorum in Christo conserui misericorditer tractent, & serui dominis ita ex corde deseruiant, ut uoluntatem non solum dominorum suorum, sed etiam dei hoc ipsum iubentis efficiant. Ut inter ciues cum ciuibus, cum amicis amici, cum parentibus parentes ueram concordiam teneant, ut in nullo negotio alter alterum callida fraude decipiat, aut ne in communi contractu fidem quam sibi seruari aliquis cupit ipse corrumpat. His & talibus & sacerdos adnūciat prædicando & obediendo populus accipit dei cōsiliū, sine quo non peruenitur ad regnum, in quo solo executores diuini consilij participes deo autore futuri sunt cœlestium præmiorum. Deinde quod dicit Apostolus, attendite uobis & uniuerso gregi, in quo uos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam dei quam adquisiuit sanguine suo, quis non uideat, quod tunc sibi sacerdotes attendunt, quando sancte uiuendo ac uoluntate domini fiducialiter prædicando ecclesie dei prospiciunt, ut eis iam graue non sit infirmos ecclesie sustinere, pro quibus redimendis se dignatus est morti uitæ tradere auctor. Sed & ipsi qui docentur ut sapiant, qui increpantur ut saltem obiurgati proficiant, qui sustinentur ut de suis aliquando criminibus erubescant, & gaudium suis doctoribus quorum patientia blande tractantur, de utilitatis suæ profectu exhibeant, & ipsi inquam libenter audiant, quid eis apostolico ore diuinus sermo præcipiat. Obedite, inquit,

Ibidem.

Quando sibi sacerdotes attendant. Al. offerre.

Al. de utilitate suæ correctionis.

C s quit,

D. PROSP. LIB. II.

42
quit, præpositis uestris, & subiecti estote eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus uestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant & non gementes, hoc enim expedit uobis. Ergo doctoribus suis debent obedire qui audiunt, atq; eis cum reuerentia esse subiecti. Quod faciunt illi qui castigati libenter accipiunt, nec increpantibus contradicunt. Quod uero ait, ipsi enim peruigilant quasi ratione reddituri pro animabus uestris, sacerdotalem curam pro populo sibi commisso satis ostendit, qui tam in suis actibus quam in prædicationibus uigilantes, sollicitè hostis antiqui rimantur insidias, ne quem uelut dormiente pastore lupo diabolus astuta fraude decipiat, & in damnum pastoris abreptum secum usque ad supplicia sempiterna perducatur. Verum quia ex his qui arguuntur, aliqui se obediētes emendant, aliqui in sua peruersitate perdurant, ideo de sacerdotibus ait, ut cum gaudio hoc faciant & non gemētes. Cum gaudio sacerdotes arguunt, quando correpti proficiunt, & tristes hoc faciunt, quando se nihil proficere in suis contemptoribus ingemiscunt, ac sic hoc dicit illis expedire, ut cum gaudio non gementes eos increpent sacerdotes, qui doctores suos sua correctione lætificant, & eorum gaudia incrementum sui profectus accumulunt.

OBIECTIO. QVARE SACERDOTES sancti quorum cura est perditæ uiuentis arguere, simulatores religionis equanimiter ferant. C. A. P. III.

NEC dum sermonem de sacerdotibus sanctis, unde plura dicere conabar impleueram, cum ecce ad

Heb. 13

Ibidem.

Al. subripit.

Ibidem.

DE VITA CONTEMP.

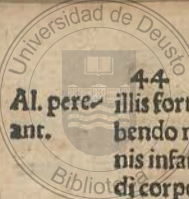
ad me quidam de nostris ingressus, quid dictarem curiosus interrogat. Cui cum recitari fecissem, omnes inquit episcopos tales esse deceret, quales tuus sermo descripsit, & nunc esse plures apud nos plenos sacerdotalibus bonis, qualia ueraciter prædicasti, dubium non est. Sed cum ad eorum probetur officium pertinere, ut inquietos sacerdotali auctoritate corripiant, rudes doceant, contradicentes sanę doctrine, redarguant, quid est quod non in omnes hæc eorum cura porrigitur, cur non & alios simili auctoritate castigant? Illos dico qui uelut conuersi ex pristinis moribus nihil abiciunt, non mente mutati, sed ueste: nec actu, sed habitu. Hi sunt qui sermone tantum non opere seculo renunciaisse contenti seculariter uiuunt, & uicia sua inanti professione uitæ melioris abscondunt, ac religionis imaginariæ nomine palliati, opinionem uirtutis pro uirtute suscipiunt. Prædicant magna nec faciunt, accusant uicia nec deponunt. Publice sibi displicere simulant, quod occulte committunt. Magni student uideri, non fieri. Laudant eos, quorum cupiunt prædicatione laudari. Ieiunant, ut uultus sui pallorem pernitiosis laudibus uendant. Ad reprehendendos alios prompti, se non patiuntur à quibuslibet uel leniter reprehendi. Ad faciem publicam patientiam fingunt, & in animo iracundiæ uirus abscondunt, ad nocendum parati, cum nocendi tempus inuenerint, suorum actuum negligentes, sunt aliorum prociacilibertate censors. Impudenter se assuunt uirginibus sacris ac uiduis, quibus tanto inglutinantur affectu, ut facilius ab ecclesiæ (quod dictu quoque nefas est) quam ab earum communionem discedant. Qui & si cum

al. debere

Sacerdotum officium.

Attendat hæc religionis imaginariæ notæ palliati.

illis

Al. pere-
ant.

illis forte non peccant, tñ malæ suspicionis de se præbendo materiam, uitam suam maculis finistrę opinio- nis infamant. Taceo de illis qui inundante lassabun- di corporis motu, defluëtibus in talos uestimentis in- cedunt, & uagis laterum flexibus quodammodo flu- ctuantes, animorum dissolutionem uestigijs sinuosa mobilitate nutantibus produnt. Illos quis ferat, qui adumbratę prætendentes honestatis imaginem, ad hoc pupillorum ac uiduarum causas uelut tuendas si- mulata pietate suscipiunt, ut earum facultates suis ad- iñciant, & diuites ex pauperibus facti, uel ex diuitibus ditiores, tenuë censum per nefas accumulunt, ut cum fuerint exundäte patrimonio sumptuosiores effecti, nunquam materia uoluptatis gulæ suæ deficiat? Hos igitur tales quare non arguunt, qui arguendi potesta- tem diuinitus acceperunt? Non uerëtur ne forte cum tam flagitiose uiuentibus parcunt, uideantur probare quæ faciunt? Quid quod etiam eos ad officium cleri- catus admittunt, & per nefas quasi parum sit quod ta- les dissimulata seueritate non increpant, insuper & honorant?

RESPONSIO VBI OSTENDI-
tur, quibus exigentibus causis, quorun-
dam infirmitas blande tractetur.

CAP. V.

EGO uero si recolis inquam, quid de sanctis sa-
cerdotibus fuerit disputatum, sufficiens accepisti
reipsonsum. Ecclesię quippe doctoribus sicut supra
iam diximus, & censura inesse debet ut arguant, & pa-
trentia ut emendari nolentes fortiter ferant, apostoli
co satie

eo satis facientes imperio, qui Timotheo præcipit di-
cens: Argue, obsecra, increpa in omni patientia & do-
ctrina. Quasi diceret. Argue coęquales, obsecra senio-
res, increpa iuniores. Sed propterea addidit in omni
patientia & doctrina: quia leniter castigatus exhibet
reuerentiam castiganti: asperitate autem nimix incre-
pationis offensus, nec increpationem recipit nec salu-
tem. Item alio loco idem Apostolus dicit: Vos qui fir-
miores estis, imbecillitates infirmorum sustinete. Su-
stinent ergo æquanimiter ut infirmos, quos emendare
non potuerint castigatos. Proinde quia nec obiurga-
ri omnes expedit, nec omnes blande tractari, sciunt
sancti sacerdotes atque discernunt quos debeant tem-
perata seueritate corripere, & quos sacerdotali ma-
gnanimitate portare, & ideo omnium quos per Dei
gratiam curant, nõ uoluntati sed utilitati prospiciunt.
Deniq; alios honorari deformiter ambientes, quibus
non expedire nouerunt non uicio alicuius inuidig, sed
altæ prudentiæ consilio præmittunt, & alios late-
re cupientes honorant, ut eis aditum ad maiores pro-
fectus aperiant. Eos quos probant increpatione posse-
pati castigant, & impatientes obiurgationis ut lan-
guidos palpant, non eis adulando quod tales sunt, sed
infirmitatibus talium compatiendo, si forte aliter sa-
nari non possunt. Cæterum si ecclesię communionem
priuentur infirmi, qui curari adhibita increpatione
non possunt, aut intolerabilis mole tristitię supra mo-
dum grauati succumbunt, & sanctorum omnium uul-
tus per quos possent restitui deo refugiunt: aut certe
ad omnem peccandi impudentiam si fuerint exacer-
bati profiliunt, & quicquid mali occulte faciebant pub-
lice

2. Tim. 4

Rom. 15

Arguedi
modus.

D. PROSP. LIB. II.

blice perpetrabunt, in tantam uesaniem reparandę salu-
lutis desperatione prolapsi, ut seria uerba corripientiu-
um in iocos exitiabiles impudenti urbanitate conuer-
tant, ac maledica in se ex ipsa iactatione turpitudinis
sue, turpiter uiuentium maleuolas lætitiis pascant.
Propter hoc ergo blanda pietate portandi sunt, qui
increpari pro sua infirmitate non possunt. Et reuera
si peccandi salubrem pudorem, dum pro eo erubescis
incutias, ac uerecundiam quam pro peccatis eius assu-
mis, in eum pia animi compassione transfundas, facile
in illo reprimis omnem peccandi licentiam, atq; ei to-
tam impudentiam demis licentiosę turpitudinis hor-
tatricem. Tunc mores eius uerecundia custos integri-
tatis ornabit, ut ei placeat quod ante fordebat, quan-
do sordidus erat, ut fordeat quod ante placebat, quan-
do ipse bonis oibus displicebat. Sanctos uiros aman-
do sectabitur, & sectando in eor; similitudinem pau-
latim uitę prioris emędatione formabitur, ut ei quę
laboriosum fuit in sublimitatem uirtutis euadere, tam
deforme sit in uicia rursus quibus se gaudet caruisse
descendere: qui, sicut uirtus onerosa est uicioso, ita uir-

Al. peccā-
ti.

Al. ita uir-
tutis ami-
co uirio-
so uolan-
tas ama-
ra est.

tutis amico uictosa uoluptas est. Ecce quomodo pec-
cantes omnes blande tractat aut increpat, qui nihil ali-
ud, nisi eorum salutem, quibus uult prodesse cōsiderat.

QVOD ILLI PECCATA ALIE-
na impatienter accusant, qui sua non
cogitant. CAP. VI.

TAmdu enim quis peccata sua quę nosse ac de-
flere debet ignorat, quamdiu curiose aliena con-
siderat. Quod si mores suos ad seipsum cōuersus aspi-
ciat, non requirit quod in alijs specialiter reprehē-
dat;

DE VITA CONTEMP.

dat, sed in se ipso quod lugeat. Proinde fratrum no-
strorum uicia non facile debemus accusare sed geme-
re, ut inuicem onera nostra portantes legem Christi sumi accu-
possim⁹ implere, qui utique non accusauit peccata no-
stra sed tulit, Euangelista dicēte, Ecce agnus dei, ecce gemenda
qui tollit peccata mundi. Itaque si ille qui sine pecca-
to fuit, nos peccatores ineffabili pietate sustinuit & su-
stinere non desinit, non interitum nostrum desiderās,
sed profectum, nec mortem peccantium, sed salutem,
quare nos exemplo nostri saluatoris & domini non
sustineamus infirmos, cum & ipsi aut infirmi sumus
& uolumus a deo portari, aut si sani sumus, possumus
adhuc ut fragiles infirmari;

QVANTVM REMEDII HABE
at confessio peccatorum, & quale merea-
atur occultatio dolosa supplicium.
CAP. VII.

HVC accedit quod & ipsa peccata sic habentur
occulta uel aliena nobis, uel alijs nostra, ut ple-
runq; & sanctus inter peccatores lateat, & famā san-
cti obtineat peccator. Innocentem si se tueri non po-
test, suspicio iudicis incauta condemnat, & reum calli-
ditas ingentij uiuacis excusat. Veruntamen non diui-
num, sed humanum fallunt ista iudicium. Et quid mi-
rum si animos aliorum quales sint, sine ipsorum con-
fessione nescimus, cum nos ipsos ita hodie nouerim⁹,
ut quales futuri simus crastino nesciamus? Cum uero
nobis fratres quilibet nostri peccata sua tanq; medicis
uulnera quibus urgent aperiant, operā dare debem⁹, al. arguē
ut quātorius ad sanitatē deo autore pueniāt, ne in pei-
dissimulata curatiōe, pfiāt. Ecce aut crimina q̄rilibet,
si ipsi

si ipsis criminosis confiteri nolentibus undecumq; clauerint, quæcumque non fuerint patientiæ leni medicamento sanata, uelut igni quodam piæ increpationis urenda sunt & curanda. Quod si nec sic quidem equa nimitè sustinentis ac piæ increpantis medela profecerit in eis, qui diu portati & salubriter obiurgati cor rigi noluerint, tanquam purres corporis partes debet ferro excommunicationis abscidi, ne sicut caro morbis emortua si abscisa non fuerit salutem reliquæ carnis putredinis suæ contagione corrumpit, ita isti qui emendari despiciunt & in suo morbo persistunt, si moribus deprauatis in sanctorum societate permanerint, eos exemplo suæ perditionis inficiant. Porro illi quorum peccata humanam noticiam latent, nec ab ipsis confessa, nec ab alijs publicata, si ea confiteri aut emendare noluerint, deum quæ habent testem, ipsum habituri sunt & ultorem. Et quid eis prodest humanum uitare iudicium, cum si in malo suo permanerint, ituri sint in æternum deo retribuente supplicium? Quod si ipsi sibi iudices fiant, & ueluti suæ iniquitatis ultores hic in se uoluntariam poenam seuerissimæ animaduersionis exercent, temporalibus poenis mutabunt æterna supplicia, & lachrymis ex uera cordis compunctione fluentibus restinguenda æterni ignis incendia. At hi qui in aliquo gradu ecclesiastico constituti aliquid occulte crimen admittunt, ipsi se uana persuasionem decipiunt, si eis uideatur propterea communicare & officium suum implere debere, quod homines occultatione sui criminis fallunt. Exceptis enim peccatis quæ tam parua sunt, ut caueri non possint, pro quibus expiandis cotidie deo clamamus & dicimus, dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus

Al. proce
serit.
Al. putri
das.
Putres
corporis
partes fer
ro excom
municati
onis absci
dendæ.

Math. 6.

mus debitoribus nostris, illa crimina caueantur, quæ publicata suos auctores humano faciunt damnari iudicio. Qui autem ea commiserint & ideo prodere metuunt, ne sententiam iustæ excommunicationis accipiant, sine causa communicant, imò uero dupliciter contra se iram diuinæ indignationis exaggerant, quod & hominibus innocentiam fingunt, et contempto dei iudicio abstinere se ab altari propter homines erubescunt. Quapropter deum sibi facilius placabunt illi, qui non humano conuicti iudicio, sed ulro crimine cognoscunt, quia aut proprijs illud confessionibus produnt, aut nescientibus alijs quales occulti sunt, ipsi in se uoluntariæ excommunicationis sententiam ferunt, & ab altari cui ministrabant, non animo sed officio separati, uitam suam tanquam mortuam plangunt, certi quod reconciliatio sibi efficacis poenitentiae fructibus deo non solum amissa recipiant, sed etiam ciues supernæ ciuitatis effecti, ad gaudia sempiterna perueniant.

QUOD INIQVE ET NON SIMPLICITER ARGUENTES UANI SINT, AC DIUINO IUDICIO CONDEMNANDI.

CAP. VIII.

IAM de illis qui leui suspitione permoti simpliciter uiuentes obiurgant, ut & illos incondita correptione confundat atque deiciat, & sibi per hoc ne scio cuius distractionis gloriam quærant, non est meum aliquid dicere, super quibus tam perspicue diuinus sermo pronunciat, ut expositore non egeat. Ait enim in eccle. 19 ecclesiastico spiritus sanctus. Est correptio mendax in ira contumeliosi, id est, iudicium quod non est bonum

Al. corre
ptione.
Eccle. 19

Universidad de Deusto
50
Corre-
prio men-
dax.
Bibliote

D. PROSP. LIB. II.

bonum, Vtq; contumeliosi hominis & superbi corre-
ptio quæ dicitur mendax, superbiæ est non alicuius
humilitatis indicium, & ideo nõ est bonum. Quid po-
tuit evidentius, quid apertius dici, quàm contumelio-
sum dicere, & mendaciter arguentem? Quia & contu-
meliosus est, qui mendaciter arguit, & mendaciter ar-
guit, qui contumeliam facit. Item in Prouerbij: Te-
stis falsus non erit impunitus, & qui arguit, inique nõ
effugiet. Quis est falsus testis, nisi qui hominẽ quem li-
bet de criminibus indiscussis obiurgat? Quem pro-
pterea inique increpantem dicit, non impunitum fu-
turum: quia innocentem nullis prouocantibus meri-
tis arguendo uult esse reum. Quod autem dicit de eo
qui inique arguit non effugiet, quid aliud debet intel-
ligi, nisi iram dei non effugiet, qui aliquem nõ sic cor-
ripit ut emedet, sed ut se procaciter iactet? Sed de con-
temptoribus præceptorum dei & de correptionis ac-
patientia uirtute, sufficiant ista quæ diximus, ne uno
capitulo iusto amplius immorati, aut cætera breuius
quàm necesse sit transcurramus, aut intentionem ue-
stram longitudine nimium protelari uoluminis one-
remus. Videamus itaque quid nos etiam continentia
capituli sequentis edoceat, utrum inquit congregan-
dis fratribus aut alendis expediat facultates ecclesiæ
possideri, an perfectionis amore contemni.

Prou. 19
Falsus te-
stis.

Al. uideri

QVOD SACERDOTES NIHIL

proprij habere debeant, & ecclesiæ facul-
tates quasi communes, utpote pro
quibus deo rationem reddi
turi sunt suscipiant.

CAP. IX.

Expedi

DE VITA CONTEMP.

EXpedi facultates ecclesiæ possideri, & amore
perfectionis proprias contemni. Non enim pro-
priae sunt, sed communes ecclesiæ facultates, & ideo
quisquis omnibus quæ habuit dimissis aut uenditis, fit
rei suæ contemptor, cum præpositus fuerit factus ec-
clesiæ, omnium quæ habet ecclesia efficitur dispensa-
tor. Denique sanctus Paulinus ut ipsi melius nostis
ingentia prædia quia fuerunt sua, uendita pauperibus
erogauit, sed cum postea factus esset episcopus, non
contempsit ecclesiæ facultates, sed fidelissime dispen-
sauit. Quo facto satis ostendit, & propria debere pro-
pter perfectionem contemni, & sine impedimẽto per-
fectionis posse ecclesiæ quæ sunt, profecto commu-
nia possideri. Quid sanctus Hilarius? nonne & ipse
omnia bona sua aut parentibus reliquit, aut uendita
pauperibus erogauit? Is tamen cum merito perfectio-
nis suæ fieret ecclesiæ Arelatenfis episcopus, quod
illa tunc habebat ecclesia nõ solum possedit, sed etiam
acceptis fidelium numerosis hæreditatibus ampliauit.
Isti ergo tam sancti, tam perfecti p̄tiffices factis eui-
dentibus clamant posse & debere fieri quod fecerunt.
Qui utique homines tam secularium quàm diuinarum
literarum sine ambiguitate doctissimi, si scirent res
ecclesiæ debere contemni, nunquam eas habuerant,
qui omnia sua reliquerant. Vnde datur intelligi, quod
tales ac tanti uiri qui uolentes esse Christi discipuli,
renunciauerunt oĩbus quæ habebant, nõ ut possessores,
sed ut p̄curatores facultatis ecclesiæ possidebant. Et id
circo sciẽtes nihil aliud eẽ res ecclesiæ, nisi uota fidelium, sicut patri-
monia peccatorum & patrimonia pauperum, non eas
uedicauerunt in usus suos ut proprias, sed ut cõmendatas sunt pau-
peribus diuiserunt. Hoc est em̄ possidẽdo cõtẽnere, nõ perim.

Hilarij
p̄goniũ.

Res eccle-
siae patri-
monia
monia
perum.

D. PROSP. LIB. II.

sibi sed alijs possidere, nec habendi cupiditate ecclesie facultates ambire, sed eas pietate subueniendi suscipere, quod habet ecclesia cum omnibus nihil habentibus habere commune, nec aliquid inde eis qui sibi de suo sufficienter erogare, quando nihil aliud sit habentibus dare quam perdere.

CVM QVO DAMNO ANIMAE

sue ab ecclesia quae pauperes pascit accipiunt illi, qui sibi de suo sufficienter.

CAP. X.

Osee 4.

Nec illi qui sua possidentes, dari sibi aliquid uolunt, sine grandi peccato suo, unde pauper uisurus erat accipiunt. De clericis quidem dicit spiritus sanctus. Peccata populi mei comedunt. Sed sicut nihil habentes proprium, non peccata, sed alimenta quibus indigere uidentur accipiunt, ita possessores non alimēta quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt. Ipsi quoque pauperes si se possunt suis artificijs aut laboribus expedire, non praesumant, quod debet debilis aut infirmus accipere, ne forte ecclesia quae potest omni solatio destitutis necessaria ministrare, si omnes etiam nihil indigentes accipiant, grauata illis quibus subuenire debet non ualeat. Qui autem ecclesiae seruiunt & labori suo uelut debita reddi oportere credentes, ea quibus opus non habent aut accipiunt aut exigunt, nimis carnaliter sapiunt, si putant quod ecclesiae fideliter seruientes stipendia terrena ac non potius praemia aeterna percipiant. Secularis quippe militia quae ecclesia non habet, terrena strenue militantibus praestat. Vnde satis indignum est, si fidelis et operosa deuotio clericorum propter stipendium temporale praemia

DE VITA CONTEMP.

55

ma sempiterna contemnat. Quod si quilibet minister ecclesiae non habeat unde uiuat, non ei praemium hic, sed necessaria praestat ecclesia, ut in futuro praemium laboris sui recipiat, quod in hac uita iam spe dominationis certus expectat. Illi quoque qui uel idonei nihil quidem sibi dari uelut debitum possunt, sed tamen ecclesiae sumptibus uiuunt, non est meum dicere, quali peccato cibos pauperum praesumendo suscipiant, qui ecclesiam quam iuuare de proprijs facultatibus debuerunt, suis expensis insuper grauam, propter hoc fortassis in congregatione uiuentes ne aliquos pauperes pascant, ne aduenientes suscipiant, aut ne suum censum expensis cotidianis imminuant. Quod si aliquid de fructibus suis ecclesiae uelut pro ipsa expensa sua contulerint, non se praeferrant inani iactantia illis, quos nihil habentes pascit & uestit ecclesia: quia perfectior est ille, qui se mundi rebus expoliatur, aut qui cum nihil habuerit, nec habere desiderat, quam ille qui ex multis quae possidet ecclesiae aliquid praestat, ac se de eo quod praestiterit forsitan iactat. Dura sunt quae dico, nec ego diffiteor. Dura sunt, sed obseruare nolentibus. Caeterum si faciant ista quae difficilia non facientibus sunt, statim facientibus facilia fiunt. Non ergo ea quae nolumus obseruare impossibilitas nobis facit dura, sed nouitas. In usum ueniant, & neminem frequentata conturbant. Nam quaero, quid eorum sit quod dixi difficile, ut homo id quod opus non habet ab ecclesia non accipiat, an ut quod habet sine causa contemnat. Si propter hoc non uult sua relinquere ut habeat, unde uiuat, ut quid accipit unde rationem reddat, ut quid peccatis alienis sua multiplicat?

Taxat sacerdotum avaritiam.

Al. excipiant.

D 3 QVI

54

D. PROSP. LIB. II.
QVI SVNT QVI ETIAM CVM
profectu animæ suæ opibus sustentan-
tur ecclesiæ. CAP. XI.

ITaque sacerdos cui dispensationis cura commissa est, non solum sine cupiditate, sed etiam cum laude pietatis accipit à populo dispensanda, & fideliter dispensat accepta, qui omnia sua aut relinquit, aut ecclesiæ rebus adiungit, & se in numero pauperum paupertatis amore constituit, ita ut unde pauperibus subministrat, inde & ipse tanquam pauper uoluntarius uiuat. Clerici quoque quos pauperes aut uoluntas aut natiuitas fecit, cum perfectione uirtutis uitæ necessaria, siue in domibus suis, siue in congregatione uiuentes accipiant: quia ad ea accipienda non eos habendi cupiditas ducit, sed cogit uiuendi necessitas.

QVID FACERE DEBEANT
clerici, quorum infirmitas non potest sua contemnere.

CAP. XII.

ILLI autem qui tam infirmi sunt, ut possessionibus suis renūciare non possint, si ea quæ accepturi erāt dispensatori relinquunt, nihil habentibus conferenda, sine peccato possident sua. Qui & ipsi quodammodo sua relinquunt, quando proprijs contenti rebus, nihil eorum quæ labori uel ordini suo deberi arbitrantur accipiunt. Quod si putant ideo accipi debere eorum, quæ conferuntur ecclesiæ portionem, ne eam uideantur abijcere, se uero non posse sua relinquere, quod eis deforme sit inter suos pauperes reddi, nouerint esse de formius possessores de elemosynis pauperum pasci.

Quæ

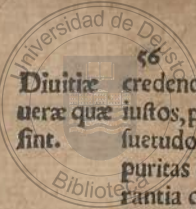
DE VITA CONTEMP.
QVAE SINT VERA GAVDIA
uel uera diuitiæ, & quid impediementi afferat
bona præsentia amatoribus futurorum.
CAP. XIII.

HEV quàm subtiliter nos ille decipiendi artifex fallit, quanta cecitate oculos nostræ mentis obducit, ne discernamus gaudendi auidi, unde iustus gaudeamus, aut ne cupientes augeri diuitijs, nouerimus quas quibus incōparabiliter præferamus. Nam gaudere quidem bonum est, sed qui gaudet si non inde gaudeat unde debet, non potest bonum esse quod gaudet. Siquidem gaudet & raptor, quum desiderata rapuerit, gaudet & ebrius, quum exoptatæ occasionem potationis inuenerit, gaudet & adulter, quum ad delectationem fruendi corporis concupiti peruenit. Sed cum sit gaudere bonum, de his atq; huiusmodi gaudere grande est malum. Hæc & his similia sunt unde gaudere nos uult mundus, cum suis amatoribus periturus. Hæc sunt quæ repudiare debemus, ut de bona conscientia, de sanctitate morum, de acquisitione uirtutum, de dono dei, & de promissione futuri regni ineffabiliter gaudeamus. Ditari quoq; diuitijs grande est bonum, sed inde ditari unde non debeas, fraudibus non est habenda facultas, sed detestanda calamitas. Nihil enim calamitosius, nihilq; miserius eo, qui iniquis acquisitionibus crescit, quem locupletem fraudes faciunt ac rapinæ. Illæ nobis sunt ambiendæ diuitiæ, quæ nos ornare possint pariter & munire, quas nec acquirere possumus inuiti, nec perdere, quæ nos contra hostiles impetus armant, à mundo disternant, deo cōmendant, ditāt animas nostras atq; nobilitant, nobiscum sunt, intra nos sunt. Diuitiæ nostræ

Mundus
unde gau-
dere nos
uelit.

Nihil mi-
serius q̄
serius q̄
locupleta-
ri.
Ambien-
dæ diuitiæ
quæ orna-
re ac mu-
nire pos-
sunt.

D A cre

Diuitiæ credendæ sunt pudicitia, quæ nos pudicos, iusticia quæ iustos, pietas quæ pios, humilitas quæ humiles, mansuetudo quæ mansuetos, innocentia quæ innocentes, puritas quæ puros, prudentia quæ prudentes, temperantia quæ temperantes, et charitas quæ nos facit deo & hominibus charos, uirtutum potentes, seculi contemptores, ac bonorum omnium sectatores. Hæc sunt non omnium, sed sanctorum sanctæ uirtutes, non diuitum superborum, sed humilium pauperum facultates, patrimonium cordium, diuitiæ incorruptibiles morum, quibus non abundant, nisi illi qui illis carnalibus ex corde renuntiant. Quæ quamuis & ipsa sint bona utpote à bono deo creata, tamen quia sunt bonis malisq; communia, student ea spirituales uiri contemneré, quo possint ad illa incomparabiliter meliora, quæ sunt bonorum omnium propria peruenire, quoniam non est tale bonum quod habent & mali, quale illud est, quod non habent nisi boni. Corporale bonum quando habent iniqui, ipsorum est præmium, quando habent iusti, non est eorum præmium, sed temporale solatium. Item boni temporalis amissio, sit exercitium iusti et iniusti supplicium, quia & iustus de fidei coelestium captus, omnia temporalia siue habeat siue amittat, omnino non sentit, & iniquus quod cum delectatione habet, sine dolore non perdit. Propter hoc igitur eis qui militant deo fugiendæ sunt ex toto corde diuitiæ, quas qui habere uolunt, sine labore non querunt, sine difficultate non inueniunt, sine cura non seruant, sine anxia delectatione non possident, sine dolore non perdunt. Apostolus autem Christi militibus dicit. Volo uos sine sollicitudine esse, & radix omnium malorum est auaritia. Quam quidam appetit

al. habuit
 Militantibus deo fugiendæ sunt diuitiæ.
 1. Cor. 7
 1. Tim. 6

appetentes errauerunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis, ac sic census iste terrenus eis à quibus uiciose diligitur, non est uoluptatum materia, sed dolorum. Quapropter expedit facultates ecclesiæ possideri, ut inde uiuant, qui non seculo, cuius gaudia fugitiua repudiant, sed deo seruiunt, cuius ineffabilia bona de-fiderant.

QUALITER INTELLIGATUR
 quod dicit Apostolus, qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edant.
 CAP. XIII.

De talibus dicere uidetur Apostolus, Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt, & qui altario deseruiunt, cū altario participant. Qui nisi hoc de contemptu facultatum suarum uellet intelligi, nunquam secutus adiungeret. Ita & deus ordinauit his qui Euangelium adnunciant, de euangelio uiuere. De euangelio uiuunt, qui nihil habere proprium uolunt, qui nec habent, nec habere aliquid concupiscunt, non suorum sed communium possessores. Quid aliud est de euangelio uiuere, nisi laborantē inde ubi laborat necessaria uitæ percipere? Apostolus tamen qui sic euangelium prædicauit, ut nec de euangelio uiueret, sed necessaria sibi suis manibus ministraret, de se confidenter eloquitur: Ego autem nullo horum usus sum. Et quare hoc dixerit, secutus aperuit dicens: Expedit mihi magis mori, quam ut gloriam meam quis euacuet. Euacuare dicit gloriam suam, si ab eis quibus prædicabat uoluisset accipere uitæ corporalis expensam. Nolebat quippe in præsentis laboris sui fructum sed in futuro recipere. Si ergo ille qui nihil habuerat,

1. Cor. 9
 Al. contēptoribus.
 Ibidem.
 De euangelio uiuere.
 Ibidem.
 Ibidem.
 Al. tempo-ralis.
 D 5 noluit

D. PROSP. LIB. II.

noluit de euangelio ubi laborabat, fed suis manibus uiuere, ne gloriam suae mercedis amitteret, quid nos qui & propria nolumus amore possidendi non uiuendi necessitate relinquere, & accipere insuper uolumus non unde uiuamus, sed unde censum nostrum incrementis damnabilibus augeamus?

DE CVPIDITATE, QVALITER eis quos semel inuaserit dominetur.

CAP. XV.

Iubet ecce nobis imperiosa cupiditas, ut diuina par uipēdentes possessionum terrestrium damnosa cōpendia cogitemus, ut in eis totam sollicitudinem curamq; ponamus, ut inde nos morbida uanitate iactemus, ut amplitudine patrimonij diffusioris elati, fieri pauperes spiritu negligamus. O facinus inauditum. Suauis iugo Christi cōtempo, ferreum cupiditatis imperium uoluntaria mentium inclinatione suscipimus, & domini nostri leui onere, quod subiectos non onerat, sed subleuat post habito, plumbeum pondus nostris ceruicibus aggeramus, quod citius potest deponi quam ferri, quia & ipsa cupiditas quae nobis subijcitur ultro uolentibus hoc pondus imponit, contemni potest facilius quam expleri, & ideo qui se illi uolentes dediderint oppugnanti, uoluntatem resistendi ulterius nō habebunt tyrānice dominantī. Et hoc fit iusto dei iudicio, ut qui cupiditati resistere nolui⁹ ingressu re, iā resistere nequeam⁹ ingressu. O plāgendū miserabilis mētis expugnatē seruiū. O intolerādū dēmoniacē cupiditatis imperiū, ut ex hostib⁹ suis quos pōt uincere faciat suos, promittit ingentia, & bonorū tēporalia pollicitatione deceptos impellit, iam miseros & miseran-

Præposterus ordo.

al. execrā dūm.

DE VITA CONTEMP.

miserandos in turpia. Tenet nos lucrorum pœnaliter dulcium catenis addictos, & in sua ditione captiuos, Plangendum trahit inuitos, sed quod est deterius quoscuque uoluerit uolentes ducit. Vastat in nobis quicquid uere cundia, aut pudoris inuenerit, et quos suis triumphis addixit, adhuc tanquam resipiscendi suspectos omnibus uiribus honestatis exaromat, ne quando contra eā qui bellare nolumus, rebellem⁹. Rapit nos ac passim per omnia acquisitionum genera cupidos adquirendi dispergit, non permittit animum liberum, non stabile corpus uagante animo mobilitate, aut quietum, & uelut quaedam cadauera in partum feris auibus be- Ai. uacante. Riji⁹q; proiecta, captiuos suos immundis spiritibus trahit, non lacerandos, sed audissimis mortiferorum criminum faucibus deuorandos, nec tamen ut esse iam desinant, sed ut pœnaliter uiuant. Denique in uiuis corporibus adhuc portant funera sua, sed idem uiui simul & mortui. Hinc est, quod peccato uiuentes quantum nos cōgestarū opum oblectet accessio, ipsa fruendi carnalibus delectatione sentimus, & quantam uirtutum sustineamus inopiam, uelut mortui uirtutibus ignoramus.

QVOD DEVM PERFECTIVS

illi possideant, qui terrenis possessionibus ex corde renunciant.

CAP. XVI.

Haec sunt propter quae non explendis uoluptatibus ac fouendis, sed congregandis fratribus, aut alēdis expedit facultates ecclesiae possidere, ut uno sollicitudines omnium in sua societate uiuentium sustinente, omnes qui sub eo sunt fructuosa uacatione

Universidad de D.
60.
Notat
ociosa qui
ere per-
fructes.
Bibliote

D. PROSP. LIB. II.

ne potiantur spiritualiter & quiete. Ideo interpo-
sui istud aduerbium, quoniam qui ociosa quiete per-
fruitur, nisi spiritualiter uixerit, more pecudum uiuit.
Et ideo is quem nulla corporæ necessitatis cura solli-
citat, nulla occupatio domesticæ sollicitudinis inquie-
tat, nullus litigator infestat, nullus calumniosus exagi-
tat, quid aliud curare debet harum molestiarū & his
similium liber, nisi unde ad meliora proficiat, unde uti-
cia sua profectibus cotidianis imminuat, uirtutes au-
geat, & pro carnalibus quæ contempsit spiritualia bo-
na possideat, in his se diuinitus adiutus exerceat, ea
semper amplectatur ac diligat, & non solum omnib⁹
alijs delectationibus suis, sed etiam ipsis suæ carnis cru-
ciatibus anteponat, ut qui nihil sibi reliquit, quod for-
midaret amittere, ea pro quibus omnia quæ habebat,
abiecit, tanta firmitate fidei retineat, ut si necesse fue-
rit, pro eis libenter suum corpus impendat? Proinde
quem possidendi delectat ambitio, Deum qui possi-
det omnia quæ creauit expedita mente possideat, &
in eo habebit quæcumq; habere sancte desiderat. Sed
quoniam nemo possidet deum, nisi qui possidetur à
deo, ipse primitus dei possessio, & efficitur ei deus
possessor & portio. Et quid potest eo esse felicius, cui
afficit suus conditor cæsus, & hereditas eius dignat esse
ipsa diuinitas, si modo eum sanctis operibus colat, om-
nes fructus ex illo percipiat, in illo & de illo iugiter
uiuat, & nihil terrenum cum illo possideat? Quia
omnium conditor cui nihil eorum quæ fecit ualet equa-
ri, non dignatur cum his quæ condidit possideri. De-
nique quid ultra quærit, cui omnia suus conditor fit,
aut quid ei sufficit cui ipse non sufficit? Hunc posside-
bat, & ab illo possidebatur ille qui dicebat in spiritu

Portio

DE VITA CONTEMP.

Portio mea dominus, dixi custodire legem tuam. Et, Psa. 118
Dominus pars hereditatis meæ, & calicis mei. Sed & Psa. 15
ipse cum dicit, filijs Leui non dabitis partem inter fra- Psa. 15
tres suos, ego dominus portio eorum, satis ostendit qd Num. 18.
hi qui terrenæ hereditatis cōtemplerint portionem, Deute. 18
deum spiritualiter mereantur possidere, cuius ditati Quisquis
muneribus omnia quæ præclara habentur in hoc mū tempora
do fastidiunt, & ipsum possidere uel ab ipso possideri, lia bona
eo solo perfrui atque illi adherere inseparabiliter cō- sectatur,
cupiscunt. Vnde datur intelligi, quod qui temporalia supra
bona, qui sæculi gaudia peritura sectatur ac diligit, quæ non dili-
& quanta sit multitudo supernæ dulcedinis non didi- git.
cit. Quis enim cui deus dignatur esse possessio aliquid Al. diuine
aliud quærit, aut quis non pro amore illius omnia que
purantur magna contemnit? Ergo qui uult deum possi-
dere renunciet mundo, ut sit illi deus beata possessio.
Nec renunciat mundo is quem terrenæ possessionis
adhuc delectat ambitio: quia quamdiu sua non relin-
quit, mundo cuius bona retinet seruit, & utiq; non po-
test mundo seruire simul & deo, ac sic propter ea uo-
luit deus cultores suos omnibus renunciare, propter
quæ diligitur mundus, ut exclusa cupiditate mundi di-
uina in eis charitas possit augeri uel perfici. Et ideo
decimas atque primicias frugum, primogenita & sa-
crificia pro peccato, uel uota quæ sibi deus iussit offer-
ri, sacerdotib⁹ ac ministris distribui debere constituit,
ut deuotissimo populo uitæ necessaria ministrante,
ipsi creatori ac pastori suo liberis mentibus ministra-
rent, atque in eius cultu sine ulla sollicitudine corpo-
rali proficerent, ne terrenis occupationibus implicari
officio suo dignas excubias strenue curare nō pos-
sent. Nunc autem quod Christiani temporis sacerdo-

Ibidem.

Possessio
nes à po-
pulo obla-
tæ sacer-
dotibus
deo depu-
tantur.

Leuit, 27

Al. uiuen-
tium.

D. PROSP. LIB. II.

res magis sustinent, quàm curant possessiones ecclesie, etiam in hoc deo seruiunt, quia si dei sunt ea quæ conferuntur ecclesie, dei opus agit, qui res deo consecratas non alicuius cupiditatis, sed fidelissime dispensationis intentione non deserit. Quapropter possessiones quas oblatas à populo suscipiunt sacerdotes, non sunt inter res mundi deputari credendæ, sed dei, quoniam si uestes ac uasa & cætera quæ in sacris usui ministrantibus erant, sancta uocabantur, nec in usus humanos reuocari iam poterat diuinis semel ministerijs consecrata, quomodo non ea quæ conferuntur ecclesie sacra credenda sunt, quibus non ut seculi rebus luxuriose, sed sancte ut deo consecratis utuntur ad necessaria sacerdotes, ut illis omnibus qui se perfectionis amore sub uno constituunt, & sua sibi nõ uendicant, ecclesie facultates ad hoc ipsum collectæ sufficiant, ut quicquid omnibus occupationibus absoluti proficiunt, fructus illius qui unus pro multis occupatus est, fiat, atq; ita ille qui sollicitudines omnium sub se seruientium portat, in congregatione sua proficiente proficiat, ut sicut illius occupatio omnium suorum facta est fructuosa uacatio, ita omnium discipulorum perfectio gloriosa magistri honor habeat & gloria.

QVOD NIHIL PROFICIENT,

qui abstinentes à cibis, uicijs seruiunt, nec profit facultates abijcere, qui suas faciunt uoluntates. **CAP. XVII.**

Item quasistis quæ sit abstinentiæ credenda perfectio, & urum tantum corpori, an & animæ debeat necessaria ministrare. Si hominem totum uirtus hæc quæ abstinentia nominatur perfecta sanctificat, non solum corpori, sed & animæ necessaria est, quia omnis homo

DE VITA CONTEMP.

homo ex corpore constat & anima. Sed in eis qui diuersis uicijs subiacentes aliquid sibi eorum quæ usui nostro necessaria sunt interdiciunt, abstinentia quidē, sed carnalis & imperfecta esse debet intelligi. Ea autem spiritualis atq; perfecta est censenda, quæ abstinētem tam illecebris carnalium uoluptatum, quàm à peccatis omnibus facit alienum, cuius nec animum desideriorum morbi corrumpunt, nec imperio gulæ dominantis quæsitæ deliciæ uires corporis frangunt. Proinde ille abstinens uere credendus est, qui uiciorum omnium liber effectus est, ac recisis corporalibus uoluptatibus elaborat, non ut concupiscentiam suæ carnis exatiet, sed ut mortalem uitam necessariorum perceptione sustentet, quoniam quidem quicquid sine quo potest uiui percipitur, non iustèrandæ uitæ, sed fouendæ luxuriæ carnis impenditur. Hæc itaq; uirtus quæ abstinētia non solum delicatarum ciborum, sed etiam malorum omnium nuncupatur, cum omnibus omnino necessaria sit, tum maxime illis familiarior atq; cõmuniõs esse credenda est, qui uis iuxta illud quod in actibus apostolorum legitur factum, unum cor esse, & anima una diuinæ charitatis igni conflata, & quibus sub unius ordinatione uiuentibus omnia omnium communia sunt, si tamē ita eis una sit uita, sicut fit una substantia, & nulla sit in eis diuersitas aior, quibus est cõmunio facultatũ, quia ut fieret & esset aior, sancta cõmuniõ necessaria est facultatũ iudicata cõmunio. Ceterum quid eis pdest qd facultates suas abijciunt, qui uoluntates proprias non relinquunt, cum sit longe præstantius uoluntatibus proprijs abrenũciare quàm rebus. Res suas etiã mudi quis philosophi abijcere potuerunt, et nunc quilibet heretici possunt. Sed nec illi cum suæ uoluptatis fuerint

al. cõcessa

Abstinen-
tia perfe-
cta quæ

fit.

Al. corpo-
reis.

Abstinen-
tia nõ so-
lũ ciborũ,

uerũ etiã

malorum

omnium

nũcupat.

Actu. 4.

Præstat

uoluntati

bus abre-
nũciare,

quàm rebus.

Al. uolun-
tatis.

fuerint

D. PROSP. LIB. II.

Al. seret. fuerint amatores, secundum uoluntatem dei uixerit, & isti dominicæ uoluntati suæ uoluntatis studio contradicunt. Non ergo res ea nos deo comendat, quam & inimici dei faciunt, sed illud quod nõ nisi uere Christiani, & per hoc amatores dei perficiunt. Hi sunt qui uoluntatibus suis & rebus projectis suo se creatori ex toto corde subijciunt, ac suum uelle ex eius uoluntate suspendunt: & ideo quicquid eis sensus carnis sequendum faciendumq; suggerit, iusticiæ capti delectatione contemnunt.

QUANTA BONA PRIMVS HOMO abstinentiæ bonum negligendo perdidit. CAP. XVIII.

QVod si primus homo uoluisset se in illa paradisi beatitudine custodire, ut à fructu unius interdictæ arboris ieiunasset, nec statim illum tantæ felicitatis amitteret, nec cum uoluntaria salutaris præcepti transgressio necessitati corruptionis ac mortalitatis addiceret, ut tanta beneficia dei sui quæ in natura suæ conditionis acceperat, aut corrumperet peccato corruptus aut perderet. Quis enim sufficîenter emeret quæ & quanta bona illi abstinentiæ contempnus ademerit, quod intellectualis mentis dignitate donatus, imaginem sui creatoris accepit, quod soli deo suo subiectus omnia uisibilia sibi subiecta conspexit, quod ei ad uiuendi usus affatim lignorum omnium, quæ erant in paradiso feracitas diuina iussione seruiuit, quod arbor uitæ mysticum cibum non unde uiueret, sed unde uitam corporis non finiret sui creatoris munere ministravit, qui cibus quamdiu perciperetur, ita percipientem se in uno statu sacramenti cuiusdam latentis

Al. peccato.

DE VITA CONTEMP.

latetis figurata significatiõe seruariet, ut eum nec ulla infirmitate corrumpi, nec grate mutari & senescere, nec dissolui morte permetteret: Nõ ingetabat molesta sollicitudo quietum, nõ fatigabat labor anxiosum, nõ somnolentia opprimebat inuictum, nõ amittendæ uitæ timor angerebat de immortalitate securum. Habebat facile uictum corpus ex omni parte sanum, tranquillum motum, cor mundum, ignarus pœnalis mali, habitator paradisi, expers peccati, capax dei. Postremo quid eo felicius fuit, cui erat orbis subiectus, nullus infestus, liber animus & uisibilis deus? Quoniam quidem nisi ante peccatum deum uidere in assumptione uisibilis creaturæ soleret, quomodo se iam peccator effectus, à facie domini quem nunquam uiderat, se absconderet? Potuit ergo ita uidere deum priusquàm peccaret Adam, sicut eum patriarchæ uiderunt. Sed quando ait, uocem tuam audiui & timui, ex illa iam uidendi deum sanctitate ceciderat, iam se indignum uidendi deum reddiderat. Vocem tuam, inquit, audiui & timui, eo quod nudus essem, & abscondi me. O quantum securitatis habent, qui sibi bene sunt consci, & quantum perturbatos humiliat perpetratio pudenda peccati, sicut isti qui se absconderunt à facie domini, de sua turpitudine non de nuditate confusi, qui non ideo erubescerant, quia ueste erant extrinsecus nudi, sed quia intrinsecus protectione diuina nudati. Deniq; ante peccatum nudi erant, & non erubescerant: quia nihil contra uoluntatem dei, unde confunderentur admitterant.

Genes. 3. Secura mens quasi iuge cõuiuium.

DE PECCATO PRIMI HOMINIS, & de malis quæ illum peccantem deo iudicãte secuta sunt. Cap. XIX.

E SED

SED iam uideamus, si placet, qualiter illi homines primi commiserint tam grande peccatum, quod & ipsos de paradiso proiecit in hoc uitæ pœnalis exilium, & in eis originaliter totum damnauit genus humanū. Et mihi quidē uidet, qd non ederēt de ligno prohibito, nisi cōcupissent, nec cōcupissent, nisi tētati, nec tentarentur, nisi deserti, nec desererentur à deo, nisi ipsi prius desererent deum, nec desererēt deum, nisi saperbirent, & similitudinem dei miserabiliter appetissent, ad quam peruenturi essent sine corporis morte, si sub deo suo uiuentes, præceptum quod acceperant custodissent, ut qui posse mori acceperant in natura, non posse mori consequerentur in gloria, & ibi accepturi essent præmium non posse peccare, si hic eorum meritum fuisset peccare noluisse. Nō igitur creatori suo in creaturam diuinitatis affectatione collapsos moueret aperta concupiscentia, nisi eos antè corrupisset occulta superbia, nec eis per serpentem diabolus propinaret tam ferale consilium, nisi prius eorum deprenderet appetitum. Si, inquit, gustaueritis de ligno scientiæ boni & mali, aperientur oculi uestri, & eritis sicut dii, scientes bonum & malum. Hæc sunt illa tria, quæ in mundo esse & diligere non debere à dilectoribus dei contestatur Iohannes apostolus dicens. Nolite diligere mundum, neq; ea quæ in mundo sunt: quia omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi, quæ non est ex patre, sed ex mundo est. Quæ nisi illi qui à dilectione dei iam defecerant, diligere cœpissent, nunquā male suasi serpentis consilio credidissent. Itaque concupiscentia carnis ab eis impleta est, quod de ligno uenit

Al. concupiscerent.
Al. concupiscerent.
al. dānabitur.

Al. affectatione.

Gene. 3.

1. Ioan. 2.

Al. concupiscerent.
Al. male suadi.

titio gustauerunt, concupiscentia oculorum, quod sibi aperiri oculos cupierunt, & ambitio seculi, quod se fieri posse, quod deus est, crediderunt. Proinde delectatione carnis & oculorū curiositate ac seculi ambitione corrupti, à ligno uitæ, ex quo eis arcende mortis ac salutis continuadæ gratia præstabatur, abscisi sunt, & morbidam qualitatem eorum corpora contraxerunt, ut iuxta sententiam dei eo die credantur mortui, quo in eis pœnaliter facta est necessitas moriendi, & per lignum illud quod scientiæ boni & mali ex causa nomen accepit, à quo se abstinere cum possent miseri neglexerunt, quid interesset inter bonum quod amiserant, & malum quod incurrerant, ipsa pœna sua dicerent, qui si amisso tanto bono nullum malum incurrerent, quale perdidissent bonum, forte nescirent. Dulcior enim sit salus, cum dolor excruciat, & sanitatis amissæ dulcedinem, languoris amaritudo commendat, ac sic ad hoc illi malum non discendo, sed experiendo sentire cœperūt, quod melius ignorerent, ut ex ipsa miseria sua sentirent, quantam beatitudinem perdidissent, atq; ita quos non mouerat fortassis boni naturalis amissio, moueret saltem mali pœnalis iusta permissio. Hæc per excessum necessarium dicta sunt nobis de primis hominibus, ut qui nolunt damnationis eorum subire supplicium, caueant prolapisionis exemplum.

Gene. 2.

Dulcior est salus, cū dolor excruciat.

QVOD OMNIA BONA QVÆ
in Adam corrupti perdidimus, in Christo reparati recipiemus.
CAP. XX.

Quamuis enim ex Adam sumus carnaliter nati, non ipsum tamen debemus imitari, sed

Christum in quo renati sumus & uiuimus, quando ue-
 terem conuersationē salubriter innouati deponimus.
 Quid est imitari Adam, nisi pro carnalibus desiderijs
 ac concupiscentijs morte mulctari? Et quid est imita-
 ri Christum, nisi carnalibus concupiscentijs ac desi-
 derijs crucifigi? Sicut aliud non est ueterem conuersatio-
 nem deponere, q̄ non secundum carnem quæ uetera-
 scit & moritur, sed secundum deum uiuere, qui solus
 p̄t perseverantes in se innouare perhēniter & beare.
 Quapropter sicut quando in Adam fuimus omnes,
 ip̄o cadente occidimus, ita quia in Christo iam esse
 cœpimus, qui pro nobis omnib⁹ dignatus est mori, ut
 nos peccatis nostris illi commortui, cum illo spiritali-
 ter resurgamus, in illo omnia bona quę potuimus ha-
 bere perdidimus, in hoc etiam maiora & sine fine ha-
 benda recepturi sumus, si perseveranter eius uestigia
 teneamus. Adam nos sub noxa habuit malis omnibus
 per propriam culpam, à quibus nos liberauit aduen-
 tus Christi per gratiam. Ille in nos culpam suā trans-
 misit & pœnam, hic qui culpam nostram suscipere,
 utpore conceptus & natus sine peccato non potuit, de
 susceptione pœnæ nostræ culpam nostram simul abo-
 lere potuit & pœnam, & ut totum dicam, Adam no-
 bis eripuit paradysum, Christus donauit cœlum.

QUALITER VIVERE DEBE-

ant, qui Christum imitari desiderant.

CAP. XXI.

1. Ioan. 2.

ET ideo si in deo esse uolumus quod esse debe-
 mus, sicut Iohannes Apostolus dicit, quomodo
 ille ambulauit, & nos spiritualiter ambulemus. *Quid*
 est

est ambulare sicut ille ambulauit, nisi contemnere o-
 mnia prospera, quæ contempsit, non timere aduersa
 quæ pertulit, libenter facere quę fecit, fieri docere quę
 docuit, sperare quæ promisit, & sequi quo ipse præces-
 sit, præstare beneficia etiam ingratia, non retribuere
 secundum merita sua maleuolis, & orare pro inimi-
 cis, amare bonos, misereri peruersis, inuitare aduers-
 sos, suscipere in charitate conuersos, & æquanimiter
 pati subdolos ac superbos? Ad hoc etiam pertinet, qd
 ait sanctus P. Apostolus. Si resurrexistis cū Christo,
 quæ sursum sunt quærite, ubi Christus est in dextera
 dei sedens. Illi resurgunt cum Christo, qui moriuntur
 sicut ille peccato, ea tamen distinctione seruata, q̄ ille
 mortuus est peccato, non suo, sed nostro. Vnusquisq̄
 autem nostrum, non omniū moritur peccato, sed suo.
 Quid est peccato mori, nisi damnādis operibus omni-
 no non uiuere, nihil concupiscere carnaliter, nihil am-
 bire? Vt sicut qui mortuus est carne, nulli iam detra-
 hit, nullū aduersatur aut despicit, nullius pudicitiam
 callida circumuentione corrumpit, nemini uolentus
 existit, neminem calumniatur aut opprimit, non inui-
 det bonis, aut insultat afflictis, non luxuriæ carnis in-
 seruit, non uinolentiæ deditus, in se bibendi sitim bi-
 bendo magis ac magis incendit, non odiorum facibus
 inardescit, non compendia iniusta sectatur, non poten-
 tibus aut dinitibus adulatur, non inquieta curiositate
 raptatur, non domesticæ sollicitudinis cura distendi-
 tur, non officiosis occurrentium salutationibus dele-
 ctatur, nec superborum iniurijs fatigatur, non eum su-
 perbia inflat, non ambitio uentosa præcipitat, non ua-
 na gloria turpiter iactat, nō desiderium gloriosę opi-
 nionis inflammatur, non distētio alieni actus illaqueat, &

Colo. 3.

Surgere cū Chri-
sto quid
sit.

Peccato
mori qd
sit.

Al. accen-
dit.

Al. disten-
tatur.

Al. distin-

D. PROSP. LIB. II.

non ad societatem turpium turpitudinis amor inuolat, non rabies insani furoris exagitat, non sumptuosarum deliciarum studiū maculat, non ardor animosae contentionis exanimat, non facit impudentem audacia, iniquum iniustitia, ferum inclementia, uarium in constantia, pertinacem contumacia, insanum uesania,

deliciosum gula, rebellem inobedientia, uanū iactantiam, infidelem perfidia, leuem facilitas, saeuum crudelitatem, manducatorem turpis edacitas, impatientem morositas, mobile instabilitas, uagum spiritualis infirmitas, iracundum animositas, suspiciosum peruersitas, irrisoriam uerbosum uanitas, iniuriosum malignitas, q̄ remotus

rem. pr̄sus à secularib⁹ desiderijs, remot⁹ ab inimicitijs, remot⁹ ab infidijs alienis, remot⁹ à rapinis uel occultioribus uel apertis, remotus à mendacijs siue periurijs, postremo remotus ab omni genere flagitiorum atq; facinorum, quibus carnaliter uiuentes deū offendūt, & mortui peccato nō seruiunt, sicut inquā carne mortuus nec facere potest ista quae dixi, nec pati, ita et his & talibus uicijs omnino non uiuunt, qui uiuētes deo carnem suam cum uicijs & concupiscētjs crucifigunt.

QUALI TEMPERANTIA UTI DEBEANT, qui à uoluptate delectabilium uel ab immoderata pereceptione ciborum communium atque à uini immoderato usu cupiunt abstinere **CAP. XXII.**

Membra sua quae sunt super terram mortificent, quando insolens corpus ieiuniorū continuatione castigant, quando intra necessarium modum suum temperant appetitum, quando non solum se à delicatioribus cibis moderata districtione suspendunt, sed etiam in ipsis cōmunionibus nihil carni suae pro desiderio, sed pro sustentandē uitae necessitate per-

Al. cōmunionibus

DE VITA CONTEMP.

mittunt, certi quod nec deliciae quaelibet, si absq; desiderio percipiuntur, efficiunt, & uiles cibi plarumque abstinentiae profectum, si appetenter accipiuntur impediunt. Hinc est quod sanctus David aquae in se concupiscentiam castigauit, atque eam sibi à suis oblatam

2. Re. 25.
1. Par. 11.

ne desiderio suo ex ea satisfacere uideretur effudit, & sancto Heliae perceptio carniū non concupita non nocuit. Vnde datur intelligi, quod ueraciter abstinentes escarum non naturas, sed concupiscentias damnēt, ac uoluptates suas desiderati cibi uel potus abusione mortificent. Qui autem nō solū à qualitate, sed etiam à quantitate ciborum cupiūt abstinere, nihil aliud student, nisi ut quantum stomacho reficiendo ac fami eximendae satis esse uideatur indulgeant, nec expleant suos appetitus auaritate percipiendi, sed comprimant, atq; eis saturitas edendi finem nō faciat, sed uoluntas, qui tam à cupiditate praeciosorum ciborum animos, quam à nimia perceptione uilium continebunt, qui cibus nec lautioribus uolunt carne luxuriante dissolui, nec distentione uentris onerari, quando abstinentes uiri nec deliciofi soleant esse nec auidi. Iam de uino abstinendo uel percipiendo quid dicam? Vnde sanctus apostolus certam fixit regulam dicēs. Nolite inebriari uino, in quo est luxuria. Quasi diceret. Luxuriam facit & nutrit uini perceptio nimia, non natura, & propterea non uti uos uino, sed inebriari prohibeo, quandoquidem infirmū stomachum moderatus usus uini confortat, ebrietas animum corpusq; debilitat. Deniq; Timoth. suo discipulo qui se longa abstinentie districtioe iam fregerat, & stomachū suū atq; p̄ceptioe corruerat, modico uino uti debere p̄cipit dicēs. Noli adhuc aquam bibere, sed modico uino utere propter

3. Reg. 17

Ephē. 5.

Moderatus uini usus confortat.

D. PROSP. LIB. II.

stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates. Ac per hoc nihil contra abstinentiam faciunt, qui uinum non pro ebrietate, sed tantum pro corporis salute percipiunt, nec hoc eis offert uoluntas, sed permittit infirmitas. Quæ si defuerit, à uino est abstinentum, ne uini perceptio quæ infirmum sustentat, sanum corpus incendat, quandoquidem uino uti & usui habere oleum, nullus dixerit esse peccatum. Sed hæc ideo non debemus carni desideranti præstare, ne cum illicita concedere ceperimus, poscat illicita, et sibi obsequentes in minimis, in flagitia punienda compellat, ac naturæ ordine perturbato, non spiritui corpus, sed spiritus corpori dominanti deseruiat. Huc accedit quod & ipsam mentem abstinentiæ fructus alacrem facit, carnem quoque non usq; ad lassitudinem fatigatam, sed spiritui ordinanti subiectam mobilem reddit. Sensus etiam quod dicuntur crassos efficere, uel grauare congestæ deliciæ, consuetudo parcitatis exonerat, & uelut quædam politura religiois exercitationis attenuat.

Al. pfert

Al. naturali.

Al. quadã

QVOD VTENTES CARNIBVS

concupiscentia carniū polluat, non natura. CAP. XXIII.

Al. altilibus.

Cæterum si à quadrupedibus abstinentes, phasianis alitibus uel alijs auibus præciosis aut piscibus perfruantur, non mihi uidentur refecare delectationes sui corporis, sed mutare, nec pro abstinentia, sed uelut pro, nescio, qua immundicia, uel certe quod uerius est, pro stomachi nauseantis teneritudine delicatas illas communes ac uiles carnes abijcere, quo possint

DE VITA CONTEMP. 75

sint alijs non solum carnibus, sed etiam delicatioribus ac præciosis carnibus suas uoluptates explere, cum sicut iam supra patuit, non aliquarum carniū, quæ usui humano cõcesserunt, nobis naturæ damnandæ sint, quas deus instituit, sed carnales concupiscentiæ fugiendæ, quas sensui carnis diabolus introduxit. Illi autem qui parciores uideri uolunt, & gloriam sibi uelut de abstinentia districtiore conquirunt, sic ab omnibus animalibus iudicant temperandum, ut peregrinis pomis ac sorbitiunculis delicatis cæterisq; alijs immanem sui corporis impleant appetitum, cum spiritalis abstinentia nõ aliorum ciborum usum, sed desiderium suadeat compescendum, & illi magis parsimonia seruire censeudi sunt, qui sibi non aliquarum rerum perceptiones, sed delectationes corporis interdiciunt. Illi quoq; qui negata sibi uini perceptione diuersorum poculorum portionibus inundantur, nequaquam mihi abstinentiam uidentur implere, quia ad hoc fortassis à uino se suspendunt, ut mercentur ab hominibus laudem, & interdixi sibi uini perceptionem compensant suauioribus poculis uoluptatem. In uini enim usu abstinens non à uino tantum, sed ab omnibus quæ accipientes inebriant, uel ab alijs quæ & si non ebrietatem, suauitatem certe conceptam conciliant, abstinere ut sit ueritate abstinentiæ perfecte consummatus, non eius imagine, foris splendidus, intus cauus, hominibus uelut purus, & deo simulate uirtutis sordibus plenus. Nec minus à cupiditate poscendi superflua, quàm à uoluntate percipiendi nobis est abstinentum, qm cum omnia quæ habemus pro nostris usibus habeamus, ea quibus uti nobis ardentius habere uelle, uel etiam lucris hinc inde quæsi-

Non solum à cupidi-
tate possi-
dendi, ue-
rum etiã
à uolunta-
te percipi-
endi absti-
nentum.

is augere, nihil est aliud quam non tolerandæ necessitati, sed intolerandæ cupiditati seruire, nec possum dicere, ut sit unde pauperibus cotidie erogetur, mea profideo, quando nemo perfectius erogauerit, eo qui nihil sibi perfectionis intentione relinquit ex proprio.

QVAM VTILE SIT, IEIUNIO

uel abstinentiæ aduenientium charitatem plerumq; præferre.

CAP. XXIII.

Veruntamē sic abstinere uel ieiunare debemus, ut non nos ieiunandi uel abstinendi necessitati subdamus, ne iam non deuoti, sed inuiti rem uoluntariam faciamus. Si enim quoslibet aduenientes ieiunio intermisso reficio, nō solum ieiunium, sed impleo charitatis officium. Cæterum si propter abstinentiam spirituales fratres, quos noui mea remissione delectari, contristo, abstinentia mea non est uirtus dicenda, sed uicium: quoniā quidem ipsa abstinentiæ ac ieiuniorum continuatio, nisi fuerit quando res exigit prætermissa, & me inflat, & fratrem meum cui charitas iubet seruire contristar, uel certe mihi nihil inesse charitatis fraternę demonstrat, cum sine abstinentia quęlibet hominem catholicam charitas sola perficiat, & omnes abstinentia aut perdat sine adiunctione charitatis, aut pereat. Quia ergo abstinere aut ieiunare etiam Manichei uel quilibet alij hæretici possunt, utpote, qui omnes carnes non pro abstinentia, sed pro immunditia detestantes, corpora sua panis & aque perceptione afficiunt, non pro magno ducamus, quādo ab his quæ illi quoque reijciunt abstinemus, sed quando abstinentiam

Hæretici uidentur abstinere

tiam nostram fides cōmendat, charitasq; consummat, quas uirtutes illi non habentes occidere se possunt, edificari autem aut perfici taliter abstinendo non possunt. Ipsi uero catholicis Christianis qui siue non uolendo abstinere, siue uolendo omnia usui nostro concessa cum gratiarum actione percipiunt, nō nos propter abstinentiam præferamus, ne forte plus humilitatis aliarumq; uirtutum habeant illi, unde nobis iure abstinentibus præferantur. Quocirca si uolumus nobis abstinentiam nostram ieiuniatq; nostra proficere, a superbia imprimis quæ aut expellit omnes uirtutes aut minuit, & iactantia cunctis inimica uirtutib; atq; ab omnibus uicijs omnino discedamus, ut profit nobis quod a cibis delicatioribus abstineam; quia tūc nobis sperdit, q; corpora nostra uel certe corpora incētiua rigore districtiōis abstinentiæ castigamus, si carnalib; desiderijs absoluti, sanctis uirtutibus floreamus.

Sed iam finem liber accipiat, ut de uirtutibus ac uicijs, unde hic pauca tetigimus, latius ac plenius in tercio uolumine donante deo disputemus.

FINIS LIBRI SECVNDI.

A superbia abstinentibus discedendum. Al. a cibis delectationibus abstineamus. Al. delectabilibus.

D. PROSP. LIB. III
INCIPIT PROLOGVS
libri Tertij.

De uita contemplatiua & quantum ab ea diste-
rat actualis, uel qualiter possitis ipsius contem-
platiua uirtutis fieri adiuuante deo participes, in pri-
mo uolumine absolui. De actuali quoq; uita, ubi quae
esset religiosae increpationis utilitas ac patientiae uir-
tus ostensa est, & qualiter tractandae essent ecclesiae sa-
cultates, uel de dono spiritualis abstinentiae, quae dice-
da uisa sunt, deo donante in secundo libro disserui, nunc
superest ut disputationem de uicijs atq; uirtutibus no-
ingenio fretus, cuius mihi conscius non sum, sed oran-
tibus uobis adiuuandus incipiam.

FINIS PROLOGI.

INCIPIUNT CAPITVLA.

- I** Quantum a ueris uirtutibus uirtutum similitu-
dines distent.
- II** Quod superbia sit malorum omnium causa.
- III** Quod superbia ex qua procedunt omnia
mala, humilitatis uirtute uincatur, & omnia
uicia tunc fugata depereant, si uirtutibus
cedant.
- III** De cupiditate, quae ita est mixta superbiae,
ut nihil peccati fiat, quod non ex utraque
procedat.
- V** Quo animi tormento inuidios affligat in-
uidia.
- VI** In quae & quanta mala concupiscentia car-
nis

DE VITA CONTEMP. 77

- VII** nis erupat, si eis mens corrupta consentiat.
Quod etiam hi quos ab impudicitia quae Al. impu-
libet necessitas uetat, si uiuere pudice con-
suecant, ad amorem castitatis ascendant.
dentia.
- VIII** Quibus indicijs possit ostendi superbia, quae
uel in peccatis aperta est, uel in fictis occulta.
- IX** Quibus signis inuidiorum declaret inuidia.
- X** Quantis malis uanitas uanos inuoluat.
- XI** De utilitate timoris, & quod efficaciter
peccatis obsistat.
- XII** De futuro iudicio, uel aeternitate suppli-
cij, ac de qualitate gehennae.
- XIII** De laude charitatis.
- XIII** Qualiter possint ea, quae de charitate san-
ctus Apostolus dixit, intelligi. (exhibeat.
- XV** Quantum perfectionis charitas in se fundatis
- XVI** De qualitate uirtutis, & qualiter sibi con-
sentientes informet.
- XVII** Quibus gradibus conuersi in culmen per-
fectionis ascendant.
- XVIII** Quae sit quaternarij numeri credenda per-
fectio, & quae quatuor uirtutes quae dicuntur
sunt principales, ex fide uiuentes a deo col-
latae iustificent.
- XIX** De temperantiae qualitate uel opere.
- XX** Quales esse debeant, quos animi fortitu-
do nobilitat.
- XXI** De iusticia uel fide, quae ex ipsa procedit.
- XXII** De aequalitate, quae ad eandem pertinetur hu-
manae societatis utilitas.
- XXIII** Quod duo sint iniusticiae genera.
- XXIII** De liberalitate, & qualiter beneficentiae
opus

D. PROSP. LIB. III.

opus debeat exerceri.
De differentia amorum, & quantum ab eis
differat perfecta dilectio.

XXV

Quid sit sua cuique tribuere.
Quod actualem vitam tres uirtutes, id est,
temperantia, fortitudo, iusticiaque consum-
ment, & prudentia quae & quarta uirtus,
menti cognitionem res latetium praestet.

XXVI

XXVII

Al. cogi-
tationem

XXVIII

De sociali uirtute, & quod non recte fa-
ciant, qui cum possint nihil humanae socie-
tati proficiunt.

XXIX

Quod de prudentiae ac sapientiae fonte cog-
nitionem omnium rerum bibant, qui per-
cipiendae scientiae seruentur inuigilant.

XXX

Quod prudentes nec alijs noceant, nec si-
bi noceri permittant, et quod eis ubi sit sine
ne admixtione alicuius erroris consum-
mata prudentia, ubi erit sine ullo peccato
uita perfecta.

XXXI

De affectionibus quatuor, quod inter ui-
tia numerari non debeant, si earum usus
ex bona uoluntate procedat.

XXXII

Quod hi affectus sine quibus in hac uita
recte non uiuitur, in illa futura beatitudi-
ne non sint, quae nec timorem habitura est,
nec dolorem.

XXXIII

Qualiter uirtutes quatuor quae dictae sunt
principales, aut in praesenti nos a peccato
defendant, aut in aeternum nobiscum sine
ullo peccato permaneant.

XXXIIII

Ubi se locutor de toto corpore excusat.

FINIS CAPITVLORVM

IN-

79
INCIPIT LIBER
TERTIVS, QUANTVM A
ueris uirtutibus uirtutum similitu-
dines distent.

CAP. I.

Verisistis quantum a ueris uirtuti-
bus uirtutum similitudines distent,
non dico quantum a medicamento ue-
nenum: quia medicamentum ita
corpus aliquoties sanat, ut id de-
fendere a mortis necessitate non
ualeat, & uenenum non auferri

facit uitam corpori, quasi auferenda non esset, nisi fuisset acceptum, sed accelerat corporis mortem, quod erat aliquanto diutius forte uicturum. Sed plane dico a ueris uirtutibus tantum similitudines distare uirtutum, quantum distat a ueritate mendacium, quia & similitudo uirtutis, quae uideatur uirtus esse, cum uirtus non sit, nihil est aliud quam mendacium, & ideo non est uirtus dicenda, sed uitium. Et uera uirtus est ueritas, cui qui amando adhaerit, a peccati morte resuscitatus, mori ultra non poterit, nisi cum ab ea de-
prauata uoluntate recesserit. Sicut e contrario uirtutis simulatio quae est, ut dixi, mendacium, ueritati contrarium, animam separat a deo uitam suam non interituram, sed in supplicio quae est illius mors poenalter sine fine uicturam, scriptura dicente. Os quod mentitur occidit animam. Ac per hoc sicut uirtus animam sibi ueraciter inhaerentem, si fuerit uera iustificat, ita simulata
condem-

Al. aman-
ter.

condemnat. Et quid iustificatio animæ, nisi eius est uita perpetue beata, ac beate perpetua? Sicut condemnatio animæ pena eius est sentienda, quæ mors probatur & ipsa perpetua. Itaque dupliciter rea est anima, si & bonum non faciat, unde spiritualiter uiuat, & appetat similitudinem boni, sub qua male uiuat & lateat. Superbus uult se credi constantem, prodigus liberalè, auarus diligentem, temerarius fortem, inhumanus parcum, gulosus humanum, ignauus quietum, timidus cautum. Impudentia fiducia sibi nomen adscribit, pro cacitas appellationem libertatis ostendit, eloquenter fingit uerbofitas, & curiositatis malum sub studij spiritualis colore delitescit. Hæc & si possunt humano ingenio discerni, tamen sine dono dei quantum mihi uidetur, nec uirtutes possunt appeti uel haberi, nec earum similitudines, quæ sunt uitia, uirtutes imitantia declinari in tantum, ut infidelibus nihil profuisse credamus, etiam si sunt aliquas per corpore operati uirtutes, quod eas nec à deo suo se accepisse crediderunt, nec ad eum qui est finis omnium bonorum referre uoluerunt. Et quid dico? Nihil eis profuerunt, imò etiam nocuerunt, dicente Apostolo. Omne quod non est ex fide, peccatum est. Non dixit, omne quod non est ex fide, nihil est, sed dicendo omne, quod non est ex fide, peccatum est, declarauit, quod omnia bona aut ex fide gesta uirtutes sunt, quæ profecto iustificat, aut si fuerint sine fide, non sunt aliqua bona credenda, sed uicia, quæ non iuuant suos operarios, sed condemnant, inflatosque precipitant, atque à finibus æternæ salutis eliminant. Sed quid ego hæc de infidelibus unde nullus ambigere uidetur exaggero, cum sanctus Apostolus etiam fideles quosdam qui credentes in deum, non secundum deum

Al. obtendit.

Rom. 14.

um, sed secundum hominem uiuunt, carnales nominet dicens, & ego fratres cum uenissem ad uos, non uobis potui loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, nondum enim poteratis, sed nec adhuc quidem potestis, adhuc enim estis carnales. Et tanquam quæreremus quid carnales uelit intelligi, secutus adiunxit. Cum enim sit inter uos zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis? Quid potest his duabus animi pestibus inueniri deterius zelo & contentione, quibus carnales qui secundum hominem uiuunt, etiam in hac uita torquentur, cum & contentio hæreticos reddat, & zelus imitatores diaboli paradysum primis hominibus inuidentis efficiat? Ac sic quando fideles iusticia, pietate, misericordia, mansuetudine, humilitate, innocentia, cæterisque uirtutibus gaudent, aut secundum deum uiuunt, quæ spiritualiter uiuentes adeptæ sanctificant, & deo commendant, aut secundum hominem uiuunt, & non sunt ueræ uirtutes, sed uirtutum similitudines, quæ nihil carnaliter uiuentibus profunt. Quapropter qui religiose, qui continenter, qui sobrie, qui misericorditer uiuit, si deo cui munere ut bene uiuat adiuuatur adscribit, secundum deum spiritualiter uiuit. Si uero omnia quæ bene facit suis uiribus adscribat, quasi etiam sine adiutorio dei ad bene agendum sibi sufficiat, secundum hominem carnaliter uiuit, & ideo aut bene non uiuit, aut nihil ei proderit quicquid boni propter homines facit: quia humanis laudibus delectatus, hic iam temporaliam mercedem recipit suorum operum, quæ temporaliter fecit. Igitur ille secundum hominem uiuit, uiuere, qui secundum seipsum uiuit: quia & ipse homo est, & secundum seipsum uiuit, qui si potuerit esse cum quibus

1. Cor. 5

Ibidem.

Contentio & zelus duæ animi pestes

Al. agit.

Secundum

F bus

D. PROSP. LIB. III.

bus uult, pergit quo uult, dormit quando & quanti-
diu uult, loquitur quæ uult, & ubi uult, man-
dicat & bibit quando & quod uult, & quantum
uult ridet, ac lætatur inter quos uult, postremo quic-
quid naribus suaue est, quicquid tactui blandū, quic-
quid oculis delectabile, quicquid cæteris sensibus car-
nis suæ iucundum, exercet ac sequitur qualiter uult,
qui omnia licita uel illicita carnaliter uult. Qui autem
secundum deum uiuit, non quod eum carnaliter dele-
ctat, sed quod ædificat spiritualiter facit, & omnia de-
sideria carnis spiritualis desiderij delectatione com-
pescit, futura præsentibus anteponit, carnem spiri-
tui subicit, & quicquid cupit aut agit, non uult ex
sua, sed ex dei sui uoluntate procedere, cui placere to-
tis uiribus concupiscit. Itaq; si utriusq; iam claruit, qd
uirtutes ueras non uideantur habere qui simulant, &
illi simulant, qui non ex fide, aut non propter deum,
sed propter homines tantum boni aliquid operantur,
elemosynis ac ieiunijs uel abstinentiæ cæterisque bonis
operibus seruando, non ut boni fiant, sed ut se bonos
hominibus fingant, nec ad recipiendam sempiternam
mercedem, sed ad comparandam gloriam popularē,
uideamus nunc quibus præcedentibus causis & suble-
quentibus incrementis nasci soleant uitia uel augeri,
& quibus adiuuante deo remedijs possint uelut qui-
busdam medicamentis imminui uel sanari.

QVOD SUPERBIA SIT
malorum omnium causa.

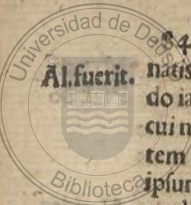
CAP. II.

Est quidem hoc capitulum ualde perplexum, sed
si oretis illum qui dixit, non uos estis qui loqui-
mini,

DE VITA CONTEMP.

mini, sed spiritus patris uestri, qui loquitur in uobis. Mat. 10
Et alibi. Dilata os tuum, & ego adimplebo illud, ea Psal. 80
quæ mihi ut homini impossibilia sunt, illuminante
domino uel docente possibilia fiunt. Consideremus
ergo quæ causæ præcedant, quæ uitia subsequantur.
Quod ut credibilis audiatur, non hoc à me pruden-
tia uestra perquirat, sed uobis & mihi uel omnibus tur.
scriptura diuina consulta respondeat, quæ uelut si iam
quæreremus ab ea immobilem sententiam, prouult
dicens. Initium omnis peccati superbia. Quid potest
apertius, quid probabilis dicit Initium, inquit, non ali-
cuius, sed omnis peccati superbia, ut euidenter osten-
deret, quod ipsa sit peccatorum omnium causa, quo-
niam non solum peccatum est ipsa, sed etiam nullum
peccatum fieri potuit, potest aut poterit sine ipsa. Si
quidem nihil aliud omne peccatum, nisi dei contem-
ptus est, quo eius præcepta calcantur. Quem contem-
ptum dei nulla res alia persuadet hominibus, nisi su-
perbia, quæ etiam in ipso diabolo ut diabolus ex an-
gelo fieret, æternæ perditionis exitit causa. Deniq;
& ipse sciens se per superbiam de cœlestibus corruis-
se, & in hunc caliginosi aëris carcerem trusum, homi-
ni subuertendo quem deus fecerat sine ullo peccato,
uitium persuasit serpentina calliditate superbiæ, cer-
tus quod recepta superbia, quæ est malorum omnium
causa, facile iam peccata omnia, quæ non nisi superbo
concupiuntur animo perpetraret. Hinc est quod idem
primus homo supbi spiritus elatione corruptus, oëm
posteritatē suā, q̄ in illo radicabilis fuit necessitati cor-
ruptionis ac mortalitatis addixit, ut corruptibilis &
mortalis effectus, corruptibiles mortalesq; generaret,
atq; ita qd in illo egerat puniēda supbia, in oib; ex illo
F 2 natis

Mat. 10
Psal. 80
Al. uidea
tur.
Eccl. 10.
Omne
peccatum
dei contē-
ptus est.
Esa. 14.
Luc. 10.
Gen. 3.
Al. radica
liter.

Al. fuerit.

natis peccato fieret pœna. Et propterea non eo modo iam possumus peccato resistere, sicut ille potuit, cui nihil aliud fuit non peccare quam nolle. Nobis autem irreprensibiliter uiuere uelle non sufficit, nisi ipsum uelle nostrum quod languida possibilitate deficiat, diuina uirtus adiuuerit, quia illum ad non peccandum etiam uiuere poterat adhuc sana natura, nos iam impedit uitiata, & illum peccare fecit sola peccandi uoluptas, nos etiam cogit plarumque peccati iam facta necessitas. Propter quod deo clamamus & dicimus, de necessitatibus meis libera me. Ac sic ideo fortassis dicit diuina scriptura, initium omnis peccati superbia, quod ipsa præcessit in diabolo, & per ipsam subuersus est homo, de quo dicit Apostolus. Per unum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt. Cæterum nos qui primo homine peccante peccauimus, non in nostra superata iam uita, sed in eius natura, in qua fuimus, & corruptionem uelut de radice superbiæ morbo conceptam contraximus, & in ipsa corruptione nostra omnes peccatorum causas habemus, qui non corruptibiles efficiuntur, quia peccamus, sed quia corruptibiles sumus, omne peccatum ex ipsa corruptione nostra committimus. Primus autem homo non ideo peccauit, quia corruptibilis fuit, sed cum incorruptus esset, se ipsum peccando corrupit, & corruptionem suam in nos propagatione transiecit, & idcirco ibi nobis auferenda est tota mortalitas omniscy corruptio, quæ facta est ex peccato, ubi erimus sine ullo peccato, hic uero ubi non iam sanata est, sed adhuc sanatur per gratiam nostra natura, quæ infirmata est per culpam. Pius cona

Al. impudet.

Al. uoluntas.

Psal. 24.

Eccl. 10.

Rom. 5.

Primo

homine

peccante,

oēs pecca

uimus.

Al. corru

ptam.

Al. pecca

uimus.

conatibus nostris resistit ipsa concupiscentia uitiata, non naturalis, sed naturæ nostræ indita pœnaliter & inserta, quæ peccato facta est, & peccatum si uicerit facit. Quam licet quamdiu mortaliter uiuimus, habeamus, non eam tamen studio nostræ uoluntatis dum adiuuimus uincimus, quoniam non eam in nobis sentiendo, sed ei consentiendo peccamus, nec ipsa statim ut nos pulsaerit uincit, sed si mētem nostram (quod absit) de sublimitate propositi sui in consensum peccati deiecerit.

QVOD SVPERBIA EX QVA PRO

cedunt omnia mala humilitatis uirtute uincantur, & omnia uicia tunc fugata deperant, si uirtutibus cedant.

CAP. III.

Proinde si superbia est initium omnis peccati, & concupiscentia pœna peccati, non potest aliter uinci concupiscentia uiciosa, nisi prius caueatur humilitatis uirtute superbia, quæ eius est inimica. Superba uoluntas facit dei præcepta contemni, humilitas custodiri. Superbia ex angelis dæmones fecit, humilitas homines sanctis angelis similes reddit. Illa rebelles diabolo subditos facit, hæc humiles Christo coniungit. Superbi cupiunt in se quod non faciunt prædicari; humiles refugiunt, quicquid boni operatur agnoscere. Illi uicia sua a se alienando peruersitatem suæ uoluntatis excusant, & bona sua suis uiribus deputando semetipsos turpiter iactant: isti si qua peccata commiserint, uoluntarie confitendo, semetipsos accusant, &

Al. uitam suam.

Regnum
uirtutum
haberi nō
potest, ni
si excusso
uiciorum
iugo.

D. PROSP. LIB. III.

omnia bona sua diuino muneri deputando deum in-
giter laudant. Quapropter si uirtus non habitat in
animo uicioso, superbia humilitatis cedit imperio,
quia non potest mens regnum habere uirtutum, nisi
prius iugum excusserit uiciorum. Tunc enim uicia si-
deliter expulsa discedunt, si uirtutibus cedant. Alio-
quin uel subsidunt ad tempus eiecta uel redeunt, nisi
uirtutes in locis uiciorum, quæ fuerint depulsa succes-
serint. Quapropter pietas in nobis crudelitati resi-
stat, iram patientia fundata coerceat, pudicitia libidi-
nem uincat, animositatem tranquillitas tollat, uerbo-
sitate taciturnitas moderata compestat, delectatio
spiritualis desideria carnalia imminuat, abstinentiæ
rigor aculeos carnis obtundat, curiositati studium
spirituale succedat, sobrietati cedat ebrietas, mansue-
tudini succumbat immanitas, dominetur leuitati ma-
turitas, dei & proximi charitate crescente consuma-
tur tota mundi cupiditas, excludat parcitas uera luxu-
riam, castiget industriæ uirtus ignauiam, reprimat
humilitas profunda iactantiam, pellat simplicitas pu-
ra uecordiam, non impediatur uarietas, frangat
clementia religiosa seuitiam, & funditus eradice bo-
nitas aduersa malitiam, ut expulsionem uiciorum ce-
lebretrur introductio gloriosa uirtutum. Sed de uir-
tutibus in capitulo sequenti uidebimus, nunc de uicijs
ut cepimus prosequamur.

DE CVPIDITATE, QUAE ITA

mixta est superbiæ, ut nihil peccati fiat,
quod non ex utraq; procedat.

CAP. III.

Sicut

DE VITA CONTEMP.

Sicut utcumque iam patuit, qualiter intelligatur,
quod scriptura dicit, initium omnis peccati super-
bia, hoc etiam uideamus quod sanctus Apostolus di-
cit, radix omnium malorum est cupiditas, cum spiri-
tus sanctus qui locutus est per prophetam, per Apo-
stolum quoque locutus sit, nec sibi possit esse diuersus
locutionis modus, sollicitè considerare debemus, qua-
re ille initium peccati superbiæ, hic radicem omnium
malorum cupiditatem nominari uoluerit. An forte
sermonem propheticum Paulus Apostolus ut solet ex-
posuit, quandoquidem siue initium omnis peccati, siue
radicem omnium malorum dicas, unum idemq; si-
gnifices. Porro cupiditas atque superbia in tantum est
unum malum, ut nec superbus sine cupiditate, nec si-
ne superbia cupidus possit inueniri. Siquidem & dia-
bolus in quo tenet superbia principatum propriæ uo-
luntatis ac perditionis humanæ cupidus fuit, & ipse
homo per appetitum arboris interdictæ ac diuinæ si-
militudinis affectationem, morbosa affectum cupidi-
tatis ostendit. De superbia namq; nascuntur hæreses,
scismata, detractiones, inuidia, uerbositas, iactantia,
contentiones, animositates, ambitio, elatio, præsum-
ptio, uanitas, inquietudo, mendacium, periurium, & ce-
tera eiusmodi. Sed hæc quis dubitet ex cupiditate æq;
procedere, cum oēs qui fuerint illis oibus morbis, quos
nominauimus, corrupti, habeant et cupiditatem? Itē cū gulosos,
intemperantes, ebriosos, auidos, rapaces, fornicarios,
adulteros, stupratores, incestuos, flagitiosos, cupiditas
reddat, quæ possunt sine superbia tales fieri? Sine qua o-
mnino non possunt dei præcepta contemni, quibus pro-
hibentur illa omnia mala, quæ superius comprehen-
di. Ideoq; si uolumus consummare nostri certaminis

Ecc. 10.

1. Tim. 6

Al. pote-
statis.

Superbiæ
fructus.

F 4 cursum

Universidad de De...
Cupidi-
tas & su-
perbia o-
mnis ma-
li initium

cursum, caueam⁹ imprimis cupiditatē atq; superbiam, non duo mala, sed unum, à quo trahunt omnes mali actus initium. Nam sine superbia quæ possunt saltē inchoari peccata, cum dicatur initium omnis peccati superbia? Aut sine cupiditate, quæ est malorum omnium radix, quæ possunt fieri mala, cum sine radice omnia aut nulla deputentur aut mortua? Deinde si quod libet peccatum perpetrare non possum, nisi male delectationi consentiā, quod cupiditatis est proprium, & dei præcepta contemnam, quod est superbiæ malum, quomodo non ex cupiditate, quæ est radix malorum omnium, & ex superbia, quæ initium omnis peccati dicitur, procedit omne peccatum?

al. meæ.

QVO ANIMI TORMENTO
inuidos affligat inuidia. CAP. V.

Inuidus certe, qui alienum bonum, suum facit inuidendo supplicium, nulla uidetur ad inuidendū coti cupiscentia prouocari, sed tantum superbiæ morbo nexari. Sed si animi eius pestem qua præcipitatur incensus subtiliter alteq; rimemini, inuenietis eum & perditionis eius cupidum, cuius cupit interitum, & superbiæ malo teneri, quo sibi iugiter ingemiscit meliorem cui inuidet ante ferri. Quis facile potest quale sit hoc malum uerbis exprimere, quo inuidus odio hominis persequitur diuinum munus in homine, quum potius amari homo debeat, etiam pro sui meriti sanctitate? Tantos inuidus habet pœna iusta tortores, quantos inuidiosus habuerit laudatores. Siquidem inuidiosum facit excellentia meriti, inuidum pœna peccati, nec ei ab homine potest remedium adhiberi, cuius est uulnus occultum.

IN

concupiscētia carnis crumpat, si eis mēs corrupta consentiat.

CAP. VI.

Quid concupiscentiæ carnis addictus? Nunquid non uidetur nihil habere superbiæ, cum præsertim passio ipsa eum uideatur humiliare luxuriæ? Et tamen nisi prius deo rebellis existeret, cuius salubre præceptum de pudicitia conseruanda, superbi spiritus præsumptione contemnit, nulla eum lasciuia cupiditas prouocaret. In animo eius diu disceptant dei contemptus & metus. Sed aut contemptus dei præponderat, & superbus animus recepta cupiditate pudicitiam perdit, aut obtinet metus, & animus deo subiectus cupiditati simul ac superbiæ contradicit. Plerosq; enim gula et abundantia uini turpiter in luxuriam solunt, alios in iniuriam pudicitia; sordida; cogitationes incendunt, nonnullos de proposito castitatis occasiones oblatæ deiiciunt, quosdam sub impudicitia; iugum exempla perditæ uiuentium mittunt. Sunt alij, quorum uitam lingua turpis inflammat, aut turpem conscientiam manifestat. Qui prius inuerecundos sermones aut proferunt libenter, aut audiunt, ac deinde paulatim morbo crescente ab honestate deficiunt, atq; tritoq; pudore uiles effecti, dum indecenter elegantes uideri uolunt, passim iam turpibus uerbis impudenter insaniunt. Hoc enim loquuntur quicq; quod diligunt, & delectabiliter audiunt, quod assiduus cogitationibus uoluunt. Cogitatio quippe est, quæ mentem, sicut turpis inquinat, ita si fuerit honesta purificat.

Cogita-
tio turpis
inquinat,
honestam
purificat.

F s Aut

D. PROSP. LIB. III

Aut si nō ex cogitatione facies mentis existit, sed qua-
litas cogitationis ex mēte, non sordidæ cogitationes
mentem sordidam reddunt, sed ex mente sordida sor-
didæ cogitationes existunt. Quod si ita est, puerorum
corporum formæ per oculos irrepentes, animū
nō mouent incorruptum, & quando corruptibiliter
mouent, non corrumpunt sanum, sed ostendunt pro-
pria uoluntate corruptum. Turpia quoq; uerba per
aures ingressa quid præualent, si non fuerint arbitrio
mentis admissa: Quando autem præualent, nō ipsam
corrumpunt mentem, sed iam corruptam sponte repe-
riunt. Auribus enim castis obscœni sermones cū sono
deficiunt, nec secretum pudici cordis irrumpūt. Quid
palpamen tenerum quod menti uiciosæ blanditur:
Nanquid potest ad animū admitti per tactum, si ani-
mus incorruptum seruet professionis suæ propositū:
Ac sic prius integritatem sui animus sponte uiciatus
amittit, & sic delectationem tactus admittit. De cibi
uel potus cauenda delectatione, iam dixi sufficienter
ut arbitror in 2. uolumine, ubi quanta potui breuitate
pfectionem spiritualis abstinentiæ cōmendauī. Sed et
hic hoc breuiter dico, quod per os carnis non irrum-
pit delectatio gustus ad mentem, nec erumpit sermo
turpis ex mente, nisi se uoluntarie mens ante corrup-
par, quāu recipiat aliquid unde corrūpatur aut pro-
ferat. Ceterum si animus sub deo suo firmus ipsius dei
sui munere perseveret, nec quibuslibet delitijs lenoci-
nantibus cedit, nec profert aliquid turpe nec recipit.
Iam de odorib; pauca perstringā, ut totā tentationē
quinque partiti sensus uerbis includā. Quos odores per
aditum narium aut affert mens egra, aut diuinitus ad-
iuta repudiat, quæ si se suo creatori subijciat, atque ei
quā

Al. per tractum.

Cap. 22. & 23.

Al. affe- ctata.

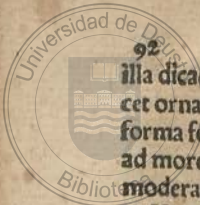
DE VITA CONTEMP.

qui dignitas eius est & salus amanter inhecat, nō so-
lum nulla eam uicioꝝ sorditas decolorat, sed nec dele-
ctatio ulla carnalis effeminat. Quod si à charitate sui
conditoris & illustratoris inflata resiliat, ac se relicto
interiore solidosq; bono, foras in exteriora bona proij-
ciat, quicquid in ea neruoz; pōt esse resoluitur, quicquid
uirium debilitatur & frangitur, tuncq; ei actio spiritu-
alis efficitur onerosa, & ipsa in carnalibus fit inquieta,
ita ut omnia quæ p sensum corporis sentit nō uiciada,
sed iam uiciata turpiter cōcupiscat, & quando corpus
nihil sensibilem sentit, ipsa sibi delectabiliter recor-
dando, sensarum rerum imagines repræsentat. Apud
se intus audit sine uoce quicquid cantilenæ suauis ac
iocationis obscœnæ per fluxuosos aurium meatus in-
fluxit, ibi ei odor malesuauis corruptibiliter fragrat,
qui per patulas narium cauernas irrepfit. Ibi eam sa-
por oblectat, quem ad se per illecebram uoluptuosi
gustus admittit. Ibi per sentit nescio quid molliter blā-
dum, quod ei exterior tactus impressit. Ibi colores
uarios & illicitas formas concupiscibiliter uidet, quas
ei oculorum curiositas nunciauit. Quæ mens ita ab-
sentibus plerumq; imaginibus corporum delectatur
affecta carnaliter, ut nimia sordidæ cogitationis in-
tentione defixa, non sibi imagines corporum uideatur
amplexari, sed corpora. Hinc est quod ille corporis
fluxus, qui fit in dormiētibus sine culpa, interdum
uigilantibus contingat ex culpa. Aliud est enim quod
in dormiente fit, aliud quod uigilans facit. Ibi natu-
raliter plenitudo humoris expellitur, hic turpiter
concupiscentia publicatur. Sed hæc concupiscentia
illis uigilantibus hūc elicit fluxum, quibus per
sorda colloquia sordidū cōmouerit appetitū. Hi sunt,
quibus usui est fornicarum descriptio. Illa rudis est,

Al. illicet.

Al. affe- ctata.

Al. hinc.

D. PROSP. LIB. III.

illa dicacula, illa deformis, illa formosa, alterius placet ornatus, gestus alterius, illius etiam laudatur sine forma festiuitas, illius sola formositas. Inde transitur ad mores, & aliam talibus commendat taciturnitas moderata, aliam turpem uideri facit libertas incondita. Hæc & his similia colloquentes, suggerunt concupiscentiæ suæ materiam. Hæc tamen ideo concupiscunt, quia ista aut loquuntur libenter, aut audiunt. Qui nisi concupiscentiæ morbo corrupti essent, nunquam uel loquerentur talia, uel audirent: quia non eos ista corrumpunt, sed corruptos ostendunt. Ac ne me ista ueraciter arguentem quisquam iudicet arguendum, nouerit propter hoc forte ab antiquis fuisse decretum, nec qui adolescentium legerent Genesios librum, ac pariter Ezechielis prophetæ, uel canticum canticorum, & cætera talia in quibus generationes & actus & nomina quarundam scripta sunt mulierum. Quas licet secundum historiam fuisse credamus, earum tamē nominibus uirtutes figuratas accipimus, quoniam sicut illæ non solum uiris suis per sanctos mores, sed etiam extraneis sine dispendio sui pudoris ob nimiam pulchritudinem placuerunt, ita sanctæ uirtutes & suos mirabiles omnibus reddunt, & extraneos quadam admiratione sui perstringunt. Hinc est quod & ipsi qui uiciose uiuunt, uirtutes uicij anteponunt: quia aliud est quod faciunt morbo, aliud quod coguntur placere iudicio. Sed ne forte hæc spiritualia secundum carnem adhuc carnales acciperent, nec uirtutes cogitarent, quas mulieres illæ significant, sed ipsas cogitando carnaliter deperirent, consulto iuniores legere sunt illa prohibiti, quæ sicut spiritualiter accepta uiuificant, ita carnaliter intelligētibz ipsa carnalis intelligētia, occa-

Al. nec.

Lege Hic
ronymū
in primū
Commē-
rariorum
Ezechie-
lis proe-
mium, &
eundem
ad Pauli-
num de
omnibus
diuinę hi-
storię li-
bris.
Al. pbare

DE VITA CONTEMP.

occasiones carnalis concupiscentiæ subministrat. Earum quique nomina frequenter habet in ore, quarum desideria uulnerato gestat in corde, aut turpitudinem quam exercere uerecundatur in facto, tenet in animo, reus non humano iudicio, sed diuino.

QVOD ETIAM HI QVOS AB

impudicitia quælibet necessitas uerat, si uiuere pudice consuecant, ad amorem castitatis ascendunt.

Al. impudencia.

CAP. VII.

Tales pudicos aut temperantia corporum facit, aut timor supplicij temporalis ab impudicitia actione suspendit, aut occasio denegata destituit. Sed licet uoluntate sit impudicus, qui necessitate pudicus est, tamen si et ille temperati corporis de beneficio naturæ suæ deo auctori omnium naturarum gratias agit, & ille quem timor in bono pudicitia tenet, atq; his quibus facultatem mœchandi negat occasio, uiuere pudice consuecant, in uirtutem plerumque de necessitate proficiunt, & paulatim ipsius pudicitia delectatione crescente pudici ueraciter fiunt, ut iam non sermone, sed uirtute sordes impudicitia detestantes, non timore pœnæ carnalibus incentiuis obsistant, qd est insipientium proprium, sed execratione peccati re frenent inquietos carnis affectus, quod est castitatis Semper consummata fastigium, non quod animus nunquam animo cū desinat in hac carne cum uicijs habere conflictum, uitijs conflictus est sed quod eum alat ac prouehat, & quantum fieri potest in præsentia uita perficias ipsa numerositas trium pho-

94
D. PROSP. LIB. III.
 phorum, si modo non se in corpus sensibilem captus delectatione deiciat, sed execratione delectationum sublimiter roboratus, supra corpus se corporaliū uitor adtollet, ac deo suo sub q̄ eū uiuentē desideria repudiata non uincunt, in æternū glorificand⁹ adheret.

QVIBVS INDICIIS POSSIT ostendi superbia, quę uel in perditis aperta est, uel in fictis occulta.

CAP. VIII.

Superbi hominis indicia.

IAm nunc uideamus, quibus indicijs possit superbia deprehēdi, ut sicut in superioribus claruit, nullum peccatum sine illa posse committi, ita hic signa eius eluceant, quibus cauenda possit ostendi. Omitto illos, quos etiam ipse habitus & incessus superbos ostendit, quorum erecta ceruix, facies torua, truces oculi, & sermo terribilis, nudam superbiam clamant. Qui libidine dominandi possessi, quos possunt, uiolenter sibi subiiciunt, humana iura diuināq; confundunt, honoribus intumescunt. Passim cuncta diripiunt, suis criminibus gaudent, & se ipsos superbię corrupti morbo non capiunt. Hos ergo prætereo, in quibus superbia tā aperte regnat, ut nec dignetur se occultare nec ualeat. Illos tantum dolendos ostendo, atque eorum exempla cauēda denūcio, quos iā conuersos & aliquatulum proficientes superbia occulte captiuat, quos in profundū malorū fraudulenta dominatiōe præcipitat, & ne inde unq̄ possint emergere iugiter calcatur. Ipsa in cordibus talium locum diabolo facit. Ipsa ei aduenienti immunitū peccatus familiariter pandit. Ipsa introeuntem suscipit. Ipsa captis ius perditę uiuendę cōstituit. Ipsa omnes uirtutibus exarmat, quos semel inuaserit. Ipsa quicquid in eis remanserit, quod uitijis possit

Al. bonis omnibus.

DE VITA CONTEMP. 95

possit obniti, ne contra se forte conualescat interimit. Inde est quod hi quos superbię mentis tabes purulenta corruerit, seniorum suorum non obseruant immentis ta perata, sed iudicat de suis negligentijs obiurgati, aut bes, rebellant insolenter, aut murmurant, de loco superiori disceptant, præferri se etiam melioribus impudenter affectant. Simpliciter spirituum fratrum iridenter exagitant, suas sentētiās procaciter iactant, obsequia delata fastidiunt, negata pertinaciter querunt, natales moribus anteponunt, iuniores suos elatidescipiunt, conferri sibi aliquos posse non credunt, æquari senioribus dedignantur, super eos se solo animi tumore constituunt. Non seruant in obsequio reuerentiam, in sermone modestiam, in moribus disciplinam. Habent in intentione pertinaciam, in corde duriciam, in sermocinatione iactantiam, in humilitate fallaces, in iocatione mordaces, in odio pertinaces, subiectionis impatiētes, potētę sectatores, omnibus bonis odibiles, ad op⁹ bonū pigri, ad communionē feri, ad obsequium duri, ad loquendū qd̄ nesciūt prompti, ad supplantandū parati, ad oīa quib⁹ subsistit fraternasocietas inhumani, temerarij in audendo, clamosi in loquēdo, fastidiosi in uidēdo, presumptuosi ī docēdo, effecati deformis in cachinno, onerosi amicis, infestiquietis, ingrati beneficis, inflati obsequijs, & imperiosi subiectis. Hęc sunt superbię grassantis indicia, quib⁹ deus offendit & recedit, ac supba corda destituit. His malis diabol⁹ passus exultat, inuitat ut ueniat, supbas mētes intrat ut teneat, erigit ut elidat, fouet ut pdat, qui inexplēbilē de ipsa pditorum captiuitate tripudiat, ut captiuos suos q̄s superbię uiribus sibi subiecit, iure possideat, et omnia illa mala quę superius cōprehendi per

Al. beneficis.

per illos exerceat. Merito igitur per iustum dei iudicium deseruntur huiusmodi occulto damnati supplicio, quoniam non uolenter addicti, sed sponte cedunt superbia decipientis imperio, cui utique possunt, si uoluerint, repugnare libere uoluntatis arbitrio liberati per donum spiritus sancti & muniti. Veruntamen etiam tales si ad recipiendam salutem diuinitus animati spem respiscendi concipiant, nec se in peccatis suis desperando contemnant, poterunt fructuosae satisfactionis medicamento sanari, & superbiam qua eos a deo suo tumefactos excusserat, fundatae humilitatis assumptione dampnantes uinculis aeternae damnationis absolui. Quod qualiter fieri possit, supra iam diximus, cum de ipsa superbia unde processerit, quo peruenerit, & quid egerit tractaremus. Nam quia a diabolo processit ad hominem primum peruenit, & in ipso totum genus humanum uelut in radice fructum naturae sponte peccatis uiciatione corrumpit.

QUIBVS SIGNIS INUIDORVM
declaretur inuidia. CAP. IX.

ORdo ipse exigere uidetur, ut de inuidia quoque pauca dicamus, quae in tantum de superbia fonte manauit, ut diabolus qui per superbiam perijt, hominem primum stantem successus inuidiae felle perdiderit, non quia a diabolo processit. Proinde quia idem diabolus superbiendo inuidus, non inuidendo superbis apparuit, non superbia fructus inuidiae fuit, sed inuidia ex superbia radice processit. Vnde quoniam quantum inuidos affligat inuidia, superior iam sermo prodidit, non hic de illius supplicio dicendum uidetur, quo suos

Al. statim.

Cap. 5.

suos animos inuidi laniando conficiunt, sed hoc tantum donante domino debemus ostendere, qualiter inuidi sancte uiuentium merita sua faciant inuidendo peccata, & quantum in eis bonum corrumpat inuidia, qui quicquid boni fieri uel dici a sanctis audierint, aut omnino non credunt, aut res bene gestas in malum male interpretando conuertunt. Omne malum quod de illis mendax fama iactauerit, statim tanquam si ipsi uiderint credunt. Feraliter eis qui illud uerum non esse probare uoluerint contradicunt. Omnia suis amulis fingunt, eorum profectu deficiunt, odia intra se abscondunt, in suis cruciatus enutriunt, proficientibus inuidet, peccantibus fauent. De bonorum malum gaudent, de profectibus lugent, de inimicitijs gratulantis ardent, deprehendi pectoris sui maliciam timent, semper amari, nunquam certi. Amici diaboli, inimici etiam sui, omnibus odiosi. Ad gaudenda anxij, ad plangenda laeti, utrobique dispersi. Inter amicos discordias seminant, discordantes ad tempus si possunt in dissensione confirmant. Opinionem bonorum mendacis decolorant, in spiritualibus carnalia laudant, ut spiritualia bona eis deesse persuadeant. Amicitias simulant, ut eos qui se incaute sibi commiserunt, qua posunt arte decipiant. Odiorum sibi occasiones prauis suspitionibus coaceruant, daemones quorum sectantur facta laetificant. Sanctos uiros quibus sunt notj contristant, uelut amici in obsequio, hostes in animo. Continentes in uerbo, turpes in facto. Prodigj secretorum, tenaces malorum. Prompti suspitionum malarum, inanes bonorum. Pleni fordium, praediti fraudibus. Aduersarij corde uirtutibus, prauis moribus, & insidiosi cunctis secum in simplicitate uiuentibus. Hec

Inuidi hominibus invidia.

Al. peruersi.

D. PROSP. LIB. III.

& talia sunt, quæ omnes inuidos bonis toto siue animo inimicos ostendunt. In hæc mala deueniunt, qui insectando sectandos, & diligendos abominando, feraciter communionem bonorum omnium seipso excludunt, ut illud bonum iure non sit in eis quod persequuntur in bonis. Considerate obsecro qualiter inuidos punitura sint mala sua, quos etiam bona puniunt aliena. Vbi isti fieri poterunt boni, qui sunt in bono mali, aut quando bene malis usuri sunt, qui male bonis uti non desunt? Bene malis usi sunt martyres sancti in testimonio saluatoris nostri ueraces, & in castris spiritualibus strenui bellatores, qui tribulationibus & damnis ac uarijs cruciatibus affecti pariter & probati terrenis cœlestia mutauerunt, & de bono usu malorum profecti ad gaudia bonorum perennium peruenerunt. Item bonis utitur inuidus male, quia omnibus bonis quæ miser execrat adiunctus, animi sui supplicio relinquetur affligendus. Et quis ei poterit subuenire, qui se sibi exhibet inuidendo carnificem? Aut unde sibi parabit salutem, qui de salute male utendo facit perniciem? Veruntamen si inuidi quoque sicut alij peccatores diuinitus inspirati, in spem recuperandæ salutis adsurgant, ac sibi quales sint, deo placituri displiceant, si non imitentur Cain, qui postquam dominantis inuidiæ furore cæcatus, germano suo uitam per scelus extorsit, & animam suam fraterni corporis sui morte percussam, supplicio æternæ mortis addidit, consequenti ueniæ desperatione depressus, ait ad dominum, maior est iniquitas mea, quam ueniã merear, hoc est dicere deo, indulgentiæ mihi non peto: quia peccatorum meorum magnitudine indulgentiæ tuæ uincitur magnitudo. Denique nullam

Al. in uendo.

Gene. 4.

DE VITA CONTEMP.

99

quam legitur aut potuisse de suo scelere, aut ueniam meruisse. Si ergo huius abhorrentes exemplum se sibi auferant, & se deo suo restituant, nec se in profundum malorum salutem desperando proiciant, quis dubitet, imò quis non firmiter credat eis prioris maliciæ ueniam posse conferri, si modo inuidiæ uulnere sanato correcti, amaritudinem sui pectoris dulcedine fraternæ dilectionis expellant, eos simpliciter amando quos oderant, ut ad bonum fraternæ communionis ac pacis, bonorum omnium quorum grauantur meritis, adiuuentur exemplis?

QUANTIS MALIS VANITAS

uanos inuoluat. CAP. X.

HIs itaque super inuidia disputatis, quam graui malo etiam uanitas uanos inuoluat, consequenter expediam. Quæ ut facilius uitari possit, quid in se corruptionis habeat, breuiter declarem. Est enim uanitas inflata quædam circa delectationes uarias animi languentis affectio, potiendi honoris auida simul & nescia, morbo excellentiæ inanis inflata, caua, morbida, turbulenta, animorū leuium domina, male fundatis omnibus blanda, repugnantibus summa capiendis seductoria, captis inuicta, simulatio quædam uirtutum, anima uiciorum, fomes carnalium delectationum, labes morum, appetitio dignitatum, dulcis miseris, amara perfectis, periculosa dubijs, imperiosa subiectis, infirma fundatis, facile capriuat, capriuos oblectat, ambitiosos uexat, angustos inflat, inflatos humiliat. Cui seruiunt tumidi, sub qua iacent elati, quam inueniunt perdati,

Vanitatis
descrip
tio.

D. PROSP. LIB. III.

ad quā currunt lapsuri, in qua sibi uidentur stare iam lapsi. Hæc est uanitas, quæ non aliquas uirtutes ut putatur exanclat, sed licentia uiciorum cum fuerit à uiciosis recepta corroborat, cæterum mentes uirtutum plenas omnino non penetrat. Vacuos ergo ac nullis fultos uirtutibus tentat, et ipsos fastu ruinosæ ambitionis inflatos, in occulta dedecora quadam publice suerendi delectatione præcipitat, sicut uacuam nauim tēpestas in diuersa tumidis fluctibus iactat, & in area frumentis sua grauitate manētibus leues ex ea uentus paleas raptat. Quod si ira est, non uiciosos facit uanitas, sed ostendit, quod illos sui afflatus uento circumfert, ac lubricis circumactos affectibus rotat, qui se ad omnes eius impulsus studio propriæ uoluntatis accommodant, qui se de operibus quorū sibi conscij non sunt turpiter iactant, qui se ab omnibus prædicari per nefas affectant, qui sanctos uiros sui comparatione depræciant, qui uicio auræ popularis elati, nihil sibi deesse perfectionis simulant. Occurrunt uim salutationibus gaudent, suis adulatoribus fauent, uoluptatibus parent, omnibus turpibus placent. Gestiunt docere quod nesciunt, credi de se sublimia uolunt, delectabilia grauibz anteponunt, execrantur uerbo quod animo concupiscunt, appellationes uirtutum uicijis suis imponunt. Seiplos fallunt, fauentes sibi decipiunt. In promissione honesta ueloces, in exhibitione mendaces. A bono mutabiles, mali tenaces. In uerbo graues, in animo turpes, ubique fallaces. Lati ad prospera, fragiles ad aduersa. Inflati ad obsequia, anxij ad opprobria. Immoderati ad gaudia, faciles ad humana, difficiles semper ad honesta. His ergo & similibus delinitos uanitas perimit, nec eos

Al. existimant.

Al. premit.

DE VITA CONTEMP.

eos aut suum morbum sentite, aut ad medicum uenire permittit. Et quid est ad medicum uenire, nisi infirmum suas infirmitates agnoscere, nec placere sibi, sed de factis quæ illi uidebantur esse gloriosa confundi? Quod certe illi faciunt, qui desiderio comparandę opinionis incensi, eis tantum operibus, quibus emitur fauor humanus inseruiunt, & morum bona contemnant, tantumq; eos ardor humanæ laudis inflammat, ut laboriosa opera quæ populus admiretur, & quibus fama diffunditur sine labore suscipiant, & libenter exerceant. Inde est quod ieiunare, abstinere, uigilare, ecclesiam frequentare, uel psallere, cum hæc omnia sine labore non fiant, etiam cum delectatione illi faciunt, qui ex his hominibus placere concupiscunt, non quod ista & homines dei non faciant, sed quod illi probentur ea deo magis quam hominibus exhibere, qui feruentius student etiam moribus sanctis excellere. Cæterum si quisquam foris, ubi potest magnus credi resplendeat, & intus ubi deus solus uidet squaleat, quis non intelligat, quod illæ omnes abstinentiæ ac ieiuniorum uigiliarumq; continuū labores, quos nobis tolerabiles uanitas facit, non sint ornamenta morum, sed uelamina uiciorū? Quapropter ieiunia, abstinentiæ, uigiliae, elemosynæ, & cætera huiusmodi augere debent bonum nostrum, non uelare peccatum, nec pro iustitia, sed cum iustitia deo sunt exhibenda: quoniam quidem multo attentius debent præcepta perficere, qui ea parati sunt perfectionis opere transcendere. Alioquin si inuidi, si superbi, si elati, si cupidi, hæc & his similia mala peccatoris sui non reprimant, & tamen suum corpus ieiunijs ac labore abstinentiæ quamuis continuatæ conficiant,

Taxat hypocritas.

Opera bona augere debent bonum, non uelare peccatū. Al. amore. Al. laboris abstinentia.

nec illa eos opera impensa uanitati iustificant, & hæc uicia quæ negligunt emendare contemnunt. Ita que licet ubiq; libri huius singulis quibusq; uicijs absolutis, remedia quoque quibus possint cauere uel emendari subiecerim, hic tamen compendij gratia generalis quædam regula domino illuminante monstranda est, cui regulæ uelociter innitentes, omnibus peccatis obsistunt. Nulla res sic nos ab omni peccato seruat immunes, sicut timor supplicij & amor dei. Sed de charitate quod dominus cuius donum charitas ipsa est donat, postea disseremus.

Al. ueraciter.

DE UTILITATE TIMORIS ET
quod efficaciter peccatis obsistat.
CAP. XI.

Al. peccatis.

NVnc de timore supplicij pauca dicamus ad peccatam, quæ peccanti debetur. Mens antequam peccet si aspiciat cruciatus, ac dolores qui solent sequi peccantem, si timorem dei, desiderijs carnalibus opponat, nihil eam peccati oblectat, nec ad peccandum illa delectatio corporalis inclinatur. Deniq; non ideo cedimus illecebris ac uoluptatibus nostris: quia repugnare non possumus, sed quia securitatem nobis occultandi criminis ipsi promittimus, & dum credimus colorari uel redimi posse quod facimus spe præsumptæ impunitatis illecti, dominationem in nos nostræ uoluptati permittimus. Cæterum si eo tempore quo quis peccare deliberat, sana mente consideret, quæ poena expectet in suis facinoribus ac flagitijs deprehensus, quod supplicium conuictos excruciet, qui tremor membra quatiat, pallor ora perfundat, quantum denique humiliet & execrabiles omnibus reddat, etiam ipsum

ipsum sordidæ opinionis opprobrium, nescio an possit quibuslibet uicijs accommodare consensum. Quid enim mali operis fieri potest, unde nec erubescant, etiam illi quos ipsa flagitia sua delectant? Hinc est quod uilhi qui bona sua uane ac deformiter iactant, dedecora quibus remordentur & humiliant, occultant, & quicquid est unde in peccantem etiam sine humano iudicio conscientia iudicantis tormenta deseriunt, & male sibi conscientiam mentem ipsæ etiam cogitationes secreti reatus, cruciatoria recordatione conficiunt.

Flagitiorum fecditas cõsentium uicij denegare debet.

DE FUTURO IUDICIO, VEL
æternitate supplicij, ac de qualitate gehennæ.
CAP. XII.

AGe iam cum ad illud ultimum iudicium uenerimus ab eo iudice iudicandi, qui nec falli occultatione criminum potest, nec ad impunitatem promerendam muneris alicuius oblatiõe corrumpi, cum cõperint omnium secreta reuelari, & non solum actus ac uerba, sed etiam ipsæ cogitationes ostendi, quid faciemus sub tanti iudicis maiestate, quid excusationis obtendere poterimus, quæ nos defensionis arte purgabimus, quæ nobis subuentura est pœnitentia, quam in hac carne contempsimus? Quæ nos defensura sunt opera bona, quæ in hac uita non fecimus? Ad quos apostolos aut ad quos alios sanctos confugituri sumus, quorum exempla simul ac uerba despeximus? exempla An forte aliquos ibi fragilitas corporis excusabit? in futuro iudicio ex-
Sed excusationi eorum reclamabunt omnium sanctorum exempla, qui fragilitatem carnis in carne excusationi uincentes, quod fecerunt utique fieri posse docuerunt, maxime quia nec ipsi peccato sua uirtute, bunt.

G 4 sed

sed domini miserantis auxilio restiterunt, qui se & non querentibus, ut queratur atque in eum credatur ostendit, & credentes in se, ne à peccato uincantur inuicta protectione defendit. Quid ergo responsum sunt, si eis dominus dicat, si potuistis, quare non restitistis desiderijs peccatorum, si non potuistis, quare meum contra peccata non quaesistis auxilium? Aut uulnerati, quare poenitendo non adhibuistis uulneri uestro remedium? Nonne ad hæc obmutescentes, & quid excusationis referant non habentes, dicit: ligate eos manibus & pedibus, et mitte in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium, ubi uermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur? Et quid est obmutescentes manibus & pedibus ligari, nisi in inferno ubi deo nemo consistetur actione priuari, sicut in exteriores tenebras mitti, nihil aliud erit, nisi à domino qui est mentium lumen expelli? Fletus autem & stridor dentium acerrimos eorum dolores ostendunt, qui supplicio aeternæ mortis addicti, non uidendi sensum habituri sunt, sed dolendi. Quorum continuus gemitus, cruciatus aeternus, dolor summus, poenalis sensus, torquent animas, nec extorquent, puniunt corpora damnata, nec finiunt. Quos ideo sibi deputatos ignis inextinguibilis non extinguit, ut permanente sentiendi uita, poena permaneat, & ad dolendum magis quam ad uiuendum aeternis corporibus compeditos habeat, quos in flammis uiuacibus immortalitas secundæ mortis occidat. Iam uermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur, sed ad totam reseruantur damnati hominis poenam, quem inefficacis poenitentiae ignis exurit, & cõsumentis conscientiae uermis immortaliter rodit. Pro inde

Mat. 22

Esa. 66. &

Mar. 9

Manibus & pedibus ligari.

In exteriores tenebras mitti.

Ibidem.

Al. referuntur.

inde omnes qui in gehenna dicuntur occidi, non id In gehenna cum illis agitur, ut maximus consumpti doloribus, alina occidi. quando deficiant, sed ut in illis poenalter uiuant. Hæc & his similia libenter audire uel legere, iugiter ante oculos mentis adducere, futura credere, sine ulla perturbatione metuere, cogitare quale malum sit ab illo gaudio diuinæ contemplationis excludi, beatissima sanctorum omnium societate priuari, fieri patriæ celestis extorrem, mori uitæ beatæ, morti uiuere sempiternæ, in aeternum ignem cum diabolo & angelis eius expelli, ubi sit mors secunda damnatis exilium, uita supplicium, non sentire in illo igne quod illuminat, sentire quod cruciat, exundantis incendiij terribiles strepitus pati, barathri fumantis amara caligine oculos obæcari, profundo gehennæ fluctuantis immergi, edacissimis in aeternum dilaniari uermibus, nec finiri. Hæc et multa similia cogitare, nihil est aliud quam uicijs omnibus repudium dare, et omnia blandimenta carnalia refrenare. Sed nos iam si uidetur, ab his terribilibus malis, que fidelium mentes salubri terrore concutiunt, atque ab omnibus uiciosis delectationibus abducunt, & quæ amatores uoluptatum suarum tunc suæ damnationis experimento probabunt, quædam iam quod est omni infelicitate miserius se emere dare non poterunt, ab his inquam terrificis ac tristibus malis ascendamus ad illa sublimia, quibus proficientium mentes in spem promerendæ beatitudinis assurgunt, abiuratisq; terrenis celestia concupiscunt, & qui proficere cupientes à salubri timore incipiunt, & ad charitatē proficiendo perueniunt, nos quoq; sufficere iudicantes, qd de incipientium timore tractauimus, etiã de charitate qd ipse cuius munus est, donauerit disputemus.

Al. crepitus.

Al. abdicatisq; cupientes, à salubri amore incipiendum.

D. PROSP. LIB. III.
DE LAVDE CHARITATIS.
CAP. XIII.

Quid fit
charitas

Charitas est, ut mihi uidetur, recta uoluntas ab omnibus terrenis ac presentibus prorsus auersa, iuncta Deo inseparabiliter & unita igne quodam sancti spiritus, a quo est, & ad quem refertur incensa, inquinamēti omnis extranea, corrumpi nescia, nulli uitio mutabilitatis obnoxia, supra omnia que carnaliter diliguntur excelsa, affectionum omnium potentissima, diuinae contemplationis auida, in omnibus semper inuicta, summa actionum bonarum, salus morum, finis celestium preceptorum, mors criminum, uita uirtutum, uirtus pugnantium, palma uictorum, anima sanctarum mentium, causa meritorum bonorum, premium perfectorum. In peccatis suis mortuos suscitatur, languentes sanat, perditos instauratur, spem desperatis inspiratur, pacificas mentes inhabitatur, fructuosa in penitentibus, laeta in proficientibus, gloriosa in perseverantibus, uictoriosa in martyribus, operosa in omnibus omnino fidelibus. Quam fides concipit, ad quam spes currit, cui profectus omnium seruit, ex qua quicquid est boni operis uiuit, sub qua obedientia crescit, per quam patientia uincit, propter quam carnalia blandimenta deuotio religiosa contemnit, sine qua nullus deo placuit, cum qua nec potuit aliquis peccare nec poterit. Haec est charitas uera, germana, perfecta, quam excellentiorem uiam nominat sanctus Apostolus. Et uere ipsa est uia quae ducit per se ambulantes ad patriam, quia sicut sine uia peruenit nullus quo tendit, ita sine charitate quae dicitur est uia, non ambulare possunt homines, sed errare.

1. Cor. 12.

QVA

QUALITER POSSINT EA QVAE
de charitate sanctus Apostolus dixit intelligi. CAP. XIII.

Itaque iam qualis & quanta sit haec charitas, non per dum uia, sed morum, Apostolo docente discamus. Si linguis, inquit, hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habuero, factus sum uelut aëramentum sonans, aut cymbalum tinniens. Hominum uel angelorum linguis inanem faciendam quorundam significatam debemus accipere, qui omnia quae cumque uoluerint accurate quidem atque eloquenter enunciant, sed quamuis ornate copioseque differant, tamen si docendi officium uanitate placendi magis quam consulendi charitate suscipiant, non ut aliquos doceant, sed ut se doctos ostendant, nec profectum, sed plausum a suis auditoribus quaerant, si totam conscientiam diligentiam transferant, maledicaces ad linguam, & studiosius eloquentiam uelint curare quam uitam, si supercilio uanae loquacitatis elati, dicta sua magis cupiant laudari quam fieri, nec sint de sanctitate operis, sed de sermonis elucubrati uenustate solliciti, nunquid non tales merito aëramento sonanti, aut tinnienti cymbalum comparantur, qui in modum tinnientis aëramenti uel cymbali praecleara magis quaeque appetunt sonare quam facere, nec erubescunt a seipsis aliter uiuendo quam praedicant diserepare, qui ut quoquo modo turpitudine suae conuersationis obnubulent, honesta praedicare non cessant, non ut auditores sui eorum praedicatione proficiant, sed ut ipsa uideantur curare quae praedicantur. Sed uideamus quae his adnectat Apostolus. Si habuero, inquit, prophetiam, & si habuerim mysteria omnia, & omnem scientiam, & si habuerim omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem

Al. dicere

1. Cor. 13.

Hominum
uel angelorum
linguis loqui
quid sit.

Taxat uanae loquacitatis
amatorem.

Ibidem

non

D. PROSP. LIB. III.

non habuero, nihil sum. Non ad hoc ista dicit, quasi aliqua bona sine charitate aliqui possint habere, sed quia nihil profint habentibus ea, si a charitate defece- rint. Ipsa autem & hic necessaria est, ut omnia bona summum bonum charitatis habentibus profint, & ibi eis etiam perfectior permanebit, cum omnes per- seuerantes in se ad uisionem dei perduxerit. Cate- rum prophetia & mysteriorum omnium noticia uel scientia, nec non & ipsa fides uel cetera talia, quae no- perfectioni fidelium, sed fragilitati necessaria iudican- tur, in illa sancta perfectione sanctorum, quo in cha- ritate radicati contendunt, peruenientibus necessaria esse non poterunt, cum illis incomparabiliter melio- ra ac perfectiora successerint: quia nec propheta ibi opus erit, cum ad illud quod futurum promittebat, impleta perduxerit, nec scientia quae uelut lucerna quaedam in huius seculi nocte fideles illuminat, cum in illius uitae die perpetuo sol uiuus iusti effulserit, nec mysterioru noticia, aut ipsa fide necessaria erit, qm ad ea quae per mysterium significabantur & credebantur, ex fide perfectio Christiana peruenerit. Charitas uero hic quidem necessaria est, quae nos separat a dia- bolo, purificat a peccato, reconciliat deo, sed ibi per- fecta erit, cum perfectos deo a quo est donata coniun- xerit. Adhuc Apostolus laudem diuinae charitatis am- plicans, adiungit & dicit. Si distribuero in cibos pau- perum omnes facultates meas, & si tradidero corpus

Ibidem.

Non qd, sed ppter quid facia- mus attē- dendum. meum ut ardeat, charitatem autem non habeam, ni- hil mihi prodest. Nec immerito. Si enim non quid, sed propter quid faciamus, in illa ultima examinatio- ne quaerendum est, eleemosynae uel traditiones corpo- ris in mortē, quid proderunt non habentibus charita- tem?

DE VITA CONTEMP.

tem? Ipsa ergo habenda est, ipsa sectanda, sine qua nec eleemosynae, nec occisio corporis, nec illa omnia superi- dicta, uel alia quauis bona perducunt aliquos ad sa- lutem: quia quaelibet actio bona uel passio, nisi ex fi- de, quae per dilectionem operatur extiterit, nobis pro- desse non poterit. Quapropter nihil eis peccati dam- nabilis remanere poterit, nec deerit aliquid boni, qui- bus charitas omnis inquinamenti mundatio, & bono- rum omnium mater affuerit, quoniam quidem si cha- ritas patiens est, benigna est, si non aemulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambrosa, non querit quae sua sunt, non irritatur, non cogitat ma- lum, non gaudet super iniquitate, congaudet autem ueritati, si omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet, & eos in quibus fuerit, omnibus his bonis quae habet impertit, quid illis esse potest in hac uita perfectius, qui tantis abundant charitate in se re- gnante uirtutibus? Proinde quando uidemus aliquos patientiē mole fundatos, inconcussam pectus sauien- tibus malis opponere, abundantia sanctae benignita- tis affectos, bonum suum uelle cum omnibus habere commune, non aliquibus ardentis inuidiae facibus co- qui, non agere perperam, sed simplicitatem cum o- mnibus, quibus debet puritas exhiberi, nullo fastu pernitiosae uanitatis inflari, nihil eorum quae sunt alie- na crimine cupiditatis ambire: quae sua sunt, pie com- munionis bono non querere, nulli malum quibus si- bet irritatus iniurijs cogitare, non super alicuius aut sui operis iniquitate, sed de ueritate gaudere, omnes inquietos uel inquietudines fundata animi tranquilli- tate sufferre, post hanc uitam poenas diuinitus com- minatas credere metuendo, praemia promissa spera-

Gala. 5.

1. Cor. 13

Al. arden- tibus.

re,

D. PROSP. LIB. III.

re gaudento, reuelationem filiorum dei desiderare fortiter sustinendo, quando ergo uidemus hæc & talia bona aliquos posse, nouerimus non eos magnitudine uirtutis suæ posse quod uolunt ardentem & faciunt, sed de beneficio illius charitatis quæ non est ex nobis, sed diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis.

Rom. 5.

QUANTVM PERFECTIONIS

charitas in se fundatis exhibeat.

CAP. XV.

1. Tim. 1.

Al. dilectione. Deut. 6. Mat. 22

Deum diligere quod sit.

ERGO si charitatem deo exhibeamus, & proximo de corde puro & consciencia bona, & fide non ficta, facile peccato resistimus, bonis omnibus abundamus, seculi blandimenta contemnimus, & omnia quæ difficilia sunt humane fragilitati uel aspera etiam cum delectatione perficimus, si tamen deum charitate perfecta quæ nobis ex illo est, ex toto corde, ex tota anima, & ex totis uiribus diligamus. Ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus diligit deum. Quem si ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis unde peccati desiderij seruiamus. Et quid est diligere deum, nisi illi occupare animum, concipere fruendæ uisionis eius affectum, peccati odium, mundi fastidium, diligere etiam proximum, quem in se censuit diligendum, in ipso amore seruare legitimum modum, nec peruertere dilectionis ordinem constitutum? Ordinem dilectionis illi peruertunt, nec modum diligendi custodiunt, qui aut mundum qui contemnendus est diligunt, aut corpora sua minus diligenda plus diligunt, aut proximos non sicut seipsos, aut deum plus quam

DE VITA CONTEMP.

quam seipsos forte non diligunt. Sed de mundo quod diligi omnino non debeat, ipsius dei nostri per sanctum Iohannem Apostolum uox est dicentis. Nolite diligere mundum. Corpus autem nostrum, quia pars nostri est, ad hoc nobis diligendum, ut saluti eius ac fragilitati naturaliter consulamus, & agamus quatenus spiritui ordinate subiectum, ad æternam salutem accepta immortalitate & incorruptione perueniat, non suis uoluptatibus diffuendo, animæ rigorem sibi cedentis emolliat, puritatem polluat, & totam dignitatem suæ delectationis morbo corrumpat. Proximos autem tunc diligimus sicut nos, si non propter aliquas utilitates nostras, non propter sperata beneficia uel accepta, non propter affinitates uel consanguinitates, sed propter hoc tantum quod sunt naturæ nostræ participes diligamus, quia non eos sicut nos ipsos amamus, quando propter illa superius dicta diligimus. Neque enim ideo proximum tantumquam seipsum diligit, quisque ideo diligit, quia sibi frater aut soror, pater aut filius, mater aut filia, neptis aut neptis est. Carnaliter quippe amat, qui taliter amat, quoniam non illi tantum proximi nostri credendi sunt, quos nobis gradus sanguinis iungit, sed proximi nostri credendi sunt omnes homines nature nostræ sicut dixi participes. Nam si propinquos nostros quamuis in compositos, turpes, ac male moratos plusquam quoslibet sanctos, quos à nobis secundum sanguinem uocamus extraneos diligamus, non solum carnaliter diligimus, sed etiam grauiter in talium dilectione peccamus. Proinde secundum nos proximos omnes homines diligimus, quando ad mores bonos & ad æternam uitam consequendam, sicut nobis saluti eorum consulimus, quando nos in eorum

1. Ioan. 2. Corpus nostrum quomodo diligendum.

Proximi quomodo diligendi.

112 D. PROSP. LIB. III.

peccatis ac periculis cogitamus, & sicut nobis subueniri optamus, ita eis pro uiribus subuenimus, aut si facultas defuerit uoluntate subueniendi tenemus. Quapropter hæc est proximi tota dilectio, ut bonum quod tibi conferri uis, uelis & proximo, & malum quod tibi nolis accidere, nolis & proximo. Illi uero plus se diligunt deum, qui pro eius amore suæ ad tempus salutis non parcunt, seipsos tribulationibus ac periculis tradunt, nudari facultatibus proprijs, patriæ suæ extorres fieri, parentibus & uxoribus ac filijs suis renunciare parati sunt, & ut totum dicam, ipsam corporis mortem non solum non refugiunt, sed etiam libenter excipiunt, ambientes à corporis sui uita magis quam à deo uita uitæ suæ discedere. Iste igitur nobis dilectionis ordo seruandus est, iuxta illud quod dicit spiritus sanctus: ordinate in me charitatem, ut sicut ordinata charitas poscit, deum principaliter diligamus, & propter ipsum in ipso ea quæ diligenda sunt, tantum quantum ipse præcipit diligamus. Ipse enim præcipit ut corpora nostra propter nos, proximos sicut nos, & ipsum plus diligere quam nos, debeat, ita sane, ut eis quos nobis coniunctiores familiaritas facit, si eos fama non reprobat, & uita commendat, nos amplius impendamus, omnium profectus nostros esse credamus, & de aliorum peccatis tantumquam de nostris misericorditer lugeamus. Sic ergo possunt in hac uita illi esse perfecti, qui perfecte diligunt deum. Et illi perfecte deum diligunt, qui uolendo quod uult deus, & nolendo quod non uult, nec uolens peccatis quibus offenditur adquiescunt, & semper se ad uirtutes, quas ipse dignatur donare, diligenter & habendas extendunt. Hi sunt qui omnia bona que implere

Ordo dilectionis seruandus. Cantic. 2. Leuit. 19. Mat. 22

DE VITA CONTEMP.

implere potuerunt ab illo se adiutos ut possint ueraciter credunt, quicquid mali commiserint uicio suæ uoluntatis ascribunt, quicquid boni non potuerint implere, ab illo, ut possint iugiter petunt, cum potuerint, illi gratias agunt. Bona eius quæ fuerint consecuti, etiã alijs conferri socialiter uolunt, & usque in suos inimicos dilectionis suæ latitudinem porrigentes, hoc omnes cupiunt esse quod ipsi sunt. Satis de uicijs eorumq; remedijs disputatum, nunc iam qualiter unaquæque uirtus possit adquiri, breuiter disseramus.

DE QUALITATE VIRTUTIS, & qualiter sibi consentientes informet. CAP. XVI.

Omnia sancta uirtus res est diuina, incorporea prorsus atque mundissima, quam mentes inquinatae non inquinant, sed ipsa inquinatas emaculat, cuius participatione formantur informia, suscitantur mortua, sanantur infirma, corriguntur praua, reconciliantur aduersa. Hanc non habet nisi deus, & is cui dedit deus. Quæ in animo habitat, sed animum corpusq; sanctificat, ad quam nullus accedit inuitus, quam nullus amittit, nisi propria uoluntate deceptus. Nemo eam sibi conferre potest, cum possit auferre, alteri autem nec conferre præualeat, nec auferre. Itaque cum talis ac tanta uirtus cuilibet inter uoluptates suas adhuc marcenti refulserit, atque ei ad se concupiscendam desiderium salubre comouerit, protinus in animo eius duarum delectationum contrariarum rixa consurgit, & mentem uoluntas aduersum se ancipiti delectatione diuisa, in diuersa ducit ac reducit, modo reprehendendo quod elegerat, modo

Al. auerfa Al. marcescenti.

H do

do quod reprehenderat eligēdo, atq; ita in alterutro fatuus se cogitationum uarietate uertantem, ipsa uelut uirtutis ac uicij tepida medietas uexat ac lacerat, quoniam in quidem quemlibet hominē, donec se in eo quod elegerit certa definitione confirmet, quamdiu modo non uult quod uolebat, modo uelle incipit quod nolebat, uelut in quodam deliberationis incertae biuio constitutum, discerpit ipsa diuersitas uoluntatū. Hinc eum uirtus admonet suae salutis & uocat, inde consuetudo uiciosa discedere à se uolentem remoratur & reuocat, & paulisper à se auerso nec ad uirtutem plene conuerso, uisitata uoluptatis admonitione blanditur, & omnes illecebras quibus olim perditē fruebatur ostendit. Turpia quoq; desideria quibus uincatur immittit, ac iam pene fastidienti blandum nescio quid molliter insufurrat, & supplicat ne praeponat mollioribus dura, laetis tristia, certis dubia, praesenti uoluptati futura, cogitet quam poenale sit atque difficile dulcibus carere delicijs, illecebris renunciare carnalibus, abstinentiae iugis grauari laboribus, ieiuniorum ac uigiliarum continuatione torqueri, certa carnis afflictione praemium dubiae remunerationis ambire, contra diabolū decipiendi peritum resistendo arma corripere, insidias eius ac fraudes uigilantis animi cautione uitare, quam deinde miserum sit enormitate tantae asperitatis euictum, ac diabolica fraude deceptum, ad repudiata redire, uoluptatibus quas abiecerat frui, & omnibus quae incaute laboriosum percipiēdo propositum contempserat delectari. His & talibus uiciosa consuetudo, dubium sanctae definitionis affligit. Virtus e contra quae continentia nominatur, morantem confidenter obiurgat, ad delectationes puras castasq; delicias,

Viciosa consuetudo omnes illecebras ostendit. Al. uinciat

Al. suscipiendo.

delicias, quibus fruuntur omnes sui amatores inuitat, offert nudo iusticiae uestimentum, illuminato sui apparatus demonstrat ornatum, diffidenti de se perfectionis suae promittit auxilium, hortatur & prouocat, ut definitionis ambiguitate deposita, propositum spirituale suscipiat, perseveraturum se in suscepto labore propositi sui, non sua possibilitate, sed domini miseratione confidat, nec suis uiribus, sed gratiae omnipotentis fretus auxilio, contra diabolicas impugnationes uictricia arma corripiat, cogitet quanti & quantae potuerunt & possunt, quod se posse desperat, unde illi uel illae potuerunt, inde se posse firmiter credat, certa spe spiritualia carnalibus, & terrenis coelestia, & futura praesentibus anteponat.

Nemo suis uiribus sed dei miseratione confidat.

QVIBVS GRADIBVS CON

uersi in culmen perfectionis

ascendant.

CAP. XVII.

Cum uero quis persuasione ac pulchritudine uirtutis illectus aliquantulum à priore conuersatione recesserit, statim ei alia tentatio, contra quam luctetur occurrit. Nam quem carnalis uoluptas superata dimiserit, mundi uanitas occupabit, sicut nobis illi exemplo sunt, qui delectationem sibi satiatae libidinis interdicut, & uentosae uanitatis licentiam suae uoluptati permittunt, turpitudini concubitus contradicunt, & ambitioni succumbunt, utuntur delicijs ac uestibus accuratis ad luxuriam, comatulis pueris ac

Vna recedente tentatione, occurrit

potentibus equis ad pompam, accipitribus ac saginatis canibus ad uenatum, uenationibus crebris ad luxum, & ad ambitiosi apparatus iactantiam necessarium mentiuntur ornatum, iam ridere effuse, uocem procacibus cachinnis attollere, turpes iocos libenter audire, aliorum poenam, suam facere fatigando lactitiam, urbanos quosque quamuis turpes explere delicijs, seruos necessarijs indigentes abijcere, domos amplissimas & ornatas extruere, facultates suas indefinenter augere, alienis peruadendis si possibilitas patiarur inhiare, non rem cupiditatis, sed nescio cuius utilitatis existimant, ut illa quae dixi uel alia multa similia, non solum libenter exerceant, sed etiam hinc eos obuiurgantes irrideant, ineptire credentes illos qui licita & usitata nobilibus crimine ambitionis infamēt. Sed qui hoc quoque malum diuinitus adiutus euerit, & spiritualis continētie uiribus fultus omnia, quibus potest a perfectione retardari calcauerit, mentem suam sanctae uirtuti studio bonae uoluntatis inclinauerit, tunc delectabiliter ac deuote nutus omnes reginae uirtutis in se regnantis obseruat, ac sic cum deo suo unus spiritus factus, nihil aliud agit semper aut cogitat, nisi unde clarior ac nobilior fiat, & oblectationes uitae omnium puris delectationibus uincat.

QVAE SIT QVATER NARIJ NUMERI

credenda perfectio, & quod quatuor uirtutes quae dicte sunt principales, ex fide uiuētes à deo collatae iustificent.

Videa

Videamus nunc an uera sit philosophorum illa sententia, qua quatuor uirtutes uelut quosdam uirtutum omnium fontes, uicia quoque quatuor uelut quasdam origines omnium malorum definiunt. Principales quatuor esse uirtutes non solum philosophi sentiunt, sed etiam nostri consentiunt. Sed quare quatuor uel quae sint opera singularia, hoc domino illuminante debemus breuiter demonstrare. Quaternarium numerum perfectioni sacratum, pene nullus ignorat. Siquidem totus orbis oriente & occidente, aequilone & meridie, quatuor determinari partibus si ue angulis inuenitur, & ipse Adam qui est humani generis pater, uel generale nomen, quod dicitur homo quatuor literis explicatur. Corpus quoque quatuor elementis extructum, quaternarij numeri in se continet sacramentum. Ipsijs etiam animae quatuor esse affectiones, quibus uel ad bona utimur, uel ad mala, & antiqui subtiliter inuenerunt, & eorum inuenta probantes posterij susceperunt. Sed & quatuor flumina quae de paradisi fonte procedunt, uel quatuor euangelia, diuini cursus, rotae quatuor, & animalia, aequorum quatuor ac facies, dignitatem numeri huius abun de commendat, & ideo uirtutes istae quae tantum continent perfectionis in numero, sollicitè considerare debemus, quantam sanctitatem conferant animo Christiano, & quae nihil perfectionis usquam sit, quod in istis uirtutibus non sit. Nam si temperantia facit temperantem, prudentia prudentem, iusticia iustum, fortitudo fortē, eo qui temperat & iuste & prudenter agit ac fortiter, nescio quid possit deesse perfectionis. Itaque difficile quidem est nobis nomina uirtutum, quae ex illis quatuor, quas principales diximus oriuntur

Quaternarius numerus perfectioni sacratum.

Gene. 2.

Ezech. 1

ostendere, sed cum proprietates & actus earum ceperint aperiri, ex ipsis affectionibus singularum que uirtutes ex quibus existant forsitan apparebit. Veruntamen hoc imprimis nosse et tenere debemus, quod istae quatuor uirtutes, uel omnes quae ex illis existunt dona sint dei, & quod nullus eas habet, habuit, aut habebit, nisi cui deus qui est omnium uirtutum proprietarius & origo contulerit: quoniam quicumque, quocumque tempore, in quacumque gente in deum credentes ex fide uixerunt, illius dono temperantes ac prudentes, iusti ac fortes fieri utique poterunt. Qui autem nescientes deum uel etiam blasphemantes sine fide uixerunt, nihil earum uirtutum a deo accipere, uel habere potuisse credendi sunt.

DE TEMPERANTIAE QUALI-

tate, uel opere.

CAP. XIX.

Sed iam uideamus, quae sit proprietas singularum. Temperantia temperantem facit, abstinentem, parcum, sobrium, moderatum, pudicum, tacitum, serium, uerecundum. Haec uirtus si in animo habitat, libidines frenat, affectus temperat, desideria sancta multiplicat, uiciosa castigat, omnia intra nos confusa ordinat, ordinata corroborat, cogitationes prauas remouet, inserit sanctas, ignem libidinosae uoluptatis extinguit, animi teporem desiderio futurae remunerationis accendit, mentem placida tranquillitate componit, & totam semper ab omni uiciorum tempestate defendit. Temperantia intemperantiam nostram ad honestum modum redigit in cibo ipso uel potu, ut contenti simus appositis, ne poscimus impudenter, quod aut

Temperantiae proprietates.

Al. imprudenter.

aut ille qui poscitur non forte habeat, aut alios quod desiderio nostro placet offendant, aut gulae nostrae intemperans appetitus appareat, nec iudicemus eos qui uolunt cibis quos ipsi percipimus abstinerere, nec eis uerecundiam faciamus, qui ea quibus ipsi abstinemus forte percipiunt, & deo gratias agunt, certi quod satis miserum sit aliquos de cibi uel potus perceptioe damnare, aut nobis arrogare per abstinentiam sanctitatem. Temperantiae est quod reuerentiam senioribus exhibemus, aequales germanitus honoramus, iunioribus gratiam paternae dilectionis impendimus, quod praestamus loquenti seniori silentium, quod ipsius ad loquendum praestolamur imperium, quod non adtolimus immoderatum in colloquutionibus sonum, quod risui prorumpere non permittimus in cachinnu, quod nulli detrahimus, nec detrahentes aequanimiter sustinemus, sciētes, quod tam illi qui detrahunt, quam illi qui detrahentibus adquiescunt, uanitatis morbo corrupti sunt. Qui ad hoc alios uiles uideri uolunt, ut se commendent eorum comparatione quos carpunt, & uideantur ea uicia non habere, quae maliciose in alijs reprehendunt, quod malum temperantia tollit, cui qui seruire uoluerit, non quod reprehendat in fratribus, sed unde deum laudet adtendit, ac per hoc ipsius temperantiae est, quod non solum temperantes in omnium membrorum officijs sumus, sed etiam quod omnia libenter, quae nos moderatos ac sobrios faciunt obseruamus. Sed de temperantia haec dicta sufficiant, ut & de fortitudine differamus.

QVALES ESSE DEBEANT, QVOS

animi fortitudo nobilitat. CAP. XX.

H 4 Animi

A Nimi fortitudo ea debet intelligi, quæ non solum diuersis pulsata molestijs inconcussa permaneat, sed etiam nullis uoluptatum illecebris resoluta succumbat. Alioquin si impetus quidem malorum sciuentium frangat, si calamitatibus quibuslibet impactis obsistat, si inter iniuriarum seu, inter procellas argentium pressurarum, inter inimicitias ac damna presentia atque multimodas persecutiones infatigata persistat, & tamẽ de ipsa se aduersorum sustinentia iactet, nec de dono dei quo illustratur exultet, sed carnaliter se de uulgi fauore quo predicatur oblectet, plusq; gaudeat ex eo quod laudat, quam ex eo quod habet unde laudetur, & per hoc humanam laudem diuinis muneribus anteponat, quis dubitet hanc animi intentionem uirtutem dici non posse? Quæ si uirtus esset fortiter etiam blandimentis talibus repugnaret, nec adquiesceret mollibus, quæ adiuuante domino, dura quæq; uel aspera superasset. Quosdam namque insuperabiles asperis passionibus facit mundi cupiditas, in quibus non patientia laudanda est, sed miranda duricia. Eos uero quos ad tolerantiam passionũ fortes dei charitas reddit, nulla delectatio carnis, nulla uoluptas male blanda corrumpit, quoniam si non quid, sed propter quid patiamur, plurimum refert, nõ in eis patientia est qui æquanimitè patiuntur angentia, sed in eis tantum quos fortiter facit sustinere iusticia. Denique dominus non ait qui persecutionem patiuntur & tacuit, sed adiecit propter iusticiam, ut euidenter ostenderet, quod patientiam ueram non facit pœna, sed causa, & ideo beatitudinem non persecutionem patientibus, sed propter iusticiam patientibus repromisit. Quod si ita est, superandorum malorum

Al. aduerfariorum

Al. operibus.

Mat. 5 Patientiã ueram nõ facit pœna sed causa.

malorum sustinentia, tunc est uera patientia, si fuerit iusta, & in eis iusta est patientia, quorum nec doloribus nec uoluptatibus cedit mentis inuicta constantia. Sed hæc animi fortitudo ab illo est nobis, cui cum propheta cantamus. Fortitudo mea & laus mea dominus, & factus est mihi in salutem. Fortitudo nostra est, quia ita nos contra omnia uicia inuicta protectione corroborat, ut animum nostrum nec blanda dissoluant, nec aduersa deiciant, & tunc laus nostra dominus sit, si non nos de muneribus dei, sed diuina in nobis cupiamus munera prædicari. Nec illi suam possunt iactare uirtutem, quibus dominus factus est in salutem. Is ergo cui dominus est animi fortitudo, nullis carnalibus desiderijs cedat, nullis uoluptatibus adquiescat, ambitionem ac popularem gloriam pinecat. Non eum pecuniæ amor addicat, non acerbitas passionum damnorumq; subiiciat. Sit illi deus laus tota, perfecta gloria, delectatio pura, spes certa, securitas firma, possibilitas sana, sanitas incorrupta, ut ei quicquid carnalibus placet, in hoc mundo displiceat, quicquid præciosum uidetur esse uilescat, quicquid nitidum, futurorum contemplatione sordescat, nec ab his quæ iam per gratiam dei elisit, se patiatur elidit: quia & turpius uidetur animus ab his uicijs uinci quæ uicerat, et nihil ei profit aliqua superesse, si alicui quod neglexerit superare subiaceat, quando non ille fortis haberi solet, qui in aduendis laboribus periculisq; clauerit, aut frenandis uoluptatibus ac domandis institerit, sed ille magnus & sublimis, ille potens atq; dignus fortitudinis appellatione censendus est, qui nihil sibi uicij rebellare aut dominari permiserit, modo absit ignauia, ne nos id desperemus posse, quod possumus.

Esa. 12.

Al. dilectio.

Al. dominandis.

H 5 sumus.

sumus. Absit presumptio uitiosa, ne nobis hoc qd per dei gratiam possumus ascribamus, quia siue de mune re dei, quo fortes efficimur desperemus, siue nos de nostra possibilitate iactemus, idonei ad resistendum uicij esse nō possumus. Et utiq; animi fortitudo tam desperandi ignauiam debet excutere, quā iactantiæ contraire.

DE IUSTITIA VEL FIDE, quæ ex ipsa procedit. CAP. XXI.

Hactenus de uirtute, cui nomen est fortitudo, disputauimus, uideamus iam quid etiam iustitia nobis afferat in hac uita præsidij, & qualiter ipsa quoq; in eorum pectoribus, qui se illi tradiderūt, nullis uiciorum ualeat impugnationibus superari. Fides enim quæ est iustitiæ fundamentum, quam nulla bona opera præcedunt, et ex quo omnia procedunt, ipsa nos à peccatis omnibus purgat, mentes nostras illuminat, deo reconciliat, cunctis participibus nature nostræ consociat, spem nobis futuræ remunerationis inspirat, auget in nobis uirtutes sanctas, ac nos in earū possessione confirmat.

DE AEQUALITATE, QUOD AD eandem pertineat humanæ societatis utilitas. CAP. XXII.

Ex iusticia manat & æquitas, quæ nos facit ut omnium necessitates hominum nostras esse dicamus, nec nobis tantum, sed etiam generi humano nos natos esse credamus, & quicquid cuiuslibet homini nocere potest, tanq̃ si nobis noceat euitemus: quia qui homines sumus nihil humani à nobis alienum putare debemus. Siquidem beluarum est, sibi uiuere, nec suas utilitæ

Fides iustitiæ fundamentū.

Terentij est sententia in Heauton.

utilitates in commune conferre. A quibus non solum mentis prærogatiua, sed etiam seruata iuris æqualitate distamus, si nos in omnium cōmodis uel incōmodis cogitantes, sicut nostris utilitatibus, ita omnium sciorū utilitate nature nostræ uiuamus. Deinde si inuicem persequi, lacerare, uel perdere, ferarum est proprium, quis dubitet excellentiæ humanæ competere, ut se alterutrum iuuent, instruant, ædificent, & utilitatem communem tanq̃ propriam curent? Unde datur intelligi, quod qui opprimendis ac decipiendis hominibus nati persistunt, in mores ferinos, non naturæ, sed uitæ mutatione degenerent.

Feras; humanæq; excellentiæ proprium.

QUOD DVO SINT INIUSTITIÆ genera. CAP. XXIII

Dvo sunt iniustitiæ genera, unum quo iniurias irrogamus, alterū quo ab alijs irrogatas cum possumus, propulsare negligimus. Quodammodo enim nos opprimimus, quando oppressos defendere cū possumus ab oppressiōe contēnimus. Nec mihi aliquid prodest, quod nō circumuenio aliquem neq; decipio, si decipi aut circumueniri permitto. Hoc idem de peccatis licet intelligi, quia si peccantem uideo & non solū non arguo, sed etiā ei peccati consentio, participem me damnationis eius efficio, & in omnibus peccantibus pecco, quando eos quos scio peccasse siue peccare, quadā crudelis animi malignitate non increpo. Nec uero audiendi sunt illi, qui se dicunt propterea delinquentes obiurgare non posse, ne eos qui emendare noluerint, sibi faciant inimicos. Qui dum parcunt eorum uoluntati, saluti non parcunt. At si non ex iactantia, sed ex misericordia & cum quadam pietate

Castigadi modus.

Lib. 2. ca. 1. & 2.

erate compatientis animi castigemus, & illi nos sentiat non minus peccatis suis moueri, quam nostris, aut in bonum statum reformati nobiscum deo gratias agunt, aut si eos in peccato tenet adhuc peccandi dulcedo, & salutem suam nobis cura esse certemus eorum inimicitias, qui noluerint emendari con- trahere, quam dei offensam, dum peccantes palpa- mus incurrere. Sed de his quoniam in libro secundo plura iam diximus, reliquas iusticiae partes ut ceppi- mus exequamur.

DE LIBERALITATE, ET QVA

liter beneficentiae opus debeat exerceri.

CAP. XXIII.

Al. huius- modi.

Beneficentiae multa sunt opera.

DE iusticiae adhuc fonte procedunt liberalitas, beneficentia, charitas, & caetera eiusmodi, quibus multipliciter iuari homines possunt. Liberalitas quae etiam in eos qui nihil indigere uidentur, exuberat, in qua liberalitate rei familiaris ponitur amplitudo. Beneficentiae multa sunt opera, quibus necessitati laborantium misericorditer subuenitur, & de terreo censu regni caelestis haereditas comparatur, si modo absque ulla ostentatione opus beneficentiae fiat, nec nos ad misericordiam faciendam turpis amor gloriae popularis impellat. Inuenti sunt quidam qui diuersis quidem diuersorum necessitatibus subuenirent, sed aut appetitu comparandae opinionis impulsu, aut carnali pietate commoti, aut spe recipiendi quod darent, aut reddendi quod accepissent, necessitate constricti sunt. Aliquos ad largiendum aliquid in paupe- res

res sola mouet uersata cupiditas, qui ad hoc aliqua erogant, ut hic maiora recipiant, & quicquid eis uelut pauperum pastoribus datum fuerit erogandum, esurientibus illis, pro quibus sustentandis accipiunt, totum aut prope totum quod acceperint in suas uoluptates expendunt, & quod est deterius, inter munificos ac misericordes haberi, uel etiam praeter illis praedicari turpiter concupiscunt. Ab his omnibus & horum similibus longe diuersi sunt illi, qui non se in operibus suis, sed deum cupiunt praedicari, quos ad opus bonum spes futurae remunerationis adducit, & ipsum solum uolunt habere sui operis testem, a quo se recepturos credunt totam fidei firmitate mercedem.

DE DIFFERENTIA AMORVM,

& quantum ab eis differat perfecta

dilectio. CAP. XXV.

ITaq; iam de charitate, unde plura in hoc libro supra disserui, quia locus exigit, hic quoque pauca perstringam. Taceo de carnali amore, qui incipiens a concubio manat in filios: quia talem amorem cum pecoribus habemus bestiarumque communem. Propinquorum etiam praeter eo, quia & ipse adhuc ad carnem pertinere uideatur & sanguinem. Nec de illo aliquid dico, quo & si amicos amamus, tamen etiam ipse refertur ad aliquod commodum temporale, non quod hi amores honesti non sint, cum sint omnibus naturales, sed quod his omnibus sit ille incomparabili diuersitate praestantior, quo deum diligimus gratis & amicum. Caeterum qui amicum propter commodum quodlibet amat, non amicum conuincitur amare, sed como- dum.

Carnalis amoris indicium.

dum. Et utiq; qui aliquem propter rem temporalem quamlibet amauerit, cum res ipsa temporalis defecerit, esse amare cessabit. Qui autem diligit propter deum, sicut deus aternus est, ita in aeternum ipsa amici dilectio permanebit. Et ideo deus quo nihil est maius aut melius, propter quid diligatur? Propter seipsum perfecte diligitur. Si uero saltem propter illa quae praeficitur amatur, non utiq; gratis amatur, quia iam illud propter quod amatur, ei quod dictu quoque nefas est antefertur. Ipse quippe est omnibus amatoribus suis uita beata, ac salus aeterna, & regnum gaudiumq; perpetuum accipient, qui deum diligunt, quia solus erit illis omnia, quando ipse fuerit in omnibus omnia.

Deo amatoribus suis est salus aeterna.

QVID SIT CUIQUE SVA tribuere. CAP. XXVI.

Hominis perfectio in quibus consistat.

Quapropter si in hac uita iusticiam conamur implere, cuius iustitiae opus est proprium sua cuiq; tribuere, deo nos a quo sumus facti reddamus: nec dominari ea nobis, quibus naturaliter praepositi sumus, permittamus. Dominetur uicis ratio, subijcitur corpus animo, animus deo, & impleta est hominis tota perfectio. Ac per hoc & nos iustitiae facti particeps sua cuiq; tribuimus, si inferioribus & uirtutibus carnalia oblectamenta subdamus, & sicut uiuentia uita careribus, sensibilia uiuentibus, intellectuala sensibilibus, immortalia mortalibus, ratiocinando praepoimus: ita bene uiuendo uoluptuosos, utilia utilibus, honesta honestis, sancta sanctis, perfecta omnia praeferamus. Verumtamen nec corpus spiritui, nec appetitus obtemperare poterit rationi, nisi deus qui ipsum spiritum creauit, & cor-

& corpus, delectatus cogitationibus nostris requiescat in nobis, ac tanquam uerus agricola in agro suo, sic in corde nostro proficiat, ut quicquid in eo fides plantat, deuotio rigat, ipse ad incrementum consummatae maturitatis adducat, atq; ita nobis uoluntarie sibi subiectis desideria mala subijciant, ut ex ipsis actibus nostris, qui sit habitator noster, & cuius in nobis fiat uoluntas, appareat.

QVOD ACTUALEM VITAM

tres uirtutes, id est, temperantia, fortitudo, iusticiaq; consumment, & prudentia, quae est quarta uirtus, menti cognitionem rerum latentium praeficit. CAP. XXVII.

Al. uita.

HIC est ordo naturae atq; iustitiae, quem qui tenere uoluerit & obseruare, perfectionem uitae actualis implebit. Cui actuali uitae tres illae uirtutes (de quibus quae dicenda iussa sunt, deo donante dixi) proficiunt. Siquidem temperantia & animi fortitudo atq; iustitia spiritalis est actio, sine qua nihil omnino ualeat illa, quae ad prudentiam uidetur pertinere cognitio: quia nihil nobis proderit implenda didicisse, nisi ea quae didicimus, studeamus implere. Ergo uis animi, quae in appetitum rationemq; diuiditur, ad perfectionem bonae actionis implendam cognitionemq; rerum latentium consequendam, his quatuor uirtutibus, unde etiam iam diu disseruimus adiuuatur. Quarum tribus temperantia scilicet & animi fortitudine atq; iustitia informatur ipse appetitus, ut actio fiat. Prudentia uero rationem, quae est acies mentis illuminat,

Omnis
virtus tri-
bus in re-
bus uersa
sur.

nat, ut & ratio appetitum gubernet, & rationi appetitus obtemperet. Nam uirtus omnis (sicut ueteribus placet) tribus in rebus uere uersatur. Quarum una est in perspiciendo quid in qua re uerum sincerumque sit, quod prudentia munus est proprium, de qua loco suo uidebimus. Altera quæ animi perturbatos affectus, quos greci dicunt πάθη, coercet ac temperat, ut omnes appetitiones quas illi ἐπιθυμίας uocant, rationi obediētes efficiant. Tertia, ut his, quibus congregamur, ut uelimus ad eorum salutis & nostræ plenitudinem capiendam. Quæ omnia ad reliquarum trium uirtutum pertinere uidentur officium, ex quibus temperantia & fortitudo plurimum ualent in coercentis animi perturbationibus ac frenandis, quas perturbationes nonnulli passiones, alij ægritudines uocant. Quibus modificatis, & quadam temperantiæ ac fortitudinis lege compositis, omnes uirtutes in homine suo creatori subiecto, sine ullis uiciorum contradictionibus regnant.

DE SOCIALI VIRTUTE, ET

quod non recte faciant, qui cum possint,
nihil humane societati proficiunt.

CAP. XXVIII.

Iusticia uero qua fiunt iusti, qui eam fuerint operati, socialis quædam uirtus accipitur, eo quod ipsa beneficij, quæ alijs præstat, augetur. Quis enim non ipso proficit, quo proficere alium cupit? Quis non misericordem sibi deum facit, qui misericors erga laborantes uel errantes extiterit? Aut quomodo non augetur in se omnia bona sua, qui ea non solum non in-

uideat

uideat habentibus, sed etiam non habentibus, in quam potest, diuinitus inspiratus imperit? Ex quo uidentur est, utrum iuste faciant illi, qui se remouentes ab occupationibus cunctis, ac studiis spiritualibus auferentes, nihil humane societati proficiunt, et desideria sua commodis omnium præferentes, utilitatem communem desideratæ uacationis electione contemnunt, cum profecto laborantibus opem ferre nolle cum possis, & communi bono posthabito ociosa quies frui, nihil habeat æquitatis. Cui æquitati qui seruiunt, omnes omnino bono uiuunt, ac uelut sibi inuicem nati salutem mutuam tuentur ac diligunt. Ac per hoc contra iustitiam faciunt hi, qui merito suæ conuersationis electo ociosum studium fructuosæ uoluptati regendæ multitudinis anteponunt, & cum possint laboranti ecclesiæ subuenire, operosæ administrationis laborem, fruendæ quietis contemplatione refugiunt. Sed quoniam sunt multi, qui se impares tanti sacri ministerij norunt, tales iuste se etiam quæsitum non offerunt, ne uideantur non ecclesiasticos labores uelle suscipere, sed honores ambire, cum dignitas ecclesiastica nec ambienda sit nec uitanda. Qui uero præesse & prodesse populis possunt, si quæsitum non fuerint, iuste se ipsos percipiendæ sapientiæ studiis tradunt. Verum tamen si & illi qui lucris per se proficientium crescunt, & isti qui in se ipsis sub deo suo sapientiæ spiritualis perceptione proficiunt, in proposito suo permaneant, interibus quidem diuersis incedunt, sed ad unam patriam tendunt, & ad unum regnum disparibus militantes officijs Christo rege omnium uocante perueniunt. Quis enim nescit, quod sicut ociosum studium ineffabilem suauitatem sapientiæ cælestis infundit à carna-

Taxat
ecclesiasticos ociosos quiete fruētes.

Dignitas ecclesiastica nec ambienda, nec uitanda est.

libus ocioso, ita spiritualis occupatio laborum sanctorum multiplices afferat fructus humanæ societatis utilitatibus occupato. In ipsis quoque studiis spiritualibus quantum possint ecclesiastici viri proficere, quis sufficienter enumeret, cum & inferiores docendo seipso exerceat, & conferendo cum æqualiter eruditis cautiore in pluribus fiant, & ab eruditioribus audiendo male sibi persuasa deponant, recta firmius teneant, occulta cognoscant, & confirmetur in eis quorum dubijs fluctuabant. Sed quoniam disputationis ordo deposcit, ut etiam de prudentia, quæ principalis virtus quarta ponitur, pauca dicamus, de iusticia sufficiant ista quæ diximus.

QVOD DE PRVDENTIAE AC

sapientia fonte, cognitionem omnium reru bibant, qui percipiendæ scientia feruenter inuigilant.

CAP. XXIX.

Prudentiam ac sapientiam plerique indagatioe ueri & inuentioe constituunt. Credo propterea, quod nec sapiens rite dici possit, cui prudentia, nec prudens, cui sapientia desit. Quapropter si nihil aliud prudentia ac sapientia munus accipitur, nisi inquisitio & comprehensio ueritatis, qui ueritatem prudenter querere, & sapienter inuenire poterit, is prudens, is sapiens iure uocabitur. Hoc idcirco præmiserim, ut quicquid de prudentia fuerit disputatum, id totum etiam de sapientia dictum possit intelligi, quia ita sibi hæc duæ uirtutes implicatae sunt & unitæ, ut una quælibet

Al. impli-
cite.

quælibet earum sine altera non possit esse, ut nec imprudens sapientia, nec insipiens possit dici prudentia. Si ergo tota humanæ uitæ perfectio in actione & cognitione consistit, sicut in plerisque actionem temperantia ac fortitudinis atque iusticie cõsummatione probauimus, ita cognitionem rerum prouenire consecutione prudentia comprobemus. Cognitione rerum quæ de prudentia fonte cõfertur, spirituales omnes à carnalibus uicijs defecatos illustrat, & ab omni delectatione noxia curiositatis auerso desiderio contemplandæ uirtutis inflammat, ut humanarum rerum diuinarumque sententiam consecuti prudentes ac sapientes ueraciter fiant, prospiciant imminetia mala simul & caueant, nec putant ulla esse mala, nisi ea quæ malos efficiant, nec eis ullæ perturbationes uelut ignaris earum modestia aliquid aut tranquillitatis excutiant, inter fallentia & bona solida discernant, nihil in hoc mundo casu aut iniuste, sed omnia deo uolente ac permittente fieri prudenter accipiant, aliter intelligentes, aut doceant sapienter aut arguant, dolores uarios ac diuersas infirmitates, quæ mortaliter uiuentes affligunt, non semper peccatis præcedenti- bus sequi, sed plarumque ex ipsa conditione mortali- bus accidere corruptibiliter natis intelligant, & scientes se non damnari aduersis præsentibus, sed probari ex ipsa tolerantia passionum, occasionem comparandæ sibi patientia uiriliter agentes arripiant, nec ipsi alijs nocent, nec sibi nocere permittant. Tales dominus in Euangelio fieri præcepit: Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut colubæ: quia nec simplices circumueniri alijs possunt, nec prudentes se circumueniri permittunt. Cæterum si in contractu

Nihil in hoc mundo casu, at omnia deo permittente fiunt.

Mat. 10.

quolibet, siue in colloquio, uel in alia quaque re, se decipi quisq; nō sinit, & alium rament ipse decipiat, iste non habet prudentiam quæ salutis magis q̄ perditionis est causa, sed simulat. Quoniam quidem hæc uirtus a uicio distat, quod illud corrumpit sana, hæc sanat uicij accessione corrupta, ac sic aut omnibus quibus potest prodesse festinat ueraciter prudens, ut eius meritis omnium qui per eum deo acquiruntur fructus accrescat, aut si cogitat de perditione cuiuspiam, uel de casu pereuntis exultat, necesse est ut prius peccat ipse, q̄ alium perdat, & ab ipso ea perditio qua perire alium cupit, incipiat.

Prudens omnibus prodesse festinat.

QVOD PRVDENTES NEC ALIIS

noceant, nec sibi noceri permittant, & quod eis ibi sit sine admixtione alicuius erroris con summata prudentia, ubi erit sine ullo peccato uita perfecta. CAP. XXX.

HI ergo qui prudentiæ participes, prudentes effecti, deo suo non pedibus, sed sanctis moribus appropinquat, et ex ea parte quasunt dono dei prudentes nec suo perire possunt nec alieno peccato. Ex eo autem quod necdum ita est eorum perfecta prudentia, sicut in illa uita erit, ubi perfecte uiuentibus ullis obriperere omnino non poterit, etiam prudentes aliquoties peccatis fallentibus adquiescunt, non uoluntate deprauati, sed humano errore, ut homines lapsi nec adhuc tota prudentiæ perceptione perfecti, sicut ibi erunt ubi nec ignorare aliquid, nec peccare iam poterunt. Hic uero si potuisset à peccato recte factio perfecte discerni, nunq̄ ab occultis suis oraret ille mundari, qui ait.

ait. Ab occultis meis munda me domine, et ab alienis parce seruo tuo. Quibus uerbis satis ostendit, quod illi quoq; qui sancte secundum donum sancti spiritus uiuunt, tamē propter aliquas infirmitates humanas, quas trahunt siue scientes siue nescientes aliquoties aut suo peccato cedunt, aut alieno consentiunt. In hac igitur uita ubi aut uoluntate, aut errore, aut infirmitate peccatur, quicumq; diuinitus adiuti uoluntate non peccant, utiq; irreprehensibiliter uiuunt. Sed quia potest eos error, aut infirmitas peccatis inuoluere, ab illo se illuminari fideliter postulet, & sanari, cui exultans ille clamabat in spiritu dicens: Dominus illuminatio mea & salus mea, quem trepidabo, ut cum illuminatio per donum prudentiæ ac sapientiæ collata detraxerit cecitatem, et sanauerit per gratiam dei salus refusa languore, tunc mens illuminata diuinitus & sanata, nec in eis quæ cauēda uel appetēda sunt humano decipiatur errore, ut aut pro ueris falsa defendat, aut pro falsis uera reiiciat, & sine ullo infirmitatis obstaculo bonum quod elegerit implere preualeat. Sed alia est salus huius uitæ qua mortaliter uiuitur, alia illius ubi mortale nostrum immortalitate donabitur, & aliter salui facti sumus in spe, aliter salui erimus in re. Hic ita salui facti sumus, ut adhuc perire possimus, ibi quicumq; saluus fueris, perire ultra non poteris, ac per hoc scientia quæ cognitionem rebus nobis in huius seculi nocte uiuentibus præstat, plenitudini futuræ collata, pars scientiæ est credenda non tota, propter quod dicit sanctus Apostolus. Ex parte enim scimus, et ex parte prophetamus. Cum autem uenerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est. Hic euacuari asserit, illic consummari, quoniam quidem pars scientiæ est perficienda, perfectatq; non euacuanda est, sed implenda. Proinde ibi erit o-

Psal. 18

In hac uita aut uoluntate, aut errore, aut infirmitate peccatur. Psal. 26.

Al. ualeat

1. Cor. 13.

154 D. PROSP. LIB. III.
 mojum fidelium catholicorum salus plena, corrupti-
 bilitas nulla, & immortalitas beata, ibi erit prudentiæ
 ac scientiæ perfectio uera, rerum omnium cognitio
 tota, quando scientia ad perfectum fuerit partis eua-
 cuatione perducta.

DE AFFECTIIONIBVS QVA-
 tuor, quod inter uicia numerari non de-
 beant, si earum usus ex bona uolun-
 tate procedat.
 CAP. XXXI.

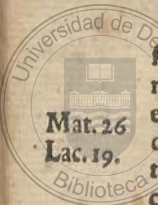
2. Cor. 11.
 Philip. 1.
 Rom. 9.
 Rom. 16.

Videamus nunc quid diligentia disputationis
 inueniat etiam de quatuor affectiionibus, quas
 uicia esse stultitia sapientium mudi huius existimat.
 Nam si timere ac dolere, cupere uel lætari omnino nõ
 possent, nisi peccatores aut perdit, recte non affectus
 aliqui possent dici, sed morbi. At cum tales animorum
 metus inueniantur in sanctis Apostolis & prophetis,
 quis ita desipiat, ut eos uicia credat, ex quib^o deo pla-
 cuerant illi, qui uicij plusquam cæteri homines recti
 terunt? Itaq; Paulus Apostolus de timore sic loquitur:
 Timeo autem ne sicut serpens seduxit Euã sua astu-
 tia, sic & uestri sensus corrumpantur à castitate, quæ
 est in Christo. Itẽ de cupiditate fiducialiter dicit: Cupio
 dissolui, & esse cum Christo. Sed & de tristitia
 quam alij dolum appellant, idem uas electionis & do-
 ctor gentiũ ait: Quia tristitia magna mihi est, & cont-
 inuus dolor cordi meo pro fratribus meis, qui sunt co-
 gnati mei secundum carnem. Sed & de lætitia ad Ro-
 manos scribens, cum dixisset, uestra obedientia in o-
 mnem locum diuulgata est, gaudeo, inquit, de uobis,
 sed

DE VITA CONTEMP. 155

sed uolo uos sapientes esse in bono, & simplices in
 malo. Hic timorẽ uel dolorẽ, hæc cupiditatẽ, hoc gau-
 diũ qui reprehẽdere uoluerit, ipm rephẽdit Apostolũ
 qui per tales affectiiones non solum deo placuit, sed
 etiam quosdam inter criminosos, quod esset sine cul-
 pa culpauit. Sed & propheta dicendo: lætatus sum in
 his quæ dicta sunt mihi, & ex persona domini, susti-
 nui qui simul mecum contristaretur, & non fuit, talẽ
 lætitiã tristitiãq; commendat. Cum uero alius di-
 cit, timor domini expellit peccatum, & concupiscen-
 tia sapientiæ perducit ad regnum, non solum nõ re-
 prendit, sed etiam laudat sp̄itualis concupiscen-
 tiæ & diuini timoris effectum. Non ergo has affectiiones
 habendo, sed eis male utendo delinquimus: quia hu-
 manorum affectuum proprietas, hominis indicat cre-
 atorem, qualitas bonam uel malam significat uolun-
 tatem, ac sic motus hi, qui in hominibus affectiiones
 sunt, eadem ipsæ in bene utentibus uirtutes, & in ma-
 le uiuentibus passiones siue perturbaciones, aut, ut
 quidam uolunt, ægritudines fiunt. Nec audiendi sunt
 Stoici, qui eas penitus eradicari posse & debere con-
 tendunt: quoniam omnino nullus est sensus, ubi timẽ-
 di uel dolendi, cupiendi siue gaudendi nullus inueni-
 tur affectus. Denique quasi ipsos pœniteret suæ sen-
 tentiæ, excepta tristitia, quam cadere in sapientes ani-
 mum negant, reliquos affectus nominibus immuni-
 tatis inesse sapientibus dicunt, cautionem pro timore,
 pro lætitiã gaudium, & uoluntatem pro cupiditate
 ponentes, quasi sapiens non timeat, sed caueat, & ue-
 lit non cupiat, nec lætetur in hac uita, sed gaudeat.
 Non autem credunt eius, contristari animum, quod
 tristitia, quæ accidere solet ex commisso peccato
 I 4 sapientem

Psal. 127
 Psalm. 68
 Eccle. 1.
 Sapient. 6
 Affectio-
 nes in be-
 ne uen-
 tibus uir-
 tutes sunt
 in male
 uiuentib^o
 perturba-
 tiones.
 Stoicorũ
 sententia
 contem-
 nenda.

sapientem quem putant nullum habere peccatum, si mulari non possit aliqua recordatione peccati. Quod esse uanissimum dominus noster secundum carnem natus ostendit, qui et tristis fuit et fleuit. Nec tamen ea tristitia qua tristis fuit ei ex peccatis suis accessit, qui sine peccato conceptus & natus, non solum non peccauit, sed etiam peccare non potuit. Ut autem de suis literis istorum reuincantur ineptiae, qui putant sapientem contristari uel dolere non posse, legant illud quod eorum doctissimus ait. Nam omnino non dolere, non sine magna mercede contingit immanitatis in animo, stuporis in corpore. De timore autem quem illi ponunt in malo, scriptura nostra loquitur dicens. Timor domini sanctus permanens in seculo seculi. Sed quod uere fatendum est, ab illo alio timore penamali distinguitur, de quo dicit Apostolus. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem: quia ille peccare uolentes deterret a malo, & inuitos tenet in bono, iste autem de quo dicit propheta, qui sine timore est non potest iustificari, magis incremento ueritatis augetur, & aliter quis timet ne malum quo puniatur incurrat, aliter ne bonum quo delectatur amittat. Non igitur omnis timor haberi debet in uicio, sed ille tantum de quo scriptum est, quia timor penam habet. Caeterum iste de quo dicitur timor domini expellit peccatum, & qui sine timore est, non potest iustificari, & timor domini sanctus permanens in seculo seculi, non est inter uicia numerandus, sed potius intelligendus est uicij inimicus. Ita dicunt quod dicunt, boni uolunt, mali cupiunt, uel boni gaudent, mali laetantur, quis sane mentis admittit animo, quis sana mente non redarguat, cum & scriptura nostra hominem male uoluntatis increpet dicens: noli uelle mentiri omne mendacium,

Crantoris Academiici est sententia apud Ciceronem 3. Tuscul. quaest. de indolentia.

Eccle. 1.

1. Ioan. 4.

Eccle. 7

mendacium, & Tullius orator amplissimus cupiditatem ponat in bono, ubi dicit, cupio patres conscripti me esse clementem. & apud illos Verg. gaudium uitu peret dicens: hi metuunt, cupiuntque gaudentque dolentque, item cum in malum male mentis gaudia apud nos, & bonae laetitia ponatur in bonum, propheta dicente: Laetamini in domino, & exultate iusti? Proinde omnes iusti & tota morum sanctitate perfecti sine aliqua Stoicorum distinctione superflua timeant & caueant, uolunt & cupiunt, laetantur & gaudent, contristantur & dolent. Sed interest multum quid timeant aut caueant, uelint aut cupiant, unde laetentur aut gaudeant, contristentur aut doleant. Metuunt hereditatem regni caelestis amittere, cupiunt ad caelestem patriam peruenire. Dolent tentati, gaudent de tentationibus liberati, ac per hoc recta mens rectos hos habet affectus, peruersos peruersa. Sanctus Augustinus episcopus acer ingenio, suauis eloquio, secularis literaturae peritus, in ecclesiasticis laboribus operosus, in cotidianis disputationibus clarus, in omni sua actione compositus, in expositione sua fidei nostrae catholicus, in quaestionibus absoluendis acutus, in reuincendis haereticis circumspexus, & in explicandis scripturis canonicis cautus, ipse ergo quem in his libellis per possibilitate secutus sum, hanc quaestione de qua agit, hoc modo determinat dicens: Sed cum rectam rationem sequuntur istae affectiones, quando ubi oporteat adhibentur, quis eas tunc morbos & uiciosas passionnes audeat dicere? Quas affectiones ut ex mortalitatis conditione nobis inesse monstraret, & huic uitae necessarias non futurae, post aliquanta idem adiungit & dicit: Et si iam rectas habemus has affectiones, huius uitae sunt, non illius quam futuram speramus.

Tul. lib. 1. inuectiuarum in Catilinam. Verg. li. 6. Aeneid. Psalm. 38

Diui Augustini praefationem.

Augusti lib. 14. de ciuit. dei, cap. 9.

Ibidem

138 **D. PROSP. LIB. III.**
QVOD HI AFFECTVS SINE QVI-
 bus in hac uita recte non uiuitur, in illa futura bea-
 titudine non sint, quæ nec timorē habi-
 tura est, nec dolorē. **CAP. XXXII.**

AC sic nisi ex conditione nostræ infirmitatis no-
 bis inessent affectus isti, nunq̄ plarunq̄ dolen-
 do uel fiedo eis cederemus inuiti. Sed idcirco eos huius
 necessarios uitæ ne scimus: quia in hac mortalitate si-
 ne eis omnino recte nõ uiuimus, quando si nõ timeat
 quisq̄ uel caueat, ne aut ipse q̄d̄iu mortalitate uiuit,
 aut alius quē in Christo diligit fide sua deficiat, si nec
 de suo nec de proximi sui peccato cõrristetur, nec do-
 leat, de p̄fectu lætetur aut gaudeat, si nihil boni uelit,
 aut cupiat, non solū recte non uiuit, sed etiam sensum
 ipsius humanitatis amittit. In illa autē uita beata ad
 quā consumpta omni corruptibilitate ac mortalitate
 perueniūt, quicunq̄ ibi futuri sunt, ubi nec fletus ullus
 potest esse, nec gemitus, habebūt omnes sancti amorē
 p̄fectū, timorem nullum, et gaudium sempiternum.
 Ibi eis erit uoluntas recta, cupiditas nulla, quoniam
 fruendo cœlestibus bonis, ad quæ peruenire cupiebāt,
 nihil eis deerit quod ulterius concupiscant, & in illa
 regione securitatis ac pacis perfecte beati, nec timo-
 ris stimulos passuri sunt nec doloris. Sed timor ille nõ
 quē charitas foras mittit, sed quē charitas nutrit ideo
 fortassis in seculū seculi p̄manebit: quia in seculum se-
 culi permanebunt illa, ad quæ timor ipse perduxerit.

QUALITER VIRTUTES QVA-
 tuor quæ dictæ sunt principales, aut in præ-
 senti nos à peccato defendant, aut in æter-
 num nobiscum sine ullo peccato perma-
 neant. **CAP. XXXIII.**

Porro

DE VITA CONTEMP. 139

Porro illæ uirtutes quatuor de quibus pauca per-
 strinxī, & si ibi erunt, longe tamen alio modo q̄
 in hac uita sunt, ubi cõtra uicia sine intermissione con-
 figūt, & pro ipso ancipiti dubiæ cõuersationis euen-
 tu, modo negligētes qui sibi nolūt obedire, destituunt,
 modo ad alios quibus displicent sua peccata, uel acce-
 dūt deo miserāte uel redeunt. Nā ibi & si erit tempe-
 rantia, nõ ut desideria mala uel uicia refrenet, aut uin-
 eat, sed ut eos quos hic ab intemperantiæ impugnatione
 defendit ibi perficiat, ut ex omni parte perfectis præ-
 mijs sui beata p̄ceptio perfecte sufficiat. Ibi em̄ & ani-
 mi fortitudo non ut aliqua mala, ppulset aut æquani-
 miter ferat, sed ut sine ullis malis beatos fortit̄ in eter-
 no bono cõtineat. Ibi in oibus p̄fectis erit perfecta iu-
 stitia, nõ ut inter uirtutes discernat, et uicia, ubi nec ip̄a
 erūt iā corpora uiciosa, sed ut p̄fectis præmia tribuat
 sempiterna. Quod tūc fiet, q̄n̄ omni cõcupiscentia car-
 nali consumpta, nec aduersus carnē spiritus, nec caro
 aduersus spiritū cõcupiscat, sed animus deo subiectus,
 cū carne sibi subiecta in pace sempiterna regnabit, &
 creatori suo in eternū feliciter adherabit. Iā prudētia
 quæ hic q̄q̄ habet clara, ubi in enigmate quodā prudē-
 tes illuminat, qualis ibi erit, ubi ueritatē p̄fectis, quos
 hic eius inquisitio delectabat, sine ullis figuris fallenti-
 bus demonstrabit, ut prudētiæ ac sapientiæ plenaria per-
 ceptione diuinitus illustrati, oīa illa quæ hic perfecte
 cupiebant nosse nec poterant, sine ullo impedimento
 corruptionis ac mortalitatis agnoscant, & nõ solum
 omnium creaturarum rationem, sed etiam ipsam sui
 creatoris eminentiam facie reuelata conspiciant.

VBI SE DE TOTO OPERE LO-

cutor excusat. **CAP. XXXIII.**

Itaq̄

Gal. 5.

Itaque si placet huius quoque libelli iam terminus fiat, ne amplius iusto productus, non solum de sui squalore, sed etiam de nimia plerique displiceat. Hoc sane omnes qui haec fortiter lecturi sunt contestor, & obsecro, ut quicquid in rebus ipsis quae utcumque digestae sunt reprehensionis inuenerint, uitio meae rusticitatis ascribant, & mihi dignanter indulgeant. Qui dum studeo praecipuum iubentis implere, etiam maiora uiribus meis praesumpsi suscipere. Ea autem quae secundum fidei catholicam dicta probauerint, deputent deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & pro his omnibus mecum gratias agant. Caeterum de accusatione dictionis elucubratae non satago, nec mihi pudoris est, si disputatio mea quae forte probata in rebus, aliquos uerborum inaniu sectatores horrore incomprestationis offendat, quia quod ab homine doctore studendo non didici, id exhibere loquendo non potui. Et tamen cum sententiarum uiuacitate sermo ex industria cultus eneruet, & tota uim dictorum splendor elaboratus euacuet, quis non iudicet me affectationem compositionis debuisse committere, etiam si eam potuissim uelut dicendi peritus implere? Quapropter ea mihi uisa est compositio fati ornata, quae compositiones animi cum necessaria quadam perspicuitate proferret, non quae illecebris aurium deseruiret. Ea est enim, ni fallor, iudicata latinitas, quae breuiter & aperte obseruata dum taxat usitatorum uerborum proprietates res intelligendas enunciat, non quae uernantis eloquii uenustate atque amoenitate luxuriat, & prudentibus uiris non placent phalerata, sed fortia, quando non res pro uerbis, sed pro rebus enunciantis uerba sunt instituta.

Iacob. 1.

Sermo ex industria cultus, eneruat sententiarum uiuacitate. Compositio ornata. Latinitas iudicata.

FINIS LIBRI TERTII D. PROSPER DE UITA CONTEMPLATIUA.

INCIPIT LIBER PETRI DAMIANI HOSTIENSIS EPISCOPI, QUI DICITUR GRATISSIMUS.

Domino N. uenerabili Rauennatense sedis antistiti, P. uiuificaec crucis Christi humilimus seruus Salutem in id ipsum. Qui auctore deo sacerdotium nouiter suscepisti, nullum tibi in primis offerendum munus, quam quod de sacerdotibus factum est congruentius credidi. De his itaque qui gratis sunt a synodi moniacis consecrati, quanta iam per triennium in tribus Romanis conciliis fuerit disputatio, quamque perplexa atque confusa dubietas, & in his partibus cotidie uentiletur, sanctitatem uestram latuisse non arbitror: praesertim cum crescente fluctuationis ambiguo eotenus sit processum, ut nonnullos constet episcopos ab illis ordinatos denuo consecrasse. Unde mihi fratres plerique quadam praesumptiuae charitatis instantia familiariter exigunt, & uiolenta, ut ita fatear, supplicatione compellunt, ut in tantae necessitatis articulo subuenire, uel compendiosum quid scribendo non pigeat, atque quid mihi super hac sententia uideatur, exponam. Quod quidem diutius decertauimus, sperans me uidelicet a beatissimo prius apostolicae sedis antistite licentiam accepturum. Hac siquidem transiurus in proximo ferebatur. Sic namque integrum decernebam ecclesiam quamlibet tractare materiam,

PETRI DAMIANI

riam, si ab ipso ecclesie principe tractandi mihi aucto-
ritas aspi- ret. Sed cum mihi recurreret ad memoria,
quia iam venerabilis papa postrema synodo omnes
episcopos ex diuina obtestatione rogauerit, quatenus
dei misericordiam in commune deposcerent, ut quid
super hoc scrupuloso negotio decernendum esset, nu-
tantibus reuelaret, eius me arbitratus sum secundare
prorsus imperio, si uel orando uel scribendo, tam disti-
cilem nodum de ecclesia soluere, superna a lubefcente
gratia potuissem. Quapropter uidelicet in illum spe-
rans qui aperit librum & soluit signacula eius, solu-
enda huius quaestionis iter adgrediar, & quia copia di-
cendi non suppetit, delegatae mihi obedientiae studio,
ubi loqui nekio, nutibus saltem gestire tentabo.

Apoca. 5.

QVOD CHRISTVS CHARISMA

rum dona per ministros uerbi sui distribuit.

CAP. I.

Constat plane mediatorem dei & hominum Chris-
tum Iesum ecclesiam suam sic ordinasse ab ipso re-
demptionis humanae primordio, ut per ministros ue-
bi sui charismatum dona distingueret, & tamen in se-
metipso omnium gratiarum plenitudinem principia-
liter retineret: Nam is qui dicit Apосто. habemus the-
saurum istum in uasis fictilibus, idem etiam consti-
tur: quia in pectore Iesu omnes thesauri sunt sapientiae
& nihil excipitur, quid ergo relinquatur, quod in uasis
hominum fictilibus recondatur? Sed quod ille totum
naturaliter possidet, hoc illi per gratiam participatio-
ne illius iuxta mensuram habent. De illis enim dicitur,

2. Cor. 4
Col. 2.

DE ECCLE. INSTITV.

ur, quia hoc operatur unus atque idem spiritus, diui-
dens singulis prout uult. At de unigenito filio dicit
Iohannes baptista: Non, inquit, ad mensuram dat deus Ioan. 3.
spiritum. Et iterum. De plenitudine eius nos omnes Ioan. 1.
accepimus. Quia ergo ab illo uno fonte omnes hau-
riunt unde bibant, ad illum necesse est semper gratias
agendo recurrant, nec supernae gratiae dona ab alio se
credere percipere posse, nisi ipso largiente, a quo haec
certum est emanare. Qui enim diuini muneris non deo,
sed homini se debitores existimant, tanquam a sui
fontis irrigatione siccati, necesse est ut deficientes are-
scant, nec in semetipsis praevalent fluere, dum ab origi-
nali plenitudine fontis obliuiscunt ubertatem uberan-
tem suae uegetationis haurire. Vnde non incongrue per Sa-
lomonem dicitur: Omnia, inquit, flumina intrant in ma-
re, & mare non redundat, ad locum unde exeunt, re-
uertuntur, ut iterum fluant. Hanc excursus atque recur-
sum spiritualium fluminum, mystice Lucas describit,
qui ait, quia conuocatis Iesu duodecim Apostolis, dedit
illis uirtutem & potestatem super omnia daemonia,
& ut languores curarent, & misit illos praedicare re-
gnum dei. Ecce egressus fluminum. Ac postmodum
subdit. Et reuersi Apostoli narrauerunt illi quaecumque
fecerunt. Ecce reditus. Ad locum ergo unde exeunt
flumina reuertuntur: quia electi quique illi se debitores
esse non ambigunt, a quo uidelicet hauerant omne, quod
spiritualiter fluunt. Vnde et Pau. ait: Diuisiones gratiarum
sunt, idem tamen spiritus, & diuisiones ministracionum sunt,
idem autem dominus, & diuisiones operationum sunt,
idem uero deus, qui operatur omnia in omnibus. Nepe-
cum primum ponat spiritum sanctum, deinde subiun-
gat dominum, postremo deum, ostendit sanctam trini-
tatem

1. Cor. 12.

Eccle. 1.

Luc. 9.

Luc. 10.

1. Cor. 12.

PETRI DAMIANI

tatem unum scilicet deum, omnium gratiarum esse indubitanter auctorem. Ipse enim sua dona distribuit qui singulorum merita & operum diuersitates oculata prouisione discernit.

QVOD SACERDOS EXTERIVS

ministrat, sed deus inuisibiliter consecrat.

CAP. II.

QVapropter plena credendum est fide, quod sic ministris suis Christus ecclesiasticæ consecrationis delegat officium, ut tamen apud se omnium ordinum contineat principaliter sacramentum, sicq; seruis promouendi conseruos ministerium prærogat, ut in neminē ipsum consecrandi ius uirtutemq; transfundat. Licet enim pontifices per iniunctæ administrationis officium consecrare uideantur, sed ille ueraciter consecrat, qui spiritum sanctum inuisibiliter dat. Alius namque est qui orat, alius qui exaudit, alter ille qui petit, alter qui petitionibus annuit. Quis enim est qui se Petro & Iohanni audeat comparare? Tamen de ipsis dicitur, quia missi Samariam, imponentes manus his qui baptizati fuerant, orauerunt pro ipsis, & illi acceperunt spiritum sanctum. Non ergo ex eorum largitate sed ministerio, ac perinde non illis donantibus, sed orantibus spiritus sanctus super credentes il-lapsus est. Vnus enim est sacerdos magnus, unus pontifex summus, qui introiuit semel non in quælibet sancta sanctorum, sed in ipsum cælum, ut appareat uultui dei pro nobis, Ex quo uidelicet tanquam quodam uertice omne sacerdotium per ecclesiæ membra diffusum dicitur, omne quod sacrū est, ineffabiliter propagatur. Vnde

Act. 8

Hebr. 9.

DE INSTITV. ECCLESIAST. 145

Vnde cum discipulos ad baptizandum misit, non in eos sacramenti uirtutem transtulit, sed obedientiam indidit, & non auctores baptismi, sed ministros effecit. Nam cum dicit, Ite in orbem uniuersum baptizare omnes gentes in nomine patris & filij & spiritus sancti. euidenter ostēdit: quia non ipsi, sed ille proculdubio baptismatis auctor est, & erat, in cuius nomine baptizabāt. Vnde Ioannes baptista dicit: Qui me misit in aqua baptizare, ille mihi dixit: Sup quē uideris spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizat. Et tamen Ioannes euangelista ait: quanquam Iesus non baptizaret, sed discipuli eius. Ecce dominus non baptizat, & tamen de illo dicitur, Hic est qui baptizat: quia quisquis baptizandi exhibeat ministerium, ille tamen operatur intime sacramentum.

Mar. 16. Matt. 28

Ioan. 1.

QVOD SICVT VNVS EST QUI

baptizat, ita unus idemq; est, qui principaliter consecrat. CAP. III.

SI quis autē hic mihi fortassis obiiciat, aliud esse baptismum humanæ regenerationis, aliud consecrationis ecclesiasticæ dignitatem, nos quicquid in hac parte de baptismo credimus, totū nihilominus & de consecratione sentimus. Nam cum baptismus totius ecclesiastici sacramenti origo sit atq; primordium, sicut baptismus dei est, & non hominis, ita nimirum omnis ecclesiastica cōsecratio illi specialiter competit, à quo omnium benedictionum plenitudo profuixit: De quo uidelicet dicit Apostolus: Qui benedixit nos, inquit, in omni benedictione spirituali

K in

in celestibus. Neque enim uel ipse baptismus, uel pro
 sus aliqua consecratio magnum aliquid habet, nisi
 intuitu spiritus sancti, qui per exercitia illa tribuitur.
 Nam ut dicitur, quid est aqua nisi aqua? Sed accepit
 uerbum ad elementum, & descendente spiritu,
 fit sacramentum. Cum ergo in utroque sanctificationis
 genere, hoc sit totum atque magnificum, quod siue
 ab his qui baptizant, siue ab his qui consecrant,
 spiritus sanctus accipit: sicut non humane uirtuti uel
 potestati, sed auctori deo baptismus ascribitur, ita nihilominus
 & qualibet ecclesiastica consecratio, ad illum per
 omnia necesse est, referatur, operante siquidem in
 utrisque multiformi gratia dei, ut & illi absolutionem
 obtineant peccatorum, & isti prouehantur ad spiri
 tualium ordines dignitatum, illi exuti ueterem cum
 actibus suis induant nouum hominem, isti tanquam
 sacerdotes dei induantur iusticia, illi quasi modo gen
 niti infantes, rationabile sine dolo lac concupiscant,
 1. Pet. 2. isti ut perueniant in mensuram ætatis plenitudinis
 Ephe. 4. Christi. Operatur enim in illis, ut filij fiant adoptio
 nis, in istis autem, ut sint ministri & dispensatores
 1. Cor. 4. mysteriorum dei. Illi namque per spiritum renascuntur,
 isti eodem disponente spiritu, iam ut filios dei ge
 nerent, præferuntur.

QVOD DONINVS CVM BA
 ptismo simul & sacerdotij iura suscepit.
 CAP. III.

Syncera igitur atque integra fides habet quod si
 cut baptismus, ita & nihilominus sacerdotalis
 consecratio nulla sordentium labe ministrorum polluitur,
 nullo alieni reatus crimine uiolatur. Sed quantum ad faci
 endum, quatenuslibet sit criminibus inuolutus is qui
 con-

Ephe. 4.
 Psalm. 131
 1. Pet. 2.
 Ephe. 4.
 1. Cor. 4.

consecrat, is qui consecratur nullo propter hoc facti mu
 neris detrimento percellitur, nec aliqua celestis gra
 tiae diminutione fraudatur. Non enim merito sacer
 dotis, sed ex officio quo fungitur consecrationis mi
 nisterium in altum propagatur. Neque expedit in
 consecratore considerare qualiter uixit, sed ministe
 rium tantummodo adtendendum est, quod accepit.
 Sicut enim multi sunt, qui baptizandi fungun
 tur officio, & tamen unus est qui baptizat, ita licet
 multi sint sacerdotes, unus est tamen qui proprie ac
 specialiter consecrat. In illa nempe columba quæ su
 per dominum post baptismum descendit, ipse cum sa
 cramento baptismatis & ueri sacerdotij iura suscepit,
 fuso uidelicet super eum oleo exultationis de quo
 Psalmista ait: Vixit te deus deus tuus oleo lætitiæ
 præ consortibus tuis. Probatur autem redemptor
 noster cum baptismum simul & sacerdotij suscepisse
 mysterium, quia baptizatus mox prædicare, discipu
 los eligere, nouisque cepit miraculis coruscare. Quod
 hæcenus profecto fecisse non legitur, si diligenter
 euangelici textus series recensetur. Hinc est, quod
 sancta ecclesia ab ipso suo capite huius normam in
 stitutiõis arripuit & fideliter seruat, ut ad instar ipsi
 us domini infra tricennium ad sacerdotium quem li
 bet non admittat. Nisi enim certa fides haberet cum
 baptismum dominum simul & sacerdotium suscepisse,
 ut quid tantopere canonica prohiberet autoritas an
 te illius ætatis tempus, quo ipse baptizatus est, quem
 iam ad sacerdotales infulas aspirare? Imò cur ad ac
 cipiendum sacerdotale fastigium dominicæ ætatis
 adhiberetur exemplum, si minime crederetur tunc
 dominus non sine sacerdotio suscepisse baptismum?

Math. 3.
 Marc. 1.
 Luc. 3.
 Ioan. 1.

Psal. 44:

Disti. 78.
 ca. Nemo
 & c. Pres
 byter, ac
 extra de
 elect. Cū
 in cūctis.

Sicut enim baptismum, ita & sacerdotium ex parte humanitatis pro nostra salute suscepit, cuius uidelicet utriusq; sacramenti in eo quod deus est, autor & cōsecrator existit. De quo Apostolus dicit: Vbi prator for pro nobis introiuit secundum ordinem Melchisedech pontifex factus in æternum. Nam & ipsi sancti Apostoli non reperiuntur alibi fuisse à domino consecrati, nisi in perceptione baptismatis, qui tamen non aqua baptismatis manifeste leguntur immergi, sed iniunctam potius executi sunt obedientiam baptizandi, quia nimirum iussi sunt baptizare credētes in nomine patris & filij & spiritus sancti. Præterea cum illis à domino dictū sit: Ioannes quidem baptizauit aqua, uos autem baptizabimini spiritu sancto non post multos hos dies, constat eos tunc perfecti baptismatis atque omnigenè similis consecrationis accepisse mysterium, cum super eos spiritus sanctus uenit in diuersitate linguarum. Cum ergo in ipso humanæ redemptionis exordio utriusq; sacramenti genus uel à domino, uel ab Apostolis simul uideatur acceptum, claret baptismum sic esse consecrationis ecclesiasticæ fundamentum atq; principium, ut qui baptismi principatum tenere cognoscitur, ipse nihilominus consecrationis autor abiq; ulla prorsus ambiguitate credatur.

Actu. i.

QVOD NULLA SIT CAUSA

cum rebaptizari quisq; non audeat, cur debeat iterum consecrari.

CAP. V.

Qvod cum ita sit, quid causæ sit ego non uideo, cum baptizatus etiam ab heretico, non rebaptiza

rebaptizatur, cur promotus à simoniaco, sicut dicitur, uel deponatur, uel cōsecratur denuo. Si enim baptismus per homicidam uel adulterum, uel etiam hereticū datus ratus, habēdus est propter illud euāgelij Ioan. 1. cum super quem uideris spiritum descendentem & manentem super eum, hic est qui baptizat, nil omnino causæ est, cur non in consecrationibus ad eundē utriusq; sacramenti redeamus auctorem, ut æque dicamus, hic est, qui consecrat. Nunquid enim columna illa super mediatorem dei & hominum cum uirtute baptizandi uenit, & cū consecrandi uirtute non uenit? Quid enim accipit, qui baptizatur nisi spiritū sanctum? & rursum quid ille, qui consecratur, nisi spiritum sanctum? Si ergo propterea quis à quoquam flagitioso baptizatus non rebaptizatur, quia spiritū sanctum accepisse creditur, non per illius meritum, sed per eius officium, & non ab illo, sed à Christo de quo uidelicet solo specialiter dicitur, hic est qui baptizat, cur & is qui consecratur non aliud nisi eundem spiritum sanctum, & ab ipso utique Christo suscipiat? Namque inter baptizatum atq; cōsecratum sit in hac parte diuersitas penitus non uidetur. Quorum ergo una est causa, eadem debet esse sentētia, nisi forte alius esse censendus est spiritus, qui in consecrationibus datur, alius qui in baptismo tribuitur. Sed quis hoc sacrilega temeritate præsumat, cum manifeste Ephe. 4. clamet Apostolus: unus deus, una fides, unū baptismum? Et iterum: Si is qui uenit, aliū Christū prædicat, quæ. 1. Cor. 11. non prædicauimus, aut aliū Christū accepit, quæ non accepistis, aut aliud euāgelium, quod non accepistis, recte pateremini. Huc accedit, quod sicut 1. quæ. 7. canonica testatur autoritas, idcirco prohibetur rebaptiza

K 5 baptiza

Baptizatio fieri, ne sanctæ trinitatis nomen in quo baptizatus est, uideatur adnullari. Quod si hæc est causa, cur rebaptizari quisq; non debeat, cui manifestius, quàm ordinato cuilibet à simoniaco congruit, qui non tantummodo in sanctæ trinitatis nomine consecratus. Sed & omnem prorsus ordinem catholice consecrationis obseruat. Simoniacus namq; licet peruerso cōmercio efficaciter hæreticus, est tamen fide catholicus, eiusq; damnatio magis ex ambitione descendere, quàm ad perfidiam uidetur pertinere, quãq; et si iaculata in Simonē Petri sentētia diligenter inspicitur, nec ipsa Simonis fides innocens inuenitur. Pecunia, inquit, tua tecum sit in perditionem, qui donum dei existimasti pecunia possideri. Nam cum dicit, existimasti donum dei pecunia possideri, euidenter ostendit, talem tunc fuisse Simonis fidem, ut si precium daret, nec immerito ad faciendam miracula spiritum sanctum negociatus acciperet.

Actu. 8.

QVOD ORDINATIO SI SIT catholica, sit etiam rata. CAP. VI.

Moderni autem temporis simoniaci, quia miraculis se clarescere posse non sperant, non spiritum sanctum, non eius dona desiderant, sed obtinēdi principatus ambitioe successi, ad culmē tantummodo dignitatis anhelāt. Itaq; q̄tū ad fidē integri sunt, q̄tum uero ad moneræ fabrilis, simoniacę hæreseos cōnationis laqueis innectunt. Huius autem hæresis duo leguntur auctores, alter sub prophetica, alter sub apostolica pestilenter emeruisse doctrina. Giezi nimirum qui magister esse uendentium, Simon quoque

4. reg. 5.

que qui autor uidetur emptorum. Horum igitur sectatores sicut non sunt in errore diuisi, ita nec in damnatione discreti. Quibus tamen si catholica fiat ordinatio, sacre dignitatis officium, ad quod non merentes accedūt, perfecte suscipiunt. Eiusdē namq; uirtutis est spiritus sanctus, cum eius gratia uenditur, cuius est & cum gratis datur, nec propter peruersitatis humanæ cōmercium diuina potentia propria potestatis perdit effectum. Plane & saluator noster cum uenditus esset, & pestilentissimi talenti summa proditoris iam crumena turgeret, inter ipsas persequutorum manus præcisam seruo Malcho auriculam reddidit. Itaq; quantæ super eos uirtutis esset, quorum manibus subiacebat, aperte monstrauit. Quod autem flagitanti Herodi miracula nō exhibuit, dispensationis fuit ratio, non defectio potestatis. Erat enim qui optabat indignus. Nam ei à quo sperabatur, non deerat potestatis effectus. Porro & in cruce suspensus, postquam spiritum reddidit, dum terra mouetur, dum sol obscuratur, ueli facta diuisio, scissio lapidum, resurrectio mortuorū, cuncta hæc liquido testantur, quod non inferioris potentie fuerit, inter supplicia positus, quàm nunc uidelicet in dextera paternæ gloriæ sublimatus. Eodem namq; modo etiã de spiritu sancto credendum est, quia unius uirtutis est, & cū uenialitati quodammodo subiacere cernitur, et cū gratuita manus impositione præbet. Sicut ergo redēptor n̄ dum uendebatur, dū pateretur à sua nō potuit maiestate deficere, ita etiã spiritus sanctus, licet amaritudo uenialitatis obrepit, dispendium tamen proprię uirtutis ignorat. Licet enim sacerdos quilibet uideatur operari

Act. 8.

Ioan. 18.

Luc. 23

Ibidem.

K 4 exterius

Ioan. 13.
De cōse.
dist. 2. ca.
Et sancta
etca. Sicut
Iudas.

1. Cor. 11.

exterius, sed ipse Christus qui uerus est sacerdos & summus pontifex accedentibus ad diuersos exitus sua dona dispensat, quæ nimirum alijs ad salutem, alijs proueniunt ad damnationem. Id tamen quod datur omnino bonum est, licet reus sit ille, qui accipit. Neque enim bonus medicus uenenum propina ret ægroto. Nunquid enim buccella illa quam Iude dominus porrexit bona non fuit? Sed quod erat causa salutis, factum est illi materia damnationis, quia instrumentum pacis non pacatus accepit. Cuncti etiam liquido nouimus, quia mysterium eucharistie quod de sancto altari siue iusti, siue peccatores accipimus, utriq; bonum est, nec bonus melius, nec malus peius accipit, & tamen dicit Apostolus: quia indignus iudicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus domini. Si ergo & illud corpus domini est, quod indignus accipit, perspicuum est, quod res bona malo uertitur in perniciem, quæ bono unquam prouisa est ad salutem. Nec tamen res mala est dicenda, quia nocet, nec ideo esse sacramentum desipit, quia execrandus accepit, sed potius asserendum est quia indigno eadẽ res facta est occasio mortis, quæ bonis procurata est ad remedium salutis. Indubitanter igitur credendum est, quod si consecratio cuiuslibet ecclesiastici ordinis inter catholicam fiat ecclesiam in unitate uidelicet orthodoxæ fidei, ut in utroque nimirum recta sit fides, quicquid bono per bonum traditur, hoc etiam malo per malum exhibetur efficaciter: quia hoc sacramentum non ministratur uel ministratur i pender ex merito, sed ex ordine ecclesiasticæ institutionis & inuocatione diuini nominis, & quoniam sicut unus est, qui baptizat, ita pro-

culdubia

culdubio unus idẽq; qui cōsecrat, hoc ex larga Christi benignitate tribuitur, quod is qui accipit, nõ meretur. Qui enim oriri facit solem suum super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos, quid mirum, si imbrem gratiæ suæ in arenosum litus effundat? Quod nouum si etiam ipsos cæcorum oculos sui radij splendore feriat, ut & ipsi merito cantare possint, quod infelix ille Balaam dixit, Homo, inquit, cuius obturatus est oculus, dixit auditor sermonum dei, qui nouit doctrinam altissimi, & uisionẽ altissimi uidet, qui cadens apertos habet oculos?

Matth. 5.

Num. 24

QVOD BALAAM SIMONIA-

cus fuit, & tamen prophetiæ spiritum non amisit. CAP. VII.

ECce unde hic auaritiæ filius tanta potuit magnalia cernere, & redemptionem mundi longissime post futuram tam expresse, tam lucide nuntiare, si spiritus sancti presentiam nõ haberet? Sic enim egregius prædicator ait: Quis nouit quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est? Itaq; quæ dei sunt, nemo nouit nisi spiritus dei, præsertim cum & eadem scriptura dicat, quia irruente in se spiritu dei, assumpta parabola ait, uidelicet quod modo præmissimus. Dicimus quod per simoniacũ donum spiritus sancti non datur. Nunquid non in Balaam isto simoniaca hæresis iam tunc uiguisse cognoscitur? Nunquid non sancti spiritus gratiã uendere conabatur, cum ad promissionem precij ariolatus sui depromebat oraculum? Sic enim scriptura testatur, quia seniores Moab rogabant eum habentes præ-

1. Cor. 2.

Ibid.

Nu. 24

Num. 22.

K 5 cium

quum diuinationis in manibus, et rursus per alios nū-
rios misit ad eum, inquit, Balach filius Sephor dicens:
Ne cuncteris uenire ad me, paratum honorarete,
& quicquid uolueris dabo tibi. Amore quidem pe-
cuniæ successus æstuabar, & tamen per eum spiri-
tus sanctus profunda mysteria loquebatur. Balaam
deniq; & Balach uterque deo manifeste contrarius,
uterq; dei populo extitisse probatur infestus, do-
numq; diuinæ gratiæ quod alter emere, alter uendi-
tare nihilominus gestiebat. At tamen prophetice re-
uelationis arcanum & iste extra meritum protulit,
& ille utiq; indignus audiuit, atq; ut magis largita-
tem diuini muneris admiremur, maledicere niteba-
tur Balaam, & tamen inuitus e contrario benedice-
bat. Ad maledicendum, inquit, adductus sum, benedictionem
prohibere non ualeo. Chamus quippe
diuinæ uirtutis ori eius erat innexus, nec poterat
aliorum impetum linguæ dirigere, nisi quo spiri-
tus sanctus præsidens intorsit. Cum uoluntate signi-
dem lingua pugnabat, & turbulentam falsugine in
quam mens prædamnata conceperat per oris al-
ueum effluere non ualebat. Vnde quoniam sicut pe-
tebat iaculari in populū dei maledicta nō potuit. Si
ergo ille qui etiam maledicere concupiuit, nequaquā
tamen ut maledicere possit obtinuit, quid nisi hoc
de simoniaco sentiri ualeat, ubi mens certe cum lin-
guæ benedictione non cōcordat. Sed qui dignitatis
prophetice officio irreuerenter abusus est, quo tan-
dem collata gratiæ prærogatiua sine cōclufit. Nā
post digestā Israelitici populi uictoriam scriptura
mox intulit dicens: Balaam quoque filium Beor in-
terfecerunt gladio. Sic nimirum siue simoniaci seu

Num. 23.

Nu. 31.

quili-

quilibet criminosis suscipiendis se ecclesiasticis mini-
sterijs applicent, & donum quidem supernæ gratiæ
ex benignitate largitoris accipiunt, & dignum ta-
men proprii excessus stipendium non euadunt. Hoc
enim illis uertitur in perniciem, quod dignis prouiu-
sum est ad salutem, atque illi inde in æternæ mortis
periculum corruunt, unde & alij ad capeffenda uitæ
præmia uegetius conualescunt. Certe qui illam sa-
cræ scripturæ paginam, quæ de præfato Balaam lo-
quitur oculo uigilanti percurrit, nullatenus dubitat
hunc infelicem uirum reuera per omnia simoniacū,
excepto quod Simon nec dum fuerat, ex quo detesta-
bile illud mutaretur agnomen, & prophetiæ suæ
gratiam uenalem habuisse, & tamen per hunc ma-
nifeste spiritum sanctum fuisse locutum, atq; quod
non minus stupendum est, cum iam cor eius concu-
piscetiæ ignibus ureretur, deus sibi nihilominus per
diem atq; noctem locutus quasi familiariter inueni-
tur. Et ne fortassis idcirco spiritum sanctum minus
habuisse credatur: quia per Moysen appellatur ario-
lus, uigilanter eiusdē historiæ uerba percurrite, & eo-
dem Moysē perspicue testante reperies, quia quum
uidisset Israel in tentorijs commorantem, protinus
in illum dei spiritus irruit, & ut reuera prophetam
in uaticinij mox oraculum excitauit. Et ariolus er-
go appellatur, & propheta est: quia quem ad pro-
pheticam dignitatem gratia superna prouexerat,
obsecro ariolatus nomine propria prauitas detur-
pabat. Vbi considerandum est, quā profundum
dei sit atque subtile iudicium, inō quā terribilis
sit deus in consilijs super filios hominum, cum uide-
licet mirabilis ille uir, neq; propter reatus sui nequi-
tiam,

Num. 22.

Nu. 24.

Psal. 65.

156 **PETRI DAMIANI DE**
gratiam, gratiā quam semel acquisierat, perdidit, & eam
men propter ipsam gratiam quam usurpabat indignus,
diuine ultionis sententiam declinare non potuit.
Quid ergo mirū, si omnipotens deus qui semper est,
& mutari non nouit, nihilominus antiqua
examinis sui iura custodiat, & eandem assuetam
discretionis regulam teneat, ut quod in Balaam fecit
hodieq; in suis similibus non dissimiliter operetur,
quatenus & pro largitate clementiæ dona sua
indignis exhibeat, & pro censura iustitiæ digne eos
ultionis animaduersione percellat.

QVOD REPROBVM SAVLEM
cum satellitibus suis propheticus spiritus
occupauit. CAP. VIII.

Illud quoq; obscurum non est, quod cum Saul dixerit
rexisset lictores ad rapiendum Dauid, atq; iuxta
fidem historiæ uidissent cum eo prophetarum chorum
uaticinantium, & Samuel stantem super eos factus
est etiam in illis spiritus domini, & prophetae
ceperunt. Cumq; Saul secundo & tertio alios atq;
alios mitteret, & illos nihilominus spiritus propheticus
inuassisset, tandem ut scriptura testatur, iratus
ipse Saul abiit in Ramatha. Sed antequam peruenisset,
factus est etiam super eum spiritus dei, & prophetauit
tota die nudus cū cæteris corā Samuel. Quid
ergo mirum, si peruersi homines dona dei quibus
digni non sunt, ad cumulum suæ damnationis accipiant,
cum Sauli isti quem deus abiecerat, quem demon
agitare consueuerat, sepiissime non modo spiritum
dei ad horam suscipere, sed etiam cum suis officijs

1. Reg. 19

4. quest. 1.
propheta
uit Saul.

INSTITV. ECCLESIAST. 157
eius concessum est diutius propheta re? Iracundiæ ne
pe felle commotus, & liuoris simul & odij erat ardore
succensus, atque ut non diutius immorer, deo
uacuis, malo spiritui fuerat infatigabiliter mancipatus.
Tamen cum ad locum chori uaticinantis accessisset,
repere in eū diuinus spūs irruit, & uelut appositam
materiam ignis insiliens occupauit. Non ergo incredibile
videri debet, si in sancta ecclesia quæ proculdubio
thronus dei, sacrarium est spiritus sancti, omniumq;
celestium charismatum receptaculum, illud gratiæ
sacramentum & indignus accipiat, nimirum quod non
dantis hominis uel accipientis est meritum, sed summi
largitoris est beneficium. Non enim legitur, quia
spiritus ubi dignum est, spirat, sed potius dictum est,
ubi uult spirat, ut profecto spiritalis gratia quæ
ecclesiastica institutione tribuitur diuine potius
uoluntati, quàm humanis meritis ascribatur.
Enim uero spiritus sanctus non pro meritis
semper uenit, sed pro meritis in quolibet ad
salutem uidelicet semper manet. Hinc est illud,
quod ueritas dicit: Si quis, inquit, diligit me,
sermonem meum seruabit, & pater meus diliget eum,
& ad eum ueniemus, & mansione apud eum
faciemus. Quod enim in dilectorem suum,
postquam uenturum se esse promissit,
mansione quoque facturum protinus
addidit, patet profecto: quia in alijs
habitat deus, in alijs hospitatur. Huic etiam
illud simile est, quod ait: super quem
requiescet spiritus meus, nisi super
humilem & quietum, & tremētem
sermone meos? Ac si patenter dicat:
Et super alios quidem ueniet, super
huc uidelicet requiescet, quia dignus est.
Nam sicut & ante nos dictum est, spiritus
meus sicut con-

Ioan. 3.

Ioan. 14.

Esa. 66.

cilia-

ciliatus & placatus requiem præstat mitibus & humilibus corde, ita contrarius & aduersus immitibus & superbis inquietudinem exagitat. Quam scilicet inquietudinem Cyniphæ illæ leuissimæ significabant, sub quibus magi Pharaonis defecerunt, dicentes, digitus dei est hic, fatentes sibi aduersum esse spiritum sanctū, qui erat in Moysē. Apte nimirum tertio loco ubi cyniphū plaga ponitur, spiritus sanctus qui tertia est in sancta trinitate persona inquitis hominibus fuisse contrarius perhibetur. Hanc inquietudinem expertus est Iehu, qui diuino zelo ductus ad ulcerandos quidem dei inimicos & præcipue cultores Baal uehementer incanduit, ipse tamen eos quos Ieroboā coluerat deos aureos nō reliquit.

Exo. 8.

4. Re. 10.

3. reg. 12.

QVID DOCTORES DE BAPTISMO, & dominici corporis eucharistia sentiant. CAP. IX.

TRia profecto præcipua sacramenta in sancta frequentantur ecclesia, baptismum uidelicet, corporis quoque & sanguinis dominici salutare mysterium, & ordinatio clericorum. Et de baptismo quidem beatus Augustinus in expositione Ioannis euāgelistæ, de eucharistia uero dñici corporis in li. suo Paschasius ita concorditer disputat, ut neq; per bonos sacerdotes meliora illa mysteria, neq; per malos fieri peiora testetur. Nimirum siue per fures, siue per adulteros, siue etiam per homicidas hæc sacramenta fiant, nil prorsus ab his, quæ sancti dedit, can sacerdotes mysterijs differtur. Quod qui prædictis libris operam dedit, enucleatius absolutum esse non ambigit. Super ordinationibus autem clericorum

1. quæ. 1. ca. Sic aut & ca. seq. Nonne.

vicorum frequens idcirco disputatio non processit: quia duobus illis sacramentis euidenter expositis, hæsitandi de tertio locū dubietas non inuenit. Hūc autem modum excedens curiositas hominum, nouam mundo ingerit quæstionem, & perspicue lucipius intendendo minusq; uidendo conatur inferre caliginem. Quomodo, inquit, gratia spiritus sancti uel per malos datur, uel à malis accipit? Non adtendentes, quia gratia spiritus sancti ipse ordo ecclesiasticæ dignitatis accipitur, quem uidelicet siue indignus præbeat, uel indignus accipiat, spiritus sanctus qui ecclesiæ suæ iura disponit ratum esse decernit. Ut em̄ ait beatus Hieronymus, episcopus, presbyter & diaconus: non sunt meritorum nomina, sed officiorum, tāquam si uel tribunus ipse degener sit, uel degenerem quempiam ad militiæ ordinem prouehat, ad conseruandū tamen militiæ suæ ordinem, imperator omne quod factum est, firmum esse constituit. Nec enim tribunitij iuris statuta conuellit, qui ipsum tribunum nec dum à proprii ordinis dignitate deiecit. Sed dicitur ediuerso. Ecce euāgelium clamat: Qui non intrat per ostium, sed aliunde ingreditur, ille fur est & latro. Esto ut ille qui aliunde clandestinus irrepfit, furti & latocinij constanter arguatur, me tamen quem per ostium intromisit, sui proculdubio criminis participem nō effecit. Et ille itaque perpetrati sceleris supplicium luat, dummodo me alieni reatus præiudicium non inuoluat, nec alterius me exhibeat culpa damnabilem, quem proprię innocentię puritas reddit immunem. Porro de eo quod dicitur, quoniam gratiam sancti spiritus indignus homo accipere nequeat, constat proculdubio:

Lib. 1. aduersus Io uinianū.

Ioan. 10.

bio : quia corpus domini quod in sacris altaribus per sancti sacerdotis dedicatur officium , concepra sancti spiritus uirtute uiuificatur & sanctificatur, ut nos uiuificare ualeat & sanctificare, sicut in ipsis uenerandis missarum decretis dicitur . Per quem haec omnia domine semper bona creas, sanctificas, uiuificas, benedecis. Neque enim aliter uiuificari posse creditur, nisi per spiritum sanctum, cum testante ueritate sancti spiritus sit uirtute uiuificatum & sanctificatum, atque ut confidenter loquar, eiusdem diuini spiritus gratia ueraciter plenum. Quod si scelerato forte cuiuslibet hoc porrigit, nunquam propterea spiritus sanctus corpus dominicum deserit, & tanquam squalore sordidi uasis nauseatur abscedit. Sed si ita est, quomodo uerum est, quod per Apostolum dicitur : quia indigne percipiens iudicium sibi manducatur & bibit, non dijudicans corpus domini ? Si enim abscedente spiritu non illud iam corpus domini, sed simpliciter communis est panis, non incidit in iudicium, qui nullum accipit sacramentum. Quod si absurdum uidetur & impium, propter indigne suscipientes sanctum spiritum a corpore Christi separare, non durum uideatur malos etiam homines ad indignos meritorum exitus spiritum sanctum posse suscipere. Hinc est quod beatus Augustinus in expositione epistolae sancti Ioannis Apostoli sic loquitur : Habere baptismum & malus potest, habere prophetiam & malus potest . Inuenimus Saul regem habuisse prophetiam, qui persequeretur sanctum David, impletus est spiritu prophetiae, & prophetare coepit. Accipere sacramentum corporis & sanguinis domini et malus potest. Nam de talibus dictum est, qui man-

1. Cor. 11.

Augustinus.

1. Re. 19.

ducatur & bibit indigne, &c. Habere nomen Christi & malus potest, id est Christianus uocari & malus potest . De quibus dictum est: Polluebat nomen dei sui. Ergo habere sacramenta omnia et malus potest, habere autem charitatem, & malus esse non potest. Si ergo iuxta tanti doctoris sententiam omnia sacramenta malus habet, quomodo ridenda fatuitas hominum impudenter blaterat: quia simoniacus sacramenta non habet ? Audiamus quid idem praclarus doctor ex eadem re alibi dicat, ut nimirum quam sententiam in hac uentilamus quaestione tenuerit, tanto liquidius, quanto frequentius innotescat. Nam quum de benedictione Isaac in filium loqueretur, adiecit. Iusti, inquit, hominis quantum ad conscientiam eius pertinet, uoluntas bona est, quantum autem ad praescientiam, immunis est ab aduersis. Dominus enim solus est, qui de futuris iudicat. Ac per hoc Isaac iustus, quantum ad praesentem humanitatem dignum est, maiorem filium suum benedicendum magis putabat. Sed Deus qui occultorum cognitor est, minorem benedicendum mereri ostendit, ut in benedictione non hominis ostenderet esse beneficium, sed dei, quia officij dignitas non hominis meritum, quam dei sequitur benedictio. Denique dictum est a deo in Nu. ad Moysen & Aarō sacerdotibus: uos ponite nomen meum super filios Israel, ego dominus benedicam eis, ut gratiam traditam per ministerium ordinantis transfundat hominibus, nec uoluntas sacerdotis obesse aut prodesse possit, sed meritum benedictionem poscentis. Quanta autem dignitas sit ordinis sacerdotalis uel officij, hinc aduertamus. Dictum est autē de nequissimo Caipha

Leu. 20.
1. quest. 1.
Multa.

Augusti.
li. que.
ui & ueteris testamēti que.
11.

Num. 6.
1. quest. 1.
ca. Dictū est.

L interfe-

interfectore saluatoris inter cetera. Hoc autem à se
 metipso non dixit, sed cum esset pontifex anni illi-
 us prophetauit. Per quod ostenditur spiritum san-
 ctum datorem gratiarum, non personam sequi aut
 digni aut indigni, sed ordinem traditionis, ut quis
 boni meriti sit aliquis, non tamen possit benedicere,
 nisi fuerit ordinatus, ut officii ministerij exhibeat,
 dei autem est effectum tribuere benedictionis. Hæc
 itaq; beati uirī uerba tam plana sunt, tamq; perspi-
 cua, ut quisquis hæc postquam semel attenderit, per-
 tinaci tamen animo parat adhuc obstinate contem-
 dere, non iā Petri qui nihil est, sed magnū potius Au-
 gustinū conuincatur impugnare. Quid enī apertius
 eo quod dicitur, quia in benedictiōe sacerdotis, non
 hoīs est bñficiū, sed dei, & officij dignitas ē, quā dei
 sequit̄ bñdictionō hoīs meritū, postremo spiritū gra-
 tiarū, nō personā sequi aut dignitatē, sed ordinatio-
 nē traditionis? Et reuera qd ad me cuius meriti sit or-
 dinator meus, dummodo quod ille forte mercatus
 est mihi gratis impertitur, & quo ipse clandestinus
 irrepfit, ostiatim me ciuem exul, extraneus domesti-
 cum, hæredem mercenarius introducat? Neq; enim
 à quo, sed ad quod prouehor magnipendo. Constat
 igit̄ quia sicut duo illa quę superius dicta sunt, baptis-
 mus uidelicet & salutaris eucharistię sacramentum,
 neq; meliora per bonos, neq; deteriora per malos
 sūt, ita nihilominus & ordinatio clericorū. Nūquid
 deniq; Caiphas ille dignus fuerat, per quem spiritus
 sanctus uiuificę mortis Christi mysteriū loqueretur?
 Nā cū dixisset, expedit ut unus moriatur homo pro
 populo, & nō tota gens pereat, protinus euāgelista
 subiungit, hoc autē à semetipso nō dixit, sed cum esset
 pontifex anni illius prophetauit. Propheticum plas-

Ibid.

ne spiritum ad momentum accepit, non ut ipse quæ
 uaticinabatur agnosceret, scilicet ad hoc potius, ut
 conspiratores suos ad accelerandam mortē domini
 eam auidius incitaret. Nobis nempe non sibi uidit,
 & occultum sapientię thesaurum, quem ipse igno-
 rabat, aperuit. Nam & à simoniacis Caiphas iste nō
 prorsus extraneus reperitur, si uigilanter ueteris hi-
 storix series recensetur. Nimirū sicut Eusebius Cesa-
 riensis in ecclesiastica narrat historia, ut eadem hic
 quoq; uerba ponatur legalibus præceptis iā per illud
 tēpus ui et ambitioe cessantibus, nulli quippe pōtifi-
 catus honor uitę uel generis merito reddebat, ita ut
 annuatim successionibus mutaret. De Iosepho in tes-
 timoniū deducto per unius quadrienniū spatii qua-
 tuor pontifices annali quęq; sacerdotio perfunctos,
 sibinūicē successisse testat. Valer. inqt, Gratus Anna
 sacerdotio turbato Ismahelē pōtificē designauit fi-
 liū Bassi, sed & hūc nō multo post abiiciēs, Eleazarū
 Annę pōtificis filiū pōrificatui subrogauit. Post annū
 etiam hūc arcet officio & Simoni cuidā Camithi fi-
 lio pōtificat⁹ tradidit ministeriū, quo nō amplius &
 ipse q̄ unius anni spatio perfunctus, Iosephum cui
 & Caiphas nomen fuit accepit successorem. Ecce
 Caiphas neq; gratis neq; legaliter intelligitur susce-
 pisse sacerdotium, nimirū qui turbatis alijs, & uio-
 lenter eiectis ipse in locū dignitatis obrepfit, & tamē
 prophetię spiritū indignus accepit. Vnde & beatus
 Hieronym⁹ in cōmētario euāgelistę Matthei. Moy-
 ses, inquit, deo iubente præcepit, ut pontifices patri-
 bus succederent, & generis series tæxeretur in sacer-
 dotibus. Refert Iosephus istū Caiphas unius tantum
 anni pōtificatum ab Herode precio redemisse. Nam

Cap. 12.

Li. 18. An-
tiqu. ca. 4.
Al. labi.

cod. libr.
cap. 8.

L 2 ut ira

ut ita loquar, in manu cæci positum est lumen, non quod ille conspiceret, sed alijs ministraret. Non enim ex merito ille propheticum spiritum, sed ex ministerio quoungebatur, accepit. Regnum namq; & sacerdotium à deo cognoscitur institutum. Et ideo licet administratoris persona prorsus inueniatur indigna, officium tamen quod utiq; bonum est, comperens aliquando gratia comitatur. Hinc est enim quod Nabuchodonosor postquã tres pueros in caminum misit incendiij, quamuis alij plures adessent, solus tamen quartum cuius species erat similis filio dei conspiceret. Nam oculos mentis eius spiritus sanctus aperuisse credendus est, ut quod alios latebat, solus aspiceret, & quod aspexit, etiam ultro agnouisset. Hinc Pharaõ somnium uidit, per quod uenturæ sterilitati ne famis impatiens Aegyptus profligeretur, occurrit. Hinc Abimelech diuine allocutionis oraculum meruit, et ut Saram uiro redderet ne repente moreretur, audiuit. Reges enim & sacerdotes licet nonnulli eorũ reprobis sint per notabilis uitæ meritum, dij tamen & Christi dici reperiuntur, propter accepti ministerij sacramentũ. Hinc est quod seruus Hebræus dijs applicari ex lege præcipitur, hoc est, sacerdotibus præsentari. Hinc alibi dicitur: Ne detrahas dijs, id est, sacerdotibus ne deroges. Hinc Saul cum iam diuina sententia regalis solij arce fuisset deiectus, nihilominus adhuc Christus domini usq; ad obitum dicebatur. In lege quippe præcipitur, ut omne primogenitum masculini sexus sanctum domini uocaretur. Sed si meritum cuiusq; diligenter attendit, nunqd Esau sanctus iure uocabitur, de quo nimirũ diuina uoce dicitur: Esau odio

Daniel. 3
Gene. 41
Gene. 20.
Psal. 81. et 104.
Ioan. 10.
Exo. 21.
Exod. 22.
1. reg. 24. & 26.
Exod. 34
Malach. 1
2. reg. 13.

odio habuit? Nunquid Amon sanctus erat, qui dum in sororis concubitum impudenter exarsit, fratris Absalon gladium ultorem uidelicet incestuosi criminis proprio sanguine madefecit? Nunquid Manasses, nũquid Ochozias recte sancti dici possunt? Quorum alter, scriptura teste, omẽm cœli militiam coluit, alter dum Beelzebub deum Accaron de uitæ diuturnitate consuluit, miserando exitu uitã in perfidie sue desperatione conclusit. Aliud namq; est ex uitæ meritis sanctum esse, aliud ex ministerio conditionis dici.

NON MIRVM, SI SPIRITVS sanctus ab indignis accipitur, cum & ipse dei filius ab impijs sit comprehensus.
CAP. X.

ET sanctitatis quidem meritum in alium non transfertur, ordo autem ministerij in plures, prout ecclesiastica institutio postulat, propagatur. Vbi nimirũ non discernendũ est, quis consecrationis officium habeat sed qd habeat. Aliud namq; est gratie sacramentũ, aliud ipsa gratia. Sacramentum siquidem gratiæ dat omnipotẽs dominus etiam per malos, ipsam autem gratiam non nisi per semetipsum. Sæpe namque deus, ut dictum est, & illis spiritum suum ex largitate clementiæ suæ prærogat, quos tamen per meritum prauæ conuersationis ignorat. An non & illi spiritum dei indubitanter habuerant, qui uenientes ante tribunal iudicis clamant: Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus? Et cætera quæ sequuntur. Quibus uidelicet ilico responderetur: Discedite à me operarij iniquitatis, nescio uos. Qui

4. reg. 21.
2. Para. 33
4. reg. 1.
Cap. præcedenti.
Mat. 7.
Ibid.

nimirum dum se prophetiae spiritum habuisse testatur, & tamē repulsionis sententiam subeunt, pariter ostenditur: quia in quibusdā neq; propter prauitatem uitae excluditur spiritus sanctus, neq; propter spiritum sanctū quo irreuerēter abusi sunt uita damnabilis excusatur. Sicut enī testante dño, nescimus unde ueniat uel quo uadat, sic etiam scire nemo pōt uel quur aliqñ & in reprobos homines ueniat, atq; per eos suae uolūtatis iudiciū promat. Nā cum Aposto-

Ioan. 3.

lus dicat, quia spiritalis homo iudicat omnia, & ipse à nemine iudicat, quis iudicet ipsum spiritū sanctū, si & in prauos nō abhorreat arcana, qua ipse nouit discretionē descendere, qui etiā coessentialē et coeternum sibi dei filiū noluit ex impiorū manibus liberare? Vnde per Solomonē dicitur: Benignus est enī spiritus sapientis, & non liberabit maledictū à labijs suis. Benignus namq; congrue spiritus sanctus dicitur, qui mala merentibus bona retribuit, & dignis supplicio gratiae suae munus impertitur. Quis autē hoc loco per maledictionē nisi redemptor noster debet intelligi? Qui ut nos à maledictionis uinculo solueret, ipse nō respuit maledictionibus subiacere.

Sapient. 1.

Vnde & Paul. dicit: Christus, inquit, nos redemit de maledictō legis, factus pro nobis maledictū quod scriptum est: Maledictus omnis qui pendet in ligno, ut in gentibus benedictio Abrahāe fieret in Christo Iesu, ut pollicitationē spiritus accipiamus per fidem. Benignus ergo spiritus sanctus non liberat maledictū à labijs suis: quia cuncta dominicae passionis mortisq; supplicia, quae de Christo per ora propheta rū ante praedixerat congruo tēpore per exhibitionē operum efficaciter adimpleuit. Tunc enim quodam modo

Gala. 5.

modo

Deut. 21.

modo

modo à suis eum labijs liberaret, si quid de illo prophetici enunciauerat oraculis per res ordinē non impleffet. Vbi notandum, q̄ profunde quamq; mystice simul cōgruat doctoris utriusq; sentētia. Quod enim unus dixit, quia spiritus non liberabit maledictum à labijs suis, hoc est quod alter asseruit, ut pollicitationem spiritus accipiamus per fidem. Atq; ut ostenderet uir sapiens de quo maledictō loqueretur, praemissa sententia protinus addidit: Quoniam renū illius testis est deus, & cordis illius scrutator est uerus, & linguae illius auditor. Quia enim patris & filij inseparabilis & coessentialis est unitas, renū filij testis, & cordis eius scrutator iure pater asseritur, cuius nimirum uirtus & sapientia ipse filius nulla ab eo creditur inaequalitate diuersus, nulla probatur abiunctione semorus. Linguae etiam illius auditor est, sicut ipse testatur: Pater, inquit, gratias ago tibi, quoniam audisti me, ego autē sciebam quia semper me audis. Idcirco igitur spiritus non liberabit maledictum à labijs suis: quia renū eius testis deus atq; scrutator est cordis illius & linguae auditor. Ac si patenter diceret: Ideo dei filius passionis supplicia pertulit: quia ipse filius cui cum patre & eodem spiritu sancto una uoluntas, una est prouidentia, id fieri pro humani generis salute decreuit. De quo nimirum Apostolus qui dilexit me, inquit, & tradidit semetipsum pro me. Ut ergo ad proposita redeamus, quid mirum si spiritus sanctus aliquando in reprobos ueniat, quum & filius eiusdem cum eo natura atque potentiae impiorum se manibus tradidit, & non solum se eorum uerberibus affici, sed & inferri sibi mortis atrociam non contempserit?

Sapient. 1.

Ioan. 14.

Gala. 2.

L 4 Quod

168 PETRI DAMIANI DE
QVOD DONVM DEI NVLLA

ministrorum contagione polluitur.

CAP. XI.

i. quæst.
remissio-
nem.

SI em̄ uisibilis solis huius radius nullas caliginos
cuiuslibet scrobis tenebras patitur, nullis cloaca-
rum sordibus inquinatur, quid mirum, si summus et
incircūscriptus spiritus tenebrosa uel sordida quo-
rundam pectora suo splendore perstringat, ipse ta-
men nihilo minus in sua pudicitia & puritate perma-
neat? Cuiuscunque ergo criminis reus extiterit ille,
qui consecrat, nimirum siue superbus, siue luxurio-
sus, siue homicida, siue etiam simoniacus, ipse quidē
pollutus est, & letali proculdubio lepra perfusus, sed
donum dei, quod per illum transit, nullius tabe pol-
luitur, nullius contagione fedatur. Purum namq; est
quod per illum transit, mundum & liquidum ad ter-
ram fertilem transit. Sancta namq; ecclesia horum
deliciarum & spiritalis est paradisus, charismatum
uidelicet supernorum fluentis irriguus. Ponamus
ergo, ut mali sacerdotes quodammodo lapidei sint
canales. In lapideis autem canalibus aqua nil germi-
nat, donec per eos decurrens in fœcundas se areolas
fundat. Licet enim plures reprobos sacerdotes seria-
tim tempora attulerint, uidelicet ut consecrantes &
consecrati æque reperiantur indigni, fons tamē ille
uiuus non restringitur, quominus usq; dum in hoc
seculo permanemus ecclesie profuatur, unde non so-
lus ille sacerdotalis ordo, sed & omnes in Christo
renati, salutis suæ poculum hauriant. Per sacerdotes
siquidem baptisimus & charisma tribuuntur, & omne
eccle-

169 INSTITV. ECCLESIAST.

ecclesiastici sacramenti mysterium exhibetur. Sigi-
tur sacerdotum prauitas diuina posset dona reprimere,
illis certe præuaricantibus, necesse erat totum
genus humanum à diuinis beneficijs resiliire. Quod
si illis stantibus homines munera superna suscipe-
rent, labentibus autem nullatenus impetrarent, ne-
cessario iam non deo, sed sacerdotibus utiq; causam
atq; omnem uim propriæ salutis ascriberent. Sed
absit ut mihi obesse ualeat malus minister, ubi pro-
culdubio bonus est dominus, aut maliciosus præco,
ubi beneuolus est iudex. Non enim exhorret colum-
ba, non nauseat sordentium quorumlibet ministe-
rium, dum in quem tota descendit, solus consecratio-
nis teneat principatum. Per hoc enim unitas eccle-
siae stat, quia Christus apud se consecrandi uirtutem
tenuit, & in neminem ministrorum cōsecrationum
iura transfudit. Nam si cōsecratio ex sacerdotis me-
rito uel uirtute procederet, ad Christum profecto
nullatenus pertineret. Sed quamuis pontifex manus
imponat, & benedictionis uerba per iniunctum si-
bi ministerium proferat. Christus est certe qui conse-
crat, & arcana maiestatis suæ uirtute sanctificat.
Hinc est quod Moyse uoce diuina præcipitur. Lo-
quere Aaron, & filijs eius. Sic bñdicetis filijs Israel,
& dicetis eis: Benedicat tibi dominus & custodiat
te, & ostēdat dominus faciem suam tibi, & misereatur
tui, conuertat dominus uultum suum ad te, &
det tibi pacem. Moxq; subiungitur: Inuocabunt, in-
quit, nomen meum super filios Israel, & ego benedi-
cam eis. Sacerdotum ergo est diuinum nomē super
eos qui consecrandi sunt inuocare, sed ipsius dei est
propriū interius benedicere. Ministris plane exte-

Num. 6.

Ibid.

rior consecrationis ordo tribuitur, sed soli domino ipsius consecrationis efficacia reservatur. Vnde est quod ipse dixit in Exodo: Ego dominus qui sanctifico uos. Si igitur dñs est qui sanctificat, cur timendum ne plectibilis cuiusq; serui reatus obstitat?

QVOD SIVE VERBI SIVE SACRAMENTI MINISTER DEI DONIS NON POSSIT SUBSISTERE. CAP. XII.

Phi. 12
Ibid.

CONQUERITUR autem Apostolus quia quidam falsi fratres propter contentione & inuidiam Christum predicarent non sincere. Sed quid ad hoc ille? nunquid prohibendos esse decernit? Audi ergo quod sequitur. Quid enim inquit? Dum omnimodo siue per occasione siue per charitate Christus annuncietur & in hoc gaudeo, sed & gaudebo. Porro autem habet Christus ministros uerbi, inter ministros nihilominus sacramenti, utriusq; profecto numeris, alios fideles & bonos, alios nequam & perfidos. Sed neq; a bonis melius, neq; a malis accipitur peius. Ministri siquidem sunt diuersi, sed unum est utiq; quod prabetur. Bonus plane est autor munerum, & quod dat nullas contrahit maculas ex obsequio ministro rum. Pura fluit uena, & superfluo leprosa manus propinantis attenditur, ubi clarum atq; perspicuum est quod hauritur. Quid enim ad monumentum rei siue bonus siue malus sit qui ministrat, dummodo unus ademptq; semper sit, qui siue uerbi siue sacramenti principalis autor extitit? In exhibendis sane miraculorum signis uel prophetiae oraculis, siue etiam in habendis uirtutibus pie religionis gratia spiritus sancti minuitur uel augetur, sicut a magistro Heliseus petijt dicens?

ens: Peto, inquit, ut fiat duplex spiritus tuus in me. 4. reg. 21. Quae nimirum petitio in Helisei miraculis impleta fuisse dinoscitur, in quibus certe & maior uirtus q̄ in Heliae signis & duplex numerus inuenitur. Quod qui eorum historias studiose considerat, non ignorat. At non in officiorum gradibus fit ista diuersitas. Neq; enim aliud magis est presbyter, siue diaconus, uel quilibet horum. Illic plane fides atq; deuotio postulantis attenditur, hic solummodo ecclesiasticę institutionis ordo seruatur. Audiamus qd de malis predicatoribus dñs dicit: Super cathedra, inquit, Moysi sederit scribae & pharisaei, omnia quęcumq; uobis dixerint, seruate & facite, secundum uero opera eorum nolite facere. Si ergo sacerdotis cuiuslibet prauitas non preiudicat uerbo quod per illum predicat, quo pacto obesse ualet sacramento quod non homine, sed deo auctore tribuitur? Vterq; nimis & is qui predicat, & ille qui consecrat ministrator est, non donator. Vnde fit pharunq; ut una quidem sit doctoris lingua, sed non uno modo apud auditorum mentes eius fructificet uerba, dum alterius cor uelut glaciali frigore torpeat, alterius uero spiritus audito mox uerbo diuini amoris igne feruescat. Vnde ergo fit qd uerba quae ex uno ore prodeunt, multorumq; aures uniformiter ferunt, non uno modo ad cordium arcana pertingunt, nisi quia alius est qui extrinsecus ex officio linguę ministrat, alio q̄ propria uirtute uoces predicatis per interiora dispensat? Siue ergo in erogandis doctrine uerbis, siue in ecclesiasticis ordinibus conferendis, nequaquam sacerdos suis uirtutibus utitur, sed solum exequitur inuictę administrationis officium quo potitur. Alioquin si ex merito sacerdotis ista procederent, operam profecto fidem diuinę gratiæ uacuerent.

4. reg. 21
1. qu. 1
Intra.
Mat. 23

ipse Moyses, sed Deus dedit septuaginta uiris. CAP. XIII.

Num. II.

Ibid.

Nequē enim homo dat quod diuinum est. Sed qui malis bene utitur unus est deus, qui siue per bonos, siue etiā per malos solus dona largitur, atq; ideo diuinæ gratiæ donum neque ex malorum ministracione minuitur, neque per bonorum executionem profusū augetur. Quod nimirum manifeste cognoscitur, si ille sacræ tenor historiæ ad memoriā reuocetur. Dixit enim dominus Moysi: Congrega mihi septuaginta uiros de senioribus Israel, quos tu nosti, quod senes populi sint ac magistri, & duces eos ad ostiū tabernaculi fœderis, faciesq; ibi stare tecum, ut descendam & loquar tibi, & auferam de spiritu tuo, tradamq; eis. Vbi notandum, quod non ait, auferes de spiritu tuo, tradesq; eis, sed potius auferam de spiritu tuo, & tradam, ut profecto ostenderet: quia non homo homini spiritum sanctum tradit, sed solus ipse est, qui prout uult, gratiæ suæ dona distribuit. Vnde paulo post subditur: descenditq; dominus per nubem, & locutus est ad eum, auferens de spiritu, qui erat in Moysē, & dans septuaginta uiris. De spiritu autem Moysi uiris dedisse dominus dicitur, ut ordinatores & ordinatos unum debere spiritum habere perspicue doceatur, quatenus rectores ecclesiæ nequaquam inter se diuersa sentiant, unde schismata quod absit aut hæreses pestilenter emergant, sed unum omnes concorditer doceant atq; in unitate spiritus unanimiter uiuant. Porro autem si-

cut

cut septuaginta illi quos dominus per Apostolos ordinauit, eisdemq; fere isti quos cum Moysē sustentare onus populi uoluit typum prædebant presbyterorum, ita nihilominus Moyses primum & post Apostoli, dignitatem euidenter obtinuerunt pontificiū. Et sicut neq; illi ab Apostolis, neq; isti à Moysē spiritum sanctum accipere potuerunt, sic etiam de episcopis cæterisq; ecclesiasticæ dignitatis ministris proculdubio sentiendum est. Nimirum quia unus omnipotens deus qui eos per diuersos ordinum gradus moderaminis sui dispensatione distinxit, solus etiam prout nouit spiritus sui gratiā in unūquemq; diffudit. Neq; enim in illa spiritus datione aliud sibi Moyses arrogare priuilegium potuit, quam quod illi uox diuina præcepit, nimirum ut uiros eligeret, eosq; ducens ad tabernaculi ostium cum eis staret. Hæc est summa operis Moysi. Quid ergo suæ uirtutis in hoc dei munere Moyses recognoscere potuit, cum insuper & duo ex his qui descripti fuerant, scriptura testante, in castris positi ad tabernaculum non uenerunt, & tamen eo nesciente æque ut cæteri spiritū perceperunt? In eo sane quod de spiritu Moysi tollere dicitur atq; alijs dare, nullum Moyses dispendium sui spiritus pertulisse credendus est, uelut si ab ardente lucerna lumen quelibet materia mutuetur, nullo propter hoc lucerna proprii splendoris detrimento minuitur.

Num. II.

QVOD HI QUI CONSECRANTUR
di accedunt iam habeant spiritum sanctum. CAP. XIII.

ENimvero ad instar septem donorum spiritus sancti, septem nihilominus sunt ordines ecclesiasticæ

75. disti.
ca. Ordina-
tiones.

174 PETRI DAMIANI DE

hiasticæ dignitatis. Quod autem his omnibus gradibus adhuc & alij præferuntur, uidelicet ut sunt patriarche, archiepiscopi, & episcopi, ab his non tam nouus ordo suscipi, quàm in eodem ipsi sacerdotio uidentur excellentius sublimari. Nam cum sacerdos ideò co dicatur, quia sacrū det, hoc est, quia deo sacrificiū offerat, quid in ecclesia sublimius, quid eminentius sacerdotio poterit inueniri, per quem uidelicet mysteriū dominici corporis & sanguinis probatur offerri? Licet igitur illi quibusdam priuilegijs pro suo quisque ministerio specialiter potiantur, quia tamen id quod omnibus maius est cōmune cum reliquis sacerdotibus habent, cum eis etiam & ipsi nō immerito sacerdotij nomen tenent. Ad hos nempe gradus cum ministri ecclesiæ prouehuntur, nō ita credendum sunt sanctum spiritū nouiter ac repente suscipere, ut ipos tanquā eotenus uacuos ille supernus habitator tunc primum incipiat uisitare, sed hoc potius modo, ut quos iam inhabitat, per ampliōrē gratiam ad altioris quoque gradus incrementa perducatur. Alioquin quomodo quis in subeundis honoribus nouiter illū posset accipere, cum & ipsi gradus per morosa temporum interualla regulariter conferantur, & baptismum cui primitiæ spiritus ascribuntur, longe prius susceptus fuisse uideatur? Nam & in Apostolis eadem nō ambigitur fuisse seruata discretio, uidelicet ut spiritum sanctum, quē iam habebant, rursus acciperēt, & de gratia ad gratiam suis aucti profectibus aspirarent. Saluo plane mysterio, quod diuina prouidentia primitus occulte in eorum cordibus intelligitur operata, his manifesto munere spiritum sanctum susceperisse leguntur, primo scilicet tunc quum dominus

insuffla-

INSTITV. ECCLESIAST. 175

insufflauit & dixit: Accipite spiritum sanctum, secundo cum super eos spiritus sanctus in figura linguarū Ioan. 20. & ignis apparuit. Veruntamen & ante hæc tam per Math. 2. spiritus donationis indicia, inter ipsa uidelicet uocationis nouæ primordia diuinitus inspirati fuisse noscuntur. Nam quomodo possent cuncta quæ corporaliter intuebantur abijcere, ac sub unius uocis imperio ad inuisibilia festinare, nisi iam interioribus eorum oculis gratia spiritus sancti insufflisset. Vnde & Paulus ait: Qui spiritū Christi nō habet, hic non est eius. Quæ nimirū apostolica sententia licet necdum fuerit Rom. 8. scripta, iam tamē erat uera. Nequaquā ergo ut Christi essent, Christi se discipulatu tradidissent, si iam spūs eius primitias nō haberēt. Munus itaque diuinæ largitatis quod iam suis fidelibus dederat, iterū atque iterum dedit, ut frigida & amentia corda suū munus iterando & feruentius accēderet, & affluentiū inuadaret. Sic nimirū, sic humana natura, quæ longo fuerat noxiæ uetustatis squalore cōsumpta, ad florē nouæ uitæ quibusdā erat incrementorum passibus reformanda. Si ergo secundū ea, quæ superius cōprehensa sunt nō modo in inferiori quolibet gradu quis cōstitui, sed ne baptizari quidem sine spū sancto potuit, quisquis ad officium sacerdotale prouehit, nō nouiter spū sanctum eius utique quē iam habet suscipit incrementū. Sicut enim una anima per omnia corporis membra diffunditur, sic uno dei spiritu sancto uniuersalis ecclesia uegetatur. Vnde & Paul. Corinthijs dicit: Sicut enim 1. Cor. 12. unum corpus est & membra habet multa, omnia autē membra corporis cum sint multa, unū corpus sunt, ita & Christus. Etenim in uno spū oēs nos unū corpus baptizati sumus. At uero aīa una omnia quidē membra uiuificat,

uificat, sed non unam eandemq; uim membris omnibus administrat. Quibusdam nempe quasi quaedam prerogatiua concedit, quod alijs non impertitur. Nam quum cætera membra per eam communiter uiuant, oculus ab ea specialiter accipit non solum ut uiuat, sed etiam ut uideat, auris ut audiat, cor ut sapiat, naris ut olfaciat, lingua ut loquatur. Cuius eadem anima nullatenus sit diuersa, tamen singulis membris diuersa iniungit officia. Sic enim spiritus sanctus dum uniuersis in Christo renatis fidem tribuit, quasi uitam cunctis ecclesiæ membris infundit, sicut diuina uoce dicitur: Iustus autem meus ex fide uiuit. Cum uero nonnullos ad ecclesiasticæ dignitatis ministeria prouehit, uelut quibusdam superioribus membris specialia dona concessit. Præterea utrū siue sint oculi, siue sint aures, siue etiam nares, anima non discernit, sed siue honesta, siue scæda sint, hæc proprii iuris officii cuiq; distribuit, ut quodammodo non magnipendere uideatur, cuiusmodi sint ipsa membra, sed loca potius, in quibus sunt naturaliter constituta, ita quoque spiritus sanctus ad conferendum spiritualis gratiæ sacramentum, nõ tam uitæ meritum, quàm iniuncti gradus adtendit officium, ut non magnopere ad momentum rei huius attineat, quod ecclesiæ membra deformiter sint honeste uel composita, sed id potius, ubi sint posita, & à nobis non tam merita sint consideranda, quàm loca, præsertim quum Apostolus dicat: Posuit deus membra unūquodq; eorum in corpore sicut uoluit. Sed sæpe contingit, ut membra ipsa quibus potiora sensum prerogantur officia deformitati reperiuntur obnoxia, cum cætera scilicet conspicua sint uenustate

Aba. 2
Hebr. 10

1. Cor. 12.

ustate decora, quæ nimirum illorum officijs communi simul utilitate participant, quum tamen in se nullum prorsus nexuum eorum deformitatis admittant. Vnde & idem Paulus apostolus dicit: Quæ inhonestasunt nostra abundantio rem honestatem habent. Ita profecto clerici quod specialiter habent, non magis sibi quàm usui totius ecclesiæ communiter debent. Sicq; fit, ut si indigni sunt, & privilegium quo præferuntur, alijs debeant, & reatus quomodo præferuntur, iudicium non euadant. Nam si pro se tantummodo ministerium sacerdotale susciperent, nõ ab re homines de illorum meritis disputarent. Sed quoniam pro communi omnium salute gratia illa tribuitur, non adtendendum est qualibus datur, sed pro quibus datur. Porro autem ueritas dicit: Ego sum uitis, uos palmites. Ex hac uite diuersi procedunt palmites, alij quidem aliquando præcidendi, alij germinandis fructibus perpetuo reseruandi. Sed qui præcidendi sunt quamdiu falx euangelica uel canonica nõ acceperit, quicquid affertur à bonorum palmitum fructibus non secernitur, sed indifferenter habetur.

Ibid.

Ioan. 15

QVOD SAEPE SINISTRA

principia ad fideles proueniunt
exitus. CAP. XV.

Quid denique officiat simoniacus si ordinandis manus imponat, quum neque id quod habetur auferre, neq; quod diuinitus augeatur preualet inhibere? Illud siquidem cælestis gratiæ munus non de marsupio extrinsecus satagentis, sed de

M thesau-

thesauris profertur inuisibiliter præsentis. Nam
& si sit fur ille qui seminat, terra tamen, autore deo,
uires germinandis frugibus administrat. Licet for-
dida sit manus aut leprosa quæ plantat, mundus cer-
te fructus decerpitur, quum ad maturitatem pleni-
tudinis peruenit. Ex adulterino sæpe cõiugio pul-
chra soboles nascitur, & obscena uoluptate paren-
tum, spectabilis oritur species liberorum. Alios fi-
lios Iacob ex legitimis uxoribus genuit, alios ex cõ-
cubinarum seruili conditione suscepit. At cum ad ca-
pessendam hæreditatem utriq; perueniunt, parili in-
ter se distribuendarum sortium iure ceduntur. Pha-
res de Theristrata & exposita in biuio nascitur, sed
minimus inter Irahelitarum cognationum prin-
cipis inuenitur. Salomon ex ea quæ fuit Vriæ, co-
gnoscitur habuisse principium, qui tamẽ regalis se-
ptri dignitate sublimatus, in dominicæ genealogiæ
catalogo meruit numerari. Et quid alios memorat
quandoquidem & ipse mediator dei & hominum
de peccatoribus originem duxit, & de fermentata
massa synceritatis azima absque ulla uetustatis in-
fectione suscepit, imò ut expressius dicam ex ipsa
carne uirginis de peccato concepta, caro sine pec-
cato prodijt, quæ ultro etiã carnis faciat in spiritu
uiuificat. Quod agere probatur etiam in carne quæ
non prodest quicquam. Qui enim facit, ut sinistra
principia ad faustos proueniant exitus, & hoc in
rebus utique terrenis, quomodo credendus est id
ipsum propensiori dispensatione non agere in spi-
ritualibus sacramentis? Nimirum qui præcipit fru-
ctus

Gen. 30.

Gen. 38.

2 Reg. 12.

1 Paral. 3.

Mat. 1.

Ioan. 6.

ctus sordidi plantatoris nescire contagium, cur etiã
am iubere negetur ab his qui consecrantur omnis
scelerati consecratoris prorsus abesse reatum? Qui
manzeres cum legitimis ancillarum filios cum hæ-
rilibus in consortium uelut herciscundæ hæredita-
tis asciiuit, nec aliqua eos ab alijs inæqualitate discre-
uit, quid mirum, si & eos qui à prauis sacerdotibus
sunt promoti, cum his simul qui à bonis ordinati
sunt parili faciat sacerdotalis officij dignitate poti-
ri? Quod plane nequaquam fit per meritum con-
secrantis, sed per uerbum potius dei uiui & perma-
nentis. Verbo denique dei patris dictum est, ger-
minet terra herbam uiurentem & facientem semen,
& lignum pomiferum faciens fructum iuxta ge-
nus suum. Et ecce hoc uerbum ita hodie permanet
illibatum, ut nequaquam diuersitate agricolarum
mutetur prouentus fructuum, sed iuxta genus su-
um uniuscuiusque generis proprium semen in-
herbis, proprium reperiatur in pomis. Quod pro-
fecto semen rursum terræ committitur, & post
modum non diuersum, sed iuxta sui generis spe-
ciem reparatur. Si ergo ex uerbi uirtute diuini ter-
ra quod accipit, ad eandem similitudinem reddit,
quid mirum, si sacerdotalis illa benedictio (quæ tan-
quam semen in accidentis animam iacitur) sa-
cerdotum per afflatum sancti spiritus inuisibiliter
operetur? Atque ideo non iam seminantis ima-
go digne requiratur in fructu, sed sola, ut ita
dixerim, seminis similitudo procedat. Dixit etiã
am animalibus DEVS: Crescite & multiplica-

Extra de
renuncia.
ca. Nisi cũ
pridẽ. pa-
ra. perso-
na, & C.
de sena-
tuscõsult.
orfi. siqua
para.ulti.

mini . Ex cuius uidelicet efficacia uerbi cuncta uel
que nunc creantur animantia, non certe principa-
liter noua, sed ex eodem originali semine per tra-
ducem propagata. Quum igitur uerba illa quæ ni-
mirum semel prolata sunt tam immobiliter uigent,
quid ex illis sacerdotalium benedictionum uerbis
est sentiendum, quæ sacra prorsus atque diuina id-
circo semper in promouendis exterius repetuntur,
ut ministerium interius operetur? Nam quum in-
cantatorum uerbis inesse tanta uirtus asseritur, ut
eis tanquam lapidibus iniectis serpens percussa fran-
gatur, quid mirum, si sacerdotalis benedictio sacra-
mentum in se uirtutis diuinæ contineat, unde ille sa-
cerdos qui admotus est, fiat? Nunquid enim maio-
ris uirtutis sunt incantatoria uerba, quàm illa efficacia
prorsus & mystica ac diuini nominis inuocatione
consecrata?

QVOD PER SIMONIACVM

spiritum sanctum dari baptizãdo posse,
consecrando non posse ratio
non admitat.

CAP. XVI.

Illud sane mirandum, cur tanta stoliditate despi-
ant, quod simoniacos baptizare efficaciter posse,
consecrare autem nullatenus posse impudenter
affirmant. Et quanquam ex hoc iam superius sit
breuiter disputatum, non ab re uidetur, adhuc enu-
cleatius disserendum. Ponamus igitur in medio si-
moniacum baptizantem, eundem quoque nihil-
ominus consecrantem, & discernamus si possu-
mus

mus quur baptismus per eum traditus ualeat, quur
consecratio in irritum cedat, ac sicut dicitur ueri sa-
cramenti uires amittat. Ecce is qui baptizat post pri-
ma fidei rudimenta quæ cathecuminum docuit iux-
ta ecclesiasticæ institutionis morem mox super eum
orationes dicit, quæ uidelicet in hoc ipsum sacerdo-
tali sunt autoritate compositæ, sicut per exorcismi
gratiam malignum hostem qui cœtenus in eo tyran-
nidem exercebat, expellit, & spiritum paraclerum
inuocando pijs in eum precibus introducit. Sed quid
aliud consecrator agit, quàm quod orationes nihilo-
minus dicendo canonicas eundem spiritum sanctum
super eum qui prouehitur, inuocat, atque ut in eum
descendere dignetur, exorat. Nisi quod maius est,
quod per baptizantem agitur, quàm id sit, quod per
consecratoris officium exhibetur? Plus est enim spiritum
sanctum in eum in quo nondum fuerat noua di-
gnatione descendere, quàm eum cui per fidem iam
uenerat ad superioris gradus ordinem promouere.
Per cathecizantis namque siue baptizantis officii-
um & spiritus immundus expellitur, & in nouo
homine aduenienti Deo habitaculum præpara-
tur, sicut uidelicet eiusdem exorcismi uerba testan-
tur, quibus per adiuurationis imperium ad iniquum
spiritum dicitur. Tu autem effugare diabole, appro-
pinquabit enim iudicium dei. In consecrationibus
autem non malum quod iam deletum & abesse cre-
debatur, expellitur, sed bonum quod collatum fue-
rat per cumulum gratiæ plenioris augetur. Creden-
dum ne est ergo, ut unus idemque homo & quod ma-
ius est agere, & quod minus est, non possit implere?
At forassis econtrario dicitur, quia nonnulla uiden-

De cõse.
di. 4. c. Si
ue cũ ca.
sequenti-
bus.

182 **PETRI DAMIANI DE**
tur inesse illis inicianda fidei rudimentis, quae nequaquam adhibentur consecrationis peragendae mysterijs, ut uidelicet sal quod in neophyti os mittitur, aqua cui baptizandus immergitur, chrisma etiam quo linitur. Sed haec quidem per se considerata, nuda sunt elementa, nihilque noscuntur habere mysticae dignitatis arcanum, ad orationem autem sacerdotis & inuocationem diuini nominis, uirtutis intimae concipiunt sacramentum. Non ergo in rebus materialibus atque terrenis, sed in precibus sacerdotum, & inuocatione diuinitatis siue consecrandi, siue baptizandi sacramenta consistunt, quamquam & in consecrationibus sacerdotum sanctificatum oleum uideatur nihilominus adhiberi. Quum ergo unus idemque uidelicet simoniacus utrobique canonicarum orationum ordinem expleat, utrobique nomen diuinitatis regulariter inuocet, quomodo in sacerdotali promotione non detur, non rationis penetrat sensus, nec humanus discernit intuitus. Sed dicitur e contra: quia simoniacus quod non habet, non potest dare. Age ergo quid est, quod in faciem cathecumini sacerdos insufflat dicens: Exi ab eo immunde spiritus satana, da honorem deo uiuo & uero, da honorem spiritui sancto: Quibus utique uerbis patenter ostenditur: quia per illam hominis insufflatione arcano nimiae diuinae uirtutis agere mysterio & spūs malus expellit, & spūs sanctus introire dignatur. Quod nimirum totū si ita per insufflatione nihilominus simoniaci, sicut & per boni sacerdotis impletur officium, quare quod in uno sacramento posse conceditur, posse etiam consequenter in altero denegetur? Nam & baptismus (quod absit) si uenali

ses

INSTITV. ECCLESIAST. 185

ter praebatur, tametsi sacris canonibus sit uehementer aduersum, nequaquam credendum est plene atque perfecte regenerationis dehabuisse mysterium, ideoque is qui baptismum sub hac pecunia praestitione susceperit, nec digne rebaptizandus aseritur, nec expers diuini muneris iudicatur. Quod si ad tantae peruitiae prorumpatur insaniam, ut simoniacorum etiam baptismus irritus iudicetur, hic nostra fatigetur instantia, sed generaliter occurrat omnis catholicae fidei disciplina, & uniuersalis aduersus eum armetur ecclesia, qui nimirum omnia sanctorum patrum conuelleret nititur instituta.

QVOD ATTENDENDVM

fit, quid sumatur, non unde
sumatur.

CAP. XVII.

AT fortassis illud obiicitur, quod beatus papa Gregorius de simoniacorum damnatione testatur dicens: Benedictio, inquit, illi in maledictionem uertitur, qui ad hoc promouetur, ut haereticus fiat. Probamus nempe sententiam, nec ab ea fas ducimus dissentire. Ille siquidem maledictus, ille haereticus, qui male quod bonum erat accepit. Quod acceptum est autem, in se quidem bonum est, sed accipienti factum est malum. Nam & buccella illa uide licet Iudae porrecta, non de bona facta est mala, sed illi factum est malum, quod bonum non bene (quia indigne) suscepit. Atque ideo si eandem buccellam **IUDAS** alij tradidisset, nullam sacrum munus

M 4. in se

in se maculam ex dantis culpa contrahere, nullum
neceſſe fuerat in accipiẽtem contagium redundare.
Hodieq; etiam ſi de ſacro altari dominicum corpus
quilibet indigno accipiat, & alij contradat, mĩdum
eſt proculdubio quod accipitur, nec diuinæ gratiæ
munus ſordentis miniſtri labe ſœdatur, & licet præ-
uus quiſque iudicium ſibi manducet & bibat, illud
tamen quod manducatur & bibitur, gratia dei eſt.
Gratia enim guſtauit mortem, quod eſt humanitas
Chriſti. Omnia ſiquidem munda mundis, contami-
natis autem & immundis nihil eſt mundum. Si er-
go quod mundum eſt idipſum contaminatis eſt im-
mundum, fatendum eſt quia ſcilicet ſacerdotium
quod bono cauſa ſpiritualis eſt dignitatis, ſimoniaco
factũ eſt materia damnationis, ut unde ſit iſte ſa-
cerdos catholicus, inde ille ueraciter aſſeratur heret-
icus. Nec mirum hoc in ſpiritualibus fieri, quum
& in rebus corporeis facile eadem diuerſitas poſſit
inueniri. Sæpe enim cibus qui alterum uegetat, alte-
rum grauatur, & ex eiufdem curæ medicinalis antido-
to alius interit, alius cõualeſcit. Porro unus eſt ignis
quo ſimul & cera liquatur, & terra ſiccatur, & ea-
dem candela quæ igne conſumitur, accedentes uti-
liter illuſtrantur, lumenq; quod ad ſuum præbet in-
teritum inter tenebras uidendi nobis factum eſt in-
ſtrumentum. Quid ergo mea intereſt, quod cãdela
in cineres uertitur, dummodo lumẽ quod ab ea mu-
tuans ſum mihi indeficiens perſeueret? Ardeat ar-
deat ſimoniacus, unde catholicus illuſtratur, & eo-
dem lumine quod alijs miniſtrat, ipſe ad defectus
ſui tenebras tendat, quatinus quod ardet, intereat,
& quod illuminatum eſt, uiuat. Sacerdotium quippe
lumen

i. Cor. 11.

Tit. 1.

lumen quærentibus eſt, æſtu uero ambitionis arden-
tibus incendium. Quod ergo alter poſſidet ad pro-
priæ defectiõnis interitum, alter accipit ad ſalutis
augendæ prouectum. Sampſon nempe de ore mor-
tui leonis fauum mellis eduxit, & ex areni mandi-
bula aſini aquis ſe profluentibus ſatiauit. Sed nec
aſelli in aqua deſidiam, nec beluinã guſtauit in mel-
le ferociam. Vtrobique nimirum quod ſumptum eſt,
iuxta proprietatem ſuam in ore ſapuit, unde ſum-
ptum fuerit, magnopere non diſcreuit. Quid etiam
mirum, ſi quod fieri in aqua baptiſmatis cernimus,
non diſſimile quid fieri de ſimoniaciſ arbitremur?
Per eam nẽpe nos noui in Chriſto renaſcimur, cum
eadem aqua poſt expletum opus in cloacam deſpi-
cabiliter effundatur.

Iudi. 14.

QVOD NEC NOVATIANI DE

ponendi, nec Arriani denuo

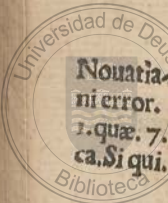
ſint baptizandi.

CAP. XVIII.

SED iam ſacros canones quo uacat compendio
perſcrutemur. Et licet manifeſte propoſitæ que-
ſtionis crebro non reperiatur ineſſe ſententia, quid
tenendum ſit quibusdam rerum collationibus ap-
probemus. Nouimus namque Niceno ſtatutum eſſe
concilio ut Cathari qui ad catholicã reuertuntur ec-
cleſiam impoſitionem manus ſolummodo accipien-
tes, in ſuis recipiantur ordinibus. Cur hoc? Niſi quia
illud hæreticorum genus in catholicæ fidei integri-
tate perſiſteret, licet in quibusdam alijs ſuperſtitio-

Capitu. 8
& 1. quæ.
7. Si qui
uoluerint
& Euſeb.
li. 10. ca. 6
hiſt. eccle-
ſiaſtica.

M 5 nibus

Nouatiani error.

7. quæ. 7.

ca. Si qui.

nibus aberraret? Notandū namq; est, qd Nouatiani cuius hi sequebatur errorem dogmatizauerat, neq; bigamis comunicare, neq; in psecutione lapsis etiā post pœnitentiā oportere. Si ergo & hi, q ab his hereticis sunt ordinati, nequaq; sunt suo honore priuandi, ob id scilicet, quod eorum consecratos in fide non titubant, quid de simoniacorum ordinationibus sentiendum, qui omnia fere institutionis ecclesiasticæ iura cōseruant? At fortassis obijcitur, quod simoniaci nequaquam sint in fide perfecti, nimirum peccantes in spiritum sanctum, quem pecunijs arbitrantur coemendum. Ad quod facile respondemus: quia si hæc districtæ censuræ subtilitas teneatur, etiam in Nouatianis contra spiritū sanctum quodammodo culpa perfidiæ reperitur. Nam quum per spiritum, qui est remissio peccatorum uenia pœnitentibus concedatur, constat proculdubio quod contra spiritum sanctum pugnat, qui lapsis post pœnitentiam non comunicat. Sed aliud est in fide peccare, aliud à fide recedere. Aliter nempe redarguendus est miles, q in bellicis fluctibus eneruiter cedit, aliter ille plectendus, qui abiuratis militiæ sacramētis ad hostium castra dedititius transfugit. Non eadem seruo pœna debetur, qui in domesticis rebus sub domini sui peccat imperio, & illi qui iugum seruitutis excussit, ac ius externæ dominationis elegit. Licet enim isti in regula fidei ex aliquo uideantur offedere, non tamen eotenus ut spiritum sanctum arguendi sint hæretica prauitate negare, atque ideo cum reuertuntur, quanquam peccauerunt, manus illis imponitur, quia uero minime negauerunt, sacerdotalis gradus officio non priuantur. At contra Arriani

diani, qui aduersus spiritus dei diuinitatem manifesta prorsus impietate cōstligunt, ad catholicam ecclesiam redeuntes, in male accepti ordinis dignitate persistere non possunt. Credunt enim sicut sacrilega eorum professio manifestat, quod pater creator sit, filius creatura, spiritum uero sanctum creaturam creaturæ damnabiliter asseuerant. Quia igitur uirtutem spiritus sancti in fide non habent, quæ uidelicet omnis ecclesiasticæ dignitatis ordo perficitur, apud eos ordinatio facta canonicis sanctionibus irrita iudicatur. Sed non ab re fieri credimus, si quid de his in suis decretis Innocentius papa reliquerit, hoc etiam sub iisdem literis inferamus. Arrianos, inquit, cæterasq; huiusmodi pestes detestamur: quia eorum laicos conuersos ad dominum sub imagine pœnitentiæ ac spiritus sancti sanctificatione per manus impositionem suscipimus, non uidentur clerici eorum cum sacerdotij aut cuiuspiam ministerij suscipiendi dignitate esse, quoniam quibus solum baptismum ratum esse permitimus (qui utique in nomine patris & filij & spiritus sancti percipiunt) nec spiritum sanctum eos habere ex illo baptisate illisque ministerijs arbitramur, quoniam quum à catholica fide eorum autores discederent, etiam perfectionem spiritus quam acceperant, amiserūt, nec dare eius plenitudinem possunt, quæ maxime in ordinationibus operatur, qui per impietatis suæ perfidiam fidem domini perdidērūt, propter quod fieri non potest, ut eorum prophanos sacerdotes dignos Christi honoribus arbitremur, quorū laicos imperfectos (ut dixi) ad sancti spūs percipiendā grauiā cū pœnitentiæ imagine recepimus.

Arriani error.

1. quæ. 1. ca. Arrianos.

In quibus nimirum decretalibus uerbis manifeste datur intelligi, quia in promotionibus clericorum non immerito fides ordinantis adtenditur, ex qua uidelicet pendet ut ordinatio ipsa siue rata siue irrita iudicetur. Quod enim tenet ordinator in fide, accipit ordinatus in munere. Enim uero si Arrianis recta fides inesset, etiam si eos cuiuslibet diuersę prauitatis error inuolueret, facta apud eos consecratio non periret. Vbi notandum, quanta inchoationi diuini nominis reuerentia debeatur, quum & ab eis baptizati quos tam perfida, ut ita dixerim, fides damnat, rebaptizari tamen omnino non audent. Nam quia autores eorum ut dicitur, fidem rectam non habuerunt, ad percipiendam spiritus gratiam manus illis imponitur, quia uero in aqua sunt sub inuocatione sanctę trinitatis immersi, non sunt de nouo baptizandi. Quum itaque sola sine fide uerba sub hæretica Arrianorum superstitione prolata nõ audent irrita iudicare, quo pacto simoniacorũ consecratio robur non habeat, in qua cum fide & cętera obseruantię regularis sacramenta concordant?

QVOD CONSECRATIONIS

effectus fidei utitur fundamento.

CAP. XIX.

Lege Augustinum contra Cre
sconium
gramati-
cũ li. 2. ca.
9. & in cõ

DE Donatistis quoque nouimus Carthaginem si concilio fuisse concessum, ut quum ad unitatem catholicam quilibet eorum redire disponeret, si hoc paci Christianę prodesse uideretur, cum suo reciperetur honore. Sicut autem in generali hæreson enumeratione didicimus, Donatistę non admodum

modum fidei errore traducti, sed irati potius, quia Cecilianus quidam contra eorum uotum in Carthaginensi inthronizatus sit sede, schisma fecerunt, & ab ecclesiastica cõmunionē præcisi sunt. Et quam certum sit, quod spiritum sanctum nisi intra sanctam ecclesiam catholicam nemo possit accipere, apud eos tamen quilibet ordinatus, si paci hoc cõsular, non priuatur honore qui perseverat in fide. Quum ergo Donatista qui proculdubio scismaticus est, & dono sancti spiritus probatur alienus, in percepti honoris ordine ualeat aliquoties permanere, luce clarius constat, quia consecratio non ordinati uel ordinatoris est meritum, sed ad utriusque potius fidem totum respicit sacramentum. Alias siue Donatista Donatistam, siue Nouatianus Nouatianum ad clericatus iura promoueat, quę est in utrolibet dignitas meritorum, ut gratiæ diuinę mysterium uel ille dare, uel iste possit accipere? Sed inter malum & malum dantem uidelicet & accipientem bonũ uersatur in medio, quod ne utrius uicio a sua nouit generositate deterri. Nimirum leprosus leproso præbet aurum, quod profecto rutilat nulla scabrosarum manuum uarietate perfusum. Si cæcus cæco lucernam porrigit, lux cæcitatem nesciens bauiulorum manui tenebras non admittit. Quapropter si recta fides adsit, uidelicet ut in patre & filium & spiritum sanctum recte credatur, indigni etiam cuiuslibet sacerdotis consecratio indifferenter impletur, nec propter indigne ministrantis meritum, diuinę gratiæ munus perfectionis suę detrimentum patitur. Vnde prædictus papa Innocentius quum de duabus hæresibus Paulianistis uidelicet & Nouatianis

cilio A-
phricano
cap. 35.

1. quæst. 1
Pauliani-
stę

tianis

190 PETRI DAMIANI DE
tians communiter disputaret, cur à Paulianistis ue-
nientes baptizandos esse decerneret, à Nouatianis
autem funditus prohiberet, causam his reddidit di-
cens: quia Paulianistæ, inquit, in nomine patris &
filij & spiritus sancti minime baptizant, & Nouatia-
ni eisdem nominibus tremèdis baptizant, nec apud
istos de unitate potestatis diuinæ, hoc est, patris &
filij & spiritus sancti quæstio aliquando mota est.
Et ideo de omnibus segregatis hæc sola electa est,
cui istud credere cõcedendum, quia nihil in patris &
filij & spiritus sancti sacramento peccarent. Hæc
itaq; uenerabilis Innocentiij uerba ita diffinita sunt
atque perspicua, ut omnem nostris mentibus scru-
pulum auferant, nodumq; propositæ quæstionis in-
dubitanter absoluant. Si autem per Paulianistas sa-
cramentum idcirco dari non potest: quia fidem san-
ctæ trinitatis non habent, per Nouatianos autem
ideo potest: quia licet alieno tenus hæretici sint, ortho-
doxæ tamen fidei plenitudinem tenent, cõstat pro-
fecto, quia si fides stat, consecratio robur obtineat,
nec actionis labefactatur uicio, quæ fidei nutritur
fundamento.

QVOD MALE ORDINATI EPI-
scopi consecrationis gratiam alijs,
non sibi habeant.
CAP. XX.

Esto igitur, concedamus uel potius asseramus,
ut simoniacus sit hæreticus. Nouatianus hære-
ticus, & Donatista similiter hæreticus. Sed simonia-
cus in spiritum sanctum peccat: quia donum dei com-
parat, & Nouatianus certe in eundem spiritum san-
ctum

INSTITV. ECCLESIAST. 191
ctum peccat, qui lapsis etiam post penitentiam de
eius remissione desperat. Nihilominus etiam Dona-
tista peccat in spiritum sanctum, qui se ab ecclesia se-
parat, extra quam uidelicet spiritus sanctus inueniri
non potest. Quid ergo causæ est, ut cum illorum or-
dinatio recta esse decernitur, istorum friuola esse iu-
dicetur, præsertim cum nos non elaboremus, ut si-
moniaci in eo quem male mercati sunt honore per-
maneant, sed id potius, ne hi qui ab eis gratuito or-
dinati sunt, locum sui gradus amittant? Vbi notan-
dum, quanta sit in eorum de quibus loquimur con-
ditione distantia, nimirum cum Donatistæ Donati-
stas, Nouatiani Nouatianos eisdem uidelicet errori-
bus irretitos ad ecclesiastici gradus augmenta pro-
moueat, simoniaci autem non simoniacos, sed innocen-
tes potius ordinent & catholicos. Illis deniq; hoc so-
lum non ualebat opponi, quod fuerint ab hæreticis
ordinati, uerum hoc inserunt quod & ipsi fuissent in
differenter hæretici, isti autem nequaquam simo-
niacæ sunt hæresi obnoxij, quum etiam à simoniacis
omni uenialitatis remoto commercio regulariter sint
promoti, atque in eisdem clericis fortiti sunt admi-
nistrationis officium, ubi & sacri baptismatis perce-
pere mysterium. Vtrum uero tales merito à suis ar-
ceantur honoribus, ex beati Leonis facile possumus
autoritate perpendere, si decretalem eius sententiã
suis hic uerbis non pigeat adnotare. Ait enim: Nulla *Dist. 62.*
ratio finit, ut inter episcopos habeantur, qui nec à *ca. Nulla*
clericis sunt electi, nec à plebibus sunt expetiti, nec à *ratio.*
conprovincialibus episcopis cū Metropolitanis iudi-
cio cõsecrati. Vnde cum sæpe quæstio de male acce-
pto honore nascitur, quis ambigat nequaquã ab istis
esse

esse tribuendum, quod nec docetur fuisse collatum. Si qui tamen clerici ab istis pseudoepiscopis in eorum ecclesijs ordinati sunt quæ ad proprios episcopos pertinebant, & ordinatio eorum cum consensu & iudicio præsentium facta est, potest rata haberi, ita ut in ipsis ecclesijs perseuerent, aliter uana habenda est talis ordinatio. Ecce autentico Leonis papæ iudicio, quoscunque nec cleri neque plebis consensus eligit, nec cum Metropolitanis iudicio conprovincialium episcoporum concordia consecravit, inter episcopos non habentur, & tamē hi qui ab eis in proprijs ecclesijs iudicio præsentium ordinati, nequaquam sunt iniuncti gradus honore priuandi, uidelicet ut is qui ad episcopatus officium cum tanta usurpatione prorupit, aduersus eum fere omnium uota concurrant, et sibi prodesse nil ualeat, quod accepit, utpote qui inter episcopos non habetur, & alijs profit, quatenus qui ab eo promoti sunt, à suis nequaquam honoribus arceantur. Si quis neget potuisse illic etiam uenale interuenire commercium, ubi ad honoris culmen tam obstinate, tam importune fuerit subreptum. Qui tamen alijs habet quod sibi non habet, quia uidelicet alios consecrare permittitur, quum & ipse inter episcopos non habetur. Sæpe namque sterili trunco fecundus ramus inseritur, qui nimirum in eo quod germinat, non trunci, sed propriæ naturæ iura conseruat.

QUOD AB IMPIIS SÆPE HÆRETICIS ordinati, à suis non remouentur officijs. CAP. XXI.

Quid

Quid dicam, quod & ijs qui ab impijs he-
reticis sunt ordinati, ecclesiastica uideatur
subuenire autoritas, & in promulgandis super hoc
disceptationibus iudicis nō tam ueterem perfidiam
promouentium, quā nouam fidem & respicientiam
consideret promotorum? Qui enim decretis
pontificum solerter incumbit, non ignorat eundem
cuius paulo ante meminimus, Innocentium papam
licentiā permisisse, ut omnes qui añ damnationē
Bosni hæretici ab eo fuerant ordinati, si relicto atque
damnato eius errore, ecclesiasticæ unitati se socia-
re disponerent, in suis honoribus remanerent. Et
quidem Bonosus prout in eisdem decretis inueni-
tur Forinianus fuisse dinoscitur. Foriniani autē ne-
gant Christum deum ante secula ex patris substan-
tia genitum fuisse. Nimirum quia cum Iudæis dei fi-
lium negare non metuunt, quum eisdem quoque par-
ticipiū non diuersæ damnationis incurrun-
t. Cum ergo hi qui non modo à tam pernicioso consecrati
referuntur hæretico, sed & eius erroribus inuoluti,
in acceptis permanere gradibus permittuntur, faci-
le deprehenditur, quid de his qui à simoniacis non
simoniace sunt proejecti merito iudicetur. Cui non
dissimile etiam illud est, quod Anastasius papa de hæ-
retico nihilominus decreuit Achatio. Cuius nimirum
decretales sententiæ tam eliminate digestæ sunt,
nostrisq; allegationibus per omnia congruentes, ut
etiam si qua à nobis prolixius exarata sunt, cuncta
decerent ad comprobandum, quod ea quæ in præ-
senti disputatione uersamus, plene sufficerent. Qua-
propter nec nos pigeat de stylo eius hic aliquantro
N produ-

i. quest. r
ca. Quod
pro.

productius recensere, ut quod loquimur non ex proprijs adinventionibus, sed ex patris regulis uideamur excerpere. Ait namque inter cætera Anastasio imperatori: Secundum ecclesiæ, inquit, catholicæ cõsuetudinẽ sacratissimã serenitatis tuæ pectus agnoscat, quod nullũ de his uel q̃s baptizauit Achatius, uel quos sacerdotes siue leuitas secundum canones ordinauit, ulla ex nomine Achatij portio læsionis attingat, quo forsitan per iniquum tradita sacramenta minus firma uideantur. Nam & baptismum (quod procul sit ab ecclesia) siue ab adultero siue à fure fuerit datum, ad percipientem munus peruenit illibatum, quia uox illa quę sonuit per columbam: Hic est filius meus &c. omnem maculam humanæ pollutionis exclusit. Quod declaratur quum dicitur: Hic est qui baptizat in spiritu sancto & igne. Nam si uisibilis solis istius radij cum per loca scetidissima transeunt, nulla contactus inquinatio maculatur, multo magis illius qui istum uisibilem fecit, uirtus nulla ministri indignitate constringitur. Nam & Iudas cum fuerit sacrilegus atque fur, quicquid egit inter apostolos pro dignitate commissi sibi, beneficia per indignum data, nulla ex hoc detrimenta senserunt, declarante hoc ipsum domino manifestissima uoce. Scribens, inquit, & pharisæi super cathedram Moysi sedent, quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite. Dicunt enim & non faciunt. Quicquid ergo ad hominum profectum quilibet in ecclesia minister pro officio suo uideatur operari, hoc totum contineri implente diuinitatis effectũ, ita ille per quem Christus loquitur, Paulus affirmat. Ego plantauĩ, i. Cor. 3. Apollo rigauit, sed deus incrementũ dedit. Et paulo post

Matt. 3.

Ioan. 12.

Mat. 23.

i. Cor. 3.

lo post idem Anastasius. Ideo ergo & hic cuius nomen dicimus reticendum esse, male bona ministrando sibi tantum nocuit. Nam inuolabile sacramentũ quod per illum datum est, in alijs perfectionem suæ uirtutis obtinuit. Ecce uir apostolicus tanquam pro nobis staret nostra in se causam suscepisse perpenditur, ita ut pene nihil nobis dicendum super huius quæstionis materia reliquisse uideatur. Eatur ergo & tantæ autoritati improbe resistatur, nec sufficiat censoribus nouis quod patribus uidebatur antiquis, uerũ discretio non tenetur, etiam pietas amittatur. Quidam namque dum sancti plus quam sunt, uideri appetunt, sic corrupta conantur abscondere, ut aggrediantur etiam quæ sincera sunt lacerare, ut quo plus uideatur in censura iustitiæ districtè perferre, non uereantur à pietatis tramite crudeliter aberrare.

Dist. eadẽ

QVOD HI ETIAM QVOS POST damnationem suam ordinauit Achatius, honoribus non priuentur. CAP. XXII.

Q Vid isti dicturi sunt, audiant de his quoque quos post damnationem Achatius ordinauit, quid idem papa decreuerit. Non enim eos arbitror ista legisse, quos constat ab his temerario dissimulare iudicio. Audiant igitur pietatem apostolicæ sedis, & à duricia proprij emolliantur examinis. Post illa siquidem quæ præmissimus, & ista subiungit. Quod si aliquorum, inquit, in tantũ se extendit curiosa suspicio, ut imaginentur prolato à papa Felice iudicio, postea inefficaciter in sacramentis, quæ Achatius usurpauit egisse, ac proinde oportet eos metueri, qui uel in consecrationibus, uel in baptismate ministri

Ibid.

steria tradita susceperunt, ne irrita beneficia diuina uideantur. Meminerint in hanc quoque partem similiter tractatum præualere superiorem, quia non sine usurpatione sacerdotij adiudicati hoc egit, in quo uirtutem suam obtinentibus mysterijs, in hoc quoque alijs, rea sibi, non nocuit. Nam & ad illum pertinet, quod tuba Davidica ita canitur: Verumtamen deus conuassabit capita inimicorum suorum, uerticem capilli perambulantium in delictis suis. Nam superbia semper sibi, non alijs facit ruina, quod uniuersa scripturarum cœlestium testatur auctoritas, sicut etiam per spiritum sanctum dicitur in propheta: Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam. Vnde cum sibi sacerdotis nomen uendicauerit cōdemnatus, in ipsius uerticem tumor infictus est, quia nō papa, qui in ministerijs donum dei ipsius sitiebat exclusus est, sed anima illa que peccauerat, iuste iudicio proprio erat obnoxia, quod ubique numerosa scripturarum testatur instructio. Quid iam diceretur ad ista? Quæ aduersus hæc poterit callere uersutia? Quæ ueritati repugnātibus suppetere poterunt argumenta? Ecce de una hic persona specialiter agitur, sed uniuersalis est causa, que generaliter diffinitur, non tamen nos tanquam hæretici stantes, ad hoc ista perscribimus, ut reliquas sanctorum patrum sententias, quæ in eos eorumq; ministerium seuerius uindicant, destruamus, sed ideo plane, ut dum quæ in prioribus sanctis fuerit moderatio distinctionis scitur, ab his quoque qui nūc sunt nequaquam per immoderatam iustitiam limes recti examinis excedatur, ne his etiam illud congruere uideatur, quod de quibusdam eorum similibus per

Aposto

Apostolum dicitur, quia zelum dei habent, sed non secundum scientiam. Qui igitur eodemq; apostolicæ sedis auctoritate damnato promoti sunt, a sui gradus administratione non corruunt, & qui a simonia non simoniace consecrati sunt honoris accepti periculum sustinebunt. Duræ ceruicis sententia, & indiscreti examinis profus inhumana censura, ut quos conscientia reddit innocuos, illa redarguat poena plectendos, & in eos seueritas iudicialis extēdatur, quos præsumpti piaculi temeritas non accusat. Vbi enim non est crimen admissum, cur inferatur poenale supplicium? Quod præiudiciale censetur, etiam in tribunalibus iudicum, cur rectum uideatur in sanctorum concilio sacerdotum? Solēt certe pij pontifices ad depositionem uniuscuiuslibet sacerdotis ex intimis uisceribus suspiriū reddere, uerbis lachrymarū riuus tristia ora perfundere, cunctiq; astantes piæ compassionis coguntur studio cōdolere. Ecce nūc tota pene Christi ecclesia ad unius sententiæ calculum sacerdotibus destituitur, & tolerabile uidetur. Sacerdotum populus in cōmune deponitur, & risus habetur. Cur non illud saltem in memoriam reducitur, quod per Ezechielem diuina uox clamat dicēs: Anima quæ peccauerit, ipsa morietur, & pater non portabit iniquitatem filij, & filius non portabit iniquitatem patris, iustitia iusti super eum erit, & impietas impij erit super eum. Isti autem fraternæ calamitatis auari hoc fatagunt, ad hoc enituntur, ut anima quæ peccauit, intereat, & alieni facinoris poenas innocens exoluat. Anhelant enim, ut filij addicantur iniquitatibus patrum, & iusti proscribantur criminibus impiorū

N 3 atq;

Rom. 10.

1. quæst. 1.
ca. Statui
mus.

Ezech. 18

atque ut manifestius eloquar, eos qui simoniaci non sunt, simoniacorum pœnis adiudicât, & pro illorum negociatione condemnant, qui execrabilis negocij crimen prius ignorant. Cur non antiqua patrum sanctorum gesta siue præcepta subtilius pertractantur, & dum iudicij censura depromitur, eadē semper discreti moderaminis linea teneatur? Nam & is qui supra magnificus Leo omnes clericos ab hereticis venientes in his quidē quos iam adepti sunt, præcipit ordinibus recipi, ad altiores autē gradus prohibet promoveri. Cuius decreti nos titulum contenti simus hic breuiter adhibere, ad textum autem mirimus, quibus uacat diffusus illic exarata perlegere. Quod omnis, inquit, cuiuslibet ordinis dicitur, qui catholicam deferens hereticæ cōmunioni se miscuerit, si ad ecclesiam reuersus fuerit, in eo gradu quo erat sine promotiōe permaneat. Ponamus itaq; ut simoniaci in nullo à cæteris hæreticis differant, atq; per scismaticam sectam similiter ab ecclesiastica procul communionem recedant, in sacerdotio tamen uel ceteris gradibus quicunq; iam ab eis promoti sunt, Leoniano decernuntur permanere iudicio. Sed dicitur ediuerso. Ecce beat⁹ papa Gregorius clamât: Si quis inquit, ad simoniacæ hæreseos uel neophytorum facinus emendandum officij sui consideratione uehementer non exarserit, cum illo se non dubitet habiturum portionem, à quo hoc piaculare flagitium sumpsit exordium. Concedimus inquam, & à sancto uiro, quod absit, non diuersa sentimus, nimirum ut unusquisque fidelium ad emendandum peccati utriusque flagitium pro uiribus satagat, atque ut simoniaci cum neophytis pariter deponantur zelo

1. quæst. 1
ca. Si quis
hæreticæ.

1. quæst. 1
ca. quis
quis.

recti

recti examinis inardescat. Nos itaque non pro simoniaciis stamus, quos nimirum damnandos esse omnis sacri eloquij testatur autoritas, sed sicut ex sanctorum patrum multimoda sanctione colligimus, gratis à simoniaciis ordinatos in suis iure ordinibus retinendum esse libere profiteamur. Itaque qui Gregorium ad suæ probationis indicium deuocant, Gregorianum quoque testimonium admittere reciproca uicissitudine non contemnunt. Et non qualecunque, sed pro ipsa re (ut dicitur) ad uium tangat, ac litigandi terminum de cætero uerbosius imponat. Denique dum in homilia quadam de simoniaciis loqueretur adiecit. Qui namque sunt in templo dei hodie, qui columbas uendunt, nisi qui in ecclesia precium de impositione manus accipiunt, per quam uidelicet impositionem spiritus sanctus cœlitus datur? Ecce si sancti huius uiri autoritati fides adhibenda decernitur, non est cur disceptationis controuersia ulterius protrahatur. Quid enim liquidius, quid apertius, quàm quod dicitur, quia per illam uidelicet manus impositionem quæ uenditur, spiritus sanctus cœlitus datur? Atq; ut id ipsum adhuc arctius inculcaret, tardioremq; sensum plenius eo quod dicebatur, instrueret, quod manifeste præmiserat, replicare non piguit dicens: Columba igitur uenditur, quia manus impositio per quam spiritus sanctus accipitur, ad precium præbetur. Si ergo per illam manus impositionem quæ ad precium præbetur, spiritus sanctus accipitur, quid minus sacramenti in simoniaciis, quàm in gratuito promotis sacerdotibus inuenitur, nisi quia fonte quem alijs salubriter influunt, ipsi damnabili-

Homi. su
per euāg.
Luc. ca. 10
Designa-
uit Iesus.

ter irrigantur? Et uiperarum more dum filios pariunt, ipsi moriuntur. Quid enim mirum, si in ministerijs spiritualibus ex malis ordinatoribus boni ministri fiant, cum & incarnali non dissimile quid saepe contingat? Certum namque est, quod uidentes filij ex caecis saepe genitoribus prodeant, & gibberosis atque debilibus integra membris soboles & proceras succedat. Plane nec uirtus ordinatum eis augmento est, qui per sinistra gradi non metuunt, nec rursus eorum prauitas illis officit, qui per lineam recte conuersationis incedunt. Quid enim Samueli praediuicasse cognoscitur, quia Heli discipulus fuit? Aut quid profuit Nicolao, quia apostolica eum electio in gradum leuiticae administrationis assumpsit? Ille siquidem cum Stephano simul impositionem apostolicae manus accepit, & periit, iste in Ophni & Phinees prauitate conuixit, & quia propheta deofidelis cunctis innotuit. Unde par fuerat, ut hi qui omnes astant in commune deponere, illud saltem Innocentij superius memorati praelata moderaminis dispensatione seruari. Nam cum de his qui ab haereticis ordinati sunt, disputaret, adiunxit dicens: Quoties, inquit, a populis aut a turba peccatur (quia in omnes propter multitudinem non potest uindicari) inultum solet transiri.

r. reg. 2

Actu. 6.

r. reg. 3.

r. qua. 7.
ca. quoties a populis.

QVOD REBAPTIZATIO ET

reconsecratio par crimen est.

CAP. XXIII.

Q Via igitur ut de consecrationibus loquermur congruenter occurrit, atque id solum huius

huic nostrae lucubrationulae demum restat, super hoc etiam themate uel succincte nos tractare non pigeat. Plane qui sacri eloquij limen consuevit atterere, rebaptizationem & reconsecrationem sub eiusdem examinis didicit lance pensare. Sicut enim rebaptizatus Christum quem induerat, exuisse conuincitur, ita nimirum & reconsecratus spiritum sanctum quem acceperat, euidenter probatur amisisse, et cum summi uerbi atque paraclети una diuinitas, eadem proculdubio credatur essentia, qui unum perdit, alterum non habebit. Atque ideo sicut nefarium est, si quis per iterationem baptismi Christum a se praesumat expellere, ita nihilominus execrandum, si per reconsecrationem spiritum sanctum non timeat abnegare. Sed si ex decreto Felicis papae ubi nimirum rebaptizatis loquitur, breue quid apponere non grauemur, illic manifeste possumus colligere, quid debeamus etiam de reconsecratione sentire. Inter alia siquidem ita profertur. Eos, inquit, quos episcopos praesbyteros uel diaconos fuisse constiterit, & seu optantes forsitan seu coactos lauachri illius unice claruerit fecisse iacturam, & Christum quem non solum dono regenerationis, uerum etiam & gratia percepti honoris induerant exuisse, cum constet neminem ad secundam tinctionem uenire potuisse, nisi se palam Christianum negauerit, & professus fuerit esse paganum. Quod quum generaliter sit in omnibus execrandum, multo magis in episcopis, praesbyteris, & diaconis auditu saltem dictum probatur horrendum. Sed idem dominus atque saluator clementissimus est, & neminem uult perire, usque ad exitus sui diem in poenitentia (si respiciunt) iacere conueniat.

de consecra. di. 4. ca. Eos quos.

N 5 ueniat,

ueniat, nec orationi non modo fidelium, sed nec ca-
theuminorum quidem omnimodis interesse, qui-
bus communio laica tantum in morte reddenda est.
In quibus profecto uerbis illud est solertius intuen-
dum: quia rebaptizatus idcirco negasse dicendus est,
quia post perceptum baptismum se negauerit Chri-
stianum, is etiam qui reconfecrandus accedit ideo
spiritum sanctum negasse conuincitur, quia iam post
consecrationem spiritum sanctum se non accepisse
testatur. Reconfecratus ergo ac rebaptizatus ne-
quaquam diuersa damnatione diuiditur, cum nimi-
rum pari impietati sociatur, nisi fortassis & huc sceler-
atius peccare quis asserat, propter hoc quod ueri-
tas dicit, quia qui peccat, in patrem & filium, remitte-
tur ei, qui autem peccat in spiritum sanctum, neque
hic remittetur, neque in futuro. Et reuera si catholi-
corum dicta pontificum propensiori subtilitate dis-
cutimus, inuenimus aliquam licentiam in rebapti-
zatione permissam, quam certe uidemus reconfecra-
tioni funditus denegatam. Nam si quae superius dic-
ta sunt memoriae non patimur excidere, animadu-
uertimus a Paulianistis aliisque hereticis spiritum san-
ctum non habentibus baptizatos, baptizari regula-
riter oportere. Vbi baptismus tamen iterari non di-
citur, quia baptismus fuisse immunda impiorum ablu-
tio non uidetur. Reconfecrari autem a quocumque he-
reticorum genere ueniant prorsus nequeunt, quia
hoc sacri canones omnino refugiunt. Quapropter
satis miramur cum tam prodigiosa quidam cecitate
uesant, ut a simoniacis ordinatos denuo consecran-
dos esse decerent. Illud siquidem promulgant simo-
niacorum ordinatione decretum, quod illis etiam ab-
sonum

Mat. 12.
Luc. 12.

1. quæst. 1.
ca. Quod
quidam,

1. quæst. 1
ca. Si qui.

sonum probatur haereticis, qui orthodoxae fidei ne-
perexiguum quidem uidentur habere uestigiū. Ha-
reticorum alij rectae fidei sunt, & in suis gradibus re-
cipiendi, alij recta fide carent, & in suo persistere ho-
nore non debent. Et quoniā a simoniacis haereseos
notam propulsare nō possumus, iure quibus assigna-
ri uideantur haereticis perspicue discernamus. Aut
enim rectam fidem habere dicendi sunt, sicut Noua-
tiani, aut perfidiae erroribus detinent, sicut Pauliani-
stae uel Arriani. Sed si rectae fidei cū Nouatianis snut,
sicut a Nouatianis ueniētes in suis praecipui honoris
b^o recipi, ita etiā ab his ordinati nō debēt ab iniūcti
grad^o officio remoueri. Quod si cū Arrianis siue Paulia-
nistis perfidiae inuoluuntur erroribus, sicut ab illis
egressi reconfecrari nullatenus permittuntur, quod
nimirum Innocentio papa omnimodis prohibente
paulo ante didicimus, sic etiam isti qui a simoniacis
sunt promoti, nulla possunt ratione denuo consecra-
ri. Restat igitur ut siue recte credant, siue non, de-
nuo consecrari non debeant. Neceffe est itaque se-
cundum ea quae dicta sunt, ut a simoniacis ordina-
ti, aut catholicae dicantur credere, & in suis debe-
ant officijs permanere, aut perfidiae conuincantur
obnoxij, & sic quod acceptum est, perdant. Verum
quis nesciat eos non solum in orthodoxae fidei soli-
ditate persistere, sed plerosque eorum insuper ut re-
uera catholicos per omnia uiros sanctae conuersatio-
nis studio cunctarumque uirtutum honestate flore-
re? Consequitur ergo, ut in acceptis honoribus
iure permaneant, in quibus nimirum cum inte-
gritate fidei & conuersatio sancta concordat.

Cap. 19

Abjicia

Abjiciatur ergo blasphemia temeritatis, ac usus illicitus reprimat, & qui arguunt Christū rebaptizatos exuere execrēt, etiā reconsecratos pari spiritum sanctum impietate negare. Lege igitur qui astruunt quomodolibet consecratos secundam manus impositionem posse suscipere, non illa sua contenti, canonice autoritatis id studeant testimonijs approbare. Dicant itaque, qui sanctorum patrum ista præsumpserint, qui saltem præsumēda dictauerint? Et cum ad probationis iudicium autentici ueterum defecerint apices, necessarij semetipsos noui dogmatis fateantur autores, quod nimirum cum sanctione doctorum nusquam reperiat̄ esse præceptum, inuenitur etiam ultro prohibitum. Nam beatissimus papa Gregorius Ioanni episcopo Rauennatis ecclesie, sicut neminem rebaptizari, ita etiam nec in ipsum denuo consecrari posse his asseruit uerbis. Illud autē inquit, quod dicitis, ut is qui ordinatus est, iterum ordinetur, ualde ridiculum est, & ab ingenij uestri consideratione uidetur extraneum, nisi forte quod illud exemplum ad medium deducitur, de quo & ille iudicatus est, qui tale aliquid fecisse perhibetur. Absit autem à fraternitate uestra sic sapere. Sicut autē baptizatus semel, iterum baptizari non debet, ita consecratus semel, in eodem ordine non ualet iterū consecrari. His uerbis euidenter ostenditur: quia sicut in rebaptizatione Christus exuitur, ita & in reconsecratione spiritus sancti gratia qui male prouectus est, euacuatur. Quid enim sacrilega illa consecratio, nisi duplex est depositio? Quia nimirum dum unus execrabiler consecratur, uterq; iure deponitur. Unde non immerito in canonibus Apostolorū legitur: *Si*

Li. 2. epistolarū ex registro ca. 32.

Si quis episcopus, aut præbyter, aut diaconus, secundam manus impositionem acceperit ab aliquo, deponatur & ipse, & qui eum ordinare cōstituit. Nam eos qui ab huiusmodi baptizati fuerint uel ordinati, neque fideles, neque clericos esse possibile est. Quod si quisquam obiecerit, post depositionem reconciliatū fuisse Formosum Romanæ uidelicet sedis episcopū, nouerit plurimos sacerdotum reconciliatos quidem fuisse, qui tamen nusquam leguntur in idipsum denuo consecrati. Aliud est enim quemlibet per synodale sententiam in amissi ordinis iura restitui, aliud per consecrationis mysterium quod iterari nō potest spiritus sancti gratiam promereri, præsertim cum in eo qui deponitur, quanquam dignitatis utendæ perdat extrinsecus priuilegium, manet tamen nihilominus semel adepti ordinis sacramentum, sicut etiam sacramento regenerationis, excommunicatur reus cuiuslibet criminis nec caret eodem sacramento, etiam si nunquam reconcilietur deo. Sed de reconsecrationis impietate licet nos plura dixerimus, ne tamen res adhuc in dubio pendeat, si gestorum quoque autoritas non accedat, de ecclesiastica historia præbeamus exemplum, ut non nihil uideat̄ (ut dicitur) quorumlibet consecratio sacerdotum. Nam ut eadem hic uerba ponantur, tempore quo apud Alexandriam Petri martyris diem Alexander episcopus agebat, cum post expleta solennia conuētuos ad conuiuium suum clericos expectaret, in loco mari uicino uidet e minus puerorum super oram maris ludum imitantium (ut fieri solet) episcopum, atque ea quæ in ecclesijs geri mos est. Sed cum intuentu diutino pueros inspectaret, uidet ab his geri quædam

Dist. 68. ca. Sicut semel.

lib. 10. ca. 15.

dam etiam secretiora et mystica. Peturbatus ilico uocari ad se clericos iubet, atq; eis quid eminus ipse uideret, ostendit. Tum abire eos & comprehensos ad se perducere omnes pueros imperat. Cumq; adessent, quis eis ludus, & quid egissent, uel quomodo percuteretur. Illi, ut talis habet aetas, pauidi negare primo, dein rem gestam per ordinem pandunt, & baptizatos a se esse quosdam cathecuminos confitentur per Athanasium, qui ludi illius puerilis episcopus fuerat simulatus. Tum ille diligenter inquirens ab his qui baptizati dicebant, quid interrogati fuerint, quidue responderint, simul & ab eo qui interrogauerat, ubi uidet secundum religionis nostrae ritum cuncta constare collocutus cum concilio clericorum statuisset traditur illis, quibus integris interrogationibus & responsionibus, aqua fuerat infusa, iterari baptismum non debere, sed adimpleri ea quae a sacerdotibus mos est. Athanasium uero atque eos quos ludus ille uel praesbyteros habere uisus fuerat, uel ministros, conuocatis parentibus sub dei obtestatione tradidit ecclesiae nutriendos. Et reliqua, quibus uidelicet narratur Athanasius reuera episcopus factus, sicut a puero fuerat simulatus. Quod nimirum antiquitatis exemplum aduersus eos adhibere curauimus, qui consecrationem a simoniacis factam nihil esse penitus asserunt, atque ab illis ordinatos nihil a laicis distare contendunt. Si enim pro ludum illud quo uidelicet pueri praesbyteros se simulauerat uel ministros tantum est habitum, ut eos episcopus sub dei obtestatione parentibus suis traderet ecclesiae nutriendos, nec in tegram arbitratus sit eos etiam in seculari ordine per

permanere, qui se per adumbratae simulationis speciem confinxerant clericos extitisse, quor illi perhibentur a laicis non distare, quos constat a quibuscunq; consecrationis mysterium iuxta morem ecclesiasticum percepisse? Si illos a laicis sola simulatio segregat, quo pacto istos qui reuera omnia regulariter acceperunt, ab eis nihil differre falsa hominum uanitas iactat? Quaecunq; enim ut ait Apostolus scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt. Nam & in moralibus suis, si recte teneo, beatus reperitur dixisse Gregorius, inter duo pericula simoniacum constitutum, ut uidelicet siue gregem comissum deserat, siue in male accepto honore permaneat, peccati laqueos euadat, nec utramlibet rem expresse diffiniens, tantummodo ubi uidetur facilius casus asserit quantoties enatandum. Si itaque simoniacus, ut dicitur, laicus est, in quo quaso inquit delinquit, si sacerdotalis dignitatis officium deserit? Si sacerdotij sacramentum utcunq; non habet, ut quid a pastoralis ministerio cum culpa diuiditur, cui debitor per sacramenti uinculum non tenetur? Sed dicite mihi fratres, cum pace uestra loquar, si simoniaci uel ab eis ordinati a laicis, ut asseritis, nihil differunt, quid est, quod sacri canones simoniacos in synodali concilio deponendos esse decernunt? Nunquid si sacerdotale ius usurpare non conuincitur, synodali eget conuentu, ut ille sollemniter deponatur? Nunquid non satis erit, si priuata quolibet districtioe corripitur, ut uel simplicibus uerbis a presumpta temeritate fragat? Nunquid post depositi-

Rom. 15.

Gregori

onem

onem simoniacus remedium penitentiae per manus impositionem suscipere, secularem militiam balulare, conjugem ducere, negotiorum commercijs tuto poterit inseruire? Nam si exercitium perdunt, sacramentum tamen ordinationis amittere nequeunt. Itaque cum haec omnia necessario censeatis simoniacis non posse congruere, quae tamen non negatis quibuslibet laicis, conuenire fateamini, necesse est alterutra à semetipsis uarietate differre, quibus perspicue uidetis diuersa competere. Videamus etiã quid iam memoratus Innocentius papa licet in transitu sentire, de reconsecratione signauerit. Ait enim in Decreto, quod Naistano scribit episcopo. Superiori tempore, si tamen recte recordor, memini me tam ad dilectionem tuam, quam ad fratres & coepiscopos nostros Rufum & ceteros huiusmodi literas clericis Naifensibus transmississe, his uidelicet, qui se ante damnationem Bonosi asserunt ab eodẽ tam presbyteros, quam diaconos ordinatos, ut si relicto atque damnato eius errore uellent ecclesiae copulari, libenter recipiantur, ne forte qui essent digni recuperandae salutis in eodem errore deperirent. Verum nunc in Rauennati urbe mihi constituto propter Romani populi necessitates creberrimas, Germanius qui se esse asserit presbyterum atque Lupentius qui se diaconum dicit multorum talium quasi legatione suscepta, prece fusa dolores proprios exprimere gestiuerunt, asserentes se quidem ecclesiam in dilectionis tuae constitutam parochia retinere, sed tuam communionem non potuisse mereri, ea uidelicet ratione, quia Rustitius quidam nomine iterata ordinatione presbyterium suscepisset, & non

Innoc. in
episto. ad
Laurentiũ
Symen-
sem epi-
scopum
cap. 2.

leui impedimento sit, dum aut illi dolent huiusmodi hominẽ in ecclesia retineri, aut ille sic peccare debere in alios arbitratur, quemadmodũ in se agnoscit esse peccatum. Ecce hic manifeste agnoscitur, quam habuerit Innocentius de reconsecratione sententiã, cum illos satageret in sui episcopi commutationẽ restitui, qui zelo iustitiae dolebant reconsecratum hominem in ecclesia retineri. Illum perhibet arbitrari, quia sic episcopus peccare debet in alios, quẽadmodũ & in se peccauerat, qui eum denuo consecrarat, familiaritẽ prope reprobõrum studio eiusdem damnationis laqueo & alios conabatur innectere, quo semetipsum primus non timuerat irretire. Vnde illi non immerito arbitrabantur huiusmodi tanquam damnabilem prorsus hereticum de ecclesia repellẽdum, qui & sibi non parceret, & alijs periculum prouideret. Ne quis aut nos inuoluti uoluminis arguat, dum admisceri his prolixiora canonum fortassis exempla conqueritur, hanc nouerit proculdubio causam: quia nimirum hi cum quibus agimus ad inspiciendos sacros canones sapissime suadendo uel exhortando compellere non ualemus, atq; idcirco hic apponendas sanctorũ patrum sententias dignũ ducimus, ut uel excerptas delicatis ac teneris eorũ oculis opponamus, quatenus dum quae sentimus in his quae à nobis sunt prolata, cõsiderant, auctoritati etiã cui innitimur, cedant. Sed ut omnia illis constet prouenire confusa, hoc etiã aduersus canones agũt, quia cunctos simul gradus in reconsecratione suscipiunt. Vnde cum de quodam mihi noto quia nuper reconsecratus fuerit comperissem, fateor exhorruifacinus. Quid plura? Tandem conueni hominem. Nunquid

quid inquam iam in te erat aliquid ex his gradibus quos nup ab episcopo suscepisti? Nihil prorsus ait, ut quid enim acciperem, si me habere constaret? Et adieci. Ergo à laico nil distabas, imò laicus prorsus eras. Etiam inquit, purus profecto laicus, ut puta qui de clerico nihil habuerim. Sed si laicus inquam ipso die quo laicus est ad sacerdotij iura proruperit, tuo quoq; iudicio sit neophytus, ac perinde proculdubio deponendus. Ad hæc ille confusus erubuit, & cōclusionis necessitatem quam labefactare nō potuit, tacendo firmavit. Illud quoq; non leuioris uideatur esse uelantia, quia refecata consuēt, sed quocunq; mense uel feria munus inordinatæ ordinationis indifferenter usurpant, tanq̄ prima consecratio hanc secundæ consecrationis licentiam præbeat, ut confusis ordinibus utpote simul datis etiam temporum statuta cōfundat, & hoc in recōsecratione sit licitum omnimodis testatur absurdum. Vnde quæso uos pij pontifices, aduersus impiū dogma diuino sancti zeli feruore concurrite, & emergenti nūc primū nouæ heresi unanimiter obuiate. Obstruatur os iniqua loquentium, & peccatorum manus apostolice fidei non quatiant fundamentum. Seruetur ecclesia sancta in sua puritate doctrina, nec eam uexare permittatur terrena sapientium turbulenta uersutia. Surgit inimicus noctu per agrum Christi zizania conspergere, uos in die quo ambulatis sanæ doctrinæ sarenulo male fata radicitus extirpate. Noctu Allophyli puteos rudibus implent, in die Isaac euacuat re festinet. Sacrarium Christi nocturnus fur tentat irrumperere, excitetur lingua canum eius salubriter oblatrare. Quod & si uestro fortassis ordine quisquam

Gene. 26.

quisquam prodeat qui dogmatizare tam nefanda præsumat, tanto illum durius debetis arguere, quanto & is qui ecclesiæ autor esse debuerat, eam nititur oppugnare. Suggeste igitur dominum nostro patre beatissimo, quatenus sic in reos uigorem ecclesiæ sanctæ seueritatis extendat, ut iuxta indiscretorum hominum uota innocentes quoq; eadem sententia nō inuoluat. Videtur enim luxuria re iudicium, quod in filiorum necem pro paterno fuerit crimine promulgatum. Et simoniacos quidem ut iam ceperat, diuinis animatus uiribus, destruat, sed non cotenus, ut eorum ordinationem immoderato quorundam iudicio subiacere permittat, imò qui uice Petri claus tenet ecclesiæ, ipse potissimum aduersum nouum dogma consurgat, & introductores prauitatis dignæ sententiæ iaculatione confodiat, & qui clauum regis regit, quæ piscatoribus est commissa, malos pisces à bonis studeat sub hac dispensatione discernere, ut cum eis simul etiam bonos non adijciat reprobare. Dicit ergo hominibus indiseretis, quod paterfamilias dixisse legitur seruis, ne forte, inquit, colligentes zizania ad comburendum, eradicetis simul & triticum, nimirum ut sic postmodum zizania comburenda colligantur, quatenus triticum in horreum congregetur. Nūquid em̄ beatus Apostolus cū Ananiam & Saphiram animaduersionis sententia percussit, in filios quoq; uel necessarios uiscendū eē creuit? in ipsum quoq; Simonē uibrata sententia, nō in eos usq; pertransiit, qui aliquid ueritatis ab eo potuerunt fortassis exculpere. Nā quū dicitur, pecunia tua tecū sit in perditionē, pecunia cū negociatore percussit. At ubi deest pecunia, percussio nō timet. Et uos itaq;

Mat. 13.

Ibid.

Actu. 5

Actu. 8.

Lege epistolam de cretalem Leonis ad episcopos per Casariensem Mauritaniam constitutos.

uenerabiles patres cum beatissimo summo pontifice sic cuncta sub discreti examinis æquitate disponite, ut traditã tanti doctoris regulã in uestra quoq; uideamini censura seruare, quatenus in ecclesie corpore sic ferrum quæ corrupta sunt, sentiant, ut tamen in proprii uigoris robore sincera quoq; permaneant, sic plebiles puniant excessus, ut dũ reatũ seueritas legalis exequitur, sua innocentie immunitas referuetur, sic arbor uiciata securibus sit obnoxia, ut plantæ ab illa transpositæ, in sui uiroris gratia radicibus coalescant. Veruntamen & hoc ociosum esse non credimus, si quod super hoc negotio idem uenerabilis Leo papa statuerat, exponamus. Nã cum omnes simoniatorũ ordinationes synodalis uigoris autoritas cassasset, protinus à Romanorũ multitudi- ne sacerdotũ magnæ seditionis tumultus exortus est, ita ut non solum ab ipsis, sed à plerisque diceretur episcopis, omnes pene basilicas sacerdotalibus officijs destitutas, & præcipue missarũ solennia ad subuersionem Christianæ religionis & desperationem omnium circumquaq; fidelium funditus omittenda. Quid plura? Post longa sane disceptationum hinc inde uolumina, tandem suggestum est reuerendæ memorie nuper eiusdem sedis episcopi decreuisse Clementem, ut quicumq; à simoniaco cõsecratus esset, in ipso ordinationis suæ tẽpore nõ ignorãs simonia cum cui se obtulerit promouendũ, quadraginta nũc dierum poenitentiam ageret, et sic in accepti ordinis officio ministraret. Quam nimirum sententiam protinus uenerabilis Leo ratam percensuit, & sub huiusmodi poena hos in acceptis officijs de cetero perseuerare mandauit. Nam & nonnullos hodieq; con-

spicitis, qui dum à talibus diuersi gradus fuerunt ordinari, ab eodẽ summo pontifice ad episcopatus apicẽ sunt prouecti. Nec id perperã: quia cum canonica decernat autoritas, ut quicumq; per pecuniã sacram obtinuit dignitatẽ deiciatur ipse, & ordinator eius, pater proculdubio, quia simoniace ordinatũ ordinatorẽq; cõtemnens hic protinus iudicij metã fixit, nec sententię calculũ in eũ quoq; q ab huiusmodi promoueri potuisset, extẽdit. Nã si canonis huius autor prouectũ quẽlibet à simonico deiciendũ duceret, ipsum ordinatorẽq; illius notans, cõsequenter etiã de his qui ab eo promoueri poterãt, non taceret, ut nimirũ diceret, deiciatur ipse & ordinator eius, ac preßto subiũgeret, & quicumq; fuerit ordinatus ab eo. Quod quia nõ dixit, nec nobis etiã sentiendũ esse si gnauit. Queror aduersum uos simoniaci, qui grauẽ nobis elucubrationis huius molestiã intulistis. Equidẽ nostra defendimus, sed ita dũtaxat, ut uos perpetuo cõdemnemus, sic ea quę per uos agũtur, admittimus, ut uos abominabiles omniumq; perditorũ extremis dignos supplicijs arbitremur. Nimirũ Iudas dominũ purum hominem credens uẽdidit, sed mox precii sanguinis abiecit. Vos autẽ nihil de diuinitate sancti spiritus ambigentes, & cõmerciũ illi uenalitate ascribitis, & perpetrati sacrilegi cõmodũ possidetis, quicq; fueratis ultioie plectendi, scelera cõmissa lucramini. Quibus ego uos merito cõparauerim, qui diuina munera nõ uobis, sed alijs habetis, & quę illis ad salutis proueniunt cumulũ, uobis in iudicium perditionemq; uertuntur. Iudæis plane uos similes uideo, qui me dullitus diuinæ legis ignari scriniarũ, Apum delibus per orbem ubiq; facti sunt scriniarũ, Apum

i. quæst. 1
ca Si quis
episcopus
per.

quoque formam propemodum tenere uideamini, quae dum obducendis faucibus hominum elaborata mella transmittunt, ipsae mox periturae famis inopia contra bescit. Denique pendite infelices, quae immanissimo perditionis barathro stitis immerfi, quorum mala non solum mala sunt, sed ipsa etiam bona uobis facta sunt mala, quibus nimirum benedictio in maledictionem, charismata in haesim, sacramenta in sacrilegium, honor in contumeliam, proeuctio uersa est in ruinam. Hac accedit, quia & de tot animabus estis reddendae rationi obnoxii, quot nunc uideamini fidelibus esse prelati. Affluite nunc diuitijs, contempnamini tumescetes obloquentium cuneis, prope est ut uideatis omnes angelorum exercitus aduersum uos uehementer iratos, apostolos, martyres, omniumque sanctorum agmina contra uos terribiliter insurgere, & in damnationis uestrae sententiam concordia simul ac parili iudicio conuenire. Illam quippe habetis offensum, atque ideo consequenter infestum, cuius offensio neque hic remittitur, neque in futuro. Immanitate porro cruenti ac sceleratissimi criminis uestri, adulteros uincitis, homicidas exceditis, raptores, sacrilegos, incestos, parricidas, atque omnium pene reorum flagitia superatis. Et adhuc parum est. Nam si res digna, ut est, existimatioe perpenditur, ipsa Iudaica perfidia, omniumque prorsus haeretica prauitas uestris excessibus non aequatur. Orta est uobis nox in meridie, tempestas in serenitate, fit uobis caelum ferreum, & terra aenea, quia ad superna mole nequitiae non assurgitis, & intra hoies quod conscientia te sine commissum est, non celatis. Sane si tunc etiam, sicut patrum testatur autoritas, benedictio nobis in maledictionem uertitur, cum benedicti sacerdotis ore uideamini, quid uobis tunc fiet cum ipsa uox diuina uos male-

1. quae est. I
ca. Qui-
cung.

dictos appellat & reprobat, a conspectu suo uos iudicis furor abiicit, & tortoribus tradit. Tunc profecto dilectis, quantum conteret transacti honoris amara contemptio, cum iam necesse erit, ut uos tartarus in finite patens absorbeat, & gehennae crudelis os concludat. Tunc ossa uestra medullis pinguibus irrigata trepidabit, stridensque flamma depalset, tunc edax incendium uelut eruptuas de clibano pro uobis, per oculos, per aures, & nares uaporibus eructuare non desinet. Sic sic dignum erit iam ut cum illo duce uestro haeresiarcha uidelicet si mone participium fortiamini, & quibus non suffecerat paradisi gratis a Christo promissus, satisfaciat infernus a diabolo pecunia comparatus, quantum & ipso uestri erroris autore & peccantis cathedrae praeside uos non incongrue damnabiliores intelligam, ut eum uidelicet digne praecedatis in poena quem nequiter excessistis in culpa. Ille siquidem caeleste munus dum taxat emere uoluit, sed uoti compos ad effectum fulminandae concupiscentiae non peruenit, uos autem uoluitis & consecistis, accessistis & irrepistis. Structa est fabrica, prodiet & moneta. Ille denique dum se deum simulat canis ostendit, dum eleuatur, obruitur, dum scendere caelum uidet, in tartarus labit. Consequenter & uos dum peritis alta, corruitis: dum aequales uideri ceteris hominibus contenti non estis, diuino simul & humano despectu iudicio ad immundorum canum similitudinem festinat. Verum nos nugas terimus, si ossa arida ad uitam reducere corripiedo quasi uaticinando tememus. Solummodo orandum est, ut honore deposito carnes neruosque reinduam, & sic per afflatum spiritus denuo reuiuiscant. Sed iam emerito pelago clauis stringentes, uela submittimus, quia duce Christo littus aspicientes portui propinquamus. FINIS. O 4. Sermo

SERMO PRIMVS
PETRI DAMIANI HOSTIENSIS
episcopi de excellentia beati
Ioannis Euangelistæ.

1. Ioan. 1
Ezech. 1
Luc. 17.

Odie dilectissimi nobis lætitiæ gaudia geminantur, quia recenti adhuc natiuitate dominica, beati Ioannis occurrit solennitas gloriosa. Hodie discipulus, quæ diligebat Iesus, dilectoris sui amplexibus stringitur, sociate perfruitur, & quod uiderat, quod audierat, quod manibus attrectauerat de uerbo uitæ, tanto iam liquidius, quâto sublimius contèplatur. Hodie scilicet illa mirabilis aquila, quam & olim Ezechiel eminere ceteris quatuor animalibus uidit, & ipse Ioannes suimet (ut ita loquar) propheta factus, uolâtem in mystica uisione conspexit, ad unicam angelorum & hominum eicam pennis librata sublimium meritorum feliciter euolauit. Licet enim ubicunque fuerit corpus, illic necessario congregentur & aquilæ, sed iste tanto familiarius ad uitæ pabulum corruptioris, uinculis iam solutus accedit, quanto & in carne adhuc positus in ipsam æterni solis orbem, hoc est, in diuinæ substantiæ claritatem radios purificationis mentis infixit. O quàm miranda super nos celestis consilij dispensatio, o quàm profunda diuinæ sapientię est altitudo. Descendit deus ad hominem, ut occultum hominibus innotesceret deitatem. Ad huma-

Ad humanæ mortalitatis exire dignatus est publicum, ut nobis æternitatis suæ reuelaret archanum. Sed si mox ut in euangelicæ doctrinæ cepit uerba prorumpere, ac nouæ gratiæ mysteria rudibus adhuc imperitorum cordibus aperire, statim diuinitatis suæ panderet sacramentum: cuius quæso ferret auditus, cuius unquam caperet intellectus? Nam ut de diuinitate nunc taceam, cum dominus diceret, quia nisi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis uitam in uobis, & qui manducat me, ipse uiuet propter me, protinus aspernati sunt uerbum, & exhorruere dicentes: Durus est hic sermo, Quis potest eum audire? Deinde scriptura subiugit. Ex hoc, inquit, multi discipuli abiierunt retro, & iam cum illo non ambulabant: Videlicet non de turba, non quilibet imperiti, sed ipsi etiã discipuli nequiuerunt capere uerbum mysterij. Quid ergo isti facerent ante solem, qui cæcati sunt ad lucernam? Quomodo tonitruum sustineat sonitum, qui clangentis tubæ pondus ferre nequeunt, imò qui suppressæ ac temperatæ humanæ uocis exilitate surdescunt? Propterea igitur redemptor noster dilectum sibi speciali prærogatiua discipulum ad declarandam suæ diuinitatis essentiam, quoddam quasi organum fecit, atque ut hic suppleret, quod ad corpus ipse dominus dispensatiue suppresserat, sibimet uicarium dereliquit, quatenus expleto passionis ac resurrectiõnis ascensionisq; mysterio, post tredecim ferè annorum lustra cum iam uidelicet homines liberiorè ad capeffandam ueritatem haberent mentis obtutum, hic coessentialis & coeterni deo uerbi panderet sacramentum dicens: In principio erat uerbum, Ioan. 1.

Ioan. 6.
Ibid.
Ibid.

o s & uerbum

& uerbum erat apud deum, & deus erat uerbum. Humani quippe imbecillitatis ordo poscebat, ut prius Christi humanitatis primordia cursum consummationemque pernosceret, miracula etiam quae in hominem gessit, addisceret: sicque paulatim ad comprehensendum diuinitatis occultae mysterium, suis uergetate, puerilibus aspiraret. Quapropter diuini fuit causa consilij, ut ceteri euangelistae qui in describenda saluatoris humanitate uersati sunt, longe praecederent. Ioannes uero cum homines tanquam primolactantes firmiora iam in uia ueritatis uestigia figerent, eos ad conscendendam diuinam scientiam gratiam promoueret, hanc denique supereminentem diuinam scientiam celsitudinem tunc diuinitus illustrata mente concepit, cum in sacrosancto mysticae coenae conuiuio supra pectus recubuit redemptoris. Et quia in pectore Iesu sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae absconditi, ex illo caelesti gazophylatio summam traxit, unde nostrae paupertatis inopiam copiosa liberalitate ditauit. Ex illo, inquam, nobis arario diuinarum copias attulit, & in communem totius mundi salutem bene prodigus erogauit, imò super fontem perennis uitae recubuit, ut & ipse tunc semper manantia fluenta diuinam doctrinam hauriret, & eadem nobis postmodum praefixo certi temporis articulo propinaret. Magnus uidelicet paradisi fluminus, qui ex principali sui fontis origine profluens, ac uberiori caelestium charismatum inundatione procedens, squalentia deserta humanarum mentium irrigat, & ad proferendam bonorum operum tanquam nouarum frugum germina, uberrima fertilitate fecundat. Et non immerito tam profunda, tam supereminens

Coloss. 2.

eminens reuelatio deitatis uirgini debebatur, ut qui carnis sibi met amputauit illecebras, felici commercio pro carnali dulcedine caelestium epularum diuitijs fruere tur. Ad tantum scilicet gratiae prouectus est prouilegium, ut omnem transgrediens creaturam, illae acie mentis attingeret, quo non propheta, non patriarcha, non denique quisquam ab ipso primordio cognoscatur in carne positus aspirasse. Nec mirum si redemptor noster beato Ioanni uicem suam ad declarandum diuinitatis suae mysterium delegauit, quem ad custodiendam uenerabilem matrem suam perpetuam scilicet uirginem, quasi alterum filium suo loco supposuit, mulier, inquit, ecce filius tuus, ad discipulum autem: ecce mater tua. Dignum quippe fuerat, ut cui potissimum commisit caelestia, Ioan. 19 committeret & terrena. Et quia mediator dei & hominum ex duabus naturis, diuina scilicet & humana consistit unus Emmanuel, beatus Ioannes utriusque naturae fidelis minister existeret, qui & diuinitatis sacramenta conferberet, & beatae genitricis, perpetuae custodiae ac sedulitatis suae ministerium exhiberet. Cuius utriusque excellentissimi uidelicet sacramenti quodammodo ministrum se esse testatur, cum per omnem euangelici textus sui seriem, sic stili modum temperat, & quadam uicissitudine mystice uarietatis alternat, ut modo humana pronuntiet, modo diuina, modo quae humanitatis sunt, historialiter inserat, modo quae sunt diuinitatis quadam sublimi ac subtili uerborum maiestate depromat. Tantaque locutionis arte uerborum uim temperat, ac libratam moderationis sobrietate dispensat, ut nec diuinitatis archana uulgari, nec ea quae fidei nostrae necessaria sunt, patiatur, abscon

abcondi. Proinde quum historiarum uerba contextit, uelut per tenuissimas rimas diuinitatis fulgorem ad oculos hominum coruscare permittit. Sicque dum tenuissimo lucis aeternae radio, oculus mentis nostrae persfringitur: ad indagandum mox illud inaccessibile summæ ueritatis lumen perspicatius aperitur. Quia uero beatus Ioannes alternato suæ narrationis ordine, modo diuinitatem Christi sublimiter intonat, modo quæ humanitatis sunt plane quodammodo atque humiliter asseuerat: sicut ipse in euangelij sui principio cepit, ita seriatim usque ad finem, hunc eundem modum per omnem suæ descriptionis articulum tenuit. Nam sicut nostis, in capite sui libri deificum illud ac singulare ponit exordium.

Ioan. 1.

Ibid.

Cant. 5.

In principio, inquit, erat uerbum, & uerbum erat apud deum, & deus erat uerbum. Ecce aquila dei ad cœli uerticem sublimiter euolat: sed ad escam carnis necesse est, ut pressis alis, aliquando in inum submissa descendat. Vnde & paulo post quid subdat, audite: Et uerbum, inquit, caro factum est, & habitauit in nobis. Hanc itaque diuersitatem humanitatis atque diuinitatis, unite sibi met atque inconfuse sponsa de sponso dicit in Canticis: Venter, inquit, eius eburneus, distinctus saphiris. In membris quippe humani corporis, uix aliquid uentre fragilius siue tenerius inuenitur, ideoque per uentrem recte fragilitas in Christo assumptæ humanitatis accipitur. Ebur autem os est elephantis, quod uidelicet animal fertur esse castissimum frigidissimæque naturæ. Venter ergo eburneus est sponsi, quia suscepta redemptoris humanitas, ab omni peccatorum contagio casta prorsus & inuiolata permansit. Siquidem peccatum non fecit,

fecit, nec dolus inuentus est in ore eius. Saphirus autem lapis est, sereni cœli habens colorem, unde & in uisione domini dicitur. Erat sub pedibus eius quasi opus lapidis saphirini & quasi cœlum cum serenum est. Per saphiros ergo opera diuinitatis intelliguntur, quæ in carne dominus ostendebat. Veter ergo sponsi distinctus erat saphiris, quia Christi humanitas diuinis uirtutibus refulgebat. Nec plenus saphiris esse dicitur, sed distinctus, ita uidelicet ut inter saphiros cædor eboris appareret: quia sic dominus ex parte hominis assumpti operabatur humana, ut aliqua do nihilominus ex parte deitatis ostenderet & diuina. Nã esurire, sitire, flere, postremo crucifigi & mori, humanitatis erant opera, miracula uero facere, et non solum alios, sed etiam semetipsum à mortuis suscitare, euidentissima erant diuinitatis indicia. Hoc itaque modo beatus Ioannes quasi eburneum uentrem sponsi saphiris distinguit, dum aliquando diuinitatis alta, aliquando humanitatis infirma describit. Quia igitur hic beatus Ioannes de deo mirabiliter atque incomparabiliter cæteris mortalibus loquitur riare factum est, ut non solum à Græcis, sed etiam à Latinis undique theologus appelletur. Theotocos Maria, quia deum ueraciter genuit: theologus Ioannes, quia dei uerbum ante secula apud patrem esse, & deum esse, non solum inenarrabiliter uidit, sed & profunda sublimitate descripsit. Vnde non immerito potest dicere cum propheta: Eructauit cor meum uerbum bonum. Recte ergo uirgo uirgini ad obsequium traditur, & pro domino seruus uice filij subrogatur, ut uirginalis pudicitia splendore ex utraque persona sibi met inuicem congruat, & flo-

Esa. 53. &
1. Pet. 2.
Exod. 24.

Psal. 44.

& floridus intimi candoris aspectus, quod in se uirere considerat, hoc uernare & in altero deprehendat. Libet hic fratres mei pulchram uarietatem diuinae dispositionis coram charitate uestra perpendere, & egregios duos redemptoris nostri discipulos qualiter inter se quadam dignitatis similitudine congruant comparare, Petrum uidelicet & Ioannem. Commisit namque dominus Petro clauis ecclesiae, uoluit & beato Ioanni custodiae Mariae delegare. Utraque nimirum mater: Mater Maria, mater ecclesia. Sed Maria mater Christi, ecclesia mater populi Christiani. De Maria Christus carnem suscepit: ecclesiam uero de lateris sui carne produxit. Ex ista prodijt secundum carnem natus, illam protulit carne iam mortuus. Ex ista uoluit nasci: pro illa dignatus est mori. Ex una semel natus est in persona sua, ex altera cotidie nascuntur membra sua. Traxit ex altera, quod pro altera moreretur, & quo utraque communiter saluaretur. Magna igitur & felix mater est beata uirgo Maria, ex cuius uisceribus caro Christi assumpta est, ex qua rursus per aquam & sanguinem proflixit ecclesia. Hoc itaque modo & ex Maria prodijt uidetur ecclesia. Utraque tamen casta, utraque munda, utraque perpetuae uirginitatis signaculo praemunita. Harum itaque duarum matrum, duarum perpetuo uirginum, alteram Petro, alteram Ioanni uoluit commendare, ut propitio diligenter utriusque pondere ministrari, excellentium meritorum dignitas in duobus caeli natoribus uideatur aequari. Dicit dominus Petro: Tibi dabo clauis regni caelorum. Numquid & beata Maria caelum non fuit, in cuius utero uirginali nouem mensibus tota diuinitatis plenitudo permansit? Ex ipso quippe

Mat. 16.

castis

castis mundisque uisceribus, dei uerbum, per quod facta sunt omnia, immaculata se carne uestiuit. In angusta scilicet alio conclusa, sed totius orbis iura regebat immensus. In breuissimo inquam uirginalis uteri domicilio constitutus, & caeli gubernabat imperium, & terrenorum omnium non amiserat principatum. Non ergo praesumptiue caeli dicitur uenerabilis uirgo Maria, atque ideo beatum Ioannem dominus quodammodo caeli clauicularium esse constituit, cum beatae genitricis iugum decreuit esse custodem. Proinde ut beato Petro Ioannes multipliciter comparetur, quum discipulos suos redemptor noster inquireret, qua circa se homines opinione duceretur, illisque protinus respondissent, alij Ioannem Baptistam, alij autem Heliam, alij uero Hieremiam, aut unum ex prophetis, donec ad Petrum uentum est, uatatabat assertio, nec ambiguitatis uinculum soluebat. At ubi quid habeat discipulorum sensus exiguit, praecedat in ueritatis confessionem, qui primus erat in apostolica dignitate, Petrus uidelicet. Tu es, inquit, Christus filius dei uiui. Inter nutantis adhuc fidei sinuosa uolumina, inter procellosas ambiguitatum fluctuantium tempestates, piscator ille ueritatis anchoram fixit, & nauiculam fidei in tutissimo tranquilli portus gremio collocauit. Sed uideamus utrum Ioannes & huic operi aliquam cum Petro similitudinem habeat. Constantissimam itaque praedicationis arguitur: sicut a Domitiano tunc Caesare in exilium destinatur. Protinus haeretici Martion, Cherintus, & Ebion ceterisque plurimi, quos ipse conuenienter antichristos appellat, caulas ecclesiae fidei gregis irrupunt, & uelut lupi graues super ouem pastoris adminiculo destituta grassantur, Christum scilicet ante Mariam non fuisse dogmatizantes,

Ibid.

1. Ioan. 2.

&

ioan. 1

Mat. 16.

1. reg. 17

Ezech. 3

& ita simplicem euangelicæ fidei puritatem, perfidia suæ squaloribus corrumpentes. Confunditur mundus, turbatur ecclesia, uacillat fides, & uelut in horrescente tempestate perfidie, plurimi naufragantur. Quid plura? Tandem perempto Domitiano, diuina duce gratia redijt Ioānes Ephesum, turbaramq; gemit ecclesiam. Sed quicquid inuenit erroris turbine atq; tempestate turbatum, solidius atq; robustius ad pristinae fidei reuocat sacramentum. Nam rogatus (ut ab historiographis traditur) à charitate ferè totius uniuersalis ecclesiæ, in illius tandem erupit diuinae inspirationis elogium: In principio, inquit, erat uerbum, & uerbum erat apud deum, & deus erat uerbum. Hoc itaq; signaculo ueritatis, & hæreticorum tergiuersationibus metā fixit, et catholicorum fidem perpetua ex tunc & deinceps certitudine roborauit. Petrus igitur petra, Tu es, inquit, Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiā meam. Petra quoq; factus est & Ioannes, supra cuius fidei fundamentum totius ecclesiæ structura consurgit, quam uidelicet siue hæreticorum furor impingat, siue tentationum irruat impetus, non euertit. Hæc petra ueri David fundam implet, qua Philistæum Goliath signanter in fronte percutiat, ubi uidelicet prophanus & impius crucis uexillum nō habebat. Hæc siquidem petra omnes ecclesiasticæ doctrinæ aduersarios destruxit, hæc Iudaicam perfidiam cū omni prorsus hæreticorum prauitate prostrauit, Nec mirum si instar Petri & Ioannis petra dicatur, quum hæc ad Ezechielem dominus dicat: Ecce dedi faciem tuam ualentiorē facieb; eorum, & frontem tuam duriorē frontibus eorū, & ut adamantem

tem & ut silicem dedi faciem tuā Plane quod uterque discipulus protulit de sacramento dominicæ fidei, quanquam profundissimum sit atq; omnino diuinum, & utrumq; pari modo uires humanæ mentis excedat, nec uideatur diuersum in excellentiæ diuinitate quod eodem prolaturum est spiritu dictante, illud tamen beati Ioannis singularitatis locū sibi uēdicare cōspicitur: quia necq; añ illū, necq; post illū hoc idē scripsisse aliquis inuenitur. Nā illam beati Petri apostoli sententiam, & Martham sororem Lazari eisdem fere uerbis legimus protulisse. Cui nimirum cum saluator diceret, omnis qui uiuit & credit in me, nō morietur in æternum, atq; subiungeret, credis hoc? illico eodem spiritu quo & Petrus inspirante respondit. Ego credidi, inquit, quia tu es Christus filius dei, qui in hunc mundum uenisti. Quid autem mirum si Ioannem de diuinitate loquentem beato Petro præferimus, cum illud euangelij sui singulare principium, ipsa etiam dominica uerba si dici liceat, excedere uideamus. Nec iniuria sit redemptori nostro, si dicatur aliquid ipse sublimius depromere per discipulum, quam per semetipsum, & per illius linguam manifeste proferre, quod per semetipsum liquido noluit aperire. Nam & ut hic quædam adhuc inter eosdem beatos apostolos comparatio uideatur, hoc beato Ioanni dominus cōcessit in uerbis quod & Petro contulit in miraculis, uidelicet, ut & iste altiora proferret, & ille maioribus uirtutū prodigijs choruscaret. Nam & in apostolorum actibus inuenimus: quia in plateis eijciebant infirmos, et ponebant in lectulis & in grabatis, ut ueniente Petro, saltem umbra illius obumbraret quemquam illorum

rum, & liberarentur ab infirmitatibus suis. Quod tamen dominum fecisse nusquam legimus, ut per unquam uidelicet sui corporis remedium sanitatis alicui attulerit. Sed quod prædixit, exhibuit, quod promisit, impleuit. Nam in eiusdem Ioannis euangelio dicit: Amen amen dico uobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet: quia ego ad patrem uado. Enim uero ipse operabitur in Petro, ipse locutus est in Ioanne. Non enim inquit, uos estis qui loquimini, sed spiritus patris mei qui loquitur in uobis. Merito nepe beatus Ioannes & præcedentes omnes ac subsequentes diuinorum scriptores uoluminum gloria singularis eloquii præcedit, quem non luxuria polluit, non libido corripit, sed uirginalis integritas perpetuæ incorruptionis titulo decorauit. Qui nimirum nuptialis copulæ thalamum deferens, omnem illecebræ carnalis ardorem in cœlestium deliciarum uoluptatem transtulit, arctissimèq; se in sui redemptoris ac dilectoris amore coniunxit, propter quem scilicet coniugalis thori fœdera abdicauit. Vnde diuinitus illi concessum est, ut tanta cor eius circa fratres charitatis gratia repletur, ut sacrosanctum pectoris eius templum uelut caminus quidam diuini uideretur incensum. Quod profecto in quibusdam scripturis eius patenter agnoscitur, in quibus utiq; per omnem fere paginam quasi per quasdam rimas charitatis uapores effundere, charitatis uidetur ardoribus æstuare. Modo enim patres nominatim ad charitatem prouocat, modo non filios, sed filiolos, quasi tenerè diligens appellat. Modo proprijs ætatum uocabulis infantes, modo iuuenes, modo singillatim admonet adolescen-

Ioan. 14.

Mat. 10.

tes. Modo etiã mulieribus epistolas destinat, easq; ad cautelam fidei & studiũ sinceræ dilectionis inuitat. Hic itaq; inenarrabilis charitatis ardore succensus, huc illucq; se uertens, undiq; circumiens, ubique discurrens, omnia hominũ genera ad salutem cõcit, omnia ætatum incremẽta perlustrat, omnes humanæ conditionis ordines oculo curiosæ sollicitudinis inuestigat, & tanq; arcus uniuersalis ecclesiæ factus, totius humani generis summã uulnẽ paternæ dilectionis amplectitur, atq; ad redemptoris sui consortium trahere unumquensq; singillatim admonendo conatur. Amor quippe domini quo eũ præcunctis mortalibus plus dilexit, & ei pondus fraternæ dilectionis exhibuit, ut nimirum plus amaret qui plus amabatur, & qui primus erat in redemptoris amore, præcipuus fieret in fraterna charitate. Quantum autem apud dominũ impetrandi locum, quẽ præcipue familiaritatis Ioannis obrinuerit priuilegiũ, hunc manifestius colligere possumus, quod idem beatus Ioannes euangelista testatur, quia in ipso uitalis coniugio Iesus conturbatus est spiritu, et protestatus est & dixit: Amen amen dico uobis, quia unus ex uobis tradet me. Deinde sequitur. Aspiciebant ergo ad inimicẽ discipuli, hestitantes de quo diceret. Moxq; subiugit. Erat ergo recubens unus ex discipulis Iesu in sinu Iesu, quem diligebat Iesus. Innuit ergo huic Simon Petrus, & dicit ei: Quis est de quo dicit? Atque ut historiæ stylo non teneat, Ioanni mox interroganti dñs mox respõdit: Ille est cui ego intrinsectũ patrem porrexero. O admirabile, o incomparabile uirũ, & omni christianæ deuotiõis præconio præferendum. Ecce uerbũ profert in mediũ, et totus tacet, ac sub si-

Ioan. 13.

Ibid.

218 PETRI DAMIANI DE

lentij censura reprimatur senatus apostolorum. Tanta siquidē magistri præsentis uidebatur autoritas, ut sub districta se cōpesceret beata discipulorum contio disciplina. Hæsitant, ambigunt, atq; inter se inuicem oculorum nutibus quodāmodo interrogantes aspiciunt, ueruntamen lingua referre quod gestiunt, uel dominum consulentes inquirere non præsumunt. Tacet Petrus, tacet cœli clauicularius. Tacet deniq; lingua, quæ clauis facta cœlorum, cœlum simul & terram ligat & soluit. Tacet is inq; cui portæ inferi non præualent, qui ligandi animas atq; soluendi obtinet principatum. Silet Andreas, qui ipsi fratri ad fontem uitæ præuius fuit. Non loquitur Thomas, qui uiam se nescire professus, eundem esse uiam, ueritatem & uitam ipso referente cognouit. Non præsumit os aperire Philippus, qui dum patrem sibi proposcit ostendi, profunda mysteria indiuiduæ trinitatis audiuit. Omnes tacent, omnes dubitant, & latenter inquireunt, non quidem prolatione uerborum, sed tantum nutibus oculorum. Sed cum res diu sub hac ambiguitate penderet, nec nodū dubietatis quispam absolueret, tandem Ioannis patrocinium quaeritur, & sic ad rei dubiæ noticiam peruenitur. Ille nimirum condiscipulorum persona in se suscepta, cōsultor accedit, qui de ampliori familiaritatis atq; dilectionis prærogatiua confidit. Vnde considerandū est fratres mei, quantæ deuotionis instantia beati Ioannis ididæ dei flagitare debemus auxilium, quem sibi met interuentorem & ipsi apostoli quaesierunt. Quantum apud iustum iudicem pro peccatoribus poterit, qui et pro ipsis cœlestis curiæ senatoribus interuenit. Et qui aduocatus factus est summis, quàm humili-

Ioan. i.
Ioan. 14.
Ibidem.

EXCELL. B. IO. EVAN. 219

humiliter implorandus est à minimis. Hanc nimirū hominum eminentiam, hanc meritorum sublimiū celsitudinem angelus ille cognouit, qui se ab illo adorari prohibuit. Vide, inquit, ne feceris, cōseruus tuus sum & fratrum tuorum habentium testimoniū Iesu, deum adora. Refugit obsequium ab illo suscipere, quem nouerat apud communem iudicem locum gratiæ familiariter obtinere. Noluit adoratorem, quem decernebat æqualem. Fratrem cognouit, socium iudicauit, subiectionis obedientiam non accepit. Quamuis enim in omnibus sanctis semper sit angelicæ munditiæ contubernalis & cognata uirginitas, beatus tamen Ioannes tanto reliquos uirgines superat, quanto uirginitati beatæ Mariæ per sedulitatis ac perpetuæ custodię meritum appropinquat. A qua sola uidelicet præceditur: quia fecunditas uirginalis quæ est in Maria, nullis est omnino meritis comparanda, & non solum quia fecunda est, sed quia deifica. Virginem enim parere, nouum ac singulare est, deum uero parere, ita nouitatem singularitatis exuperat, ita omnia quæ miranda sunt antecedit, atq; incomparabiliter supereminet, ut nec mente concipi, nec lingua ualeat aliquatenus explicari, sed sicut uenerandæ matris domini uirginitas, beati Ioannis uirginitatem excedit, sic ipse pro glorioso eius contubernio cæteros à mundi primordio uirgines antecellit. Huc accedit, quod ille recubitus in pectore saluatoris, ille diuinus ardor, quæ & archana eius inspiratione cōcepit, ita in eius uisceribus omnium libidinum fomenta decoxit, ut corpus eius tanquam reuera spiritus sancti templum à cunctis uernaret æstuantis luxuriæ squaloribus defecatum.

Apo. 19.

Nec ullum locum in eo uendicabat flamma libidin-
nis, cuius gratia sancti spiritus templum iugiter ob-
umbrabat. Quocirca dignum fuit, ut beatus Ioan-
nes apostolus archangelo Gabrieli ad custodia ma-
tris domiui socius haberetur, quatenus ille celestis
olim paranymphus intactam uirginē inuisibiliter
custodiret, & iste forinsecus fragilitati scemine, obe-
dientię suę ministerium exhiberet. Et congruū erat,
ut quę talem genuit, qui cęli simul & terrę domi-
nus esset, utriusq; patrię ciues in suo consortio habe-
ret, ut in ore duorum uel trium testium staret omne
uerbum. Quapropter beatus Ioannes quanto fami-
liarior cum matre uerbi uersatur, tanto & ipsi uici-
nior uerbo inuenitur. Et quoniam non ab alio, sed
ab ipsa ueritate Marię dictus est filius, mulier enim,
inquit, ecce filius tuus, atq; id ipsum iterando confir-
mat, ad discipulum autem: ecce mater tua, nemo iu-
re uidetur maior meritis eo qui speciali quadā glo-
ria, frater est saluatoris. Huius igitur tam sublimis,
tam pię, tam casti, tamq; precellentissimi deo dilecti,
fratres charissimi, laboremus precepta seruare, per
huius uestigia in quantū possumus, duce diuina gra-
tia, studeamus incedere. Sed si omnes cū Ioanne uir-
ginitatem habere iam in carne non possumus: quia
post naufragium secunda restat tabula, studeamus
florere uirtutibus, & sic diuinitus uirginitatis amissę
disspendium optime cōpensabimus. Non igitur no-
bis auaritię candor incandeat, non iracundię nos fu-
ror impellat. Non in nobis flāma libidinis æstuet,
non turpis cogitatio pulchram animę nostrę co-
ram deo speciem fœdet. Non nos terrenę facultat-
is abundātia in superbiam erigat, non tenacitas mi-
sericordię

Ioan. 19

sericordię uiscera à pauperibus claudat. Vigeat in
nobis per petua castitas, humilitas, patientia, so-
brietas, iustitia cum pietate, seueritas cū mansuetudi-
ne. Inter hæc fratres charissimi ceterarumq; dona
uirtutum, charitas, quę mater est omnium, in sacra-
tio pectoris nostri semper teneat principatū, quia
sicut Ioannes dicit, deus charitas est, & quia per cha-
ritatem dei filius descendit in uirginem, per eam nos
exaltet ad paternę glorię claritatem, qui uiuit &
regnat in trinitate perfecta, unus & uerus deus, per
omnia secula seculorum. Amen. 1. Ioan. 4.

Item Sermo II. eiusdem de eodem.

GAudeamus fratres charissimi, copiosum no-
strę fraternitatis adesse conuentū: quia dū nos
ad hodiernā festiuitatē b. Ioannis gloria prouocat,
etiā spūs sanctus ut tā reuerēter, tam pacifice, tam de-
uote cōueniatis, indubitāter inspirat. Dignū quippe
est, ut qui à Christo pre cunctis mortalibus speciali-
ter est dilectus, à Christi dilectoribus permaxie dili-
gat, presertim cū & ipse circa nos tāte charitatis ex-
titerit, ut diuinitus sibi traditis sapiētię & sciētię cla-
uibus, oēs sacramētor; cęlestiū thesaur; expēderet,
& eterne uitę diuitias quas solus acceperat, nobiscū
participādo largit, & fideliter erogaret. Quid em di-
uine sapiētię queris, qd apud Ioannē reperire nō pos-
sis? Quę em heretica prauitas, quę Arriana perfidia,
quę Iudęor; uesana calūnia, quę gentiliū philosopho-
rūq; uerfuita, quę deniq; scismaticor; abomināda scilicet
sura, b. Ioannis non est eloquio superata, eiusq; do-
ctrinis euidenter attrita? Si qñ em ab inimicis ueritatis
obijciunt nob. uolumina quęstionū, ilico Ioānes acce-
dit in mediū, Ioan. occurrit, Ioan. filitū uerbosus im-
P 4 ponit.

ponit. Quoties siquidē de uera humanitate accitūi-
tate Christi certamē questionis oboritur, quæ uideli-
cet oibus pacis inimicis cōmunis ē materia dimicā-
di, protinus ad Ioannis euāgelium curritur. Ioānis
in pugna patrociniū quæritur, & sic mox cuncta
litigiosi certaminis iurgia conuiescunt. Quid igitur
necessarium in doctrinis, quod Ioannis uolu-
mina sacrosancta non teneant? Quid in uirtutibus,
quid in meritis, quo beatissimus incomparabiliter
non excellat? Apostolus siquidem in epistolis, euā-
gelista in euāgelio, propheta in Apocalipsi. Prophe-
ta inquam, & non qualiscunq; sed mirabilis, atq; ad
similitudinem alterius, & plusquam propheta. Nam
quia propheta officium est, futura prædicere, non
etiam præsentia demonstrare, beatus Ioannes bap-
tista iccirco cæteris prophetis enituit: quia dñm digi-
to quem prophetabat, ostendit. Nunquid & iste Io-
annes plusquam propheta non est, qui præter con-
suetudinem omnium prophetarum semetipsum præ-
uidit in spiritu, & inter plurima reuelationum coele-
stium sacramenta, dum aquilæ uolantis similitudi-
nem uidit, semetipsum ueraciter agnouit. Ezechiel
autem eandem aquilam spiritu reuelante conspexit,
non quidem uolantem, sed cæteris animalibus desu-
per eminentem. Cum quo uidelicet propheta beatus
Ioannes cōsiderato utriusq; uolumine in multis nō
ambigitur concordare. Cum eo nimirum & librum
qui quasi mel dulcis erat in ore comedit, & sanctua-
rij loca describit, atq; in pluribus alijs propheta cum
apostolo consonanter incedit. O quā admirabilis
est immutatio dexteræ excelsi, o quā terribilis do-
minus in consilijs super filios hominum. Quis enim
digne

Ezech. 1.

Ezech. 3.

digne consideret, de tanta humilitate, iste piscator
ad quantæ celsitudinis culmen meruerit sublimari?
Enimvero qui olim uili nauicula contentus, & reti-
bus, maris profunda simpliciter scrutabatur, nunc il-
lustratæ mentis radio secreta cœlestia penetrat, my-
steria intonat, diuini consilij occulta hominibus re-
uelat, prophetica depromit oracula, apostolica tradit
hominibus documenta, imò in speculanda summæ
diuinitatis essentia, præcedit prophetas, supergredi-
tur patriarchas, apostolos superat. Postremo totius
humanitatis transcendit ingenia, & illuc usq; mētis
aciem tēdit, quo uix & angelica ualet attingere cre-
atura. O dei plene gratia. Pax enim dei, sicut dicit A-
postolus, exuperat omnem sensum, ut illud sponsæ
dicere non immerito uideatur. Introduxit me rex
in cellaria sua, exultabimus & letabimur in te. Pense-
mus itaq; fratres, quantum ab eo qui nunc est homo
iste tunc differebat, quando matre interueniente ro-
gabatur, ut ipsum cum fratre dominus alterum à dex-
tris, alterum sedere cōcederet à sinistris. Nam quan-
tū ad uerba hoc petere uisus est, ut unum ex eis do-
minus cum dextris eligeret, alterum à sinistris cum
peccatoribus reprobareret. Sed quia insipienter pe-
tijt, repulsam patiens illi: o cum filijs quod merebatur,
audiuit. Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicē
quem ego bibiturus sum? Respondentibus autē, pos-
sumus, præsto subiungit: Calicem quidem meum bi-
betis, sedere autem mecum, non est meum dare uo-
bis. Ecce hic in uerbis dominicis patenter ostendi-
tur, quia & Ioānes martyr fuit, dum constat quia ca-
licem domini biberit, et reuera martyr fuit, quia mul-
ta pro domino persecutionum supplicia pertulit.

P 5 Martyr

Philip. 4

Cant. 1.

Matt. 20.

234 **PETRI DAMIANI DE**

Martyr utiq; fuit, quia crucem domini per sui corporis afflictionem & proximorum errantium compassionem diu uiuendo portauit, & quo ceteris apostolis in carne prolixius mansit, eo durioris martyrij tormenta sustinuit. Vnde pie credendum est, quod inter centum illa quadraginta quatuor milia uirginum, qui habent nomen agni & nomen patris eius scriptum in frontibus suis, qui empti sunt de terra, & cantant canticum nouum ante sedem dei & agni, hic beatus Ioannes egregius sit & insignis, atq; cum his omnibus tanto propinquior agnum quocumq; ierit, sequitur, quanto & eidem agno dilectior ac familiarior extitit, & insuper matri eius que uirgo est uirginu, perpetua filij sub dilectione coniunxit. Nam ex utriusq; matris uidelicet filijq; consortio, Ioannis uirginitas excellenter enituit, & quousq; possunt merita humana prouehi, quasi meta uirtutum factus indefinenter excreuit. Neq; enim uerba illa que saluator noster in cruce positus protulit: mulier, inquit, ecce filius tuus, ad discipulum autem: ecce mater tua, sic simpliciter sunt accipienda, ut humano tantum uideantur more prolata, sed prorsus efficacia sunt, et diuinis uirtutibus fulta, atq; inuitabili ueritatis autoritate subnixi. Illud enim quod in cruce patris unicum pendebat, substantiuum & consubstantiale patri ac sempiternu est, atq; iccirco uerba que locutus est: quia spiritus & uita sunt, inaniter transire non poterunt. Caelu, inquit ipse pius Iesus, & terra transibunt, uerba autem mea non transibunt. Sicut enim dixit matri, hic est filius tuus, ita dixit discipulis: hoc est corpus meum. Et tantus fuit in illis uerbis effectus, ut illico panis ille que dabat, dominicum fieret corpus. **Dixit**

Apoc. 14

Ioan. 19

Luc. 21.

Ioan. 19

Math. 26

EXCELL. B. IO. EVAN. 235

Dixit enim & omnia facta sunt, mandauit & creata sunt. Ex quadam itaq; similitudine si dicere audemus, & beatus Ioannes non solu filij potitus est nomine, sed propter uerba illa dominica quoddam maius necessitudinis sacramentu apud beatam uirginem meruit obtinere. Consideremus itaq; dilectissimi quantae gloriæ uir iste credendus est, qui per quoddam adoptionis archanae mysterium, et filius uirginis, & frater est saluatoris. Hinc est, q; mentem eius omni potens deus ad tantu puritatis ac mysticæ reuelationis culme euexit, ut ei non modo statu presentis ecclesie ostenderet, sed etiam quid deinceps futurus esset, usq; in perpetuu reuelaret. Vnde & illam suam nobis lem Apocalypsin scripsit, que nimirum tantis creditur redudare mysterijs, ut tot uideatur habere sacramenta, quot uerba, imo in uerbis singulis, multiplices latent intellectus. Quæ profecto cum septem Asiae ecclesijs mittitur, omni uniuersali ecclesie que sub septiformi spiritus sancti magisterio regitur, destinatur. Vnde consequens est, et omnes ecclesie per orbem terraru circumfusæ, non dubitent beatu Ioanne communem se habere doctore. Quibus uidelicet tanq; egregius quidam regalis imperij nuntius, ab Iesu Christo, qui est testis fidelis, primogenitus uiuorum et mortuorum, & princeps regu terre, caelius desti natus, gratia simul & pacem ab eo qui est, et qui erat, et qui uerturus est, at tulit, ac multa secreti caelestis mysteria patefecit. Iam uero illa beatæ migrationis eius nouitas mirabilis, que non moueat? Quis felicissime consummationis gloriam non obstupescat? Quia enim mirabiliter uixit, mirabiliter obiit, & quia non communem cum hominibus uitam duxit, non communi hominum morte transiuit. Nam ut historie continent, quadratam in

Psal. 52. et 148.

ecclesia foueam fieri iussit, moxq; in eam descēdens
extensis manibus, post proluxa fusae orationis uerba
migravit. Mox autem tanta super eum lux cœlitus
est emissa, ut nullus eam ferret aspectus. Postmodū
aurem inuenta est fouea nihil aliud in se continens
nisi manna, quod uidelicet, sicut dicitur, usque hodie
scaturire non desinit. Sic nimirū, sic sic dilectum au-
tori uitae discipulum transire de seculo dignum fuit,
ut tam fieret à dolore mortis extraneus, qui à corru-
ptione carnis fuerat alienus. In sepultura in crucis
modum iacere uoluit: quia crucem in suo corpore
pie uiuendo semper portauit, & sicut Petrus magi-
strū secutus est à persecutoribus crucifixus, ita quodā
modo & Ioannes in ecclesiastica pace sepultus. Sed
dominus inter eos forte diuersitatem docuit, cum
Iuan. 21 Petro dixit: sic eum uolo manere, donec ueniā, quid
ad te, tu me sequere. Qui enim Petrum uoluit secū
in crucis patibulo triumphare, ipse decreuit Ioannē
in ecclesiastica pace quiescere, quatenus & ille sub-
eundi martyrij præberet exemplum, & iste erecta
supra fundamentum fidei ecclesie fabrica, quietus mi-
graret ad cœlum. Ille secuturis martyribus fuit con-
stantis forma, iste nouiter in fide plātatis, extitit mo-
rum atq; uirtutum spiritualium disciplina. Sic eum
uolo manere, donec ueniam. Veniam, inquit, ut eum
uinculo carnis absoluam. Veniam, ut eum ad gloriæ
meæ consortium transferam. Veniam, ut laboribus
eius dignæ remunerationis præmium reddam. Ad
huius deniq; promissionis effectum clarum dedit in-
diciū, cum in eius obitu radiatē fecit enitescere
lucem, per quam liquido patuit, ipsum uidelicet ad-
uenisse lucis autorem. Affuit itaq; dominus promissio-
nis

tionis suæ non immemor, qui & animam eius in il-
la supernæ Hierusalem quiete susciperet, & sacratis-
simum corpus in ea quæ ipse nouit secreti recessus
archana transferret. Nā & de beato Enoch legitur, *Gen. 5*
quia ambulauerit cum deo, & nō inueniebatur, quia
transiit illū deus. Iam uero illud quis digne mi-
retur, quod in sepulchro eius manna reperitur, &
in terræ specu panis cœli non semel, sed cotidie na-
scitur. De manna quippe saluo altiori mysterio scri-
ptum est: Panem de cœlo dedisti eis domine, habentem *Sapient. 16*
omne delectamentum. Veniant igitur omnes
nationes gentium, & obstupescant miraculū omni-
bus inauditum. Veniant inquam, & admirātes aspi-
ciāt: quia in sepulchro quod proculdubio domus est
uermium, panis oritur angelorum, ut cum prophe-
ta in magni muneris admiratione pronunciet, quod *Psal. 77*
Israelitico populo manna deus concessit in cibum
dicens: panem cœli dedit eis, panem angelorū man-
ducauit homo. Quod illis tunc mittebatur è cœlo, *Exod. 16.*
hunc scaturire cōspicitur in sepulchro. Si enim ma-
gnū miraculum manna non esset, nequaq; Moyse
dominus seruari per secula illud præcepisset. Imple,
inquit, Gomor ex eo, & custodiat in futuras retro
generationes, ut nouerint panem quo alui eos in so-
litudine, quando eduxi eos de terra Aegypti. Ecce
quid meretur pudicitia uirginalis, ecce quantæ ma-
gnitudinis est integritas inuiolatæ carnis. Videte
fratres mei, considerate, perpendite quid delictarum
incorruptio carnis habet in cœlo, si cibum cœli ger-
minat in sepulchro. Quantis illic honoribus subli-
matur beata uirginitas, ubi nimirum sola est gloria,
si & in loco foetoris atq; putredinis tam mirabiliter
est glo-

& gloriosa. Vnde et si non audeamus pleniter diffi-
nire, piū tamē est arbitrari, ut sicut de beata dei ge-
nitricē creditur, ita etiā b. Ioannes iam resurrexisset
probabiliter asserat, quatenus sicut in uirginea fue-
runt integritate participes, ita nihilominus in anti-
cipata resurrectione merito uideantur æquales, nec
sit in resurrectione diuersitas, quibus tāta fuerat una-
nimitas cōuersationis in uita. Si em̄ beatissimi uirgi-
nes isti Ioannes uidelicet et Maria nullatenus surre-
xissent, cur in eorū tumultis sepulta cadauera nō iace-
rent, cum scilicet beatorū Petri & Pauli ceterorumq;
apostolorū ac martyrum corpora suis quæq; noscatur
mauolens tumulata? Nam quod uere b. Ioānes obie-
rit, ac proculdubio mortis iura persoluerit, nullo mo-
do melius q̄ per eius uerba ualet probari. Cum em̄
existet sermo inter fratres, quod discipulus ille non
moritur, cur ipse uera dicentibus obuiasset dicens: et
nō dixit Iesus, non moritur? Frustra nimirū hic mo-
ram texere ac uerba multiplicare uideretur, si dum
illi uere dicerent ut non moreretur. Iste protinus ob-
stitisset dicens, non dixit Iesus, non moritur, ac per
hoc ueritati quodāmodo contradiceret, si uera refe-
rentibus contrairer. Sed dum nō moritur, se saluato-
rē dixisse negauit, moriturū se indubitanter asseruit.
Porro aut si uere surrexisset, quod in sepulchro san-
ctum corpus eius ulterius non apparuit, diuinæ sine
dubio uirtutis operatio fuit. Scriptum est in Deute-
ronomio: Mortuus est Moyses famulus domini in
terra Moab iubente domino, & sepeliuit eum in ual-
le terræ Moab contra Phogor, & nō cognouit ho-
mo sepulchrum eius usq; in præsentem diem. Reno-
uatum est itaq; illud de corpore Moyse, nunc etiam
in

Ioan. 21

Deu. 34

in Ioanne miraculum. Et qui legislatorem tunc di-
gnatus est nullis scientibus sepelire, ipse etiā corpus
euangelistę sui secreto quodā mysterio uoluit sepul-
tura: subducere. Vterq; scilicet lux mūdi, uterq; cæle-
stiu mādatoꝝ baiulus, uterq; diuini cōsiliij reuelator.
Nec immerito in dignitate suis delata cadaueribus
cōgruunt, qui & in sublimibus uitę suæ meritis licet
diuersis tēporibus cōcorditer claruerūt. Et si res dili-
gēti cōsideratione perpēditur, ut cū beati Moyse pa-
te loquar, Ioannes potior inuenitur. Ille siquidē mi-
nister extitit legis, hic prædicator est gratiæ. Ille præ-
cepta tradidit quibus peccata punirētur, iste penitē-
tiæ baptisimū contulit, quo om̄ia crimina delerentur.
Ille annunciator est umbræ, hic minister est uerita-
tis. Ille dixit dño, si inueni gratiā in conspectu tuo,
ostēde mihi faciem tuā ut sciam te, sed protinus au-
diuit, nō poteris uidere faciē meā, nō em̄ uidebit me
homo & uiuet, iste uero deū incarnatū non solū ui-
dit & audiuit, sed etiā manibus cōtrectauit, sicut ipse
testatur dicens: Quod fuit ab initio, quod uidimus,
quod audiuius, qđ oculis nostris perspeximus, &
manus nostrę tractauerūt de uerbo uitę, & uidimus
& testamur, & annūciamus uobis uitā æternam, quæ
erat apud patrē, & apparuit nobis. Et nō solū deum
hominem factū oculis carnalibus uidit, sed & ipsum
uerbum quod erat apud patrē, per quod facta sunt
om̄ia, illustrata diuinitus mente cōspexit. Atq; ut ad
huc cōparatio producat, Moyses tabernaculo præ-
erat qđ nubes operiebat, ita ut aliqui nec ipse Moy-
ses potuisset intrare, sicut in Exodo legitur: quia ope-
ruit nubes tabernaculū testimoniū & gloria domini
impleuit illud, nec poterat ingredi Moyses rectum
forde

Exod. 33.

1. Ioan. 1

Exod. 40

240 PETRI DAMIANI DE

foederis nube operiente omnia. Ioannes uero melio-
ris tabernaculi custos factus, beatæ Mariæ minister
exitit, quam non uidelicet corporea huius aeris nu-
bes obtexit, sed spiritus sanctus inuisibiliter obum-
brauit. Et gloria domini, hoc est, filius dei, qui hoc ta-
bernaculum non mox discessurus, sed ueram carnem
suscepturus impleuit, non mansit sub aeris caligine,
sed potius in solis lumine, sicut per prophetam dici-
tur: In sole posuit tabernaculum suum. Per illū man-
na datum est tunc Israelitico populo, ecce quāto glo-
riosus habet iste manna in sepulchro? Et quid plu-
ra? Ille faciem suam obnubit, ne uideatur à populo,
iste etiam diuinitatis reuelat essentiam, ut deus ab ho-
minibus agnoscat. Atq; ut idē repetam, ille splen-
dorem sui uultus obtexit, ne ab illa plebe conspiceretur,
iste dei uerbū quod est imago patris, splendor
gloriæ & figura substantiæ eius perspicue reuelauit,
ut à nobis agnosceretur. Postremo dei filium, quem
iste præ manibus habuit, cum quo diutissime con-
uersatus est, à quo unice atq; specialiter dilectus est,
ille quidem obnixè ac desiderabiliter petijt dicens:
obsecro domine, mitte, quē misurus es, sed impetra-
re non ualuit. Veruntamen dum magnis summisque
apud deum meritis ambo claruissent, uno uterq; spi-
ritu plenus fuit, uno uterque desiderio concorditer
æstuabat. Nec nos alterum alteri præferre præsumi-
mus, si diuersitatem pro sui cuiusq; dignitate pensa-
mus. Duorum quippe uiatorum uiuacitate dispariū
qui orto sole graditur, clarius quælibet opposita cō-
spicit, quā is qui antelucanus exurgit. Et ditior est,
qui autumnalem fructuum maturitatem carpit, eo
qui uerni propagini arbuta plantauit. Conuenien-
ter

Psal. 18.

Exod. 4.

EXCELL. B. IO. EVAN. 241

ter igitur factum est, ut sicut Moyse, ita & Ioannis
glebam omnipotens deus absconderet, & in duobus
mirabilibus uiris unum miraculum exhiberet. Et
notandum, quā affectuose, quā pie, quā pater-
ne, quā amabilissime saluator sic, inquit, eum uolo
manere donec ueniam. Veniam, inquit, non mittam.
Non mittam uidelicet aliquam supernā uirtutem,
non angelicam potestatem, quæ huius ministerij mi-
hi fungatur officio, quæ obedientiæ huius exequa-
tur effectum. Ipse per memetipsum ueniam, ipse
egredientem eius animam in gloriæ meæ claritate
suscipiam, quā & in carne manentem diuinitus il-
lustrabam. Quantæ igitur reuerentiæ habendus est
hominibus beatus iste Ioannes, quem ipse autor ui-
tæ honorauit in carne uiuentem, honorauit & de se-
culo recedentem. Nimis enim honorati sunt amici
tui deus. Honorauit siquidem eum in uita, dum de
sacro sancto pectore suo sibi reclinatorium fecit. Ho-
norauit rursus in morte, cum ad suscipiendam feli-
cem meritis animam dignatus est aduenire. Nec mi-
rum, si diuersis eum honoribus cumulauit, quem et
in consortium sibi adoptiuæ fraternitatis ascie-
uit. Dicitus est enim frater domini etiam beatus Iaco-
bus. Sed ille frater ex natura, iste frater ex gratia. Il-
le ex cognatione, iste ex præcipua dilectione. Ille
per lineam maternæ consanguinitatis, iste per uinculum
paternæ charitatis. Si quis, inquit, diligit me, Ioan. 14.
sermonem meū seruabit, & pater meus diligit eum,
& ad eum ueniet, & mansionem apud eum facie-
mus. Et quid amplius dicā? frater domini fuit ille car-
nalis, iste spiritualis. Sed quum cognatio spūalis car-
nalem necessitudinem probatur excellere, in ipsius
Q domi

Ioan. 21

Psal. 138

domini uerbis possumus luce clarius inuenire. Ad enim: Spiritus est qui uiuificat, nam caro non prodest quicquid. Iacobus itaque ut frater esset domini natura carnalis instituit. Ioanes autem tanto nobilior frater est, quanto & ipsius naturae dominus eum in affinitate sibi spiritualis ad optationis assumpsit, quam & ipse Iacobus ierico beatus sit, quia eiusdem spiritualis affinitatis cum domino participium tenet. Alioquin nisi domino per spiritum iungeretur, per illud terrenae affinitatis consanguinitatis a domino nullatenus saluaretur. Quod tanto excellentius Ioannes, quanto & ante crucem constitutus au diuit. Ecce mater tua. Merito ergo quo cum ceteris plus dilexit, sublimius eum ceteris honorauit. Et nos fratres pro modulo nostro dignis eum studeamus efferre praecognitionis, dignis ueneremur semper obsequiis. Notandum tamen quia nunquam tam digne, tam reuerenter beatos apostolos colimus, quam cum apostolica praeccepta seruamus, cum eos in uia dei praecedentes semper attendimus, cum eorum uestigia sequimur, cum eorum angustiam & arctam semitam sine offensione tenemus. Enimvero in baptismo apostolorum ducatum secuti surdos, quia per eosdem fide sanctae trinitatis inter ipsa regenerationis rudimenta didicimus. Sub cuius uidelicet figurae mysterio sacerdotes Israeliticae plebis olim transeundo Iordanem praecedebant, & populus sequebatur. Sed non sufficere illis uisum est, si sacerdotum tantummodo uestigia in transitu sequerentur, nisi & duodecim lapides de Iordani aluo tollerent, atque in Galgalis pro testimonio posuissent. Elige, inquit, dominus ad Iosue duodecim uiros singulos per singulas tribus, & praecipe eis, ut tollant de medio alvei Iordanis ubi fixerunt sacerdotes pedes, duodecim lapides durissimos, quos po-

Ioan. 21

Iosue 4.

neritis in loco castrorum, ubi fixeritis tensoria hae nocte. Ut autem non omnia licet plena mysterijs uerba discutiam, quid per hoc factum nobis innuit, nisi ut postquam mystici Iordanis fluentia transimus, postquam de lauachri salutaris fonte consurgimus, durissimos duodecim lapides, id est, firmissima apostolorum exempla ad imitationem nobis proponere studeamus. Lapidem quippe ubi sacerdotes pedes fixerant in loco castrorum ponimus, si in procinctu spiritualis nequitiae positi, apostolorum uestigia constanter & firmiter teneamus. Nam iuxta Salomonis sententiam, qui mollis & dissolutus est in opere suo, frater est sua opera dissipantis. Nimirum qui in moribus suis praecipites ac fluidi sunt, more aquae praecipites ad ima defluunt. Qui uero constantes ac firmi, in arcem cotidie uirtutis excreuerunt. Quod nimirum & illud eiusdem historiae significare perpenditur: quia transeunte eodem populo aquae superiores instar montis intumescunt, inferiores uero in mare mortuum delabuntur: quia profecto ex eis qui baptizantur, alij in accepta caelestis gratiae dulcedine perseuerant, alij in peccatorum amaritudinem defluere reprobe uiuendo non cessant, & uelut in maris mortui saluginem corruunt, dum sapiendo terrena per prauae uitae decliua ad mortem tendunt. Nos autem non sic dilectissimi non sic, sed ad ueram sapientiam tendentes, sic per dei misericordiam in iustitiam studeamus alta proficere, ut in uitiorum pudenda uoragine declinare. Sic perseueremus semper ad superna properare quo tendimus, ut diuini amoris dulcedinem in nostris ingiter mentibus censeremus. Illi us itaque sapientiae laboremus participes fieri, qua bea

Prou. 15

Iosue 4

244 PETRI DAMIANI DE

tus Ioannes per amplioris gratie cumulum meruit incōparabiliter illustrari. Cuius nimirum splendore concepto cœlum uelut aquila penetrat, ita ut creata cūcta trās-grediens, ad ipsum rerū omniū uerticem mētis cōtemplatione pertingat. Noſtis fratres mei, quia in mūdi naſcentis origine, tertio die germinauerit terra, quarto cœli facta sunt luminaria, quinto uolatilia sunt creata. Quare autē in creandis rebus hic ordo decurrerit, niſi ut nos inſtrueremur: quia prius neceſſe eſt ut mēs noſtra uirentia uirtutū opera germinet, quatenus ſic mereāi cœleſtis gratiam luminis, ac poſtremo euolare ualeat ad contemplan-dā ſpeciē ueritatis. Germinemus itaq; fratres ut illu-minemur, quatenus illuminati, uirtutū pennis ad cœ-leſtia ſubleuemur. Nō nos mūdi huius dulcedo falſa demulceat, nō carnalis illecebre uoluptas luxurioſa reſoluat. Nuſq; certe præceptū in ueteris teſtamē-ti ceremoniis inuenitur, ut mel ſacrificiis miſceatur. Per quod intelligitur, quia hiſ qui deo uitę ſuę ſacri-ficiū, nullā deus carnalē uult ineſſe dulcedinē, nihil in eis uiuere, quod ad carnalem pertineat uoluptatem. Oleum autē frequenter immittitur, ut omnis noſtrę operationis oblatio hilariter offeratur. Hilarēm em̄ datorē diligit deus. In omnibus etiā ſal iubetur admixceri, ut omne boni operis ſacrificium ratiois, diſcretionis ac cœleſtis ſapiētiae ſale ſit conditū. Hoc autē diuine ſapiētig ſale ita omnis b. Ioannis doctrina uidetur reſperſa, ut merito dicatur os dei, lingua ſpi-ritus ſancti, cædrus paradisi, lux eccleſiæ, decus or-bis, præco cœli, lumē mūdi, ſidus hominū, ſpecimen angelorū, lapis uiuus, ſpeculū lucis, logorheca diuini tatis, forma fidei, columna cœli, architectus ueri ta-bernaculi,

Gen. 1
Leuit. 2.
Ibid.
2. Cor. 9.
Leuit. 2.

EXCELL. B. IO. EVAN. 245

bernaculi, quod fixit deus & nō homo. Nam & Che-rubin iure perhibetur, qui ſcientiæ plenitudinem ex ipſo redēptoris peſtore percepſiſſe cognoſcitur. Ve-runtamē eum nos q̄umlibet efferre contendamus, cœlſtitudinis eius merita nō equamus: quia qui diuine laudis præconia meruit, ad eius digne laudanda me-rita, humanæ linguę fragilitas nō aſurgit. Ipſe quip-pe eius laus eſt, qui illi & olim precium, & nunc fac-tus eſt præmiū. Per huius ergo ueſtigia dilectiſſimi ad redemptorē noſtrum pleno cordis amore tēda-mus, huius doctrinam uelut choruscam in tenebris lampadā noſtris ſemper greſſibus præferamus. Pu-deat iam terrenis incūbere, qui per ſpei deſideriū ad cœleſtē cœpimus gloriā feſtinare. Qui ad cœleſtium nuptiā deſideriū properat, terrenæ uoluptatis cœ-no uoluntari erubeſcat. Qui titulis angelicæ dignita-tis emicat, locū in exilio nō requirat. Incaſſum por-ro terrena lucra cōgerimus, qui diuitias immortales in regni cœleſtis palatio poſſidemus. Quē ergo pon-dus terrenæ corruptionis aggrauat, rerū extrinſecus aſſluentium copia non extollat. Qui ad hoc conſti-tutus eſt, ut totis uiribus iugiter cū aduerſario dimi-cet, torporis hunc & negligentiae diſſolutio nō ener-uet. Sic ſic per diuinæ pietatis auxilium, & florentes uirtutibus & uitijſ repudiū dantes, ſi hic eum ſequi-mur, qui nobis iter crucis oſtendit, illuc peruenie-mus ad eum, qui calcato mortis imperio, cœli cum triumphali gloria penetrauit Ieſus Chriſtus domi-nus noſter, qui cum patre & ſpiritu ſancto uiuit & regnat, per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

FINIS. Q 3 Doctiſſi-

DOCTISSIMIS RELIGIOSISSI-
misq; uiris Rodolpho Paludano Crucifero,
& Henrico Grauijo Dominicano fratri
bus amantissimis Io. Nouiomagus
S. P. D.

REgulas antiquorum monachorum per
Beatum Oresiesim scriptas, quas eccle-
siastici scriptores ad nostra usq; tempo-
ra perduxerunt e situ & puluere, deter-
so squalore, in lucem emisimus: opuscu-
lum, ut inquit Trithemius, diuino sale conditum,
plenum aquae salientis ex purissimo sacrarum scri-
pturarum fonte. Quas cum ante annos aliquot cum
alijs quibusdam eiusdem argumenti libellis ad nos
ut imprimeretur misisset Gualterus Grauius, contu-
bernalis uester & communis noster amicus, uestro
nomini inscribere amatissimi fratres uolui, ut uestro
que uestrum aduersus obrectatores religionis testi-
monium haberet uetustatis. Quod eo libentius feci,
ne Grauij humanissimi uici desiderij, postq; in terris
esse desineret, fraudaremus, cuius quoties recordor,
recordor autem saepissime, uix a lachrimis mihi tem-
pero. Ea quippe fuit apud omnes probitate, erudi-
tione, suauitate morum, ut nemo eorum quibus cum
familiariter uixit, eum aliter q; germanum fratrem,
q; patrem & sanctissimum preceptorem luxerit. Erat
sane, si qua uis fata moueri potuissent, indignus mor-
te, indignissimus tam immatura morte. Inuenimus,
dum forte in eius Musæo scædas uersaremus, nō pau-
cas literas amantissime ad eum ab Erasmo scriptas,
ut dubium nō sit uelitatignem illam, de qua nostis,
piam

piam familiaremq; fuisse diffensionem, nec aliter ab
utroq; quàm Christiano animo esse latam. Scripsi
illi pro mutua nostra amicitia hoc epitaphium.

EPITAPHIUM GVALTERI
Grauij Dominicani Nouiomagij in
cenobio Prædicatorum.

HVe si uenis forte spectatū in tenebris hospes,
læcet enim, ut scitis, in ueteri illo ac obscuro sacello
ad partem cenobij choro uicinam iuxtaq; suspen-
sam eius imaginem.

Ressta paululū, & respice, deinde suspensam tabellā
Inspice, intende, & si queas agnosce
Pictam faciem, aut lege quod est scriptum.

Est enim illius incomparabilis Gualteri
Grauij, cui sub hoc saxo, quod nunc forte lector
Insistis, quiescenti in fide resurrectionis

Locus est datus, monumentum ut esset

A suis, quibuscum uixit annos duodeuiginti

Sine inuidia & odio, cum fide & pace.

Quem probi amarunt, ualde & coluerunt docti,
Obsecro ne sis mortuo molestus, aut maledicens.

A quo uno mortalium nemo unquam est læsus.

Sed sanctam & facilem oprabis requietem.

Ve saluum te in die censorio uideat saluos.

Placuit hæc ad uos scribere optimi fratres, ut ueri
amoris erga communem nostrū amicū testimoniū
aliquod de me haberetis. Turpe enim existimo eorū
post funera non aliquando meminisse, quos ui-
ui charos habuimus. Valete. Coloniae è Gymna-
sio nostro Montano decimo calendis Decembres.
M. D. XXXV.

ODIVI ORESIESIS
MONACHI ANTIQVISSI
mi regulæ de institutis monastio
cis diuino sale conditæ.

Baruch. 3

Vdi Israel mandata uitæ, auri-
bus percipe, et intellige pruden-
tiam. Quid est Israel, quoniam
in terra inimicorum es? Inuete-
raſti in terra aliena, commacu-
latus es cum mortuis, compara-
tus es cū his qui in inferno ſunt,
& dereliquiſti fontem ſapientia. Per uiam dei ſi am-
bulaffes, forſitan habitaberis in pace. Diſce ergo, ait,
ubi eſt prudentia tua, ubi eſt fortitudo gloriæ atq;
uirtutis, ubi eſt intelligentia, ubi eſt lux oculorum &
pax. Quis inuenit locum eius? & quis ingreſſus eſt
ad theſauros illius? Hęc loquebatur Baruch propter
eos qui in terram Babylonis & inimicorum ſuorum
ducti ſunt in captiuitatem: quia noluerūt prophetas
ſuſcipere mandata, et obliui ſunt legis dei, quæ data
eſt per Moysen. Iccirco induxit deus ſuper eos pœ-
nas atq; ſupplicia & captiuitatis ſubdidit iugo, eru-
diens ergo eos ut ſuos, & quaſi pater filios emen-
dans, nolensq; perire correctos, ſed ſaluare cupiens
per penitentiam. Vnde & nos apoſtolicorū debe-
mus meminiffe uerborum, qui ait: Si naturalibus ra-
mis non pepercit, nec nobis parceret, & dei præcepta
completere negligimus. Hęc omnia in figuris contin-
gebant illis. Scripta ſunt autem ad correptionē no-
ſtram,

Rom. 11

1. Cor. 10

ſtram in quos fines ſeculorū deuenierint. Et illi qui-
dem de urbe Iudæ tranſlati ſunt ad urbem Caldæo-
rum in terris mutantibus loca. Nos autem ſi deus ui-
derit negligentes, in futuro ſeculo amittemus ciui-
tatem noſtram, & Igitiam deſerentes, trademur pœ-
narum captiuitati, perdemusq; gaudium ſempiter-
dum, quod patres noſtri & fratres labore inſtabili
repererunt. Igitur nō nos uincat obliuiſio, nec patien-
tiam dei exiſtimemus ignorantiam, qui idcirco ſu-
ſtentat & differt, ut ad meliora conuerſi, cruciatibus
non tradamur. Quando peccamus, nō putemus de-
um conſentire noſtris peccatis: quia non ſtatim uin-
dicat, ſed illud cogitemus, quod cito exeuntes de ſecu-
lo, ſeparabimur in futuro à patribus et fratribus no-
ſtris, qui locum uictoriæ poſſident. Quem et nos ha-
bebimus, ſi illorum uoluerimus calcare ueſtigia, &
illud attendere, quod apoſtulus Paulus hic quoque
ſanctos à peccatoribus ſeparat, & tradit delinquen-
tes in interitum carnis, ut ſpiritus ſaluus fiat. Beatus
homo, qui timet dominū, & quem corripit, ut emen-
det, & legem ſuam docet eum, ut ambulet in manda-
tis eius omnibus diebus uitæ ſuæ, qui non murmu-
rat pro peccato ſuo. Itaq; & nos ſeruemur uias no-
ſtras, et greſſus proprios diiudicemus, reuertamurq;
ad dominum, & leuemus cum manibus noſtris cor-
da noſtra in excelſum atq; in cœlum, ut in die iudicij
adiutor noſtri ſit, & non confundamur cum loqui-
mur inimicis noſtris in porta, ſed magis digni ſim⁹
illud audire: Aperite portas, ut ingreſſiatur populus,
qui cuſtodit iuſtitiam & ueritatem. Cui ueritas cor-
di eſt, & qui poſidet pacem dicere poteſt, quia in te
ſperauimus domine in æternum. Recordemur do-
mini,

1. Cor. 5

Iudith 15

mini & Hierusalem ascendat super cor nostrum ne obliviscamur illius hominis de quo scriptum est: Benedictus homo qui confidit in domino, cuius est spes in eo, erit quasi lignum fructiferum iuxta aquas, & ad humorem mittit radices suas, non timebit, quam æstus aduenerit, habebitque frondentes ramos & in tempore siccitatis uirebit, poma sollicita germinas. Graue cor in omnibus, & homo est, & quis cognoscat eum? Ego dominus serurans corda & renes, ut reddam unicuique secundum uias suas. Meminerimus nostri, nec contemnamus delicta que fecimus, & singula mandata patris nostri & eorum qui nos docuerunt corde sollicito pertractemus, non solum credentes in Christo, sed & pro ipso patientes & scientes illud mysterium, de quo dicitur: Spiritus uultus nostri Christus dominus, & alibi: lucerna pedibus meis lex tua, & lumen semitis meis. Et iterum: Eloquium domini uiuificauit me. Et lex domini immaculata conuertens animas. Mandatum domini lucidum illuminas oculos. Et apostolus: Lex, inquit sancta, & mandatum sanctum, & iustum & bonum. Quæ omnia intelligentes, digni erimus audire cum ceciderit iustus non alidetur, quia dominus sustentat manum illius. Et iterum: Septies cadet iustus, & resurget. Nunc ergo fratres deo agente patienter & nos ad penitentiam prouocante de graui somno euigilemus, quia aduersarius noster diabolus quasi leo rugiens querit que deuoret, cui acriter resistendum est, et sciendum ea certamina nostris euenisse maioribus. Non desiciamus laborantes iacentesque uirtutum semina, ut in futuro gaudia metere possimus, audiamusque Paulum docentem: Tu autem qui seruasti doctrinam, eruditio-

Hiere. 17
 Hier. 20.
 Psalm. 7.
 Psalm. 118
 Psalm. 18
 Rom. 7
 Psalm. 36
 prou. 24
 1. Pet. 5

nem, studium, patientiam, persecutiones. Et sanctorum exempla sectantes, permaneamus in eo quod cepimus, habentes principem & perfectorem Iesum. Intelligamus comam capitis nostri in uita, ut sit unguentum in barba nostra, ut ad ora perueniat uestimentum, ut possimus implere uniuersa que scripta sunt. Quapropter o duces & prepositi monasteriorum ac domorum quibus crediti sunt homines, & apud quos inueniuntur te quicumque es, ut in comune dicam, quibus crediti sunt homines singuli cum turmis suis expectant saluatoris aduentum, ut conspectu illius ornatu armis exercitum prepararent ne refrigeretis eos in carnalibus, & spiritualia non tribuatis alimentum, aut rursus doceatis spiritualia, & in carnalibus affligatis, in eis uidelicet atque uestitu, sed & spirituales & carnales cibos pariter tribuite, & nullam detis eis occasionem negligentiam. Aut que est ista iustitia, ut fratres labore affligamus, & ipsi otio uacemus, aut imponamus eis iugum quod ipsi ferre non possumus. Legimus in euangelio: qua mensura mensi fueritis, remetietur uobis, unde & labore & refrigeria cum ipsis habeamus comunitia, nec discipulos seruos putemus, & illorum tribulatio sit nostra lætitia, ne euangelicus nos cum phariseis corripiat. Ve uobis legis peritis, qui ligatis onera importabilia, & imponitis ea super humeros hominum, & ipsi ne digito quidem audetis attingere. Sunt aliqui attendentes semetipsos ut uiuēt iuxta mandatum dei sibi loquuntur & dicunt: Quid mihi est cum alijs? Ego uero ut seruiam deo, & mandata eius impleam, non ad me pertinet quid alij faciant, hoc Ezechiel corripit dicens: O pastores Israel, nunquid semetipsos pascunt pastores? nome oues pascunt?

Mar. 7
 Mar. 4
 Mar. 25

D. ORESIESIS DE

Ecce lac comedistis, & lanis operimini, quod pingue est, immolastis: & quod infirmū, non confortastis: quod fractum est, non ligastis: quod errabat, non reduxistis: quod perierat, non quaesistis: quod forte erat, fecistis labore deficere: et disperdistis oves meas eo quod non haberent pastores. Propterea ipse dominus ueniet cum senioribus & principibus suis, et cōplebitur illud in nobis, exactores uestri deprædant uos, & qui repetunt, errare uos faciunt. Quæ magis audire debemus: Beata terra, cuius rex filius, ingenui & principes tui in tempore comedunt in fortitudine, & non confundentur. Ideo o homo usque ad unam animam, quæ tibi credita est, monere non cesses, & docere quæ sancta sunt, & te ipsum bonorū operum præbere exemplum, & cauere quàm maxime, ne alterum ames, & alterum oderis, sed & cunctis exhibeas æqualitatem, ne forte quem tu diligis, deus oderit, & quem tu oderis, deus diligat. Nulli erranti pro amicitia consentias, & alterum premas, & alterum subleues, & pereat labor tuus. Sedentes in locis humilioribus in quibus pater noster præcepit penitus non sedendum, caueant propositi domorum ne forsitan quilibet unus ex fratribus iniuriam propositio fecerit, & iratus ille discernat ac dicat: quid cause habeo ad hominem contemptorem? faciat quod uult, nec eū moneo, nec erratē corrigo, siue saluetur, siue pereat ad me non pertinet. O homo quid hæc loqueris? Intellige quo furore supereris, & odiū occupauerit cor tuū, ut magis tuo uitio quàm suo peccato frater pereat, cui debes ignoscere, & cum suscipere poenitentem, ut possis illud euangelicum dicere: dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debito-

Luc. 11

INSTIT. MONAST.

debitoribus nostris. Si ergo uis ut tibi deus peccata tua dimittat, & tu dimitte fratri tuo quicquid illud est quod in te peccauit, memor illius præcepti, ne oderis fratrem tuū in corde tuo. Et Salomonis monentis: suscita ciuem tuum pro quo spondidisti. Et iterum: Ne cesses erudire paruulū, si enim uirga percusseris eum, non morietur. Moysen quoque auscultantem: Correctione corripies proximum tuum, ne habeas peccatum pro eo. Ne ueniat rursum illud Salomonis, qui non prædicit filio ut se custodiat à perdicione, uelociter dissolueretur. Omnes quibus fratrum cura commissa est, parent se aduentui saluatoris, & formidoloso tribunali eius. Si enim pro se ipso reddere rationem plenum est discriminis ac timoris, et quanto magis pro alterius culpa subire cruciatum, et incidere in manus dei uiuentis? Nec possumus obtendere ignorantiam, quum scriptū sit: Omne factum deus adducet in iudicio in omnibus quæ neglecta sunt, siue bonum, siue malum. Et in apostolo legimus: Omnes nos oportet manifestari ante tribunal Christi, ut unusquisque recipiat pro eo quod operatus est siue bonum siue malum. Esaias quoque diem constitutā significat, in qua iudicaturus sit deus orbem terræ in iustitia, dicens: Ecce dies domini insaniabilis uenit furoris & iræ, ut ponat orbem terræ in deserto, & perdat peccatores de eo. Scimus quia omnia quæ in lege scripta sunt, & prophetarum uaticinio prædixerunt, sanctus quoque pater noster erudiuit nos esse retinendos, & reddituros rationem de singulis quare non fecerimus ea, aut negligentius fecerimus. Loquitur enim cui traditum est à patre omnne iudicium, & ueritas erudit ueritatem. Ne putetis

Leuit. 19

Prou. 6

Prou. 23

2. Cor. 5

Esai. 13

teris quia ego accuso uos ad patrem. Est qui uos
 accuset Moyses, in quo uos speratis. Si enim credere
 tis Moysi, crederetis & mihi. De me em̄ ille scripsit.
 Ex qbus oibus discimus, q̄ oporteat nos stare añ tri
 bunal Christi, & de singulis non solū operibus, sed
 & cogitationibus iudicari, & post rationē uitæ no
 stre etiam pro alijs qui nobis crediti sint, reddituros
 esse similiter rationē. Et hoc non solū de præpositis
 est domorū audiendū, sed & de monasteriorū prin
 cipibus, & de singulis fratribus qui reputantur in ple
 bē, q̄ omnes inuicem debent sua onera portare, ut
 adimpleant legem Christi, & audiant Apostolū scri
 bentem ad Timoth. O Thimothee depositū custodi
 deuitans prophanas uocū nouitates, & professione
 falsi nominis scientiæ. Et nos habemus depositum a
 deo traditum conuersationē fratrum, pro quibus la
 borantes & expectamus futura præmia, ne forsitan
 dicatur & nobis, dimitte populū istum ut abeat, &
 traditiones patris nostri deserentibus ingeratur,
 qui habent legem non nouerunt me, pastores impie
 egerunt in me. Vnde alios corripit dicens: Ego de
 di hæreditatē meam in manu tua, tu autem non de
 disti illā misericordiā, senes aggrauasti iugo. Quod
 & uos nō solum audire uerumetiam intelligere ne
 cesse est: Qui em̄ ignorat ignorabitur. Et in alio loco
 scriptum est: Quia tu scientiam meam repulisti, &
 ego repellam te ne sacerdotio fungaris mihi. Itaque
 fratres charissimi, qui cœnobiorum uitam & præcep
 ta sectamini, stare in arrepto semel proposito, & im
 plete opus dei, ut pater qui primus instituit cœnobita
 gaudens pro nobis loquatur ad dominū, sicut tradi
 di sis, sic uiuunt. Quod idem & apostolus adhuc in
 corpo-

1. Tim. 6

Exod. 5

Osee 4

corpore constitutus loquebatur: Laudo autem uos,
 qd̄ in oñibus meministis mei & sicut tradidi uobis
 traditōes meas custodistis. Et uos ergo monasterio
 in principes estote solliciti, & adhibete oēm curā pro
 fratribus cū iustitia & timore dei, nec abutamini po
 testate in superbia, sed exemplum præbere uos cun
 ctis, & subdito gregi sicut & dominus noster in o
 mnibus se exemplū præbuit, qui posuit quasi oues
 familias, ut misereamini gregi uobis credito, & me
 mineritis apostolica sententiæ, in qua ait: Nihil sub
 traxi, ut non annuncierem uobis uoluntatem dei. Et
 iterum: Non cessauī deprecādo unūquemq̄ uestrū,
 & docēdo uos publice. Videte quanta uiscera & quā
 ta misericordia fuerit in homine dei, qui non solum
 sollicitus est pro omnibus ecclesijs, sed languet cum
 languentibus, & omnium sustinet passionēs. Cauēa
 mus ne per nostram negligentiam aliquis scandali
 zetur, & corruat, & obliuiscamur uerborum domi
 ni saluatoris, qui in euangelio loquitur: Pater quos
 dedisti mihi, non perdi di ex eis aliquem. Nullam
 animam contemnamus, ne quisquam per nostram
 duritiam pereat. Si enim aliquis propter nos mor
 tuus fuerit, anima nostra pro illius anima tenebitur
 in reatu. Quod quidem & pater noster indefi
 nenter nobis solebat inculcare, & monebat, ne il
 lud eloquium impleretur in nobis: Singuli oppri
 munt proximum suum. Et iterum: Si inuicem mor
 deris & deuoratis, uidete ne ab inuicem consuma
 mini. Ex quo apparet, quod qui alterius seruat ani
 mam, custos animæ suæ sit. Sed & uos qui secundi
 estis monasterijs, primos uos exhibete uirtutibus,
 ne quis

Actu. 20

Ioan. 17

Galat. 5

Luc.19

Ephc.6

Coloss.5

Mat.25

ne quis uitio uestro pereat. Ne incurrais in illud op
 probrium in quod incurrit ille, qui comedit & bibit
 cum ebrijs, & non dedit in tempore suo conferuis
 cibaria. Et ueniet dominus in die qua non sperat, &
 in hora qua nescit, diuidat eum, & ponat partē eius
 cū hypocritis, ubi fletus & stridor est dentium. Ne quos
 apprehendat ē uobis similis condemnatio, sed quum
 tempora uenerint refrigerij mereamur audire: Eu-
 ge bone serue & fidelis, quia super modicum fuisi
 fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium
 domini tui. Vos quoq; præpositi domorum singula-
 rum parati estote ad respondendum omnibus, qui a
 uobis exigunt rationem super ea fide, quæ in uobis
 est. Monete eos qui inordinati sunt, cōsolamini pusil-
 lanimes, sustinete infirmos, patienter agite ad omnes,
 & audite apostolum monentem: Et uos patres nolite
 ad iracundiam prouocare filios uestros, sed enu-
 trite illos in disciplina, & admonitione domini, &
 scitote quia cui plus datum est, plus queritur ab eo,
 & cui plus creditum est, amplius exigetur. Nec tan-
 tum ea cōsideretis quæ uobis profint, sed & illa, quæ
 proximis, & impletur in uobis scriptura dicens:
 Quia uos sequimini unusquisq; utilitatē domus sue,
 idcirco continebit cælum rorem suum, & terra non
 dabit fruges suas, qm̄ ingrauaſtis contra me sermo-
 nes uestros. Dicitur et alibi: Quia non fecistis uni de
 minimis meis, nec mihi fecistis. Sepius dicam, & ea-
 dem repetam: Cauete ne alios diligatis, alios oderi-
 tis, ne hunc sustentetis, & illum negligatis, & castus
 inueniatur labor uester, & omnis sudor pereat, &
 quando exieritis de corpore, & de mundi huius tur-
 bidine liberati, portum uos putaueritis quietis intra
 re,

Luc.2

Ioan.10

Ca.2

re, tunc inuenietis iniustitiæ naufragia, & in qua
 mensura mensi estis, remetietur uobis ab eo, qui per
 sonas in iudicio non accipit. Si quid mortale aut ali
 quid turpitudinis ob negligētiam propositorum in
 domibus commissum fuerit, post illorum propria
 supplicia præpositus quoq; reus tenebitur criminis.
 Quod semper nobis sanctæ memoriæ pater noster
 solebat ingerere. Quamobrem cum omni cautione
 & sollicitudine singuli commissum sibi gregem cu-
 stodiant, & imitētur pastores de euangelio, ad quos
 non dormientes, sed uigilantes uenit angelus dei, &
 saluatoris eis annunciauit aduentum, qui & ipse lo-
 quitur: Pastor bonus animam suam ponit pro ouibus
 suis, qui autē mercenarius est, & non est pastor,
 cuius non sunt oues, uidet lupum uenientem, & re-
 linquit gregem & fugit, & lupus rapit eum atq; de-
 uastat quia mercenarius est, & non ad eum pertinet
 de ouibus. De bonis autem pastoribus Luca scribit
 historia. Erant autem pastores obseruantes & custo-
 diantes uigilias noctis super gregem suum, & ange-
 lus domini uenit ad eos, & gloria dei circumfulsit
 eos, & timuerūt timore magno, dixitq; eis angelus:
 Nolite timere, ecce enim euangelizo uobis gaudiū
 magnum, quod erit omni populo: quia est uobis ho-
 die natus saluator, qui est Christus dominus in ciui-
 tate Dauid. Et huius rei signum erit uobis: Inuenie-
 tis infantem pannis inuolutum, & positum in præ-
 sepi. Num illi soli eo tempore pascebant oues, & per
 desertam sequebant gregē? Sed quia soli erāt solliciti &
 naturalem noctium somnū insidiantium luporum
 timor superabat, idcirco primi audire meruerunt,
 quod in uicino sit, at Hierosolyma dormiēs ignora
 R bar,

Pfal. 120.

Ioan. 21

Ioan. 12

Luc. 12

bar, unde et Dauid dicit: Ecce nō dormiet, qui custo-
 dit Israel. Itaq; uos cum tremore & timore uigila-
 te, operantes uestram salutem, & scientes, quod uni-
 uersitatis dominus per quem omnis caro receptu-
 ra est quicquid operata est, post resurrectionē iōsis
 apostolis apparuit, & dixit Apostolorum principi
 Petro: Simon Ioannis diligis me plus his: Respon-
 dit ei. Domine tu scis quia diligo te. Dicit ei Iesus:
 Pasce agnos meos, dicit ei rursum secundo: Simon
 Ioannis diligis me? Respondit ei etiam domine, tu
 scis quia diligam te, dicit ei: Pasce oues meas. Tertio
 præcepit, ut pasceret oues. Et in illo omnibus nobis
 hoc iniunxit officium, ut diligenter pascamus oues
 domini, & in die uisitationis eius pro labore ac cu-
 stodia recipiamus quæ nobis in Euangelio promi-
 sit, dicens: Pater uolo ut ubi sum ego, & isti sint me-
 cum. Et iterum: Vbi ego sum, ibi & minister meus
 erit. Respiciamus ad promissa & ad præmia creden-
 ti: facilius oēm perferamus laborem ambulantes si-
 cut ambulauit ipse dominus, qui promissor est præ-
 miorum. Vos quoque qui secundi estis singularum
 domorum, humilitatem sectamini, & modestiam,
 & singula præcepta maiorum, uitæ communis nor-
 mam putate, ut in illis conseruandis uestras seruetis
 animas, & similes ei sitis qui ait: Anima mea in ma-
 nibus meis semper, filius glorificet patrem, & læta-
 mini in fructibus uestris, quia absq; operibus & fru-
 ctibus nullus domini societate lætabitur, ut cum ha-
 bueritis fructum in domino, ipso hærede & cohæ-
 rede potiamini. Sed & uos omnes fratres, qui sub-
 iecti estis per ordinem liberæ seruituti, habetote ac-
 cinctos lumbos uestros, & ardentes lucernas in ma-
 nibus

nibus, similes seruorum, qui expectant dominum
 suum quando reuertatur de nuptijs, ut quum uene-
 rit & pulsauerit, statim aperiant ei. Beati serui,
 quos ueniens dominus inuenerit uigilantes. Sic &
 nobis fiet, si longus labor lassitudinem non opere-
 tur in uobis. Vocabimini ad cœleste conuiuū, & an-
 geli ministrabūt uobis. Hęc sunt repromissiones custo-
 dientium mandata dei, & ista præmia futuroiū. Gau-
 dete in domino, rursum dico, gaudete subiecti pa-
 tribus cum omni obedientia, sine murmuratione,
 & cogitationibus uarijs simplicitatem animæ ad bo-
 na opera præferentes, ut pleni uirtutibus & timo-
 re dei digni efficiamini adoptione dei. Arripite scu-
 tum fidei, in quo possitis omnes sagittas diaboli ar-
 dentes restringere, & gladium spiritus, quod est uer-
 bum dei. Estote prudentes ut serpentes, & simpli-
 ces sicut columbæ. Audite Paulum loquentem: Fi-
 lij, obedite parentibus, & possidete salutem anima-
 rum uestrarum, per eos, qui uobis præpositi sunt.
 Et in alio quoque loco scriptum est: Acquiescite
 principibus uestris, & subiicimini, quia ipsi uigi-
 lant pro animabus uestris rationem reddentes pro
 uobis. Et semper illud timete, quod idem Apo-
 stolus loquitur: Templum dei estis, & spiritus dei
 habitat in uobis. Si quis autem templum dei uiola-
 uerit, disperdet illum deus. Et iterum: Nolite con-
 tristari spiritum sanctum dei, in quo signati estis
 in diem redemptionis iusti iudicij. Seruate pudici-
 tiam corporis uestri, ut sitis hortus conclusus, fons
 signatus: qui enī natus est ex deo, nō peccat, quoniā
 semen illius in eo permanet, Idem Ioannes loqui-
 tur.

Eph. 6

Mat. 10

Col. 3

1. Cor. 3

Eph. 4

Can. 4

R 2 tur.

1. Ioan. 2. tur : Scribo uobis iuuenes quoniam fortes estis, & sermo dei in uobis permanet, & uicistis malignum. Cum & uos uiceritis inimicum, deo uobis prebente auxilium, tunc & ipse dicet: Eruam eos de inferno, et redimam eos de morte, ubi est mors cōtentio tua: ubi est mors stimulus tuus? Si uero mortem deuora uerimus, superabimus eam, & dicetur nobis: Mors eis nequaquam dominabitur: quoniam mors qua peccato mortui semel sumus, in nobis mortua est, & uita qua in Christo uiuimus, semper uiuimus: qui enim in carne moritur, iustificabitur à peccato. Nequaquam ultra uiuamus in desiderijs hominum, sed reliquam uitam in uoluntate dei expleamus. Qui timetis dominum, armate uos castitate, ut audire me reamini, uos autem non estis in carne, sed in spiritu. Et scitote quod perfectis perfecta tribuatur, & inanis reddantur inania, iuxta sermonem euangelicum: Qui habet, dabitur ei & abundabit, qui autem non habet, & quod uidebatur habere, auferetur ab eo. Imitemur uirgines sapientes, quæ cū sponso thalamum intrare meruerit, quæ habebant in uasis suis & lampadibus oleum bonorum operum. Porro stultæ uirgines clausam thalami ianuam repperunt, ante nuptias parare sibi oleum uoluerunt. Hæc in figura contingebant illis. Scripta sunt enim ad correptionem nostram, ut euitemus uetera, & seruemus præcepta Sapientis, qui ait: Fili mi, si sapiens fuerit cor tuum, lactificabis cor meum, & commorabuntur labia mea sermones tuos, si tamen recti fuerint. Et iterum: Non æmuletur cor tuum peccatoribus, sed in timore dei esto tota die, & dei cultum obserua

Rom. 6

Mar. 4

Mat. 25

Rom. 15

Prou. 23

Prou. 23

serua iugiter. Vigilemus attentius, & sciamus quod magnam nobis deus præstiterit gratiam per patrē nostrū Pacomiū, ut renunciamus seculo, & omnē sollicitudinem mundi, ut curas rerū seculariū pro nihilo poneremus. Quæ nobis occasio relicta est, ut habeamus quidquam proprium à funiculo usq; ad corrigiam calciamenti, cum habemus præpositos, qui pro nobis cū timore & tremore solliciti sunt tam in cibo quàm in uestitu, & corpusculi languore, si forte obuenerit, ut in nullo timeamus, & per occasionem carnis animæ emolumenta perdamus? Liberi sumus, iugum de ceruicibus nostris; mundanæ seruitutis abieciim⁹, cur rursus uolumus reuerti ad uomitum nostrum, & aliquid habere unde solliciti sumus, & perdere metuamus? Ad quos usus super fluum palliolum, aut epulæ lautiores, aut melior lectus, cum omnia in cōmune sint preparata, & cruce Christi nihil durius? quia iuxta quam uiuentes patres nostri ædificauerunt nos super fundamentum apostolorum & prophetarum, & euangeliorum disciplinā quæ angulari continetur lapide, domino Iesu Christo, quem sequentes de mortifera altitudine ad uitalem descendimus humilitatem, diuitias paupertate mutant, & delicias simplici cibo. Nolite, obsecro uos, obliuisci semel arrepti propositi, & traditiones patris nostri, scilicet putemus ad cælorum regna tendentes, ne desideretis quæ ante calcastis, sufficit nobis habere quod homini satis est, duo leuitonaria & allium attritum, & palliolum lineum, duos cucullos, zonam lineam, gallicam pellem, & uirgam cui ministerium aliquod & dispensatio est credita monasterij. Et si ex ea lucrū faciat, scelus putetur, & sacrilegiū

R 3 quidquam

quidquam ex ea contingere, & in propriam uertere
 requiem, quasi despiciens eos, qui non habent, & fe-
 lici paupertate sunt diuites, ut non solum ipse perie-
 rit, sed & ceteros prouocet ad pereundū. Et illi qui-
 dem qui incurauerunt ceruicem suam, & cum omni
 humilitate & afflictione lugentes atque plangen-
 tes in presentiarum placuerunt deo, cum de corporu-
 sculo isto exierint, ducunt & accumbent cum sanctis
 patribus Abraham, Isaac, & Jacob, prophetis & apo-
 stolis, & consolatione digna fruuntur, sicut & Laza-
 rus in sinu Abraham. Qui autem uixerunt in ceno-
 bio, & de communi in suos aliquid aduerterunt, usus
 ue eis, cum de corpore exierint, dicitur illis: Memen-
 tote quia recepistis bona in uita uestra, fratribus la-
 borantibus, & ieiunijs, & continentia, & incessabili
 labore sudantibus. Idcirco uidete eos in gaudio atque
 lætitia, qui reliquerunt presentem uitam, ut futuram
 consequerentur, uos autem in squalore & tormentis
 ac miseria constitutos, quia noluitis euangelicū au-
 dire sermonem, & Esaiæ cōtempistis uerba, dicitis:
 Ecce qui seruiunt mihi comedent, uos autē esurietis.
 Ecce qui seruiunt mihi bibent, uos uero sitietis. Ecce
 qui seruiunt mihi exultabūt, uos autē clamabitis pro-
 pter dolorē cordis uestri, & ob contritionē spiritus
 eiulabitis. Audistis oēs beatitudines scripturarū, &
 noluitis suscipere disciplinā. Ideo fratres æquales si-
 mus, à minimo usque ad maximū, tã diues q̄ pauper,
 concordia & humilitate perfecti, ut de nobis quoque
 posset dici: Qui multum non abundauit, & qui pa-
 rū nō indignuit. Ne quis suis prouideat delictijs, cauēs
 fratrem in paupertate & angustia constitutum, & dica-
 tur ei illud propheticum: Nonne deus unus creauit
 uos? Nonne pater unus omnium uestrum? Quare de

Luc. 16

Esai. 65

2. Cor. 8

Mal. 2

reliquistis unusquisque fratrem suum, ut abominabile fa-
 cerent testamentū patrum uestrorū, derelictus est
 Iuda, sed abominatio facta est in Israhel. Quapro-
 pter iuxta illud quod dñs atque saluator præcepit A-
 postolis dicens: Mandatū nouum do uobis, ut diliga-
 tis inuicē, sicut, & ego dilexi uos, & in hoc sciimini, Ioan. 15
 quod uere discipuli mei estis, nos inuicem amare debe-
 mus, & ostendere, quod uere simus famuli domini
 Iesu Christi, & filij Pacomij, & discipuli cenobiorū.
 Si præpositus domus aliquē corripuerit ex fratribus,
 qui subiecti sunt, erudiens eum in timore dei, & cu-
 piēs ab errore corrigere, & alius uoluerit pro eo lo-
 qui, & eum defendere, subuertens cor illius qui hoc
 facit, peccat in suam animā, qui subuertit eū qui cor-
 rigi poterat, et consurgente deiecit in terram atque ad
 meliora tendentē mala persuasiōe decepit, errans ip-
 se & alios errare faciens. Huic illud aptabitur con-
 gruēter: Væ qui potū dat proximo suo subuersionē
 turbidā & inebrians eū, uæ qui errare facit cecum in
 uia. Qui scandalizat quēpiam de his qui credūt deo,
 expedit ei, ut appendat ei mola asinaria super collū
 eius, & præcipitet in mare, quia subuertit, ut dixim⁹, Mat. 18
 subleuantē se, & obedientē trātulit ad superbiam, et
 eū qui in dulcedine charitatis poterat ambulare, con-
 uertit in amaritudinē, & subiectū legibus monaste-
 rij, malis cōsilijs deprauauit, fecitque odisse eū, & con-
 tristari contra illū, qui eū docebat dñi disciplinā, lites
 ferens inrer fratres atque discordias, & nō timēs illud
 quod scriptū est: Tu quis es, qui iudicas alienū seruū? Suo
 dño stat aut cedit, stabit aut, potēs ē aut dñs rursum Rom. 14
 statuere illū. Considera quid dixerit, potens est autē dñs
 statuere illū. Nō ille potēs est, qui uerba dñi præterit
 R 4 Vnde

Ab. 2

Mat. 18

Rom. 14

Vnde fratres magnopere deitemus alicuius mentem subuertere contra doctorem & monitorem suum. Et meminerimus scripturæ dicentis: Libera cor tuum à mëlitiã, ut salueris, nec pro obedientia superbiam & contumaciam in cordibus nostris inuicem seminemus: qui enim timet dominum si uiderit fratrem suum errare & labi, magis debet mōstrare quæ recta sunt, & rectum iter ostendere, ut omni castitate & tremore dei incedens, illã Salomonis exequatur sententiam. Libera eos qui ducuntur ad mortē, & redimere de interfectione non cesses, nec dicas, nescio hunc. Scito quoniam deus corda omnium nouit, & Iudas in epistola loquitur sua: Et hos quidem de igne rapientes, & odio habentes carnis commaculatam tunicam. Caueamus huiuscemodi uestimentum, & induamus potius armaturã dei, ut possimus resistere contra insidias diaboli. Nō est enim nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus potestates & principatus, aduersus rectores tenebrarum harum, aduersus spiritalia nequitie in cœlestibus. Hoc quoq; maxime prouidendum est, ne quis in alteram domum & in alterius cellulam commendet aliquid & contra monasterij disciplinam. Qui talis est, non est in numero fratrum, sed mercenarius & aduena. Nec pascha domini inter sanctos debet comedere, quia factus est lapis scaldali in monasterio, & de illo possit dici: lapides de uia mea proiecite: si enim leuitonaria nostra quando lauamus & sicca non fuerint, usq; ad uesperã non habemus potestatem apud nos tenere, damusq; præposito cui crediti sumus, uel ei cui creditum est cellarium, ut deferat ad eum locum ubi uestimenta pariter

Prou. 24

Iudæ 1

Ephē. 6.

ter omnium referuantur, & mane nobis dantur, ut expandamus illa ad solem, & cum sicca fuerint, non apud nos tenemus, sed damus in commune seruandum, iuxta præcepta maiorum, quãto magis ea quæ proprie uisus es possidere, si alteri commendaueris, aut in tua uolueris esse potestate, peccas in monasterij disciplinam, & non intelligis Paulum tibi loquentem: uos autem in libertatem uocati estis, tantũ ne libertate in occasionem carnis abutamini, sed charitate seruite inuicem. Et iterum: Dominus iuxta est, nolite esse solliciti, sed estote in oratione intenti & deprecationibus. Sciat quoq; ille qui ab alio susceperit commẽdatum, ut rem se arbitratu facere piam, ut fratrem refrigeret, quod peccet contra animam suam subuertens regulas monasterij. O stulte anima tua commissa est præposito tuo, & qui animam tuam corpusq; custodit indignus habebitur, ut peritura conseruet. Amemus ut iustificemur iustitiam, legimus enim, misericordia occurrit his qui faciunt ueritatem. Hoc quoq; obseruandum est, ne quis stulta cogitatione deceptus, imò diaboli laqueis irretitus, dicat in corde suo: Quando morior, tunc dono fratribus quod habuero. O stultissime hominũ, ubi hoc scriptum inuenisti? Nonne omnes sancti seruientes deo statim omnem seculi sarcinam deposuerunt? Nōne in actibus apostolorum omnia quæ habebãt, Actu. 4 ad pedes deferebant apostolorum? Aut quomodo poteris mortuus iustitie induere uestimentum, qui illud uiuus habere non meruisti. Quare oblitus es illud, quod scriptũ est: Quod seminauerit homo, hoc Gal. 6 & metet. Et unusquisque recipiet iuxta quod egit, & reddet unicuiq; iuxta opera sua. Et iterum: Ego do
R s minus

minus scrutans corda, & probans renes, ut reddam unicuique iuxta vias suas, & iuxta fructum adinventionum eius. Quare nondum uerfaris in uita, & in hoc corpufculo cōstitutus, non audies David loquentem: Thefaurizat & ignorat, cui congregat ea. Et sermonem euangelicum, auarum diuitem corripientem, stulte hac nocte animam expetunt à te. Quæ autem preparasti, cuius erunt? Et iterum: In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. Stulte quare non uis audire dominum cohortantem? Vade & uende omnia quæ habes, & da pauperibus, & tolle crucem tuam, & ueni sequere me. Quod adolescens audiens, cōuersus est retro, non enim erat rectum cor ipsius, & ideo non potuit grauem diuitiarum sarcinam deponere. Habebat quidem uoluntatem, ut scriptura testatur, perfectæ uitæ & splendore uirtutum trahebatur ad laudem, sed retrahebant eum currentem diuitiæ, nec poterat saluatoris audire doctrinam: quia adhuc de mundi delitijs cogitabat, unde & saluator loquitur: Difficile est eos qui habent diuitias intrare in regna cœlorum. Et iterum: Nemo potest duobus dominis seruire: aut enim unum odio habebit, & alterum diligeret: aut uni est obediens, & contemnet alterum. Non potestis deo seruire, & mammonæ. Pharisei autem cum essent auari, hæc audiebant & irridebant, quorum incredulitatem deuitemus, nec irrideamus eos, qui nos prouocant. Renunciemus mûdo, ut perfecti perfectum sequamur Iesum, Quorum animam possidet auaritia his uidetur pro Christo stulta paupertas. Quæstus est magnus pietas cum sufficientia, nihil enim intulimus in hunc mûdum, nec auferre quid possumus: habentes enim uictum

Psalm. 38

Luc. 12

Psal. 14.5.

Mat. 19

Mat. 19

Luc. 6

nictum & uestitum, his contenti sumus. Qui autem uolunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueum, in concupiscentias multas, quæ sunt stultæ & noxiæ, & demergunt homines in interitum & perditionem: radix enim omnium malorum cupiditas. Vix hodie Helias Israelem increpat, dicēs: Quousq; claudicatis pede, si deus est, ite & sequimini eum. Et nobis loquitur: Si mandata sunt dei quæ per patrem nostrum tradidit nobis, & quæ sequentes possumus peruenire ad regna cœlorum, toto eadem desiderio compleamus, si autē sequimur cogitationes nostras, & aliud tendit animus, cur non errorem simpliciter confitemur, & ostēdemus nos esse quod uideri erubescimus? ne forte dicatur & nobis: Quare polluitis locum meum sanctum, & eiciam eos domo mea: si quidem conciliabula monachorum uere dei domus est, & sanctorum uinea, sicut scriptum legimus: uinea facta est Salomoni in loco qui uocatur Beelamon, dedit eam custodibus, unusquisq; affert pro fructibus eius mille argenteos. Uinea mea in conspectu meo est, mille Salomoni & ducenti his qui custodiunt fructum eius, ne igitur polluentes eam proijciamur, sicut in Euangelio legimus, eiectos esse de templo qui uendebant in eo oues & boues, numularios quoque ingrediens dominus atque saluator & faciens sibi flagellum de funiculis eiecit e templo, & fundens æra mensasq; uendentium, & his qui uendebant columbas, ait: Auferte hæc omnia, & nolite facere domū patris mei, domū negociationis. Scriptū est enim: Domus mea domus orationis uocabitur cunctis gentibus, uos autē fecistis eam speluncā latronū. Et alibi Propter

1. Tim. 6

3. reg. 18

Mala. 1

Cant. 8

Luc. 19

Mar. 11

Esa. 56

Hier. 7

Esa. 52

Propter

1. Cor. 11.

Eze. 20

Eze. 20

Eze. 7

Propter uos nomen meum blasphematur in gentibus. Obsecro uos fratres, ne de nobis quoque dicatur: Alius quidem esurit, alius autem ebrius est. An domos non habetis ut comedatis & bibatis, nisi forte ecclesiam dei contemnitis, & confunditis eos, qui non habent? Ad quos dicitur: Si quis esurit, domi comedat, ut non in iudicium conueniatis. Non sit domus nostra uocis alienae, ne illud nobis congruenter appetatur, opera Aegypti non abstulerunt a se. Et iterum: In praeceptis meis non ambulauerunt, & sabbata mea contaminauerunt, propterea cum clamauerint ad me, ego non exaudiam eos. Non permaneamus in cordis duritia, & ad iracundiam prouocemus deum, & fiat inimicus noster, ac dicat: Ego autem dabo eis praecepta non bona, & iustificationes, in quibus non uiuant: quia comederunt fructum mandati, & adora uerunt opera manuum suarum. Et repleta est terra eorum a principio augurio, ut terra alienigenarum. Ne postquam renunciauerimus seculo, & acceperimus uexillum crucis, sequi iterum ad posteriora conuersi, quaramus refrigerium temporale, imitantes Efraim dicentem: Diues factus sum, & inueni refrigerium mihi, ne audiamus illud, quod & ille meruit audire. Omnes labores illius non inueniuntur pro iniquitatibus, in quibus peccauit, ne & illud impleatur in nobis: Coepistis spiritu, & nunc carne consumamini, tanta passi estis sine causa. Et ille contra nos sermo dicatur: Lex perijt a sacerdote, & consilia a senioribus, & manus populi dissolutae sunt, senes de porta quieuerunt, electi a psalmis suis cessauerunt, rursumque dicatur: Propter uos nomen blasphematur in gentibus, & contemptis institutionibus patris nostri

nostri subrepat obliuio, mediatoremque dei atque sanctorum nostro uitio negligamus. Quis enim fructus, aut quod signum praeceptorum dei inueniatur in nobis, aut in qua professione impleamus arreptae? Nonne omnia diuisimus, & auaritia subiacemus, & dicitur nobis: Vnde bella & pugnae? nonne ex auaritia nam quia unusquisque quaerit utilitatem suam, & non proximi, usque hodie uiuens. Ezechiel propheta in sermone nos corripit, dicens: Negociatores erant in te, filius inhonorat patrem, & pater exprobrat filio. Quid in die iudicij respondebimus, aut quid in nouissimo tempore pro defensione nostra poterimus obtendere? Haec omnia facta sunt nobis, quia sacerdotes plausuerunt manibus, & populus dilexit similitudinem, quia sicut populus, sic sacerdos. Propterea reddam tibi, inquit, secundum uias suas, & cogitationes illius restituum ei. Non de omnibus uobis haec loquor, sed de his qui maiorum praecepta contemnunt, multoque melius erat illis ignorare uiam iustitiae, quam scientes reuerti ab eo, quod traditum est illis sancto mandato. De huiusmodi hominibus moerens Hieremias scribit: Defecerunt in lacrimis oculi mei, conturbatus est uenter meus, effusa est in terra gloria mea super contritione filiae populi mei, quia defecit paruulus, & lactans in plateis ciuitatis, matribus suis dixerunt: ubi est triticum & uinum, cum deficerent quasi uulnerati in plateis urbis, cum funderent animas suas in sinu matrum suarum. Scimus quod non in fortitudine equi uelit deus, neque in scemoribus uiri sibi complacere, & ideo reuertamur ad dominum deum nostrum, ut quando orauerimus, exaudiat nos, qui quotidie hortatur, ut uacemus & cognosca-

Tre. 2

Psal. 146.

1. Reg. 23

Ezech. 18

Mat. 11

Eze. 16

2. Tim. 2

gnoscamus eum. Et alibi loquitur: Reuertimini ad me, & ego reuertar ad uos. Et iterum: Reuertimini ad me filij recedentes, & ego dominabor uestri. Ezechiel similiter contestatur ac dicit: Quare moriemini domus Israel? Nolo mortem peccatoris, tantum ut reuertatur de uia sua mala, & uiuat. Et clementissimus ac totius bonitatis caput clamat in euangelio ad nos dominus, atque testatur: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego uos reficiam. Tollite iugum meum super uos, & discite a me quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus uestris. Consideremus quod bonitas dei ad pœnitentiam nos prouocet, & sancti uiri cohortantur ad salutem. Non induremus corda nostra, neque thesaurizemus iram nobis in die iræ, & reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet unicuique iuxta opera sua, sed ex toto corde reuertamur ad dominum, & secundum Moyfi uerba memorantis: Si reuertaris ad dominum ex toto corde tuo mundabit cor tuum, & cor seminis tui. Laboremus sicut boi milites Christi & obseruemus illud quod scriptum est: Nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus, ut ei cui militat, placeat. Si autem & in agone contendat, non coronatur, nisi legitime certauerit. Laborantem agricolam oportet primum de fructibus eius participare. Scriptum est: Omnes populi ibunt unusquisque in uiam suam, nos autem in nomine domini nostri magnificabimur. Ipsi impediti sunt & ceciderunt, nos autem surreximus, & erecti sumus. Qui ambulat in die, non impingit, qui autem in nocte graditur, impingit, quia lumen non est in eo. Nos autem sicut dixit Apostolus: non sumus

sumus filij prauaricationis in perditionem, sed filij dei in acquisitionem animæ. Et alibi: Omnes, inquit, filij lucis estis, & filij dei. Non sumus filij noctis neque tenebrarum. Si ergo filij sumus lucis, debemus scire quæ lucis sunt, & facere fructus luminis in omni opere bono, quod enim manifestatur, lux est. Si in toto corde reuertamur ad dominum, & in præceptis sanctorum illius, & patris nostri corde simplici conuertamur, abundabimus in omni opere bono. Quod si superemur carnis uoluptatibus in die quasi in media nocte parietem palpabimus, & non inueniemus uiam ciuitatis, & habitaculi nostri, de quo dicitur: Esurientium & sitientium anima defecit. Quia contempserunt legem à deo sibi traditam, & uocem prophetarum non audierunt. Et idcirco non potuerunt ad promissam requiem peruenire. Vigilemus & attenti simus, si enim naturalibus non pepercit, nec nobis parcat. Non de cunctis, sed de negligentibus loquor, quibus iure aptabitur illa deploratio: Væ eis: quia recesserunt à me. Manifesti sunt, quoniam impie egerunt in me, quia dereliquerunt me fontem aquæ uiuæ, & foderunt sibi contritos lacus, qui non possunt aquam continere. Et quia non audierunt iudices eius, audiant dicentem deum: Constitui super uos speculatores, audite uocem tubæ. Et dixerunt: non audiemus. Vnde ista incredulitas? Nonne ex eo, quia alienos cognouerunt, & non aduersati sunt? Loquitur & alibi spiritus sanctus per prophetam: Ego enim sum deus dominus tuus, qui formaui cœli, & creauit terram. Cuius manus condiderunt oëm cœli militiam, & non

1. Theff. 5

Rom. 11

Hier. 6

& non ostendit ea tibi, ut ambulares post illa. Quod quidem & per Moy sen praecepit, dicens: Ne cum sis pexeris caelum, & uideris solem & lunam, ac stellas & omne ornatum caeli, errore caeli deceptus, adores ea. Ego sum deus qui eduxi te de terra Aegypti, & deum extra me nescis, & qui saluos posset facere, non est praeter me. Ego sum qui te pavi in solitudine, in terra inhabitabili, & repleti sunt saturitate, & eleuata sunt corda eorum. Idcirco obliti sunt mei, & ego tradam eos dispersioni in gentibus cunctis. Quae audientes quasi de somno expergiscamur & praebemus nos dignos domini seruituti, ut miseretur et dicat nobis: Inuocate me, & ego exaudiam uos. Ipse enim ait: Qui disperfit Israel congregauit eum. Et alibi: Non faciam, inquit, iuxta iram furoris mei, nec sic relinquam, ut deleam Effraim. Et iterum: Non in aeternum puniam uos, nec semper irasceam uobis. Spiritus enim a me egredietur, & omne quod inspirat ego feci. Et in eodem loco iungit, ac dicit: Dedi eis consolationem, ueram pacem super pacem his qui erant prope & longe, dixitq; dominus, sanabo eos. Cuius ut plene misericordiam cognoscamus, Hieremiae sermone docet, dicens: Si eleuatum fuerit caelum in sublime, & si humiliatum pauimentum terrae deorsum, ego non reprobo gentem Israel pro omnibus quae fecerunt. Cumq; tanta clementia sit saluatoris domini, & nos prouocet ad salutem, conuertamus corda nostra ad eum, quia iam hora est ut de somno uigilemus, nox praecessit, dies autem appropinquauit, deponamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis. Filioli mei primum ex toto corde diligamus deum, deinde nosmetipsos

Exod. 20.

Hiere. 31

Hierem. 5

Rom. 13

amemus mutuo, memores praceptorum dei saluatoris, in quibus ait: Pacem meam do uobis, pacem meam relinquo uobis. Non sicut mundus dat pacem, ego do uobis, in his enim duobus mandatis tota lex pendet & propheta. Si quis in domo monasterij sub praeposito manens nulla re indigens quam in monasterio habere permissum est, & habet patrem fratremq; & amicum charissimum, nihil ab eis penitus accipiat, non tunicam, non palliolum, non aliam quamlibet rem, si autem comprobatum fuerit, quod minus habeat de his quae praepcepta sunt, culpa atq; omnis correctio ad praepositum conuertetur. Vos igitur qui estis principes monasteriorum, si quos aliqua re uideritis indigere & esse in angustia constitutos, nolite eos negligere, scientes quod estis reddituri rationem pro omni grege super quem uos spiritus sanctus constituit inspicere & pascere ecclesiam dei, quam acquisiuit proprio sanguine. Propterea nos qui fortiores sumus, debemus infirmitates invalidorum portare, & non nobismet ipsis placere, sed proximo in bono ad aedificationem: nam & Christus non sibi placuit, sed sicut scriptum est: Opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. Et iterum: Non quero, inquit, quod mihi expedit, sed quod omnibus, ut salui fiant. Si autem dominus ac saluator noster ita praepcepit, & sancti ita conuersati sunt, patres quoq; nostri ita nos docuerunt, consurgamus a somno, & quae sunt nobis praepcepta, faciamus. Quae cumq; enim scripta sunt, ad nostram eruditionem scripta sunt, ut per patientiam et consolationem scripturarum spem habeamus, & nullus nostrum causa sit erroris alieni, nec emulemur eos qui prospera agunt

Ioan. 14

S in

in uia sua. Cum enim omnia carni necessaria consecuti, morientes nihil secum asportabāt, filij seculi huius habent in hoc seculo fiduciam, quoniam de mundo sunt, & mundus amat quod suum est. Qui autē filij dei sunt, illius sermonis euangelici recordentur. Si mundus uos odit, scitote, q̄ me primum oderit. Et iterum: Qui uoluerit esse amicus huius mūdi, inimicus fiet deo. Et rursum: Tribulationem habebitis, sed confidite, ego uici mundum. Et iterum: Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Beati qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quoniam ipsi saturabuntur. Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiā, quoniam ipsorum est regnum cœlorū. De filiis autē noctis quid e contrario dicitur? Nonne illud? Væ uobis diuites, quoniam recepistis consolationem uestram. Væ uobis qui saturati estis nunc, quia esurietis. Væ uobis qui nunc ridetis, quoniam lugebitis ac flebitis. Quamobrem mundi amicitias deuitemus, ut illud mereamur audire: Ad uesperum demorabitur fletus, & ad matutinum latitia. Audiuit dominus, & misertus est mei, scidisti saccum meū, & accinxisti me latitia. Quis enim sanctorum nō in luctu atq; tristitia per mundi huius transiuit uiam? Hieremias: Non sedi, inquit, cum consilio ludētium, sed tremebā a facie manus tuæ. Solus sedebam, quoniam amaritudinem repleris sum. David quoq; scribit: quia si lugens ac moerens sic humiliabar. Quorum nos uestigijs insistentes intelligimus, q̄ salus nostra in tempore tribulationis sit, & prophetae pollicitatio impleatur dicētis: Non relinquuntur qui in angustia sunt usq; ad tēpus. Si ergo habent tempus tribulationis & angustia, & non erit sempiterna, seminemus in la

Ioan. 15

Mat. 5

Luc. 6

chrymis, ut metamus in gaudio, non deficientes, q̄ mouerimus dominum de tentatione liberare cultores suos. Dominus pater noster est, dominus iudex noster est, dominus princeps, dominus rex noster, dominus nos ipse saluabit. Cuius praecepta si neglexerimus, permanebimus in angustia. Ipse em̄ dicit: Qui sequuntur me, possidebunt terram, & haereditabunt montem sanctum meū. Quem & nos possidebimus, si impleamus legem eius, & audiamus illud, quod dicitur: Mundas facite in conspectu eius uias uestras. Et iterum: Tollite officicula de uia populi mei. Et alibi: Eijcite de consilio pestilentem & egredietur cum eo cōtentio. Qui iustum dicit iniustum, & iniustum iudicat iustum, uterq; in conspectu dei immūds est. Caueamus ne dicatur et de nobis: Filij alienati sunt eis. Et illud: Filiae Syon eleuate sunt, & ambulauerūt in excelso collo, & in superbia oculorum, trahentes pedibus tunicas, et pedibus simul ludētes. Et in correptione nostra rursum prophetae sermo concorder, dicens: Quomodo facta est meretrix ciuitas Syō fidelis, plena iudicio, in qua iustitia dormit? Nūc autē latrones & populus intelligentes cōmiscēbat meretrici. Tu ergo Israel ne ignora beris, sicuti diuina meditemur, poterimus illud dicere, qd et David: Exultabo super eloquia tua, sicut qui inuenit spolia multa. Et q̄ dulcia gutturi meo eloquia tua, super mel & fauū ori meo. Cātabiles mihi erāt iustificatōes tuæ in loco peregrinationis meae. Et in alio loco: Nō pposui ante oculos meos rē iniquā, faciētes iniquitatē odio habui. Et nō adhaesit mihi cor prauū, declinātes a me malignos non agnosce bā. Detrahentē in absconso proximo suo, hunc perse

Mat. 5

Hier. 50

Esa. 1

quebar. Superbo oculo & insatiabili corde cum hoc simul non edebam. Oculi mei super fideles terræ, ut facerem eos sedere mecum. Quorum omnium nos imitemur opera, ut sit in diebus nostris pax & iustitia, & non nobis illud eveniat, quod alibi legimus: Super terram populi mei spinæ & fœnum consurgent, sed magis innouemus nobis noualia, & non seminemus super spinas, cumque custodierimus quæ madata sunt nobis, manifesti erimus, quod diligamus deum, sicut testat & in alio loco scriptura diuinat: Qui audit mandata mea & seruat ea, ille est qui diligit me, qui autem diligit me, diligitur a patre meo, & ego diligam eum, & ueniamus ego et pater meus & mansionem apud eum faciemus, & ostendam ei meipsum, & uos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio uobis. Tollamus nobiscum multos sermones, & conuertamur ad dominum deum nostrum, & dicamus ei: Potes dimittere peccata, ut accipiamus bona, & reddamus ei fructum laborum nostrorum, & delectetur in nobis anima nostra. Atque utinam pœniteat nos erroris & negligentia, et conuersi ad priora dicamus: Assur non saluabit nos, super equos non ascendemus, nec iam dicemus: dii nostri opera manuum nostrarum. Deus qui in te est miserabitur populi, sanabo habitacula eorum. Rursumque dicet de nobis: Diligam eos manifeste, & auertram iram meam ab eis. Ero quasi ros, Israel florebit ut lilium, & mittet radices suas quasi libanus. Ibunt rami eius, & erit quasi oliua fructifera, & odor eius ut thuris. Reuertentur & sedebunt unusquisque in tabernaculis suis, & uiuent, & confirmabuntur frumento, florebit sicut uinea memoria eorum, sicut odor thuris

Ioan. 14.

thuris Effraim. Quid ei & idolis? Ego humiliabo eum, & confortabo eum. Ego ut iuniperus condensca, ex me fructus eius inuentus est. Quis sapiens, & intelligit hæc, aut intelligens et cognoscit ista? Atque utinam & nos ex eo fructum asserre ualeamus, sine quo nihil boni operis fieri potest. Reuertamur ad dominum, ut de nobis quoque posset dicere: Peccatorum & iniquitatis eorum memor amplius non ero. Non relinquamus legem dei, quam pater noster ab eo accipiens, nobis tradidit, neque parui eius mandata pœdamus, ne & super nos planctus ille dicatur: Quo modo obscuratum est aurum, & immutatum argentum bonum, effusi sunt lapides sancti in omni uia: rum principio, nec post plurimos labores patris nostri, quos pro salute nostra suscepit, sed ipsum exemplum uirtutis tribuens & glorians de nobis, atque apud sanctos loquens. Isti filij mei sunt & populus meus, filij mei, & non denegabunt. Et post huiusmodi testimonium non perdamus fiduciam bonæ conscientia: spoliati uestibus, quibus nos induit. Et introducti ab eo in stadium, ut legitime certaremus, non superemur ab inimicis nostris. Et postquam uenerimus ad illud tempus, quo egrediamur de corpore, ne inimici efficiamur patris nostri, thesauris seruietes, ut qui ieiunij & afflictione corporis debuimus acquirere animæ libertatem, carni & delictis & pulchrioribus uestimentis, stratisque mollioribus nos de dicemus, non solum ipsi pereuntes, sed & alios qui proficere potuerunt, exemplo nostro ducentes ad ruinam, de quibus scriptum est: Non accepistis spiritum seruitutis in timore, sed fortitudinis & charitatis & pudicitia. Et cibus nos non commendat deo. Neque

Tren. 4

enim si comederimus, abundabimus: nec si non comederimus, indigebimus. Nō est em̄ regnū dei cibis & potus, sed iustitia, gaudium, & pax in spiritu sancto. Qui in hoc seruit Christo, placet deo, probatus est omnibus. Esaias quoq; dicit: Qui expectant dñm, immutabunt uirtutē, asument pennas, ut aquile current, & nō laborabunt, gradientur, & non esurient. Idcirco eleuauit signū in gentes, & cōgregabit profugos Israel. Scito, uelociter uenient, nō esurient, neque dormitabunt. Non dormient, nec soluent zonas de lumbis suis, neq; rumpētur in calciamētis eorum corrigi. Quorū iacula acuta sunt, & intenti arcus: pedes eorum ut petra fortissima. Rotæ curruum quasi tempestas, impetum facient ut leones, & aderunt ut catuli leonum. Et nos igitur sanctorum imitatores simus, nec obliuiscamur institutionis, qua nos erudit pater noster dum adhuc esset in corpore. Ne extinguamus lucernam ardentē, quam posuit super capita nostra. Ad cuius lumen huius seculi incedentes, meminerimus, quod per studium illius deus nos in propriā familiā receperit, peregrinis hospitū tribuēs, in maris turbinibus constitutis portū ostendens, panem in fame, umbrā in aestu, uestimentū in nuditate, imperitos præceptis spiritualibus erudiuit. Vitijs seruientes castitate circumdedit, procul positos sibi iunxit. Ne post illius dormitionē obliuiscamur tantę bonitatis, & beneficiorū immortaliam, uertentes furorē in iudicium, & fructum iustitię in amaritudinē, et loquatur cōtra nos. Iudicate inter me & uineā meam, expectaui ut faceret fructū, & fecit iniquitatē, & non iustitiam, sed clamorē, & ueniat super nos illa maledictio, quam prophetalis sermo ille profertur,

quitur, & quam omni studio fugere ac uitare debemus, sequentes conuersionē eorum, qui nos in domino præcesserunt, patrū pariter ac fratrum, qui renunciantes seculo, & inoffenso ad dñm peragentes gradu, nūc eius hæreditate potiuntur, quam uereor ne perdamus nostra desidia, & illud nobis propheticū coaptetur, quod dictū est de Esraim: Oleum in Aegyptū mercatur, mixti sunt in gētibus, & didicerūt opera eorū. Ne postq̄ uocari sumus in libertatē sicut scriptū est: Tollam eos, unum de populo & duos de familia, et inducam eos in Syon, & dabo uobis pastores secundum cor meum, qui pascunt uos cum disciplina, ne soluamus uincula charitatis, & dicatur de nobis: Filius glorificat patrem & seruus dominū suum. Si pater ego sum, ubi est gloria mea? si dominus, ubi est timor meus? Idcirco nostrum clamet ad dñm: Muri Syon deducant, sicut torrentes, lachrymas die ac nocte. Ne des requiem tibi, neq; taceat pupilla oculi tui. Surge & lauda in nocte, in principio uigiliarū tuarum effunde, sicut aquam, cor tuum in conspectu dñi. Leua ad illū manus tuas pro animabus paruulorū tuorū, qui defecerūt in capite uniuersorū gressuū. Ne illud cōtra nos dicatur: Luxit et corruptus est orbis: Luxerūt excelsi terrę, & terra impie egit propter habitatores suos, dereliquerūt cōm legem, & immurauerunt præcepta mea testamētum æternū. Idcirco maledictio deuorabit terrā, quia peccauerūt habitatores eius, et dereliquerūt hoīes paucos & nostrū uinū lugeat & uinea, & ingemiscat, qui prius toto animo lætabantur, dicaturq; de nobis in domo, insanī confixerunt, corrupti sunt sicut dies collis, aut illud: captio ex uobis est. Et dixistis enim,

fecistis testamentum cum inferno, & cum morte p̄-
ctum. Quæ uerba uitantes, credimus magis q̄ in tē-
pore suo oriatur stella ex Iacob, & exurget homo
de Israel, qui percutiet principes Moab & filios Seth,
ut non sit in domo Israel stimulus furoris & spina
doloris. Quia facta est domino pars eius Iacob, fir-
miculus hereditatis eius Israel. Et alibi loquitur Hie-
remias: Si cessauerit in conspectu meo lex ista, & gēs
Israel cessare poterit. Et rursus: Dabo laborem eo-
rum iustis, & testamentum æternum ponam cum
ipsis, & scietur in gentibus eorum, ac nepotes, omnis
qui uiderit eos, cognoscat: quia isti sunt semen bene-
dictum à deo et gaudio domini perfruantur. Et nos
ergo scrutemur uias nostras & gressus diiudicemus
& sequamur odorem scientiæ abscondentes semper
uerba eius in cordibus nostris, ut simus immaculati
in uia, & in lege domini ambulemus. Non nos ter-
reat fragilitas corporis & longi temporis labor pa-
tris nostri, ubi sunt & propheta, sicut scriptum est:
Nunquid in æternū uiuent: uerba autē mea & legiti-
ma mea suscipite, quæ ego præcipio in spiritu meo
seruis meis & prophetis, qui fuerunt cum patribus
uestris. Sentiamus ineffabilem clementiam dei no-
stri, qui usq; hodie ad penitentiam nos hortatur di-
cēs: Nunquid qui cadet non resurget, aut qui auersa
tur, non reuertetur? Quare aduersatus est populus
meus auersione impudenti, & obrinuerunt in uolu-
ptatibus suis, & noluerunt reuerti? Si reuersi fueri-
mus ad eum, edificabit nos spiritu sancto, iuxta illud
quod scriptū est: Aedificans Hierusalem dñs, disper-
siones Israelis congregabit. Quod autē nostri cœtus
& communio ex deo sit, qua nobis inuicem copula-
mur

mur, Apostolus nos docuit dicens: Bonorum ope-
rum & cōmunionis obliuisci nolite, talibus enim ui-
ctimis placent deo. In actibus apostolorū quoq; idē
legimus: Multitudinis autē credentiū erat cor unum
& anima una, & nullus suorum quid dicebat, sed erāt
eis uniuersa cōmunia, & uirtute magna dabant apo-
stoli testimonium resurrectionis domini Iesu. Et
Psalmissa in eadem uerba consentit dicens: Ecce q̄
bonum & q̄ iucundum habitare fratres in unum.
Et nos in cœnobijs cōmorantes et nobis mutua cha-
ritate sociati demus studiū, ut quomodo sanctorum
patrū in hac uita meruimus consortium, ita in futu-
ro quoq; participes eorū scimus, scientes quod crux
uitæ nostræ, doctrinæ quoq; principium sit, & oportet
nos cū Christo pati, & nosse q̄ absq; tribulationi-
bus & angustijs nullus uictoriam cōsequatur. Bea-
tus uir qui suffert tentationē, quia cum probatus fue-
rit, coronā uitæ accipiet. Et iterum: Laborauit in se-
culum, et uiuet in æternum. Si tamē compatimur ut
& glorificemur. Aestimo, inquit, q̄ non sunt condi-
gnæ passionēs huius tēporis ad futurā gloriam, quæ
reuelabitur in nobis. Et alibi scriptū est: Existimaui
ut cognoscerem, hoc labor est in conspectu meo. Et
iterum: Ego autē laboraui sequens te & diem homi-
nū non cōsideraui. Et in alio loco: Multæ tribulatio-
nes iustorū, & ex omnibus his liberauit eos domi-
nus. Et dominus noster loquitur in euangelio: Qui
perseuerauerit usq; in finem, hic saluus erit. Et alibi:
Hic liber mandatorū est, & lex scripta in sempiter-
nū. Omnes qui obseruaerint eam, uiuent, qui autē
dereliquerint, morientur. Reuertere Iacob, et appre-
hende eum: ambula in splendore luminis eius, & non

D. ORESIESIS DE

des alteri gloriam tuam, & ea quæ coducunt tibi: gratias alienæ beatissimus Israel quia placita deo nostro, nota sunt nobis. Confide populus meus memorialè Israel. Et iterum Elaias loquitur: Lætare Israel & festum agite diem omnes, qui diligitis eum. Gaudete qui confiditis in eo, ut fugatis & impleamini. Habemus curam legendarū & discendarū scripturarum, & in earum semper meditatione uersemur, scientes scriptum: Ex fructu oris sui uir saturabitur, & merces laborum eius reddetur. Hæc sunt quæ nos ducunt ad æternam uitam, quæ nobis tradidit pater noster, & iugiter meditanda præcepit, ut compleatur illud in nobis, quod scriptum est: Erunt hæc uerba, quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo, & in anima tua docebis ea filios tuos. Et loqueris in eis sedens in domo, & ambulans in uia, & accubans atque consurgens. Scribe ea pro signo in manu tua, & erunt immobilia ante oculos tuos. Scribes quoque ea in postibus domū tuarū, & in liminibus, ut discatis timere dominū cunctis diebus, quibus uiuistis. Salomon quoque id ipsum significans, dicit: Scribe ea in latitudine cordis tui. Considerate quantis testimonijs ad meditationem sanctarum scripturarū nos sermo domini exhortetur, ut quæ ore uoluimus, fide possideamus. Bonum est homini cum leuauerit iugum ab adolescentia sua. Sedebit solitarius & tacebit, quoniam leuabit super se iugū, dabit percipienti se maxillā, saturabitur oprobrijs, quoniam non semper dominus abijciat. Et alibi scriptum est: Recordatus sum misericordiæ infantie tuæ, & exultet cor tuū in diebus iuuentutis tuæ, et ambula in uis cordis tui absque macula, et in conspectu oculorum tuorum, & scito

INSTITV. MONAST.

& scito quoniam in omnibus his adducat te dominus in iudicio. Aufer furorē de corde tuo, & malitiā a carne tua, quoniam adolescentia et stulticia uanitas est. Et memento creatoris tui in diebus adolescentiæ tuæ, donec ueniant dies pessimi, & occupent anni, in quibus dicēs: Non est mihi in eis uoluntas, donec obtenebrascat sol, & lux, & luna, & stellæ, & conuertant nubes post pluuiā. In die qua mouebuntur custodes domus, & subuertentur uiri uirtutis, & cessent molentes, quia pauca factæ sunt, & obscurabuntur, quæ uidentur in fortaminibus, & claudent in uas in foro, in infirmitate uocis molis. Et exurgat ad uocem passeris, & humiliabunt omnes filij cantici. Et quidē ab alto aspicient & pauores in uia. Et floreat amygdalum & ingrassetur locusta & scindatur capparitis. Quoniam abiit homo in domū seculi sui, & gyrauerunt in foro qui plangunt, quoad usque euerit funiculus argenti, & conteratur monile auri, & confringatur hydria ad fontem, & impediatur rota super lacū, & conuertatur puluis in terra, sicut fuit, & spiritus reuertatur ad dominum, qui dedit eum. In Euangelio quoque scriptum est: Puer nūquid habetis pulmentū? Mittite in dextrā partē nauis, & inuenietis. Et iterum: Omnis puer ac iuuenis, qui nescit hodie bonū ac malū, ipsi intrabunt in terrā bonam. Et rursum: Omne masculinū quod aperit uulua, sanctū uocabit. Et in Euangelio: Puer autē ibat & crescebat, & proficiebat apud deū et homines. Iesus quoque minister Moysi iuuenis erat, et non egrediebatur de tabernaculo dei. Et de Dauid scriptum legitur: Puer stauit coloris, elegatibus oculis. Timoth. quoque adhuc puer & adolescens sacris litteris eruditus est, ut ad fidem domini saluatoris illas semita perueniret. Et de Daniele, quæ eruditus erat, scriptum legitur: & scito

Ioan. 21

Exod. 34

Luc. 2

quod uir desideriorum appellatus sit. Ioseph quoque erat dilectissimus patri suo, quia eius imperiis seruebat, & decē ac septem adhuc natus annos præcepta illius legē uitæ suæ arbitratur. Et hæc cūcta replicauī, ut sanctorū uitas cōsiderantes nō circumferamur omni uento doctrinæ, sed laboremus & eorum conuersationē, nostræ uitæ propositum habeamus exemplū, ut simus populus dei peculiaris. Nec contristemur spiritū sanctum in quo signati sumus in die redemptionis, ne illud extinguamus in nobis, & prophetias nō contemnāmus, ne forsitan uolentī spiritui sancto habitare in nobis, non demus locum. Nullū alium timeamus præter deū, qui ultor & iudex est operū singulorū, & cū sancto sanctus est, & cū uiro innocente innocens. Et dicit: Ego amantes me diligo, & qui me quærunt, inuenient gaudium. Et alibi loquitur: Si ambulaueritis contra me peruersi, ego ambulabo cōtra uos peruersus. Non irascamur inuicē, etiam si ira nos uicerit, non peccamus irati solis occubiū pœnitentiæ præuenientes. Meminerimus esse præceptū, quoties peccanti in nos ignoscere debemus, & munus nostrū relinquere ante altare, quod nequaq̄ suscipitur, nisi fuerit reconciliatio ne placabile, ut possimus dicere: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et Apostolus præcepit: Si quis habet aduersus aliquē querimoniā, sicut & Christus donauit nobis, sic facite. Scimus discipuli mansuetudinis sanctorum omnīū & præcipue Dauid, de quo scriptū est: Memēto dñe Dauid, & omnis māluetudinis eius. Et Moyse de quo legimus, quod māluetus fuerit super oēm terram. Et dominus in Euangelio de mansuetis ac mitibus

Luc. 11

Col. 3

Psal. 131

tibus loquitur: Beati mites, qm̄ possidebunt terrā. Magnæ sapientiæ est mansuetudinem possidere & audire: Sapiens esto fili, ut lateatur cor meum. Et iterum: Imitatores estote dei ut filij charissimi. Et: Estote perfecti sicut & pater uester, qui est in cœlis perfectus est. Et alibi. Sancti estote, quoniam ego sanctus sum, dicit dominus. Quæ legentes testimonia seminemus nobis iustitiam, ut metamus fructū uitæ. Illuminemus lucem scientiæ, quia tempus est, ut cognoscamus deum, donec ueniet fructus iustitię nobis. Ecce nunc tempus acceptabile, & dies salutis. Et uere, secundum quod scriptum est: Plenitudo legis est dilectio. Ioanne in hæc eadem continente, hoc præceptum accepimus à patre, ut diligatis inuicem. Et qui diligit deum, diligat & fratrem suum, nō sicut Cayn, qui ex maligno erat & occidit fratrem suum. Et quare occidit eum? quia opera eius maligna erant, fratris autē eius bona. Non admiremur fratres, si oderit uos mundus, nos scimus, quoniam transiuimus de morte ad uitam, eo q̄ diligamus fratres. Ergo diligamus nos mutuo. Loquar aliud ad uos audentius filij charissimi, ex eo quod credidit mihi deus cōuersationis uestre & sanctæ communicationis gregē, nō cessauī cū lachrymis monere & docere singulos, ut placeatis deo, nec subtraxi aliquid, quod uobis utile sentiebā, ut non dicerem: Et nunc commendo uos deo & uerbo gratię eius, qui uos potest edificare, & dare uobis hæreditatem cum sanctis. Vigilate omni studio curamq̄ cōtendite ne obliuiscamini propositi uestri, sed implere quod uos scitis esse pollicitos, ego enim iam delibor & tempus resolutionis meæ adest. Qui certamen bonum

Mat. 5
Prou. 10
Eph. 5
Mat. 5

Leuit. 11

Rom. 13
Ioan. 15
1. Cor. 8
1. Ioan. 5

2. Ti. 4

cx

ex parte certavi, cursum consummaui, fidē seruauī.
De cætero reposita est mihi corona iustitiæ, quam
reddet mihi dominus in illa die, iustus iudex, non so-
lum autem mihi, sed & omnibus qui dilexerunt iu-
stitiā eius, & omnia patris mandata fecerunt. Finis
uerbi, omnia audi. Deum time, & mandata eius cu-
stodi. Quoniam omnis homo uniuersum opus De-
us adducet in iudicium siue bonum, siue malum.

I. Tim. 4.

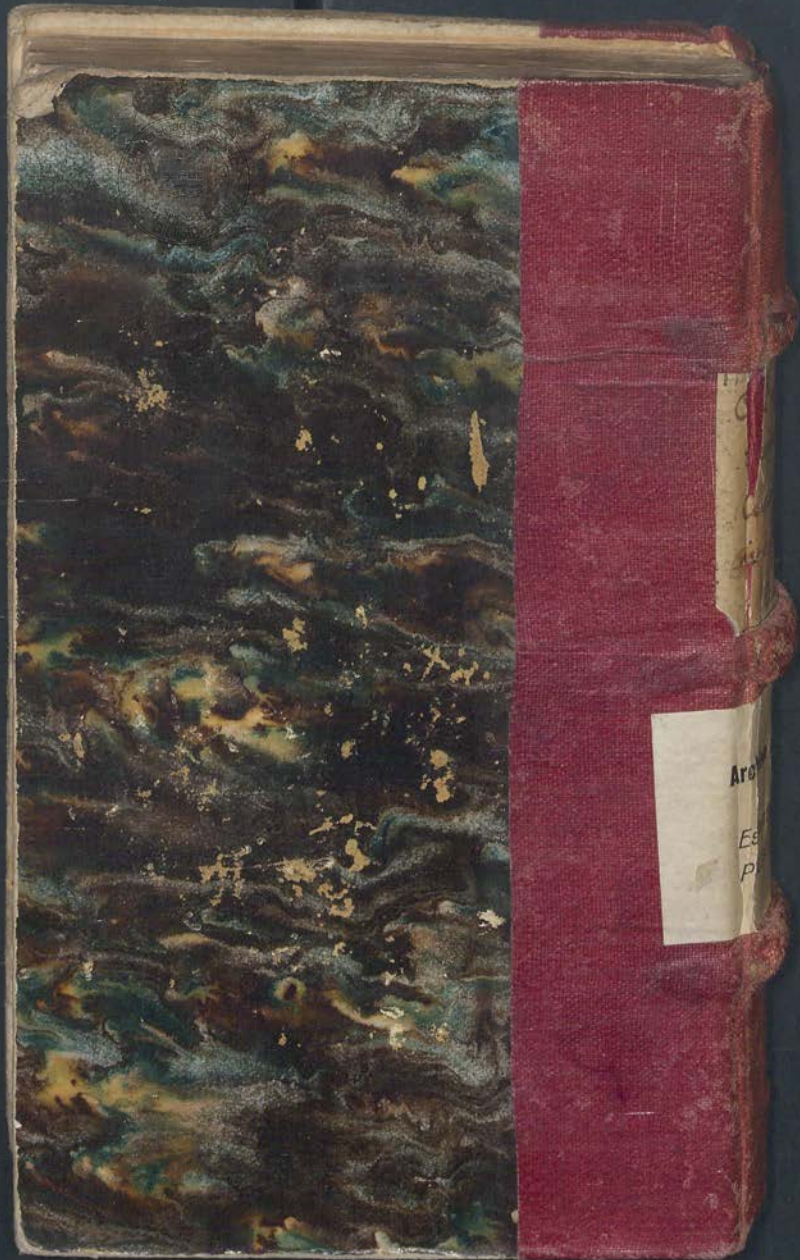
FINIS.

Errata sic restitue.

Columna 3. lin. 9. unde nullus beatus. Colum. 10.
li. 26. blandientis. Ibid. li. 27. delectationi. Col. 12. li.
9. ubi est sollicitudo, non. Col. 33. li. 20. uobis. ibi. li.
14. deputanda. Col. 4. li. 16. solo. Col. 39. li. 20. su-
dant. Col. 84. li. 1. peccati. Col. 105. li. 2. maximis.
Col. 136. li. 30. admittat. Col. 135. li. 25. sapientis.
Col. 142. li. 9. adlubescence, Col. 93. lin. ult. faciat.

Archi

Es

P